PREMIUL NOBEL PENTRU LITERATURĂ

Raftul Denisei

J.M. COETZEE

Așteptându-i pe barbari

roman

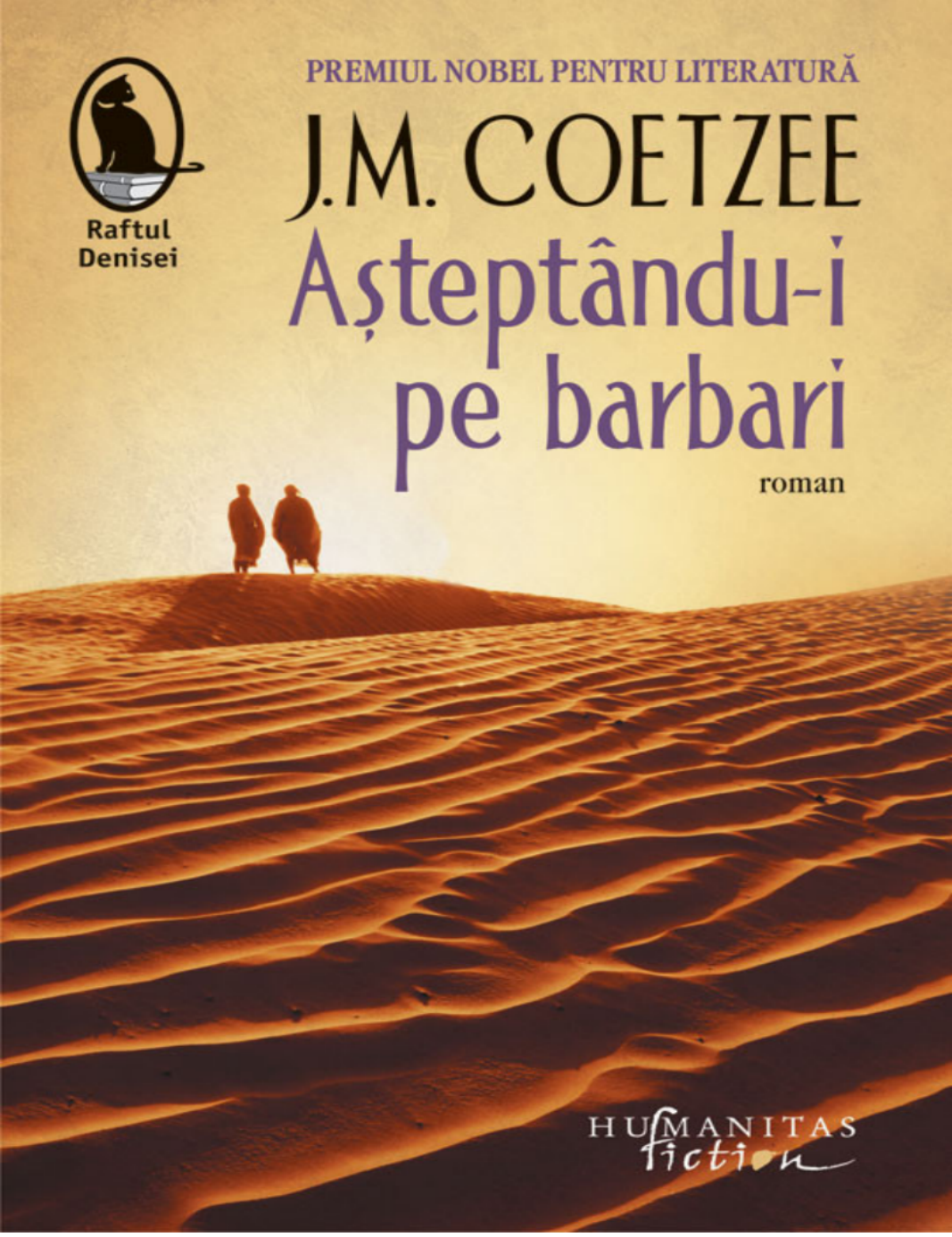

HUMANITAS fiction

J.M. COETZEE

Așteptandu-i pe barbari

Traducere din engleză de
MIHAELA I. NICULESCU

HUMANITAS
Fiction

Magistratul nu are nume, ci doar o misiune: trebuie să împartă dreptatea într-un fort situat departe de inima Imperiului. Iar acest fort se află, se spune, sub ameninţarea barbarilor. Nimeni nu ştie precis cum arată şi cum se comportă aceştia. Contează doar veghea perpetuă şi îndeplinirea datoriei faţă de Imperiu. Dar când în fort îşi face apariţia colonelul Joll, purtătorul trufaş al ordinelor de la centru, contururile ferme ale lucrurilor şi certitudinile omului legii încep să se estompeze. Colonelul dă dovadă de cruzime gratuită, de inflexibilitate criminală, de dispreţ suveran faţă de semeni. Încet-încet, îl descoperim şi pe barbar: el nu este vânătorul care depinde de toanele naturii sau cerşetorul momit de aburii unei cafele, ci tocmai eroul civilizator în epoleţi, instalat în voluptatea torturii şi venit să-i convingă cu biciul pe cei care nu se supun orbeşte unor legi absurde.

Redactor: Radu Paraschivescu
Coperta: Angela Rotaru
Tehnoredactor: Manuela Măxineanu
Corector: Cecilia Laslo
DTP: Florina Vasiliu, Carmen Petrescu

Tipărit la Proeditură şi Tipografie

J.M. COETZEE
WAITING FOR THE BARBARIANS
Copyright © J.M. Coetzee, 1980
By arrangement with Peter Lampack Agency, Inc.
350 Fifth Avenue, Suite 5300
New York, NY 10118 USA.
All rights reserved.

© HUMANITAS FICTION, 2014, pentru prezenta versiune românească

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
COETZEE, J.M.
Aşteptându-i pe barbari/J.M. Coetzee; trad.: Michaela Niculescu. – Bucureşti:
Humanitas Fiction, 2014
ISBN 978-973-689-756-6
I. Niculescu, Michaela (trad.)
821.111-31 = 135.1

EDITURA HUMANITAS FICTION
Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România
tel. 021 408 83 50, fax 021 408 83 51
www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0372 743 382, 0723 684 194

1

Niciodată n-am văzut aşa ceva: două discuri mici de sticlă atârnate în faţa ochilor, înconjurate de două inele de sârmă. Să fie orb? Ar fi fost de înţeles dacă ar fi vrut să-şi ascundă ochii nevăzători. Dar nu e orb. Discurile sunt închise la culoare, din afară par opace, însă poate vedea prin ele. Îmi spune că sunt o nouă invenţie.

— Îţi protejează ochii de soarele orbitor, zice. Sunt de folos aici în deşert. Te ajută să nu mai strângi din ochi tot timpul. Ai mai puţine dureri de cap. Uite.

Îşi atinge uşor colţurile ochilor.

— Niciun rid.

Îşi pune la loc ochelarii. Aşa e. Are pielea unui om mai tânăr.

— Acasă toată lumea îi poartă.

Stăm în cea mai bună cameră din han, cu o sticlă între noi şi un castronaş cu alune. Nu discutăm motivul pentru care se află aici. Este chemat de urgenţă şi asta ajunge. În schimb, vorbim despre vânătoare.

Îmi povesteşte de ultima lui mare călătorie, când mii de porci, urşi şi căprioare au fost ucise; atât de multe, încât au fost siliţi să lase un munte de hoituri să putrezească. („Mai mare păcatul.") Îi povestesc despre stolurile imense de gâşte şi raţe care coboară la suprafaţa apei în fiecare an când migrează şi despre trucurile folosite de localnici pentru a le prinde. Îi propun să îl iau la pescuit noaptea, într-o barcă indigenă.

— E o experienţă pe care n-ai voie s-o ratezi, îi spun. Pescarii poartă torţe aprinse şi bat din tobe deasupra apei ca să mâne peştii către plasele întinse de ei.

Dă din cap. Îmi povesteşte de o vizită pe care a făcut-o altundeva, la graniţa unde oamenii mănâncă şerpi ca desert, şi despre o antilopă uriaşă pe care a împuşcat-o.

Nesigur, îşi alege drumul printre piesele ciudate de mobilier, dar fără să-şi scoată ochelarii fumurii. Se retrage devreme. Este cazat aici la han pentru că e cel mai bun loc de dormit pe care-l poate oferi oraşul. Am dat de înţeles personalului că e un oaspete important.

— Colonelul Joll vine de la Biroul Trei, le spun. Biroul Trei este cea mai importantă diviziune a Gărzii Civile de astăzi. Mă rog, asta ajunge la noi, prin zvonuri care vin dinspre Capitală şi care nu mai sunt de mult de actualitate.

Proprietarul aprobă, servitoarele îşi lasă capetele-n jos.

— Trebuie să-i facem o impresie bună.

Îmi car pătura afară, înspre meterezele unde briza nocturnă te protejează un pic de arşiţă. Deasupra, pe acoperişurile plate ale oraşului, desluşesc în lumina lunii siluetele altor oameni care dorm. De sub nucii din piaţetă aud încă murmurul conversaţiei. În întuneric o pipă luminează ca un licurici, scade, se aprinde din nou. Vara se îndreaptă încet către sfârşit. Livezile gem sub poveri. N-am mai văzut Capitala de când eram tânăr.

Mă trezesc înainte de răsărit şi păşesc în vârful degetelor pe lângă soldaţi adormiţi care se foiesc în somn şi suspină, visând la mame şi la iubite; o iau în jos pe scări. De pe cer, mii de stele ne privesc. Chiar că ne aflăm pe acoperişul lumii. Trezit în miez de noapte, în aer liber, eşti uluit.

Paznicul de la poartă doarme dus, picior peste picior, cu arma strânsă la piept. Cămăruţa hamalului e închisă şi coşul lăsat afară. Trec mai departe.

*

— Nu avem condiţii pentru prizonieri, explic. Nu se comit multe delicte aici, iar pedeapsa constă de obicei în amendă ori muncă forţată. Cocioaba asta e doar un depozit ataşat hambarului, după cum vezi. Înăuntru e aer închis şi miroase urât. Nu sunt ferestre.

Cei doi prizonieri sunt culcaţi la pământ, legaţi. Mirosul vine dinspre ei, un miros de urină stătută. Chem paza înăuntru:

— Du-i să se spele şi grăbeşte-te, te rog.

Îl conduc pe oaspete în întunericul rece din hambar.

— Anul ăsta sperăm la trei mii de baniţe de la terenul comunal. Nu plantăm decât o dată. Vremea a fost foarte îngăduitoare cu noi.

Vorbim despre şobolani şi despre strategiile de control al înmulţirii. Când ne întoarcem, în cocioabă miroase a cenuşă umedă, iar prizonierii sunt gata, îngenuncheaţi într-un colţ. Unul e un bătrân, celălalt un băiat.

— Au fost prinşi acum câteva zile, îi spun. A avut loc un atac la nici treizeci de kilometri de aici. Asta-i neobişnuit. De regulă se ţin departe de stabiliment. Ăştia doi au fost luaţi după aceea. Susţin că n-au avut nicio legătură cu atacul. Nu ştiu. Poate că spun adevărul. Dacă vrei să vorbeşti cu ei, te ajut bineînţeles cu traducerea.

Faţa băiatului e umflată şi plină de vânătăi, un ochi nici nu poate fi deschis de umflat ce e. Mă las pe vine şi-i mângâi un obraz.

— Ascultă, băiete, îi spun în dialectul vorbit la graniţă, vrem să vorbim.

Nu răspunde.

— Se preface, spune paznicul. Înţelege tot ce-i spui.

— Cine l-a bătut? întreb.

— Nu eu, răspunde el. Aşa era de când a venit.

— Cine te-a bătut? îl întreb pe băiat.

Nu mă ascultă. Se uită fix peste umărul meu, nu la paznic, ci la colonelul Joll, aflat lângă el.

Mă întorc către Joll.

— Probabil că n-a mai văzut niciodată aşa ceva.

Schiţez un gest.

— Mă refer la ochelari. Probabil crede că eşti orb.

Dar Joll nu-mi răspunde la zâmbet. În faţa prizonierilor, se pare, e bine să te arăţi sever. Mă las pe vine către bătrân.

— Moşule, ascultă-mă. V-am adus aici pentru că aţi fost capturaţi în urma unui atac. Ştii că nu-i de glumit cu aşa ceva. Ştii că puteţi fi pedepsiţi pentru asta.

Îşi umezeşte buzele cu limba. Faţa lui e pământie şi vlăguită.

— Moşule, îl vezi pe domnul ăsta? Domnul ăsta a venit să ne viziteze tocmai din Capitală. Vizitează toate forturile aflate de-a lungul graniţei. Misiunea lui este de-a afla adevărul. Asta-i tot ce face. Află adevărul. Dacă nu vorbeşti cu mine, o să trebuiască să vorbeşti cu el. Înţelegi?

— Excelenţă, spune el.

Are o voce spartă; îşi drege glasul.

— Excelenţă, noi habar n-avem de hoţie. Soldaţii ne-au oprit şi ne-au legat. Degeaba. Eram pe drum, veneam încoace la un doctor. Ăsta e fiul surorii mele. Are o rană care nu-i mai trece. Nu suntem hoţi. Arată-le Excelenţelor rana.

Sprinten, folosindu-se de mâini şi de dinţi, băiatul începe să-şi desfacă bandajul de pe braţ. Ultimele feşi, amestecate cu sânge şi mizerie, i se lipesc de piele, însă le ridică marginile ca să-mi arate conturul roşu şi ferm al rănii.

— Ia uitaţi-vă, zice bătrânul. Nu-i trece cu nimic. Îl duceam la doctor când ne-au oprit soldaţii. Asta-i tot.

Traversez piaţa înapoi cu vizitatorul. Trei femei trec pe lângă noi, întorcându-se dinspre digul pentru irigaţie cu coşuri pline de rufe pe cap. Se uită curioase la noi, ţinându-şi mereu gâtul ţeapăn. Soarele apune încet.

— N-am mai luat de multă vreme alţi prizonieri în afară de ei, spun. O coincidenţă: în mod normal, n-avem niciun barbar pe care să-l putem arăta. Acest aşa-zis banditism nu înseamnă mare lucru. Fură câteva oi sau un animal de povară dintr-un tren. Uneori facem o razie drept răspuns. Sunt mai mult triburi sărace cu turme mici, care trăiesc pe malul râului. Ajung să trăiască aşa. Bătrânul spune că veneau la doctor. Poate chiar acesta e adevărul. Nimeni nu ar fi luat un bătrân şi un băiat bolnav la atac.

Mi-am dat seama că începusem să-i apăr.

— Bineînţeles, nu poţi fi sigur. Dar, chiar dacă mint, cum ar putea să-ţi folosească nişte oameni simpli ca ei?

Încerc să-mi domolesc iritarea în faţa tăcerii lui criptice, în faţa misterului teatral şi meschin al celor două scuturi fumurii care-i ascund ochii sănătoşi. Păşeşte cu mâinile împreunate în faţă ca o femeie.

— Cu toate acestea, spune el, trebuie să-i chestionez. În seara asta, dacă se poate. O să-mi iau şi asistentul să mă însoţească. Şi o să am nevoie să mă ajute cineva la traducere. Paznicul, poate. Vorbeşte limba asta?

— Cu toţii ne putem înţelege. Ai prefera să nu vin şi eu?

— Ţi s-ar părea obositor. Avem nişte proceduri obligatorii prin care trecem.

*

Din ţipătul pe care oamenii pretind mai apoi că l-au auzit venind din hambar nu aud nimic. În seara aceea, la totul pasul, în timp ce-mi văd de treburi, sunt conştient de ceea ce ar putea să se întâmple chiar acum; urechea îmi este chiar acordată la tonalitatea ţipătului de om. Însă hambarul e o clădire masivă, cu uşi grele şi ferestre mici; se află în spatele abatorului şi al morii din partea sudică. La fel, ceea ce era cândva un avanpost, iar mai apoi un zid de întăritură, s-a transformat în aşezare agricolă – un oraş cu trei mii de suflete în care zgomotul vieţii, zgomotul pe care-l produc toate aceste suflete într-o zi caldă de vară, persistă, cu toate că undeva, cineva ţipă. (La un moment dat încep să-mi pledez propria cauză.)

Când îl reîntâlnesc pe colonelul Joll şi, când are timp, aduc vorba despre tortură.

— Dacă prizonierul îţi spune adevărul, îl întreb, şi îşi dă seama că nu e crezut? Nu e asta o situaţie teribilă? Imaginează-ţi: să fii gata să cedezi, să cedezi oricât, să nu mai ai nimic de cedat, să fii la pământ, şi totuşi să fii silit să cedezi şi mai mult! Şi ce responsabilitate îi revine interogatorului! Când ştii oare că un om ţi-a spus adevărul?

— E un anumit ton, spune Joll. În vocea unui om care spune adevărul îşi face loc un anumit ton. Cu antrenament şi experienţă, înveţi să-i recunoşti.

— Tonul adevărului! Poţi să identifici tonul ăsta în vorbirea curentă? Poţi să-ţi dai seama dacă spun adevărul?

Este cel mai intim moment de care am avut parte până acum, şi pe care îl expediază cu un gest.

— N-ai înţeles. Vorbesc de o situaţie specială, una în care eu sap după adevăr, în care trebuie să exercit presiune ca să-l găsesc. Mai întâi dau de minciuni, vezi dumneata – cam asta se întâmplă – mai

întâi minciuni, apoi presiune, iar minciuni, iar presiune, apoi cedează, din nou presiune, iar în cele din urmă adevărul. Aşa îl obţii.

Durerea e adevărul; în rest, te poţi îndoi de toate. Iată ce învăţ din conversaţia cu colonelul Joll, pe care, cu unghiile lui ascuţite, cu batistele lui mov, cu picioarele lui încălţate în pantofi moi, mi-l imaginez în capitala pe care e limpede că o aşteaptă cu atâta nerăbdare, şoptindu-le prietenilor săi pe culoarele unui teatru, în pauza dintre acte.

(Pe de altă parte, cine sunt eu să-mi afirm distanţa faţă de el? Beau alături de el, mâncăm împreună, îl duc să vadă oraşul, îi pun totul la dispoziţie, conform cerinţelor din scrisoarea care îl deleagă oficial, şi chiar mai mult decât atât. Imperiul nu pretinde ca slujbaşii săi să se iubească, ci doar să-şi facă datoria.)

*

Darea de seamă pe care o întocmeşte către mine, în calitatea mea de magistrat, este succintă.

„În timpul interogatoriului, contradicţiile din mărturia prizonierului au devenit evidente. Pus în faţa acestor contradicţii, prizonierul s-a înfuriat, atacându-l pe ofiţerul însărcinat cu ancheta. A urmat o încăierare în urma căreia prizonierul a căzut, lovindu-se grav de perete. Toate eforturile făcute pentru resuscitarea lui au eşuat.”

Pentru a duce procedura la bun sfârşit, aşa cum cere legea, îl chem pe paznic şi-i solicit o declaraţie. El o rosteşte, iar eu notez: „Prizonierul şi-a ieşit din fire, atacându-l pe ofiţerul aflat în vizită. Am fost chemat pentru a ajuta să-i calmăm. Înainte chiar să intervin, lupta luase sfârşit. Prizonierul zăcea în stare de inconştienţă şi nasul îi sângera”. Îi indic locul unde trebuie să marcheze cu un x în loc de semnătură. Îmi ia stiloul din mână respectuos.

— Ţi-a spus ofiţerul ce să declari? îl întreb încet.

— Da, domnule, răspunde el.

— Mâinile prizonierului erau legate?

— Da. Adică... vreau să spun... nu. Nu, domnule.

Îi fac semn că e liber şi completez ordinul de înmormântare.

Dar înainte să mă culc iau un felinar, traversez piaţa şi fac rondul pe străzile din spate spre hambar. Un nou paznic a apărut la uşa colibei, un alt tânăr de la ţară care doarme acum, înfăşurat în pătură. Un greier se opreşte din cântat la apropierea mea. Paznicul nu se trezeşte nici când trag zăvorul. Intru în colibă ţinând felinarul sus, încălcând, după cum îmi dau seama, ceea ce de-acum e pământ sfinţit sau, dimpotrivă, nesfinţit – dacă e vreo diferenţă -, păstrător al misterelor Statului.

Băiatul e lungit pe un pat de fân într-un colţ. E bine, e în viaţă.

Pare să doarmă, însă poziţia încordată îl trădează. Are mâinile legate în faţă. În celălalt colţ zăresc o siluetă lungă şi acoperită de o pânză albă.

Îl trezesc pe paznic.

— Cine ţi-a spus să laşi cadavrul aici? Cine l-a cusut?

Simte furia din vocea mea.

— Omul care a venit cu cealaltă Excelenţă, domnule. Era aici când mi-am început tura. L-am auzit spunându-i băiatului: „Dormi cu tata-mare, să-i ţii de cald". S-a prefăcut că o să-l coasă şi pe băiat în acelaşi giulgiu, vă daţi seama, dar n-a făcut-o.

În vreme ce băiatul doarme încordat, cu ochii strânşi, cărăm cadavrul afară. În grădină, cu paznicul care îmi ţine felinarul, găsesc cusătura cu vârful cuţitului, rup giulgiul şi-l dau la o parte de pe chipul bătrânului.

Barba căruntă e plină cu sânge năclăit. Buzele sunt zdrobite şi deplasate, dinţii sparţi. Un ochi e dat peste cap, în locul celuilalt nu mai e decât o gaură plină de sânge.

— Închide-l la loc, îi ordon.

Paznicul îl leagă repede. Se desface din nou.

— Se spune că s-a lovit cu capul de perete. Tu ce crezi?

Se uită la mine cu neîncredere.

— Adu nişte sfoară şi leagă-l bine.

Ridic felinarul deasupra băiatului. Nu s-a mişcat, dar de îndată ce mă aplec şi-i ating obrazul, se trage înapoi şi începe să tremure din tot corpul, zvâcnind de sus până jos.

— Ascultă-mă, băiete, îi spun. Nu o să-ţi fac niciun rău.

Se întoarce pe spate şi-mi arată mâinile legate. Sunt umflate şi învineţite. Mă reped să i le dezleg. În faţa acestui băiat, toate gesturile mele se dovedesc stângace.

— Ascultă, trebuie să-i spui adevărul ofiţerului. Atât vrea s-audă de la tine, adevărul. Odată ce s-a convins că-i spui adevărul, nu-ţi mai face nimic. Dar trebuie să-i spui tot ce ştii. Trebuie să răspunzi sincer la toate întrebările pe care ţi le pune. Dacă te loveşte, nu te pierde cu firea.

Trăgând de nod, reuşesc în sfârşit să dezleg sfoara.

— Freacă-ţi mâinile, ca să-ţi pui sângele-n mişcare.

Îi masez mâinile într-ale mele. Cu greu reuşeşte să-şi îndoaie degetele. Nu pretind deloc că sunt mai de folos decât o mamă liniştindu-şi copilul între accesele de furie ale tatălui. Am învăţat că un anchetator poate purta două măşti şi poate vorbi cu două voci: una severă, cealaltă mieroasă.

— A mâncat ceva în seara asta? îl întreb pe paznic.

— Nu ştiu.

— Ai mâncat ceva? îl întreb pe băiat.

Clatină din cap. Simt cum mi se-ngreunează inima. Nu mi-am dorit niciodată să ajung să fiu implicat în aşa ceva. Unde se va sfârşi, nu ştiu. Mă întorc către paznic.

— Plec acum, însă vreau să faci trei lucruri. Întâi de toate, când mâinile băiatului se mai însănătoşesc, leagă-i-le la loc, însă de data asta nu aşa de strâns încât să i se umfle. În al doilea rând, vreau să laşi cadavrul acolo unde e, în grădină. Nu-l mai aduce înăuntru. Mâine dis-de-dimineaţă o să trimit câţiva oameni pentru înmormântare să-l aducă şi o să-l predai lor. Dacă te întreabă ceva, le spui că aşa ţi-am ordonat eu. În al treilea rând, vreau să încui coliba acum şi să vii cu mine. O să fac rost de ceva de mâncare din bucătărie pentru băiat, iar tu o să i-o duci. Vino.

N-am vrut să mă las târât în aşa ceva. Sunt un magistrat de ţară, un demnitar în serviciul Imperiului, şi-mi petrec viaţa servind la graniţa asta uitată de Dumnezeu, aşteptând să ies la pensie. Adun zeciuiala şi impozitele, administrez moşiile comunale, mă îngrijesc ca garnizoana să aibă toate cele necesare, îi supraveghez pe tinerii ofiţeri, singurii pe care-i avem aici, am grijă de comerţ şi prezidez sesiunile tribunalului de două ori pe săptămână. În rest, văd soarele cum răsare şi apune, mănânc, dorm şi sunt mulţumit. Când o să mor, sper să merit trei rânduri tipărite în gazeta imperială. Nu am cerut mai mult decât o viaţă liniştită în vremuri liniştite.

Însă povestirile de anul trecut din Capitală au început să ajungă şi aici, la noi, despre tulburările provocate de barbari. Fuseseră atacaţi şi jefuiţi comercianţi pe rute de obicei ferite. Furturile de materiale deveniseră mai numeroase şi mai îndrăzneţe. O echipă de funcţionari însărcinaţi cu recensământul dispăruse şi oamenii fuseseră găsiţi în morminte săpate la repezeală. Se trăsese într-un guvernator de provincie în timpul unei inspecţii. Avuseseră loc ciocniri cu patrulele de frontieră. Triburile barbare se înarmau, aşa se spunea; Imperiul trebuia să ia măsuri de precauţie, căci războiul devenise iminent.

Din toate aceste tulburări nu vedeam nimic. Tot reflectând, mi-am dat seama că la fiecare generaţie, fără excepţie, asistăm la un episod de isterie generală în rândul barbarilor. Nu e femeie de lângă graniţă care să nu fi visat o mână neagră de barbar apărând de sub pat să-i apuce glezna, nu e bărbat care să nu se fi înfiorat la gândul barbarilor chefuind în casa lui, spărgând farfuriile, dând foc perdelelor, necinstindu-i fiicele. Toate aceste vise sunt urmările unei vieţi mult prea relaxate. Nu cred nimic până nu văd cu adevărat o armată de barbari.

În Capitală, lumea era îngrijorată de ce se va întâmpla dacă barbarii din nord se vor uni în cele din urmă cu cei din vest. Diverşi ofiţeri erau trimişi să inspecteze frontiera. Se întăreau garnizoanele. Comercianţilor li se dădea escortă militară la cerere. Iar oficialii din

Biroul Trei al Gărzii Civile erau văzuţi pentru prima dată la graniţă – păzitori ai Statului, specialişti în problemele mai obscure ale revoltei, fanatici ai adevărului, doctori în interogatorii. Se pare, aşadar, că anii mei de tihnă se apropie de sfârşit, s-au dus vremurile când dormeam cu inima împăcată, convins că lumea putea fi menţinută în stare de echilibru doar printr-o vorbă ici şi un ghiont colo. Mă gândesc că dacă i-aş fi predat pur şi simplu pe prizonierii ăştia absurzi colonelului – „Uite, domnule colonel, dumneata eşti specialistul, vezi ce poţi să scoţi de la ei!" –, dacă aş fi plecat la vânătoare pentru câteva zile, cum ar fi trebuit, eventual într-o vizită în susul râului, m-aş fi întors, şi fără să citesc raportul, sau doar trecând peste el nepăsător, mi-aş fi pus ştampila, fără întrebări suplimentare despre ce însemna cuvântul *investigaţii,* ce se ascundea sub el precum un duh al morţii sub o piatră –, dacă aş fi mers pe drumul înţelept, acum poate că m-aş fi întors la vânătoarea mea şi la poftele mele netulburate, aşteptând liniştit ca provocările să înceteze şi freamătul de la frontieră să se stingă. Dar, vai, nu mi-a fost dat să plec departe: o vreme mi-am astupat urechile la zgomotele venind dinspre colibă, din zona hambarului unde se ţin uneltele, însă apoi am luat un felinar şi m-am dus să văd.

*

De la un capăt la altul, pământul e albit de zăpadă. Zăpada coboară dintr-un cer unde sursa de lumină e difuză, prezentă pretutindeni, ca şi când soarele s-ar fi preschimbat în ceaţă, într-o aură nedefinită. În vis păşesc pe poarta care dă spre cazarmă, trec pe lângă steag. Piaţa se lărgeşte dinaintea mea şi se îmbină cu cerul la capete. Zidurile, copacii, casele s-au micşorat, şi-au pierdut consistenţa, s-au retras peste conturul lumii.

În vreme ce străbat fantomatic piaţa, siluete întunecate se conturează, ieşind din fondul alb: copii construind în joacă un castel de zăpadă, cu un steguleţ roşu înfipt în vârf. Au mănuşi, cizme şi fulare ca să-i protejeze de frig. Aduc bulgări de zăpadă, unul după altul, acoperind cu ele zidurile castelului, dându-i o formă din ce în ce mai plină. Aburii albi ai respiraţiei li se desprind de trupuri. Fortăreaţa din jurul castelului e pe jumătate terminată. Mă forţez să prind zgomotul articulat al vocilor, dar nu desluşesc nimic.

Sunt conştient de corporalitatea mea, de umbra care mă însoţeşte; nu mă arăt surprins, aşadar, când copiii se retrag de o parte şi de alta la apropierea mea. Toţi, în afară de unul. Mai mare decât ceilalţi, poate nici măcar copil, silueta stă aşezată în zăpadă, cu gluga trasă peste cap, cu spatele la mine, lucrând de zor la poarta castelului, cu picioarele depărtate, Săpând încontinuu, bătătorind, făcând diverse forme. Rămân în spatele ei şi privesc. Nu se întoarce. Încerc să-mi

imaginez cum arată faţa ei încadrată de glugă, dar nu pot.

*

Băiatul stă întins pe spate, gol, adormit, respirând des şi superficial. Pielea îi luceşte de transpiraţie. Pentru prima dată şi-a dat jos bandajul de pe braţ şi pot să-i văd rana deschisă urâtă pe care i-o ascundea. Apropii felinarul. Pântecele şi şalele îi sunt ciuruite de bube, cicatrice şi tăieturi, unele marcate de dâre de sânge.

— Ce i-au făcut? îi şoptesc gardianului, acelaşi tânăr cu care vorbisem noaptea trecută.

— Un cuţit, îmi şopteşte el în replică. Un cuţitaş, aşa ca ăsta.

Îşi depărtează degetul mare şi arătătorul. Apucând un cuţit imaginar, îl aruncă scurt în trupul adormit al băiatului. Apoi răsuceşte delicat acelaşi cuţit ca pe o cheie întâi la stânga, apoi la dreapta. Îl retrage în cele din urmă, mâna i se odihneşte din nou pe lângă corp, rămâne în aşteptare.

Îngenunchez deasupra băiatului, apropiindu-i lumina de faţă, şi-l zgâlţâi. Ochii i se deschid obosiţi şi se închid la loc. Suspină, respiraţia grăbită încetineşte.

— Ascultă, îi zic, mi s-a spus că ai mărturisit. Mi-au spus că ai recunoscut că tu şi bătrânul, împreună cu ceilalţi din clan, aţi furat oi şi cai. Ai spus că oamenii din clanul tău au început să se înarmeze, că la primăvară o să se alăture cu toţii într-un război împotriva Imperiului. Spui adevărul? Înţelegi ce-o să însemne confesiunea asta? Înţelegi?

Mă opresc; se uită în spate, absent, la toată această vehemenţă, ca unul obosit după ce a alergat o bună bucată.

— Înseamnă că soldaţii o să năvălească peste oamenii noştri. O să iasă măcel. Rude de-ale tale o să piară, poate chiar părinţii, fraţii, surorile. Chiar vrei aşa ceva?

Nu răspunde. Îi zgâlţâi umărul, îl plesnesc peste obraji. Nici nu clipeşte: ca şi când aş lovi o bucată de carne neînsufleţită.

— Cred că-i e rău, şopteşte gardianul în spatele meu. E foarte rănit şi foarte bolnav.

Băiatul închide ochii.

*

Îl chem pe singurul doctor pe care-l avem, un bătrân care îşi câştigă existenţa smulgând dinţi şi preparând afrodiziace din făină de oase şi sânge de şopârlă. Pune un pansament de lut pe rană şi unge zecile de înţepături de cuţit. În doar o săptămână, ne promite, băiatul va fi în stare să meargă din nou. Recomandă un regim hrănitor şi pleacă în grabă. Nu întreabă de unde are toate rănile alea.

Însă colonelul şi-a pierdut răbdarea. Plănuieşte să lanseze un atac-fulger asupra nomazilor şi să mai ia ostatici. Vrea ca băiatul să-i fie ghid. Îmi cere să-i dau treizeci dintre cei patruzeci de soldaţi ai garnizoanei şi să-i pun şi cai la dispoziţie.

Încerc să-l descurajez.

— Cu tot respectul, domnule colonel, îi spun, nu eşti soldat de profesie, nu ai condus niciodată o misiune prin părţile astea neprimitoare. Singurul tău ghid o să fie copilul ăsta speriat de tine, care o să spună tot ce-i vine-n minte numai ca să-ţi facă pe plac, şi care oricum e prea bolnav ca să pornească la drum. Nu poţi conta numai pe soldaţi să te ajute, nu sunt decât ţărani recrutaţi cu forţa, majoritatea nici n-au fost vreodată mai departe de opt kilometri de stabiliment. Barbarii pe care-i vânezi vor bănui că te apropii şi vor dispărea în deşert în timp ce tu vei mai avea de mers o zi până să ajungi. Au trăit aici toată viaţa lor, cunosc bine terenul. Dumneata şi cu mine suntem străini – dumneata chiar mai mult decât mine. Te sfătuiesc sincer să nu te duci.

Mă ascultă până la capăt, ba chiar (am impresia) mă amăgeşte că a înţeles. Sunt convins că toată această conversaţie este transcrisă ulterior, cu comentariul „incapabil”. Când i se pare că a auzit destul, îmi expediază obiecţiile:

— Am o sarcină de împlinit, domnule magistrat. Numai eu pot decide când mi-am făcut treaba.

Şi continuă pregătirile.

Merge în trăsura sa neagră cu două roţi, cu un pat de tabără şi o masă de scris, ambele legate de trăsură. Îi pun la dispoziţie cai, căruţe, nutreţ şi provizii pe trei săptămâni. Un tânăr locotenent de garnizoană îl însoţeşte. Îl iau deoparte pe locotenent:

— Să nu te laşi pe mâna ghidului. E slab şi înspăimântat. Fii atent la vreme. Şi la drum. Prima ta datorie este să-l aduci înapoi cu bine pe oaspete.

Se înclină.

Îl abordez din nou pe Joll, încercând să ghicesc ce intenţii are.

— Da, zice el. Sigur, n-aş vrea să fixez de pe-acum un traseu. Dar, în linii mari, o să depistăm tabăra nomazilor ăstora ai tăi şi pe urmă, în funcţie de situaţie, mai vedem.

— Eu întreb, îmi continuu ideea, doar fiindcă o să trebuiască, în cazul în care te rătăceşti, să venim să te-aducem înapoi în partea civilizată.

Ne oprim amândoi, gustând, de pe poziţiile noastre atât de diferite, ironia cuvântului.

— Da, sigur, îmi răspunde el. Dar e puţin probabil. Din fericire, avem excelentele hărţi ale regiunii cu care ne-ai înzestrat.

— Hărţile alea sunt făcute mai mult după ureche, domnule

colonel. Le-am încropit din relatările călătorilor pe o perioadă de vreo douăzeci de ani. N-am fost niciodată acolo unde plănuieşti să ajungi. Eu doar te previn.

Încă din a doua zi după ce a ajuns aici, m-am simţit mult prea intimidat de prezenţa lui ca să reuşesc să fiu altfel decât corect în atitudinea faţă de el. Presupun că, asemenea căpeteniei ce dă târcoale, adeseori e ocolit şi s-a obişnuit cu asta. (Sau oare numai în provincie căpeteniile şi torţionarii mai sunt socotiţi necuraţi?) Uitându-mă la el, mă întreb cum trebuie să se fi simţit prima dată: oare ca ucenic chemat să învârtă cleştii, să strângă menghina sau ce-o mai fi făcut, nu s-a înfiorat nici măcar un pic, ştiind că tocmai în acel moment călca pe un teritoriu interzis? Mă mai întreb dacă are un ritual personal de purificare, de săvârşit cu uşile închise, care să-i permită mai apoi să se-ntoarcă şi să stea la masă cu alţi oameni. Oare îşi spală mâinile atent sau îşi schimbă toate hainele? Sau a avut grijă Biroul să creeze oameni noi, care trec fără probleme de la murdar la curat?

Târziu în noapte aud orchestra, cu viorile şi percuţiile ei, cântând sub nucul bătrân de dincolo de piaţetă. În aer pluteşte o lumină roşiatică, venind dinspre mormanul de cărbune pe care soldaţii frig acum berbeci întregi, cadou de la „Excelenţa Sa”. Vor bea până târziu spre dimineaţă, urmând să pornească la drum de cum răsare soarele.

Îmi găsesc drumul către hambar bâjbâind pe alei lăturalnice. Paznicul nu e la post, uşa cabinei stă larg deschisă. Dau să intru, când aud şoapte şi chicoteli venind dinăuntru. Mă uit în beznă.

— Cine-i acolo? întreb.

Aud cum cineva se foieşte, se împiedică, şi mă trezesc cu paznicul în faţă.

— Iertaţi-mă, domnule, spune el.

Simt cum duhneşte a rom.

— Prizonierul m-a chemat şi încercam să-i ajut.

Din întuneric se aud râsete.

Adorm, sunt trezit de o nouă rundă de muzică venind dinspre piaţetă, adorm la loc şi visez un corp întins pe spate, cu o bogăţie de păr pubian strălucind, negru şi auriu, pe toată suprafaţa pântecelui, în sus pe vintre şi în jos, ca o săgeată, brăzdând spaţiul dintre coapse. Când întind o mână să perii părul, începe să se zvârcolească. Nu e păr, ci sunt albine, în pâlcuri dense, una peste alta: înecate în miere, lipicioase, ies târându-se din desişul dintre coapse şi îşi desfac aripile.

*

Ultimul act de politeţe a fost să-l conduc călare pe colonel până acolo unde drumul coteşte către nord-vest, de-a lungul malului. Soarele e deja sus şi arde atât de sălbatic, încât sunt nevoit să-mi

acopăr ochii. Bărbaţii, obosiţi şi un pic îngreţoşaţi după noaptea petrecută-n chefuri, se risipesc în spatele nostru. La mijlocul coloanei, sprijinit de un gardian care călăreşte alături de el, înaintează prizonierul. Faţa lui e înspăimântătoare, stă chinuit în şa, iar rănile se vede că-l dor încă. În spate de tot, vin caii de povară şi care cu butoaie de apă, provizii şi echipament mai greu: lănci, puşti, muniţie, corturi. Cu totul, o privelişte nu prea entuziasmantă: coloana înaintează jerpelită, unii fără nimic pe cap, alţii purtând casca de cavalerie, grea, împodobită cu pene; alţii, în sfârşit, poartă o simplă şapcă de piele. Îşi feresc privirile de strălucirea cruntă a soarelui. Toţi, în afară de unul, care se uită sever înainte printr-o bandă de sticlă fumurie lipită de un băţ şi ţinută în faţa ochilor, imitându-şi liderul. Cât va mai dura teatrul ăsta absurd?

Călărim în linişte. Culegătorii, ocupaţi pe câmp încă de la răsărit, se opresc şi ne fac cu mâna când trecem. Ajuns la cotitură, mă opresc şi îmi iau rămas-bun.

— Vă doresc să vă înapoiaţi cu bine, domnule colonel, îi spun.

Încadrat de fereastra trăsurii, dă din cap imperturbabil.

Mă întorc deci uşurat de povară şi fericit că mă aflu din nou singur, într-o lume pe care o cunosc şi o înţeleg. Mă urc pe ziduri şi privesc cum trece coloana din ce în ce mai mică, şerpuind pe drumul ce duce spre nord-vest, înspre pata verde, îndepărtată, unde râul se varsă în lac şi fâşia îngustă de vegetaţie se pierde în ceaţa deşertică. Soarele greu de bronz atârnă încă deasupra apei. La sud de lac se întind terenuri mlăştinoase şi sărate, iar dincolo de ele o dungă albastră-cenuşie de dealuri sterpe. Pe câmp, ţăranii încarcă fân în cele două căruţe uriaşe vechi. Un stol de raţe sălbatice se roteşte deasupra şi se lasă-n jos, către apă. Vară târzie, vreme de pace şi belşug. Cred în pace, poate chiar în pacea cu orice preţ.

Trei kilometri şi jumătate mai la sud de oraş, un pâlc de dune iese din peisajul plat şi nisipos. Jocurile de zi cu zi ale copiilor constau în prinsul broaştelor în terenul mlăştinos, dimineaţa. Seara, când soarele bate în retragere şi nisipul începe să se răcească, se întrec la datul cu sania pe panta dunelor, pe sănii de lemn lustruit. Deşi vântul bate în tot timpul anului, dunele sunt stabile, fiind unite una de alta de un strat fin de iarbă şi, cum am aflat acum câţiva ani, de nişte schelete de cherestea. Căci dunele acoperă ruine datând din vremuri de dinaintea anexării provinciilor de vest şi a primelor fortificaţii construite.

Una dintre ocupaţiile mele preferate a fost să excavez aceste ruine. Dacă nu sunt reparaţii de făcut la sistemul de irigaţii, îi condamn pe infractorii mărunţi la câteva zile de săpat la dune; sunt trimişi aici soldaţi în căutare de amănunte privind tehnicile de pedepsire; iar în zilele mele bune, aflat în culmea entuziasmului, obişnuiam chiar să plătesc micile corvezi ocazionale din buzunarul

propriu. Munca nu e prea plăcută, pentru că oamenii puşi să sape trudesc neîntrerupt sub un soare fierbinte ori pe un vânt aspru, fără adăpost şi cu nisipul zburând pretutindeni. Muncesc fără tragere de inimă, le lipseşte interesul meu (pe care ei îl văd ca pe un capriciu), descurajaţi de viteza cu care se împrăştie nisipul. Dar în decurs de câţiva ani de zile am reuşit să descopăr câteva structuri arhitectonice dintre cele mai ample, ajungând până la nivelul solului. Elementul dezgropat cel mai recent, proeminent cum e, arată ca o epavă plasată drept în mijlocul deşertului, vizibilă chiar din dreptul zidurilor de întăritură. Din această structură, probabil o clădire publică ori un templu, am recuperat grinda masivă, construită din lemn de plop, cu ornamente incrustate având conturul unor peşti care saltă, dispuşi unul în prelungirea celuilalt; ea atârnă acum deasupra şemineului meu. Dedesubt, sub nivelul solului, într-o legătură care s-a fărâmiţat de îndată ce a fost atinsă, am găsit şi o rezervă ascunsă de menouri din lemn, pe care se află pictate nişte caractere ce formează un text cum n-am mai văzut până acum. Am mai găsit astfel de planşe înguste, împrăştiate printre ruine ca nişte cârlige mărunte, însă majoritatea atât de decolorate şi erodate de nisip, încât inscripţiile au rămas nedescifrate. Caracterele de pe noile fâşii de lemn, perfect conturate, arată ca în ziua când au fost scrise. Iar acum, sperând că voi reuşi să descifrez scrierea, am început să adun toate fâşiile de lemn găsite şi le-am dat de ştire copiilor care se jucau prin împrejurimi că vor fi recompensaţi cu câte un bănuţ dacă-mi descoperă vreuna.

Structurile excavate sunt uscate şi au consistenţa prafului. Multe nu s-au păstrat decât datorită nisipului din jur; odată expuse luminii, se fărâmiţează. Altele cedează la cea mai mică presiune. Ce vechime are lemnul nu ştiu. Barbarii, care sunt adepţi ai vieţii pastorale, nomade, locuind în corturi, nu fac niciodată trimitere, în legendele lor, la vreo reşedinţă permanentă din preajma lacului. Rămăşiţele umane lipsesc. Dacă pe undeva se află un cimitir, nu l-am găsit încă. Nu există mobilă în case. Într-o grămăjoară de cenuşă am găsit urme de vase de lut şi ceva de culoare maronie, ce pare să fi fost demult un pantof de piele ori o şapcă, dar care s-a destrămat sub ochii mei. Nu ştiu de unde au făcut rost de lemn ca să construiască toate aceste case. Poate că în vremurile de altădată criminalii, sclavii, soldaţii parcurgeau cei optsprezece kilometri până la râu şi prăvăleau plopii, îi tăiau apoi cu ferăstrăul, îi ciopleau şi-i netezeau cu dalta, transportând grinzile în căruţe până în locurile astea sterpe, construiau case şi câte o fortăreaţă, din câte am reuşit să-mi dau seama, iar cu timpul mureau, pentru ca stăpânii lor, prefecţii, magistraţii şi căpitanii, să poată să se suie pe acoperişuri şi pe turnuri dimineaţa şi seara, căutând cu privirea în toată lumea, de la un capăt la altul, semne ale barbarilor. Poate că nu am făcut, cu săpăturile mele, decât să răzuiesc

suprafaţa. Poate că la trei metri sub pământ sunt îngropate ruinele unei alte fortăreţe, devastată cândva de barbari, ruine presărate cu oasele unei populaţii care crezuse cândva că se va putea adăposti în spatele zidurilor înalte. Poate că atunci când stau pe podeaua sălii festive, dacă asta e, stau de fapt pe capul unui magistrat ca mine însumi, un alt bătrân servitor încărunţit al Imperiului, care s-a trezit aruncat în arena propriei autorităţi, silit în cele din urmă să-i înfrunte pe barbari. Cum o să ştiu vreodată? Găurind întruna pământul, ca un iepure? Mi-o vor spune oare într-o bună zi literele de pe bucăţile de lemn? În sac se aflau două sute cincizeci şi şase de bucăţi. E oare o pură întâmplare faptul că numărul este un pătrat perfect? După ce le-am numărat prima dată şi am făcut această descoperire, am curăţat podeaua din biroul meu de tot ce se afla pe ea şi le-am aşezat pe toate pe jos, una lângă alta, mai întâi sub forma unui pătrat mare, apoi în şaisprezece pătrate mai mici, pe urmă în alte combinaţii, gândind că ceea ce mi se păruseră la început caracterele unui alfabet ar putea fi de fapt elementele unei imagini al cărei contur nu aştepta decât să fie dezvăluit în urma aranjamentului corect: harta ţinutului barbarilor din timpurile străvechi sau reprezentarea vreunui panteon pierdut. M-am trezit chiar citind inscripţiile de pe bucăţile de lemn într-o oglindă, punându-le una peste alta sau combinând jumătăţi de inscripţii.

Într-o seară am mai rămas lângă ruine după ce copiii au fugit acasă la cină, în apusul violet şi către răsăritul primelor stele, la ora când, după înţelepciunea populară, se deşteaptă fantomele. Îmi lipesc urechea de pământ, aşa cum am fost instruit de copii, ca să aud ceea ce auziseră şi ei: bătăi înfundate şi gemete venind de sub pământ, bubuituri profunde şi neregulate. Am simţit cum nisipul îmi biciuia obrajii, adus de nicăieri şi îndreptându-se nicăieri, deasupra deşertului. Lumina târzie, ultima, s-a risipit, zidurile de întăritură s-au întunecat încet-încet pe fundalul cerului şi s-au dizolvat în întuneric. Timp de o oră am aşteptat, înfăşurat în pelerina mea încăpătoare, cu spatele rezemat de un stâlp din colţul unei case în care cândva trebuie să se fi vorbit, să se fi mâncat şi să se fi petrecut cu muzică. Am stat, privind luna care tocmai se ridica, deschizându-mi simţurile către noapte, aşteptând un semn că tot ceea ce se afla în jurul meu, tot ceea ce aveam sub picioare nu era numai nisip, pulbere de oase, fulgi de rugină, cioburi, cenuşă. Semnul nu a venit. Nu am simţit nici urmă de fior la gândul apariţiei fantomelor. Aveam un cuib călduros în nisip, în scurt timp m-am surprins gata să aţipesc.

M-am ridicat şi am început să mă întind; apoi am pornit cu greu spre casă prin întunericul binefăcător, orientându-mă după luminile slabe proiectate pe cer de focurile care ardeau în căminele caselor. Ce ridicol, mi-am spus. Un biet încărunţit care stă pe întuneric, aşteptând spiritele să vină din marginile istoriei, să-i vorbească înainte să plece

înapoi acasă, la tocăniţa lui de soldat şi la pătuţul lui confortabil. Spaţiul dimprejurul nostru nu e decât spaţiu, nicidecum mai strâmt ori mai încăpător decât spaţiul de deasupra cocioabelor şi locuinţelor la bloc sau a birourilor din Capitală. Spaţiul e spaţiu, viaţa e viaţă, peste tot la fel. Dar în ceea ce mă priveşte, susţinut cum sunt de strădania altora, lipsit de vicii civilizate cu care să-mi umplu timpul liber, îmi răsfăţ melancolia, încercând să aflu în vidul deşertului o acuitate istorică specială. Ce deşertăciune, ce vanitate rău călăuzită! Ce noroc că nu mă vede nimeni!

*

Astăzi, la doar două zile de la plecarea expediţiei, primii prizonieri ai colonelului sosesc. De la fereastra mea îi privesc traversând piaţa printre gărzile călare, prăfuiţi, epuizaţi, copleşiţi deja de spectatorii care se adună în jurul lor, de copiii care ţopăie pe lângă ei, de câinii care latră neîncetat. Descalecă la umbra cazărmii; prizonierii se aşază şi ei imediat pe vine ca să se odihnească. Toţi, în afară de un băieţel rezemat într-un picior, cu mâna pe umărul mamei, uitându-se curios la spectatori. Cineva aduce o găleată cu apă şi un polonic. Beau cu poftă, însetaţi, în timp ce mulţimea creşte şi se adună din ce în ce mai aproape de ei, până când nu mai văd nimic. Îl aştept nerăbdător pe gardianul care acum îşi face loc prin marea de oameni şi traversează curtea cazărmii.

— Cum explici chestia asta? îi strig.

Înclină capul şi se scotoceşte prin buzunare.

— Ăştia sunt pescari, înţelegi? Cum poţi să-i aduci înapoi aici?

Scoate o scrisoare. Rup sigiliul şi citesc: „Te rog să-i păstrezi pe aceştia şi pe următorii deţinuţi în secret până mă voi întoarce”. Sub semnătură, acelaşi sigiliu din nou. Este sigiliul Biroului, pe care l-a cărat cu sine prin deşert şi pentru care ar trebui fără nicio îndoială să trimit o a doua expediţie să-i recupereze, dacă el ar pieri pe undeva.

— Omul ăsta e ridicol! strig şi apoi încep să mă foiesc nervos prin cameră.

Nu-i frumos să-i vorbeşti de rău pe ofiţeri în faţa subalternilor sau pe taţi în faţa copiilor, dar faţă de omul ăsta nu simt nicio umbră de loialitate.

— Nu i-a spus nimeni că ăştia sunt doar nişte pescari? E o pierdere de timp să-i aduci aici! Tu ai obligaţia să-i ajuţi să-i depisteze pe hoţi, pe bandiţi şi pe cei care invadează Imperiul! Arată oamenii ăştia a pericol pentru Imperiu?

Arunc scrisoarea pe fereastră.

Mulţimea se desparte în faţa mea şi în cele din urmă mă aflu în mijloc, cu faţa la cei doisprezece prizonieri ca vai de ei. Se arată

teribil de speriaţi văzându-mi mânia. Băieţelul se afundă în braţele mamei de frică. Fac un semn gărzilor.

— Eliberaţi drumul şi aduceţi-i pe oamenii ăştia în curtea cazărmii!

Prinşii sunt mânaţi ca o turmă către curte; poarta curţii delimitate de cazarmă se închide în spatele nostru.

— Acum vă rog să vă explicaţi. Nu i-a spus nimeni că prizonierii ăştia îi sunt inutili? Nu i-a spus nimeni care e diferenţa dintre pescarii cu năvod şi nomazii sălbatici, călare şi cu arcuri? Nu i-a spus nimeni că nici măcar nu vorbesc aceeaşi limbă?

Unul dintre soldaţi începe să explice.

— Când ne-au văzut venind, au încercat să se pitească în stufăriş. Au văzut oameni venind pe cai şi au vrut să se ascundă. Aşa că ofiţerul, Excelenţa Sa, ne-a ordonat să-i ridicăm. Fiindcă se ascundeau.

Mi-a venit să înjur amarnic, furios. Poliţist! Raţionament de poliţist!

— Excelenţa Sa a spus de ce îi vrea aduşi aici?

— Niciunul dintre noi nu le ştie limba, domnule. Bineînţeles că nu! Oamenii ăştia de pe marginea râului sunt aborigeni, mai vechi pe meleagurile astea chiar decât nomazii. Trăiesc în aşezări de două sau trei familii, dispuse de-a lungul râului, pescuind şi prinzând animale în aproape tot timpul anului, vâslind către malurile îndepărtate ale lacului toamna, prinzând râme ca să le usuce, construindu-şi colibe fragile din stuf, gemând de frig iarna, îmbrăcându-se în piei de animale. Trăind cu frică de toată lumea, ascunzându-se prin stufăriş; ce ar putea şti ei oare despre marea conspiraţie barbară împotriva Imperiului?

Trimit pe cineva în bucătărie după mâncare. Se întoarce cu o franzelă de ieri, pe care i-o oferă celui mai bătrân dintre prizonieri. Bătrânul acceptă pâinea recunoscător, cu ambele mâini, o adulmecă, o rupe, împarte bucăţi fiecăruia. Cu toţii îşi umplu gurile cu această adevărată *mana*, mestecând repede, fără să-şi ridice ochii. O femeie scuipă la loc pâinea mestecată şi-şi hrăneşte copilul. Fac semn să se mai aducă pâine. Stăm şi-i privim cum mănâncă, de parcă ar fi cu toţii nişte animale ciudate.

— Lasă-i să stea în grădină, le spun paznicilor. O să fie incomod pentru noi, dar nu avem alt loc. Dacă la noapte se face frig, o să aranjez în altă parte. Vezi să li se dea de mâncare. Dă-le ceva de făcut, să le ţină mâinile ocupate. Ţine porţile închise. N-or să fugă oricum, însă n-am chef de curioşi care să vină să se holbeze la ei.

Astfel îmi temperez mânia şi fac întocmai cum îmi porunceşte colonelul: îi păstrez prizonierii inutili „în izolare”. Peste numai o zi sau două, aceşti barbari par să fi uitat că au avut vreodată o altă casă. Complet seduşi de mâncarea abundentă şi gratuită, mai ales de pâine,

se relaxează, le zâmbesc tuturor, se plimbă prin curtea cazărmii, căutând locuri umbroase, aţipesc şi se trezesc la loc, intră-n fibrilaţie când se apropie ora mesei. Obiceiurile lor sunt oneste şi murdare. Un colţ al grădinii a fost transformat în latrină, unde şi bărbaţii, şi femeile se lasă pe vine nestingheriţi şi unde bâzâie un nor de muşte toată ziua. („Daţi-le o lopată!”, îi sfătuiesc pe gardieni. Dar nu o folosesc.) Băieţelul, care pare să nu se mai teamă deloc, e toată ziua în bucătărie, cerând zahăr de la fetele în casă. Alături de pâine, zahărul şi ceaiul sunt pentru ei mari noutăţi. În fiecare dimineaţă primesc un pacheţel de frunze de ceai presate, pe care le fierb într-o căldare de cincisprezece litri pusă la foc pe un trepied. Sunt fericiţi aici. Ba chiar, dacă nu-i alungăm, ar putea foarte bine să rămână alături de noi pentru totdeauna, iată de cât de puţin a fost nevoie ca să fie scoşi din starea lor naturală. Petrec ore-n şir privindu-i de la fereastra de sus (alţi curioşi sunt nevoiţi să-i urmărească prin poartă). Mă uit cum femeile îşi curăţă una alteia părul de păduchi – un păr lung şi negru. Unele au accese puternice de tuse uscată. E surprinzător că în grup nu se află copii, în afară de nou-născut şi de băieţel. Să fi reuşit până la urmă vreunul dintre cei mai sprinteni şi mai vigilenţi să scape de soldaţi? Sper că da. Sper că, atunci când îi vom restitui caselor lor aşezate de-a lungul râului, vor avea multe poveşti incredibile de povestit vecinilor. Sper ca povestea captivităţii să intre în legendă, transmisă de la bunic la nepot. Dar mai sper că amintirea oraşului, cu viaţa ei fără griji şi mâncarea exotică, nu va ajunge să-i atragă înapoi. Nu vreau o rasă de cerşetori care să-mi rămână pe cap.

De câteva zile, pescarii au devenit o adevărată distracţie colectivă, cu vorbăria lor ciudată, cu apetitul lor uriaş, cu lipsa de ruşine animală, cu temperamentele schimbătoare. Soldaţii rămân cu orele în uşă privindu-i, făcând comentarii obscene despre ei pe care aceştia nu le înţeleg, râzând; sunt întotdeauna copii cu feţele lipite de barele uşii; iar eu îi urmăresc de sus, de la fereastră, mascat de sticlă.

Apoi, cu toţii deodată, ne pierdem compasiunea pentru ei. Mizeria, mirosul, zgomotul certurilor şi tusea devin de nesuportat. La un moment dat are loc un incident urât: un soldat încearcă să o târască pe o femeie de-ale lor înăuntru, poate doar în joacă, cine ştie, şi e lapidat. Începe să circule zvonul că sunt bolnavi, că vor aduce cu sine epidemia în oraş. Deşi îi fac să sape o groapă într-un colţ al grădinii şi pun să se îndepărteze pământul cu urină şi fecale, cei de la bucătărie refuză să le dea tacâmuri şi încep să le arunce mâncarea prin uşă, ca şi când ar fi cu adevărat nişte animale. Soldaţii încuie uşa de la sala principală a cazărmii, copiii nu mai vin la poartă. Cineva azvârle o pisică moartă peste zid în timpul nopţii, declanşând un adevărat scandal. În timpul zilelor lungi, fierbinţi, mişună aiurea prin grădina goală. Pruncul plânge, tuşeşte, iar plânge, iar tuşeşte, până

când, căutând un refugiu, mă ascund în cel mai îndepărtat colţ al apartamentului. Scriu o scrisoare furioasă Biroului Trei, gardianul mereu treaz al Imperiului, denunţând incompetenţa unuia dintre agenţii săi. „De ce nu trimiteţi oameni cu experienţă la graniţă ca să investigheze revoltele de-acolo?” scriu. Mă trezesc la realitate şi rup hârtia. Dacă descui poarta în miez de noapte, mă întreb, oare pescarii vor fugi pe ascuns? Dar nu fac nimic. Apoi într-o zi descopăr că pruncul s-a oprit din plâns. Când mă uit pe fereastră, îmi dau seama că a dispărut. Trimit o gardă să-l caute, iar corpul este găsit sub hainele mamei. Nu vrea să-l dea nici în ruptul capului, aşa că trebuie să i-l smulgem. După care se lasă pe vine şi rămâne aşa toată ziua, cu faţa acoperită, refuzând să mănânce. Oamenii ei par să o evite. Oare am violat vreo cutumă a lor, luând copilul şi îngropându-l? mă întreb. Îl înjur pe colonelul Joll pentru toate necazurile pe care mi le-a provocat şi pentru ruşine.

Iar el se întoarce în toiul nopţii. Sunete de trompete venind dinspre zidurile de întăritură îmi invadează somnul, în sala cea mare izbucneşte o hărmălaie când soldaţii se reped la arme. Capul mi se învârteşte, mă îmbrac cu greutate, până când ajung în piaţă, coloana a trecut deja de poartă, unii călare, alţii pe jos, trăgându-şi caii după ei. Mă dau înapoi, în timp ce spectatorii se îngrămădesc, pipăindu-şi şi îmbrăţişându-şi soldaţii („Sunt teferi cu toţii!”, strigă cineva), până când, ajuns la mijlocul coloanei, văd în sfârşit lucrul de care mă temeam cel mai mult: căruţa neagră, pe urmă grupul de prizonieri târşâindu-şi picioarele, legaţi de gât unul de altul, siluete informe în hainele din piele de oaie sub lumina argintie a lunii; după ei vin ultimii soldaţi care conduc căruţele şi caii de povară. Vin din ce în ce mai mulţi, unii cu torţe arzând, murmurul creşte, iar eu îi întorc spatele colonelului, cu triumful său cu tot, şi îmi croiesc drum înapoi în cameră. Aici încep să disting dezavantajele vieţii într-un apartament, cum am ales şi eu să trăiesc, deasupra cămărilor şi bucătăriilor destinate comandantului militar pe care nu-l avem de ani de zile. Am ales aceasta în locul vilei atrăgătoare, cu muşcate la ferestre, aşa cum i s-ar potrivi unui adevărat magistrat. Aş vrea să fiu în stare să-mi astup urechile în faţa zgomotelor venind dinspre curtea de jos, care se pare că s-a transformat de curând într-o închisoare permanentă. Mă simt bătrân şi obosit, vreau să dorm. Am început să profit de orice ocazie ca să dorm şi mă trezesc anevoie. Somnul nu mai e o baie sănătoasă, binefăcătoare, o recăpătare a forţelor vitale, ci simplă uitare, un contact nocturn cu neantul. Viaţa de apartament a început să-mi dăuneze, cred; şi asta nu e tot. Dacă aş fi trăit în vila pentru magistraţi, pe cea mai liniştită stradă din oraş, prezidând întruniri ale consiliului judecătoresc în fiecare luni şi joi, mergând la vânătoare în fiecare dimineaţă, ocupat seara cu lecturi din clasici,

astupându-mi urechile şi ochii în faţa acestui jandarm parvenit, dacă m-aş fi decis să scap de vremurile grele evadând undeva, fără să discut cu nimeni, nu m-aş mai fi simţit, poate, ca un om care, prins în vâltoarea curentelor de adâncime, renunţă să lupte, nu mai înoată, ci se oferă cu totul largului mării şi morţii. Însă tocmai faptul că sunt conştient de cât de arbitrară este suferinţa mea, de cât de mult depinde de plânsetele unui copil care azi sunt şi mâine nu mai sunt, tocmai aceasta mă face demn de dispreţ şi indiferent la distrugere. Pe undeva, ştiu prea multe; şi de această ştiinţă, odată infectat, nu te mai poţi vindeca, se pare. N-ar fi trebuit să-mi iau felinarul şi să mă duc să văd ce se întâmpla în cabană, lângă hambar. Pe de altă parte, altă cale nu era, de vreme ce pusesem deja mâna pe felinar. Nu-l mai puteam pune la loc. Cercul se închide; nu-i mai găsesc capătul.

Colonelul îşi petrece toată ziua următoare dormind în camera sa de la han, aşa că personalul e nevoit să se strecoare de colo până colo în vârful picioarelor. Încerc să nu dau atenţie noii serii de prizonieri aduşi în curte. Păcat că toate uşile cazărmii, la fel ca scara ce duce în apartamentul meu, dau înspre grădină. Mă grăbesc în lumina matinală, îmi umplu ziua cu treburi legate de chiriile municipale, seara cinez cu prietenii. În drum spre casă îl întâlnesc pe tânărul locotenent care l-a însoţit pe colonelul Joll în deşert şi-l felicit că s-a-ntors acasă teafăr.

— Dar de ce nu i-ai explicat colonelului că pescarii nu aveau cum să-i fie de-ajutor la anchetă?

Pare jenat.

— Am vorbit cu el, îmi spune, dar nu mi-a zis decât că „prizonierii sunt prizonieri”. M-am hotărât să nu mă opun, nu se cădea.

În ziua următoare, colonelul îşi începe interogatoriul. Cândva l-am crezut leneş, chiar mai leneş decât un birocrat cu gusturi pervertite. Acum văd cât de tare m-am înşelat. În căutarea adevărului, este neobosit. Interogatoriul debutează dimineaţa devreme şi continuă până după ce mă întorc acasă, pe întuneric. Acum primeşte şi ajutorul unui vânător care toată viaţa n-a făcut decât să împuşte porci pe râu şi ştie o mulţime de cuvinte în limba pescarilor. Unul câte unul, pescarii sunt aduşi în camera unde s-a stabilit colonelul, ca să fie întrebaţi dacă au văzut oameni ciudaţi plimbându-se prin împrejurimi călare. Până şi copilul e interogat: „Ai văzut străini venind în vizită la tatăl tău noaptea?” (Desigur, acum nu fac decât să ghicesc cam ce se întâmplă în cameră, câtă frică, derută şi înjosire se află acolo.) Prizonierii sunt aduşi înapoi, dar nu în curtea principală, ci în sala cea mare: soldaţii au fost scoşi şi repartizaţi în oraş. Eu stau în camera mea cu fereastra închisă, în căldura înăbuşitoare a unei seri fără niciun pic de vânt, încercând să citesc, forţându-mi urechile, uneori ca

să aud, alteori ca să nu aud violenţa de dincolo, cu sunetele ei cu tot. Într-un târziu, la miezul nopţii, interogatoriul se termină, nu se mai trântesc uşile, nu se mai aud picioare tropăind, curtea a rămas tăcută în lumina lunii, iar eu sunt liber să mă culc.

În viaţa mea nu mai există bucurie. Îmi petrec zilele jucându-mă cu liste şi numere, trăgând de sarcinile mărunte pe care trebuie să le îndeplinesc ca să-mi umplu orele. Seara mănânc la han; apoi, nedorind să mă întorc acasă, urc pe scări, către ascunzătoarea formată din cămăruţe şi spaţii despărţite printr-un perete, unde dorm hangiii şi unde fetele îşi desfată amanţii.

Dorm adânc, ca un mort. Când mă trezesc, devreme, în lumina slabă a dimineţii, fata doarme ghemuită pe podea. O ating uşor pe mână:

— De ce dormi aici?

Ea îmi răspunde cu un zâmbet:

— Nu-i nimic, mi-e bine aici. (E adevărat: se întinde şi cască pe covoraşul moale din piele de oaie, iar corpul ei mărunt, suplu, nici măcar nu ocupă tot spaţiul.)

— Te foiai în somn, mi-ai spus să plec, aşa că m-am hotărât că o să dorm mai bine pe covor.

— Eu ţi-am spus să pleci?

— Da, în somn. Nu fi supărat.

Se urcă înapoi în pat lângă mine. O îmbrăţişez îndatorat, fără dorinţă.

— Aş vrea să dorm din nou aici în seara asta, îi spun.

Ea îşi afundă chipul în pieptul meu. Realizez că orice aş vrea să-i spun va fi întâmpinat cu înţelegere, cu bunătate. Dar ce aş putea să-i spun oare? Că „se întâmplă lucruri grozave în timpul nopţii, când amândoi dormim?" Şacalul devorează maţele iepurelui, în schimb lumea merge înainte.

Încă o zi, încă o noapte pe care le petrec departe de ţinutul durerii. Adorm în braţele fetei. Dimineaţa o găsesc din nou dormind pe podea. Ea râde, văzându-mi stânjeneala:

— M-ai împins din pat cu braţele şi picioarele. Te rog, nu te supăra. Nu avem cum să controlăm ce visăm, sau mă rog, ce facem în somn.

Eu gem şi mă întorc pe partea cealaltă. O ştiu deja de un an; uneori o vizitez de două ori pe săptămână în camera asta. Resimt o satisfacţie tăcută; este, probabil, tot ceea ce pot spera un bărbat între două vârste ca mine şi o fată de douăzeci de ani; sigur e mai bine decât o pasiune arzătoare. Am tot cochetat cu ideea de a o ruga să trăiască alături de mine. Încerc să-mi amintesc ce coşmar mă face s-o împing din pat, dar nu reuşesc.

— Dacă te mai dau jos vreodată, să mă trezeşti, promite-mi, îi

spun.

Apoi, în biroul meu de la administraţie, se anunţă un musafir. Colonelul Joll, cu ochelarii săi fumurii la care nu renunţă nici înăuntru, intră şi se aşază în faţa mea. Îi ofer ceai, surprins să văd cât de sigură e mâna mea. Pleacă, îmi spune el. Oare ar trebui să-mi ascund bucuria? Îşi bea ceaiul, stând drept pe scaun, inspectând cu atenţie camera, rafturi peste rafturi pline de hârtie adunată laolaltă şi legată cu panglici, registrele a zeci de ani de activitate administrativă de o monotonie cumplită, micile casete cu texte de lege, biroul îngrămădit de tot felul de acte. Şi-a terminat ancheta deocamdată, spune el, şi se grăbeşte să se întoarcă în capitală şi să-şi completeze raportul. Are un aer de triumf controlat sever. Dau din cap că îl înţeleg.

— Dacă pot să fac ceva ca să-ţi uşurez călătoria... îi spun.

Pauză. Pe urmă, în plină tăcere, ca o piatră într-un bazin, îmi arunc întrebarea.

— Şi investigaţiile, domnule colonel, printre popoarele de nomazi şi aborigeni s-au dovedit fructuoase pe cât ai fi dorit?

Îşi lipeşte două degete unul de altul, la vârf, înainte de a-mi răspunde. Am sentimentul că ştie cât de mult mă irită afectarea lui.

— Da, domnule magistrat, pot spune că am avut ceva succes. Mai ales dacă te gândeşti că mai au loc investigaţii prin alte părţi de-a lungul frontierei, într-o formă cât de cât organizată.

— Asta e bine. Şi ne poţi spune dacă avem de ce să ne temem? Ne putem odihni liniştiţi noaptea?

Colţul gurii i se-ncreţeşte într-un zâmbet. Apoi se ridică, se înclină, se întoarce şi pleacă. A doua zi, dis-de-dimineaţă, pleacă, însoţit de mica lui escortă, alegând drumul mai lung spre est către Capitală. În tot acest timp chinuitor cât am stat împreună, amândoi am reuşit să ne purtăm unul cu altul ca nişte oameni civilizaţi. Toată viaţa am crezut în comportamentul civilizat; de data asta însă trebuie să recunosc că amintirea a ceea ce s-a-ntâmplat mă face să-mi fie silă de mine însumi.

Primul lucru pe care-i fac e să-i vizitez pe prizonieri. Descui sala cea mare care le-a fost închisoare până acum, iar simţurile mi se revoltă încă la mirosul bolnav de sudoare şi excremente, aşa că deschid uşile larg.

— Scoateţi-i de-aici! le strig soldaţilor pe jumătate dezbrăcaţi care se uită la mine, mâncându-şi fulgii de ovăz.

Din bezna dinăuntru mă privesc lung şi apatic.

— Intraţi şi curăţaţi camera aia! strig. Vreau să se cureţe totul! Cu apă şi săpun! Să fie exact cum era înainte!

Soldaţii se grăbesc să îndeplinească ordinele; dar se întreabă, probabil, de ce sunt furios tocmai pe ei. Prizonierii ies la lumină,

clipind des, protejându-şi ochii de lumină. Una dintre femei are nevoie de ajutor. Tremură încontinuu ca un bătrân, deşi e tânără. Unii sunt prea bolnavi ca să mai poată sta în picioare.

Ultima dată i-am văzut acum câteva zile (dacă recunosc că i-am văzut într-adevăr, dacă am făcut mai mult decât să trec cu privirea peste capetele lor, absent, fără tragere de inimă). Prin ce-au trecut în aceste cinci zile, nu ştiu. Acum, dirijaţi de gărzi, au rămas înghesuiţi într-un colţ al curţii, nomazi şi pescari laolaltă, bolnavi, înfometaţi, răniţi, îngroziţi. Ar fi bine dacă acest obscur capitol din istoria lumii s-ar termina odată, dacă oamenii ăştia urâţi ar fi şterşi brusc de pe faţa pământului şi dacă am jura să o luăm de la capăt, să iniţiem un imperiu în care n-ar mai fi nici nedreptate, nici durere. Nu ar costa mult să-i duci în deşert (după ce le-ai dat de mâncare, ca să poată să meargă), să-i pui să sape cu ultimele puteri o groapă încăpătoare, suficientă să încapă cu toţii în ea (sau chiar s-o sapi tu în locul lor!), să-i laşi să zacă acolo pentru totdeauna, îngropaţi pe vecie, şi să te-ntorci la oraşul fortificat, plin de planuri şi decizii noi. Dar nu ăsta va fi drumul meu. Noii cetăţeni ai Imperiului sunt cei care cred în destine noi, în capitole noi, *tabula rasa*; eu mă lupt cu vechea poveste, sperând că la un moment dat mi se va revela motivul pentru care am crezut că merită efortul. De aceea, pentru că administrarea legii şi a ordinii prin aceste părţi mi-a revenit din nou astăzi, ordon ca prizonierii să fie hrăniţi, doctorul să fie chemat să facă tot ce poate, cazarma să redevină cazarmă şi să se aranjeze în aşa fel încât prizonierii să fie trimişi înapoi la vieţile lor pe cât de repede posibil şi cât mai departe.

2

Îngenunchează în umbra lăsată de peretele cazărmii, la câţiva metri de poartă, înfăşurată într-o haină mult prea largă pentru ea, cu căciula de blană dată jos şi deschisă la picioarele ei. Are sprâncene drepte şi negre, şi părul negru şi lucios, de barbar. Ce caută o femeie barbară la cerşit în oraş? În căciulă nu mai sunt decât câţiva bănuţi.

Trec pe lângă ea din nou de două ori în timpul zilei. De fiecare dată mă priveşte ciudat, holbându-se drept în faţă până când mă apropii, iar apoi întorcându-şi foarte uşor capul în cealaltă parte. A doua oară dau drumul unei monede în căciulă.

— E frig şi e prea târziu ca să mai stai afară, îi spun.

Ea dă din cap. Soarele apune în spatele unui nor subţire, ca o dâră neagră. Vântul dinspre nord deja poartă semnele zăpezilor care se apropie. Piaţa e goală; trec mai departe.

În ziua următoare, femeia nu se află acolo. Vorbesc cu portarul.

— Era o femeie jos acolo, stătea toată ziua şi cerşea. De unde vine?

Femeia e oarbă, mi se răspunde. E una dintre barbarele aduse de colonel. Rămăsese în urmă.

Câteva zile mai târziu, o văd traversând piaţa, păşind încet şi greoi, ajutată de două beţe, cu pielea de oaie atârnându-i în praf. Dau un ordin; femeia e adusă în apartamentul meu, unde mi se postează în faţă, sprijinită de cele două beţe.

— Dă-ţi jos căciula, îi spun.

Soldatul care a adus-o i-o dă jos. E aceeaşi fată, cu acelaşi păr negru şi lucios, tuns cu breton, aceeaşi gură largă, aceiaşi ochi care privesc prin mine şi dincolo de mine.

— Mi s-a spus că eşti nevăzătoare.

— Văd, spune ea.

Ochii ei îmi părăsesc faţa şi se stabilesc undeva în spatele meu, la dreapta.

— De unde vii?

Fără să mai gândesc, arunc o privire peste umăr: ea se uită în gol, la perete. Privirea ei a devenit rigidă. Ştiind deja răspunsul, repet întrebarea. Ea o întâmpină cu tăcere.

Îi dau drumul soldatului. Rămânem singuri.

— Ştiu cine eşti, îi spun. Vrei să iei loc, te rog?

Îi iau beţele şi o ajut să se aşeze pe scaun. Sub haină poartă pantaloni albi de in îndesaţi în ghetele grele. Miroase a fum, a haine

putrede, a peşte. Are mâinile bătătorite.

— Trăieşti din cerşit? o întreb. Ştii că nu ar trebui să te afli aici, în oraş. Am putea să te expulzăm oricând şi să te trimitem înapoi la oamenii tăi.

Ea stă şi priveşte înfricoşător în faţă.

— Uită-te la mine, îi spun.

— Mă uit. Aşa mă uit eu.

Îmi trec mâna prin faţa ochilor ei. Ea clipeşte. Îmi apropii faţa şi mă uit adânc în ochii ei. Ea îşi mută privirea de pe perete pe faţa mea. Irişii ei negri contrastează cu albul lăptos al ochilor ei limpezi ca ai unui copil. Îi ating obrazul: tresare.

— Te-am întrebat din ce trăieşti.

Ridică din umeri.

— Sunt spălătoreasă.

— Unde trăieşti?

— Trăiesc.

— Nu le dăm voie vagabonzilor să trăiască aici de capul lor. Iarna aproape că a venit. Trebuie să ai unde trăi. Altfel te întorci la oamenii tăi.

Ea rămâne neclintită. Ştiu că bat câmpii.

— Pot să-ţi dau de lucru. Am nevoie de cineva care să ţină camerele astea curate, să aibă grijă de lenjerie. Femeia care se ocupă de ele acum nu e bună.

Înţelege ce-i ofer. Stă foarte ţeapănă, cu mâinile-n poală.

— Eşti singură? Te rog, răspunde-mi.

— Da.

Vocea ei se transformă în şoaptă. Îşi drege glasul.

— Da.

— M-am oferit să te primesc să lucrezi aici. Nu mai poţi cerşi în stradă. Nu o să-ţi mai dau voie. Şi trebuie să ai unde dormi, pe deasupra. Dacă lucrezi aici poţi împărţi camera cu bucătăreasa.

— Nu înţelegi. Nu de mine ai nevoie.

Îşi caută bastoanele pipăind în jur. Ştiu că nu vede.

— Sunt...

Îşi ridică arătătorul, îl prinde, îl răsuceşte. Habar n-am ce poate însemna gestul ăsta.

— Pot să plec? întreabă.

Merge până la capătul scărilor, apoi trebuie să mă aştepte pe mine ca s-o ajut să coboare.

Trece o zi. Stau şi mă uit lung la piaţeta din faţa casei, unde vântul a început să împrăştie rafale de praf. Doi băieţei se joacă cu un cerc. Îi dau drumul de-a dura prin vânt. Se rostogoleşte, încetineşte, se clatină, pleacă înapoi, cade. Băieţii se ridică şi o iau la fugă după cerc, cu părul dat pe spate de pe frunţile netede.

O găsesc pe fată şi mă postez în faţa ei. Ea stă cu spatele la trunchiul unuia dintre nucii mai mari: e greu de văzut dacă măcar e trează.

— Vino, îi spun şi o ating pe umeri.

Ea clatină din cap.

— Vino, repet, toată lumea e-năuntru.

Îi scot praful din căciulă şi i-o dau înapoi, o ajut să nu se-mpiedice, merg încet lângă ea, traversând piaţa acum goală, cu excepţia unui paznic care-şi protejează ochii de praf în timp ce ne priveşte.

S-a aprins focul. Trag perdelele, aprind lampa. Refuză scaunul pe care i-l întind, dar îmi cedează beţele şi se aşază în genunchi în mijlocul covorului.

— Nu e ce crezi, îi spun.

Cuvintele îmi vin greu. Sunt oare în stare să mă scuz? Are buzele încleştate, urechile probabil la fel, nu vrea nimic de la bărbaţi bătrâni ca mine, cu conştiinţe tulburi. Îi dau târcoale, vorbindu-i despre sarcinile şi ordinele noastre, scârbit de mine însumi. Pielea ei începe să lucească în căldura camerei închise, îşi trage haina de pe ea, dezgolindu-şi gâtul ca să şi-l încălzească. Distanţa dintre mine şi torţionarii ei e neglijabilă, îmi dau seama. Mă înfior.

— Arată-mi picioarele, îi spun cu un glas nou şi gros, ce pare-a fi al meu. Arată-mi ce ţi-au făcut la picioare.

Ea nici nu mă ajută, nici nu se opune. Mă lupt cu nasturii şi ochiurile paltonului, le desfac, scot ghetele. Sunt ghete de bărbat, mult prea mari pentru ea. Înăuntru picioarele sunt bandajate, informe.

— Să văd, o rog.

Începe să-şi desfacă bandajele murdare. Părăsesc camera, cobor în bucătărie, mă întorc cu un lighean şi un ulcior cu apă călduţă. Se aşază pe covor aşteptând, cu picioarele goale. Are picioare mari, cu degete butucănoase şi unghii pline de mizerie.

Îşi trece un deget pe deasupra gleznei.

— Aici e rupt. Şi celălalt.

Se lasă pe spate şi-şi întinde picioarele.

— Doare? o întreb.

Îmi trec degetul peste linia zdrelită, şi nu simt nimic.

— Nu, acum nu mai doare. S-a vindecat. Dar poate când o să vină frigul.

— Ar trebui să stai jos undeva, o îndemn.

O ajut să se dezbrace, o aşez pe scaun, torn apă în lighean şi încep să-i spăl picioarele. O vreme, gambele îi rămân încordate. Apoi se relaxează.

O spăl încet, cu multă spumă, prinzându-i pulpele cărnoase, pipăindu-i oasele şi tendoanele, trecându-mi degetul peste degetele ei

de la picioare. Îmi schimb poziţia ca să pot îngenunchea nu în faţa ei, ci lângă ea, şi-i mângâi un picior cu ambele mâini, ţinându-l între cot şi şale.

Mă pierd, dus de ritmul activităţii mele. Uit total de prezenţa acestei fete. Există un interval de timp care rămâne gol: poate că nici măcar nu sunt prezent. Când îmi revin, degetele mi s-au înmuiat, picioarele ei se odihnesc acum în lighean, iar capul meu atârnă inert.

Îi usuc piciorul drept, trec în partea cealaltă, ridic cracul încăpător al pantalonului deasupra genunchiului şi, luptându-mă cu amorţeala, încep să-i spăl piciorul stâng.

— Uneori camera asta se încinge tare, îi spun.

Piciorul ei stâng îmi apasă greu pe şold. Continuu.

— O să îţi caut bandaje noi pentru picioare, îi promit, dar nu chiar acum.

Împing ligheanul la o parte şi-i usuc piciorul. Îmi dau seama că se chinuie să se ridice. Dar acum, cred, trebuie să înceapă să aibă singură grijă de ea. Mi se-nchid ochii. Lupta de a-i ţine deschişi, de a savura această ameţeală extatică devine din ce în ce mai plăcută. Mă întind pe covor. Adorm pe loc. În miez de noapte, mă trezesc îngheţat şi înţepenit. Focul s-a stins, iar fata a dispărut.

*

O privesc mâncând. Mănâncă la fel ca orice orb, cu privirea pierdută undeva departe, folosindu-se de pipăit. Are o poftă de mâncare sănătoasă, pofta unei femei robuste de la ţară.

— Nu cred că poţi vedea, îi spun.

— Ba pot. Dacă mă uit drept, nu e nimic, e... (dă cu mâna peste aerul din faţă de parcă ar spăla un geam).

— O ceaţă, îi spun.

— E o ceaţă, dar văd cu coada ochiului. Stângul e mai bun decât dreptul. Cum altfel aş fi nimerit drumul dacă nu vedeam?

— Ei au făcut-o?

— Da.

— Ce-au făcut?

Ea ridică din umeri şi tace. Farfuria i s-a golit.

Îi mai pun din mâncarea de fasole care pare să-i placă atât de mult. Mănâncă prea repede, râgâie cu mâna la gură, zâmbeşte.

— Fasolea îţi dă gaze, spune.

În cameră e cald, haina îi atârnă într-un colţ, deasupra ghetelor. Nu poartă decât bluza albă şi pantalonii. Când nu se uită la mine, devin o formă cenuşie, care se mişcă încoace şi-ncolo, imprevizibil, la marginea câmpului ei vizual. Când se uită la mine, sunt o ceaţă, o voce, un miros, un centru de energie care într-o zi aţipeşte în timp ce-i

spală picioarele, a doua zi îi dă mâncare de fasole, iar în ziua următoare – nu ştie nici ea.

O aşez, îi umplu ligheanul, îi răsucesc pantalonii până deasupra genunchiului. Acum că are ambele picioare în apă văd că dreptul e întors cumva înăuntru mai mult decât stângul, iar atunci când stă în picioare e nevoită să se sprijine pe marginile exterioare ale tălpilor. Are gleznele mari, umflate, diforme, cu pielea învineţită de cicatrice.

Mă apuc s-o spăl. Mă ajută, ridicând picioarele pe rând. Îi masez degetele slăbite cu săpunul moale, delicat. În scurt timp mi se închid ochii, capul începe să-mi atârne. E şi ăsta un fel de extaz.

După ce-am terminat cu tălpile, încep să-i spăl gambele. Trebuie deci să se ridice în picioare şi să se rezeme de umărul meu. Mâinile îmi alunecă de sus în jos, de la genunchi la gleznă, în spate şi-n faţă, apăsând, mângâind, frământând. Are coapse scurte şi solide, gambe puternice. Din când în când, degetele îmi alunecă până în spatele genunchilor, peste tendoane şi în spaţiile concave dintre ele.

O ajut să se urce-n pat şi o usuc cu un prosop moale. Încep să-i curăţ unghiile, dar mă copleşesc deja valuri de somn. Îmi surprind capul în cădere, iar corpul mi se prăbuşeşte în amorţire. Pun forfecuţa la o parte cu grijă. Apoi, îmbrăcat pe de-a-ntregul, mă aşez lângă ea. Îi îmbrăţişez picioarele, îmi sprijin capul de ele şi adorm.

Mă trezesc în beznă. Lampa s-a stins, miroase a fitil ars. Mă ridic şi deschid perdelele. Fata doarme chircită, cu genunchii la piept. Când o ating, începe să geamă şi să se strângă şi mai tare.

— Ţi-e frig, îi spun.

Dar nu mai aude. O acopăr cu o pătură, apoi cu încă una.

*

Întâi vine ritualul spălării, pentru care s-a dezbrăcat de tot. Îi spăl picioarele, coapsele, fundul. Mâinile mele pline de săpun alunecă printre picioarele ei, cu o atitudine, descopăr, deloc curioasă. Îşi ridică braţele în timp ce o spăl sub braţe. Apoi pe burtă, pe sâni. Îi dau părul la o parte şi o spăl pe ceafă, pe gât. Aşteaptă răbdătoare. O clătesc, o usuc.

Stă întinsă pe pat, iar eu îi frec corpul cu ulei de migdale, închid ochii şi mă pierd în ritmul frecării, în timp ce focul trosneşte puternic în sobă.

Nu simt nici cea mai mică dorinţă de-a intra în corpul ăsta mărunţel şi îndesat, care acum străluceşte în lumina focului. Nu ne-am mai vorbit de o săptămână. O hrănesc, îi dau adăpost, îi folosesc trupul, dacă pot spune aşa, în felul ăsta străin de mine. Au fost momente când s-a încordat simţind unele apropieri; însă acum corpul îi cedează de fiecare dată când îmi afund faţa în pântecele ei, sau când

îi prind picioarele între coapsele mele. Cedează necondiţionat la orice. Uneori adoarme înainte să termin. Doarme adânc, ca un copil.

Cât despre mine, sub privirea ei oarbă, în căldura închisă a camerei, mă dezbrac nestânjenit, dându-mi la iveală gambele slabe, sexul moale, burta, pieptul flasc de bătrân, pielea ca de curcan de pe gât. Mă descopăr umblând de colo până colo ca un teleghidat, în goliciunea asta, uneori tolănit la foc, după ce fata s-a culcat, alteori citind într-un fotoliu.

Dar adeseori, chiar când o mângâi, cad, lovit de somn ca de un topor, mă prăbuşesc în nesimţire peste trupul ei şi mă trezesc după două ore ameţit, confuz, însetat. Acest răstimp fără vise e ca o moarte sau ca o vrajă vidă, consumată undeva în afara timpului.

Într-o seară, pe când îi frec corpul cu ulei, masându-i tâmplele şi fruntea, observ în colţul ochiului o cută cenuşie, ca şi când o omidă s-ar fi aşezat cu capul sub pleoapa ei ca să mănânce.

— Ce-i asta? o întreb, parcurgând conturul omidei cu degetul.

— Aici m-au atins, răspunde ea, şi-mi dă mâna la o parte.

— Te doare?

Clatină din cap.

— Lasă-mă să văd.

Îmi devine din ce în ce mai limpede că, până când semnele de pe corpul acestei fete nu vor fi descifrate, elucidate, nu-i voi putea da drumul. Îi despart pleoapele cu două degete. Omida dispare, decapitată, în colţul roz dinăuntru al pleoapei. Alt semn nu mai e. Ochiul e întreg.

Mă uit în ochiul ei. Să cred oare că, privindu-mă, nu vede de fapt nimic – picioarele, poate părţi din cameră, un cerc ceţos de lumină, dar, în centru, unde stau, doar o pată ceţoasă, un gol? Îmi trec mâna încet prin faţa ochilor ei, privindu-i atent pupilele. Nu văd nicio mişcare. Nu clipeşte. Însă îmi spune zâmbind:

— De ce faci asta? Crezi că nu văd?

Ochi închişi la culoare, atât de închişi încât par negri.

Îmi lipesc buzele de fruntea ei.

— Ce ţi-au făcut? murmur.

Limba e înceată, mă clatin pe picioare epuizat.

— De ce nu vrei să-mi spui?

Clatină din cap. La limita amneziei, îmi amintesc că, pipăindu-i fesele, am simţit o cruce abia perceptibilă de riduri sub piele.

— Nimic nu e mai rău decât ceea ce-ţi poţi imagina, bombăn.

Nu dă niciun semn că m-ar fi auzit. Mă prăbuşesc pe canapea, trăgând-o şi pe ea după mine, căscând.

„Spune-mi”, aş vrea să-i spun, „nu mai ţine secret. Durerea e durere şi-atât.” Dar cuvintele îmi scapă. Îmi încolăcesc braţele în jurul ei. Cu buzele în cochilia urechii, încerc să-i vorbesc. Apoi se lasă

întunericul.

*

Am scutit-o de ruşinea de a fi obligată să cerşească şi am instalat-o în bucătărie, ca ajutor în casă. „De la bucătărie în patul magistratului în doar şaisprezece paşi.” Aşa vorbesc soldaţii despre bucătărese acum. Şi încă o zicală de-ale lor: „Care e ultimul lucru pe care îl face magistratul înainte de-a pleca dimineaţa? Îşi ascunde cea mai recentă iubită în cuptor”. Cu cât e mai mic oraşul, cu atât sunt mai multe bârfele. Aici nu e loc de afaceri personale. Ne hrănim din bârfă.

O parte a zilei, femeia e ocupată cu spălatul vaselor, curăţă legume, ajută la coptul pâinii şi pregăteşte aceeaşi monotonă porţie zilnică de terci de ovăz, supa şi tocana cu care se hrănesc soldaţii. În afară de ea se mai află bătrâna doamnă care a condus întreaga bucătărie aproape din vremea când am devenit magistrat şi două fete, dintre care cea mai tânără a urcat cele şaisprezece trepte până sus de vreo două ori anul trecut. La început mă tem ca nu cumva cele două să se alieze împotriva ei; dar nu, par să se împrietenească repede. Trecând de uşa de la bucătărie spre ieşire, aud voci, o sporovăială şoptită, chicoteli, toate înăbuşite de aburii căldurii. Mă amuz să descopăr undeva în mine un mic ghimpe de gelozie.

— Te deranjează să munceşti? o întreb.

— Îmi plac celelalte fete. Sunt drăguţe.

— Măcar e mai bine decât să cerşeşti, nu?

— Da.

Cele trei fete dorm împreună într-o cămăruţă la câteva uşi de bucătărie, când nu se-ntâmplă să doarmă prin alte părţi. Aici vine ea pe întuneric ori de câte ori o alung din cameră, în miez de noapte ori către dimineaţă. Fără îndoială, prietenele ei au comentat întâlnirile astea amoroase ale ei cu mine, iar detaliile circulă peste tot. Cu cât un om e mai bătrân, cu atât mai groteşti spun ceilalţi că sunt iubirile lui, ca spasmele unui animal în agonie. Nu pot să joc rolul unui bărbat sau al unui văduv hieratic. Hlizelile, glumele, privirile pline de înţeles – toate astea fac parte din preţul pe care m-am resemnat să-l plătesc.

*

— Îţi place să trăieşti într-un oraş? o întreb precaut.

— În cea mai mare parte a timpului, da. Sunt mai multe lucruri de făcut.

— Există lucruri de care ţi-e dor?

— Da, mi-e dor de soră-mea.

— Dacă vrei să te-ntorci, pun să te ducă înapoi.

— Înapoi, unde? întreabă ea.

Stă întinsă pe spate, cu mâinile aşezate cuminte pe piept. Sunt lungit lângă ea şi vorbesc blând, încet. Aici apare ruptura. Aici mâna mea, mângâindu-i pântecele, devine stângace şi dizgraţioasă ca un homar. Impulsul erotic, dacă asta e, se ofileşte; surprins, mă văd agăţat de fata asta robustă, incapabil să-mi amintesc ce anume doresc la ea, furios pe mine însumi pentru că o vreau şi în acelaşi timp nu o vreau.

Nu îşi dă seama de schimbările dispoziţiei mele. Zilele ei s-au transformat într-un fel de rutină cu care pare să fie mulţumită. Dimineaţa, după plecarea mea, vine să cureţe şi să mătură în apartament. Apoi mă ajută în bucătărie cu masa de prânz. După-amiezele sunt de obicei doar ale ei. După masa de seară, după ce a curăţat toate oalele şi tigăile, după ce a terminat de spălat podeaua şi a făcut focul, îşi părăseşte tovarăşii de muncă şi se îndreaptă spre camera mea de sus. Se dezbracă şi se întinde pe pat, aşteptându-mi atenţiile inexplicabile. Uneori mă aşez lângă ea, mângâindu-i trupul, aşteptând un şuvoi de sânge care nu apare niciodată cu adevărat. Poate că uneori doar sting lampa şi mă aşez lângă ea. În beznă, mă uită în scurt timp şi adoarme. Aşa că mă întind lângă trupul ăsta tânăr care se reface în somn tot mai mult, închizându-şi tăcut până şi cele mai grele răni, luptând să-şi întregească la loc toate părţile: ochii, picioarele etc.

Mă întorc în trecut, încercând să recuperez o imagine a ei, aşa cum era înainte. Trebuie să mă conving că am văzut-o pentru prima dată când a fost adusă de soldaţi, legată la gât de un alt barbar. Ştiu că trebuie să o fi măsurat din ochi atunci când, alături de ceilalţi, a rămas în curte, aşteptând ce avea să se întâmple. Ochiul meu a trecut rapid peste ea; dar nu-mi amintesc nimic din acest episod. În acea zi nu era încă marcată; dar trebuie să cred că era încă nemarcată, la fel cum trebuie să mă conving că era doar o fetiţă, un copilaş cu codiţe împletite alergând după mielul ei preferat într-o lume unde, departe, păşeam mândru în floarea vârstei. Oricât m-aş forţa însă, prima mea imagine despre ea rămâne cea a fetiţei care cerşeşte în genunchi.

Nu am pătruns-o. La început, dorinţa mea a rămas departe de calea aceasta, atât de precisă şi de directă. Membrul meu uscat, de bătrân, făcându-şi loc în teaca fierbinte ca sângele mă face să mă gândesc la acid în lapte, cenuşă în miere, cretă în pâine. Când mă uit la corpul ei nud şi la al meu, mi se pare imposibil de crezut că odată mi-am imaginat forma umană ca pe o floare ce radiază din centrul şalelor. Cele două corpuri, al ei şi al meu, sunt difuze, dispersate ca gazul, fără centru. Se răsucesc creând o spirală, apoi se încheagă, îngroşându-se dincolo; dar uneori devin plate, vide. În purtarea mea faţă de ea, sunt la fel de neajutorat ca un nor de pe cer pus în faţa

altuia.

O privesc cum se dezbracă, sperând să desluşesc în mişcările ei semnele unui tărâm vechi, eliberat. Dar până şi mişcarea cu care îşi trage salopeta peste cap şi o aruncă e greoaie, defensivă, reţinută, ca şi când s-ar teme de obstacole nevăzute. Faţa ei arată ca şi când ar şti că e privită.

Am cumpărat de la un hingher un pui de vulpe argintie. Nu are decât câteva luni, e de-abia înţărcat, cu dinţii ca lama bine ascuţită a unui ferăstrău. În prima zi l-a luat cu ea la bucătărie, dar s-a speriat de foc şi de-atâta zgomot, aşa că acum îl ţin sus, unde se ascunde mereu sub mobilă. În timpul nopţii, aud uneori cum zgârie cu ghearele podeaua de lemn, rătăcind de colo-colo. Lipăie laptele dintr-o farfurie şi mănâncă bucăţi de carne prăjită. Nu poate fi dresat; camerele au început să miroasă a excremente. Însă e prea devreme să-i dau drumul prin curte. La câteva zile îl chem pe nepotul bucătăresei, ca să se strecoare în spatele dulapului şi sub scaune, ca să strângă mizeria.

— E un animăluţ foarte simpatic, îi spun.

Ea ridică din umeri.

— Animalele sunt făcute să stea afară.

— Vrei să-l duc la lac şi să-i dau drumul?

— Nu, nu poţi face aşa ceva. E prea mic, ar muri de foame sau l-ar prinde câinii.

Aşa că păstrez puiul de vulpe. Uneori îi zăresc botul ascuţit pândind dintr-un colţ întunecat. Altfel, nu e decât un foşnet în noapte şi un miros puternic de urină, în tot acest timp cât aştept să crească, ca să mă pot descotorosi de el.

— Se va zvoni că ţin două animale în casă, o vulpe şi o fată.

Nu pricepe gluma, sau nu o gustă. Buzele i se strâng, privirea i se lipeşte de perete, ştiu că se străduieşte din răsputeri să fie cât mai dură. Inima mea e la picioarele ei, însă ce pot face? Chiar dacă apar în faţa ei îmbrăcat în hainele mele oficiale, dacă mă postez gol în faţa ei sau dacă-mi dezgolesc pieptul, pentru ea nu înseamnă nimic, rămân acelaşi.

— Îmi pare rău, îi spun, iar vorbele îmi ies apatic din gură.

Întind cele cinci degete inerte ca o cocă şi-i mângâi părul.

— Sigur că nu-i acelaşi lucru.

*

Unul după altul, îi chestionez pe cei ce erau de serviciu după interogatoriul prizonierilor. De la toţi primesc aceeaşi explicaţie: de-abia dacă au vorbit cu prizonierii, nu li s-a permis să intre în sala unde s-a ţinut interogatoriul, nu-mi pot spune ce s-a petrecut acolo. Dar femeia de serviciu îmi descrie camera:

— Doar o măsuţă, scaune, trei scaune, şi un covoraş într-un colţ, altfel de-a dreptul goală... nu, nu era foc, doar o sobiţă. De obicei, culegeam scrumul din ea.

Acum că viaţa s-a întors la normal, camera e din nou dată în folosinţă. La cererea mea, cei patru soldaţi cazaţi în ea îşi cară cuferele afară, înspre galerie, le acoperă cu sacii de dormit, pun cănile şi farfuriile deasupra şi-şi dau jos sforile de întins rufe. Închid uşa şi rămân aşa, în mijlocul camerei goale. Aerul e rece şi nemişcat. Deja lacul începe să îngheţe. Prima zăpadă s-a aşternut. De departe aud clopoţeii unei căruţe, închid ochii, încercând să-mi imaginez camera, aşa cum trebuie să fi fost acum două luni, în timpul vizitei colonelului; dar e destul de greu să te pierzi în visare, în timp ce afară stau patru oameni frecându-şi mâinile, bătând din picioare, murmurând, aşteptând cu nerăbdare ca eu să plec, respirând aburi de căldură în aerul îngheţat.

Îngenunchez, cu gândul de-a inspecta podeaua. E curată, măturată zilnic: arată ca orice altă podea. Deasupra şemineului, pe perete şi pe tavan e însă plin de funingine. Mai e un semn, mare cât palma mea, unde funinginea a intrat în textura peretelui. Altfel, pereţii sunt albi. După ce semne mă uit oare? Deschid uşa şi le fac semn oamenilor că-şi pot aduce lucrurile înapoi.

Pentru a doua oară îi chestionez pe cei doi paznici care erau atunci de serviciu în curte.

— Spuneţi-mi exact ce s-a-ntâmplat când au fost interogaţi prizonierii. Ce aţi văzut.

Cel mai înalt răspunde. E un băiat cu faţă prelungă şi un aer vioi, de care mi-a plăcut întotdeauna.

— Ofiţerul...

— Ofiţerul de poliţie?

— Da, el. Venea în sală, unde erau ţinuţi prizonierii, şi-i arăta cu degetul. Noi îi aduceam pe cei pe care-i indica şi-i duceam la interogatoriu. După care-i aduceam înapoi.

— Pe rând?

— Nu întotdeauna. Uneori erau câte doi.

— Ştii că unul dintre prizonierii voştri a murit. Ţi-l aminteşti? Ştii ce i-au făcut?

— Am auzit că a luat-o razna şi l-a atacat.

— Da?

— Asta am auzit. Am ajutat să-l aducă înapoi în sală. Respira ciudat, foarte adânc şi des. Atunci l-am văzut ultima oară. A murit în ziua următoare.

— Continuă. Ascult. Vreau să-mi spui tot ce-ţi aminteşti.

Faţa băiatului e încordată. Sunt sigur că a fost avertizat să nu deschidă gura.

— Omul ăla a fost ţinut mai mult decât toţi ceilalţi. L-am văzut aşezându-se într-un colţ, după ce mai fusese o dată acolo, ţinându-şi capul în mâini.

Privirea-i luceşte când se uită la tovarăşul său.

— Refuza să mănânce. Nu-i era foame. Fiică-sa era cu el: a încercat să-i facă să mănânce, dar n-a vrut.

— Şi ce s-a întâmplat cu fiica lui?

— Au interogat-o şi pe ea, dar nu mult timp.

— Continuă.

Dar nu mai are nimic să-mi spună.

— Ascultă, îi zic. Ştim amândoi cine e fata. Locuieşte acum cu mine. Nu e nimic secret. Acum continuă. Spune-mi ce s-a întâmplat.

— Nu ştiu, domnule! În cea mai mare parte a timpului am fost plecat.

Îl roagă din ochi pe camaradul lui să-l ajute, dar camaradul tace.

— Uneori se auzea câte un ţipăt, cred că o băteau, dar eu nu eram acolo. Când scăpăm de la serviciu, plecam direct.

— Ştii bine că azi nu mai poate să meargă. I-au rupt picioarele. Au făcut-o în faţa celuilalt om, a tatălui ei?

— Da, cred că da.

— Şi ştii că nu mai vede aproape deloc. Asta când i-au făcut-o?

— Domnule, erau prea mulţi prizonieri de păzit, unii chiar bolnavi! Ştiu că avea picioarele rupte, însă n-am ştiut nimic despre orbirea ei mult timp. Nu puteam să fac nimic, nu voiam să mă implic într-o treabă pe care n-o înţelegeam!

Prietenul nu are nimic de adăugat. Le dau drumul.

— Să nu vă temeţi fiindcă aţi vorbit cu mine, le spun.

Noaptea, visul reapare. Înaintez cu greu prin zăpadă pe câmp, către un mănunchi de siluete mărunte, care se joacă în jurul unui castel de nisip. Dintre ele nu mai rămâne decât o figură, un copil cu gluga trasă pe cap, aşezat cu spatele la mine. Mă plimb în cerc, în jurul copilului care continuă să netezească omătul de pe zidurile castelului, până când reuşesc să-i văd chipul de sub glugă. Faţa este albă, goală, lipsită de trăsături; e o faţă de embrion sau de pui de balenă; nu e de fapt o faţă, ci o altă parte a corpului, proeminentă sub piele; e albă; e chiar zăpada. Cu degetele amorţite, îi întind o monedă.

*

Iarna s-a aşternut. Vântul suflă dinspre nord şi va continua să sufle neîncetat în următoarele patru luni. Stând la fereastră, cu fruntea lipită de sticla rece, îl aud prin streşini, mişcând câte-o ţiglă desprinsă de pe acoperiş. Rafale de praf se precipită prin toată piaţeta, firele de praf se izbesc de fereastră. Cerul e încărcat de o pulbere fină, soarele

se îneacă, încet-încet, în cerul portocaliu şi apune roşiatic. Din când în când, furtuni de zăpadă acoperă pământul cu o pată albă, efemeră. Asediul iernii e în toi. Câmpurile sunt pustii; nimeni n-ar avea de ce să părăsească oraşul, în afară de cei care trăiesc din vânat. Defilarea garnizoanei, programată de două ori pe săptămână, a fost suspendată, soldaţilor li se permite acum să iasă din cazarmă şi să stea în oraş, pentru că nu au aproape nimic altceva de făcut decât să bea şi să doarmă. Când trec pe lângă zidul de întăritură, dimineaţa devreme, posturile de observaţie sunt goale, iar santinelele amorţite, înfăşurate în blănuri, de-abia pot ridica o mână în semn de salut. Mai bine ar sta în paturile lor calde. Pe durata iernii, Imperiul este în afara pericolului. Undeva unde ochiul nu pătrunde, şi barbarii stau ghemuiţi la gura sobei, cu dinţii clănţănind de frig.

Anul acesta nu am avut vizitatori barbari deloc. De obicei, stabilimentul era vizitat iarna de grupuri de nomazi care-şi înălţau corturile în afara zidurilor şi-şi începeau comerţul cu lână, piei şi fetru în schimbul bumbacului, ceaiului, fasolei şi făinii. Ţinem foarte mult la produsele din piele create de barbari, mai ales la ghetele solide pe care le cos atât de meşteşugit. În trecut am încurajat comerţul, dar am interzis plata în bani. Am încercat să ţin şi tavernele departe de ochiul lor. Nu vreau, mai presus de toate, să văd înălţându-se aşezări de barbari la periferiile oraşului, unde să se strângă cerşetori şi vagabonzi dedaţi băuturii. Întotdeauna mi-a făcut rău să-i văd pe aceşti oameni cum cad pradă vicleniei vânzătorilor de băutură, cum ajung să-şi schimbe bunurile pe tinichele, să zacă beţi prin şanţuri, confirmând astfel litania plină de prejudecăţi a coloniştilor: că barbarii sunt leneşi, imorali, murdari şi proşti. Acolo unde civilizaţia însemna coruperea virtuţilor barbare şi crearea unor populaţii dependente, m-am hotărât să mă opun civilizaţiei. Şi tocmai pe asta mi-am bazat funcţionarea administraţiei. (Spun asta eu, care am o amantă barbară în pat!)

Dar anul acesta, de-a lungul graniţei a căzut o cortină grea. De pe metereze, privim în zare, în deşert. Cât despre noi, sunt ochi mai pătrunzători decât ai noştri, care ne privesc de cealaltă parte. Comerţul se apropie de sfârşit. De când se aude, dinspre Capitală, că se va face orice, numai ca siguranţa Imperiului să fie garantată, indiferent de preţ, am revenit la o eră de atacuri şi vigilenţă armată. Nu avem nimic altceva de făcut decât să ne lustruim săbiile şi să pândim.

Îmi trec timpul cu vechile îndeletniciri: citesc din clasici; continuu să-mi cataloghez diversele colecţii; colaţionez hărţile zonei de deşert din sud; în zilele când vântul nu suflă atât de tare, iau cu mine un grup de muncitori ca să dăm la o parte nisipul depus pe săpături. O dată sau de două ori pe săptămână plec singur, dimineaţa devreme, la vânătoare de antilope pe malul lacului.

Cu vreo douăzeci de ani în urmă, existau încă antilope şi iepuri în număr atât de mare, încât paznicii erau nevoiţi să patruleze pe câmp în timpul nopţii, însoţiţi de câini, ca să protejeze grâul de ele. Dar sub presiunea oamenilor stabiliţi în zonă, mai ales din cauza câinilor sălbatici care vânează în haită, antilopele s-au retras către est şi nord, spre zonele mai joase ale râului şi spre malul îndepărtat. Acum un vânător trebuie să fie mereu pregătit să călărească vreme de cel puţin o oră ca să ajungă la pradă.

Uneori, în dimineţile frumoase, retrăiesc toată vigoarea şi spontaneitatea din tinereţe. Vagabondez ca un copil părăsit, din tufiş în tufiş. Mă bălăcesc în apa îngheţată, încălţat cu ghetele înecate de cei treizeci de ani de mucegai depus. Pe deasupra hainei port aceeaşi piele imensă de urs. Pe bărbie mi se formează chiciură, dar am degetele încălzite în mănuşi. Văzul îmi este ascuţit, auzul la fel; adulmec aerul ca un câine, simt un fior de mulţumire pură.

Astăzi las calul împleticindu-se în locul unde vegetaţia înmlăştinată se învecinează cu malul pustiu dinspre sud-vest şi încep să-mi fac loc printre trestii. Vântul îmi bate, rece şi uscat, drept în ochi, soarele pare suspendat, ca o portocală, pe un orizont în dungi negre şi vineţii. Aproape deodată, dintr-un noroc absurd, dau de o antilopă, un mascul cu coarnele bine curbate, miţos în haina lui de iarnă, stând întors spre mine puţin într-o parte, clătinându-se când se întinde către vârfurile trestiilor. De la nici treizeci de paşi, văd mişcarea circulară, blajină, a botului, aud copitele stropind cu apă. În jurul genunchilor disting cercuri mici de gheaţă.

Însă nu sunt încă racordat la împrejurimi; în timp ce animalul se ridică, îndoindu-şi coapsele sub piept, ridic uşor arma şi îl ochesc în zona umărului. Mişcarea este lină şi echilibrată, dar probabil că soarele a apucat să strălucească pe ţeava puştii, pentru că, în coborâre, îşi întoarce capul şi mă vede. Copitele ating gheaţa cu un plescăit scurt, botul îi înţepeneşte în plină mişcare, ne privim.

Pulsul meu rămâne constant: evident, nu mă interesează câtuşi de puţin dacă masculul va muri sau nu.

Rumegă din nou, o singură dată maxilarele seceră hrana. Se opreşte. În liniştea limpede a dimineţii, surprind un sentiment dând târcoale conştiinţei. Cu animalul în faţă, suspendat în imobilitate, pare să existe timp pentru tot, chiar şi pentru a-mi întoarce privirea înspre interior, ca să văd ce anume a alungat savoarea din pradă: sentimentul că asta nu mai e o vânătoare matinală, ci o împrejurare în care fie mândrul animal va sângera şi se va întinde mort pe gheaţă, fie bătrânul vânător va rata ţinta; că pe durata acestor clipe îngheţate stelele au înţepenit într-o configuraţie în care evenimentele nu mai sunt ele însele, ci reprezintă alte lucruri. În spatele meschinei mele ascunzători, pândesc, încercând să mă scutur de senzaţia asta iritantă

şi stranie, până când animalul o zbugheşte şi, cu un trosnet de coadă, zvârlind din copite, dispare în trestiile înalte.

Umblu de colo până colo, fără ţintă, înainte să mă întorc.

— Niciodată n-am avut sentimentul că nu-mi trăiesc viaţa în termenii mei, îi mărturisesc fetei, explicându-i anevoie ce s-a întâmplat.

Se arată tulburată de o asemenea conversaţie, de pretenţia pe care o am ca ea să-mi răspundă.

— Nu înţeleg, spune, clătinând din cap. Nu voiai să împuşti animalul?

Mult timp, se aşterne tăcerea între noi.

— Când vrei să faci ceva, o faci şi gata, spune ea foarte ferm.

Se străduieşte să fie cât mai fermă cu putinţă. Dar poate că, de fapt, vrea să-mi spună: „Dacă ai fi vrut să o faci, ai fi făcut-o.” În limba improvizată pe care-o împărţim, nu e loc pentru nuanţe. Ea are o apetenţă pentru fapte, îmi dau seama. Pentru spusele care au consecinţe pragmatice; nu-i plac închipuirile, întrebările, speculaţiile; suntem un cuplu nepotrivit. Poate că aşa cresc copiii de barbari: sunt obişnuiţi să înveţe pe de rost şi să repete, să trăiască din înţelepciunea moştenită de la părinţi, aşa cum le-a fost transmisă prin datină.

— Şi tu? o întreb. Tu faci chiar ce vrei?

Am senzaţia că mă las purtat, cedez şi mă las primejdios de mult în voia cuvintelor.

— Eşti aici în pat, cu mine, pentru că vrei asta?

E întinsă pe pat, goală, cu pielea unsă cu ulei, strălucind în culorile auriului vegetal în lumina focului. Sunt clipe – simt cum mă invadează una chiar acum – când dorinţa pe care o simt pentru ea, de obicei atât de obscură, palpită dintr-odată, căpătând o formă recognoscibilă. Mâna îmi tremură, o mângâie pe-a ei, se mulează pe conturul sânilor.

Nu-mi răspunde, dar mă avânt, îmbrăţişând-o strâns, vorbind dens, înfundat, în urechea ei:

— Hai, spune-mi, de ce eşti aici?

— Pentru că nu am unde să merg.

— Şi de ce vreau eu să fii aici?

Ea se încovoaie în strânsoarea mea, încleştându-şi pumnul între pieptul ei şi al meu.

— Tu nu vrei decât să vorbeşti tot timpul, se plânge.

Simplitatea clipei a trecut; ne separăm şi rămânem unul lângă altul, tăcuţi. Oare ce pasăre are curajul de a cânta într-o tufa de spini?

— N-ar trebui să vânezi dacă nu-ţi place.

Clatin din cap. Nu ăsta e înţelesul poveştii, dar ce rost are să polemizăm? Sunt ca un biet învăţător incompetent, căutând disperat un forceps maieutic, când de fapt ar trebui să-i servesc adevărul.

Vorbeşte din nou.

— Întotdeauna mă întrebi asta. Acum o să-ţi spun. Era o furculiţă, un ac cu doar doi dinţi. Dinţii aveau la vârfuri nişte biluţe, ca să le ia ascuţimea. O puneau în cărbuni încinşi, să se înroşească. Pe urmă te ardeau cu ea. Am văzut urmele la oamenii pe care-i ardeau.

Oare asta am întrebat? Vreau să protestez, dar continuu să ascult. Mă ia cu fiori.

— Pe mine nu m-au ars. Au zis că o să-mi scoată ochii arzându-i, dar n-au făcut-o. Bărbatul mi-a pus furculiţa în faţa ochilor, foarte aproape, şi m-a pus să mă uit la ea. Mi-au ţinut pleoapele deschise. Dar nu am avut nimic să le spun. Asta a fost tot. Pe urmă a venit nenorocirea. După asta n-am mai văzut clar. Era o pată drept în mijlocul obiectelor la care mă uitam. Nu vedeam decât cu marginile ochilor. E greu de explicat. Dar acum e mai bine. Ochiul stâng e mai bine. Asta-i tot.

Îi prind capul în mâini şi o privesc în centrul mort al ochilor, din care două reflecţii gemene ale mele mă privesc înapoi solemn.

— Şi asta? o întreb, atingându-i cicatricea în formă de vierme din colțul ochiului.

— Nu e nimic. Acolo m-a atins fierul înroşit. M-a ars un pic. Nu doare.

Îmi dă mâna la o parte.

— Ce simţi faţă de oamenii care ţi-au făcut asta?

Stă şi se gândeşte îndelung. Apoi răspunde:

— Am obosit de-atâta vorbă.

*

Uneori mă cuprinde dispreţul faţă de obiceiul meu de a-i unge trupul cu ulei, ameţeala, alunecarea în uitare. Nu mai înţeleg cum îmi poate provoca plăcere corpul ei încăpăţânat, flegmatic, şi chiar descopăr în mine accese de furie. Devin retractil, irascibil; fata se întoarce cu spatele şi se culcă.

În această stare umorală, mă duc în vizită, într-una dintre seri, la camerele de la etajul doi al hanului. În timp ce cobor scările şubrede de afară, un bărbat pe care nu-l recunosc se strecoară pe lângă mine, ţinându-şi capul în jos. Bat la a doua uşă de pe coridor şi intru. Camera e exact cum mi-o amintesc: patul făcut cu grijă, raftul de deasupra patului ticsit cu gablonţuri şi jucării, două lumânări arzând, un val de căldură venind dinspre structura proeminentă care traversează peretele, o aromă de tufă de portocali plutind în aer. Fata se aranjează în oglindă. Tresare uşor când intru, dar se ridică zâmbind, în semn de bun venit, şi zăvorăşte uşa. Nimic nu pare mai firesc decât să o aşez pe pat şi să încep să o dezbrac. Mă ajută să-i

dezvelesc corpul atent îngrijit cu mişcări uşoare.

— Mi-a fost atât de dor de tine! suspină.

— Ce plăcere să te revăd, şoptesc.

Şi ce plăcere să fiu minţit atât de cuceritor! O îmbrăţişez, mă îngrop în ea, mă pierd în puful ei, care seamănă cu puful de pasăre. Trupul celeilalte, închis, greoi, dormind în patul meu într-o odaie îndepărtată, mi se pare incomprehensibil. Prins în aceste dulci plăceri, nu-mi pot închipui ce anume m-a atras la acel corp străin. Fata – un soldat în armata mea – zvâcneşte, gâfâie, ţipă când atinge orgasmul. Zâmbind de bucurie, alunecând într-o aţipeală languroasă, îmi dau seama că nici măcar nu-mi mai amintesc cum arată faţa celeilalte.

— E neîncheiată, îmi şoptesc.

Deşi gândul se evaporă deja, mă agăţ de el. Am în faţă ochii şi chipul ei închis, acoperit de un strat fin de piele. Albă, vidă, ca un pumn în spatele unei peruci negre, faţa iese din gât şi din corpul vid de sub ea, fără deschidere, fără intrare. Mă înfior de scârbă în braţele micuţei mele amante pufoase ca o pasăre, o strâng în braţe.

Când, mai târziu, în miez de noapte, mă desprind din îmbrăţişarea ei, geme uşor în somn, dar nu se trezeşte. Mă îmbrac pe întuneric, închid uşa în urma mea, bâjbâi până la scări, mă întorc repede în apartamentul meu, cu zăpada scârţâind sub picioare şi cu un vânt îngheţat sfredelindu-mi spatele.

Aprind o lumânare şi mă aplec spre forma care, se pare, m-a înrobit oarecum. Uşor, parcurg cu degetele trăsăturile feţei: maxilarul bine conturat, pomeţii înalţi, gura largă. Îi ating pleoapele uşor.

Sunt sigur că nu doarme, deşi nu dă niciun semn.

Închid ochii, respir adânc ca să-mi calmez agitaţia şi mă concentrez ca să o parcurg cu vârful degetelor. E drăguţă oare? Fata pe care tocmai am părăsit-o, pe care (îmi dau seama brusc) ea ar putea s-o miroasă, e foarte drăguţă, fără doar şi poate. Plăcerea mea este cu atât mai stârnită de eleganţa trupului ei mărunţel, de gesturile, de mişcările ei. Dar despre aceasta nu pot spune nimic cu certitudine. Nicio legătură imaginabilă între feminitatea ei şi dorinţa mea. Nici măcar nu pot spune cu adevărat că o doresc. Atitudinea mea erotică este indirectă: îi dau târcoale, atingându-i faţa, mângâindu-i corpul, fără s-o penetrez sau măcar să-mi doresc să o fac. Vin din patul unei femei în privinţa căreia, de-a lungul anului care s-a scurs, nu a trebuit să-mi explorez dorinţa nici măcar o clipă: să o doresc a însemnat să o cuprind şi să o penetrez direct, să-i străpung suprafaţa şi să-i transform interiorul tăcut într-o furtună extatică; apoi să mă retrag, să mă potolesc, să aştept dorinţa să reapară. Dar această femeie pare să nu aibă interior, ci doar o suprafaţă pe care o traversez încolo şi încoace, căutând o intrare. Oare şi torţionarii ei simţeau la fel pe când îi vânau secretul, oricare credeau că ar fi fost acela? Pentru întâia

oară, simt o milă seacă pentru ei: cât e de natural să crezi că poţi să pătrunzi corpul secret al celuilalt arzându-l sau ciopârţindu-l! Fata doarme în patul meu, dar nu văd niciun motiv ca obiectul pe care se află să fie neapărat un pat. Mă port oarecum ca un amant – o dezbrac, o îmbăiez, o mângâi, dorm lângă ea, dar aş putea la fel de bine să o leg de un scaun şi să o bat: n-ar fi mai puţin intim.

Nu cred că lucrul de care am parte li se întâmplă în general oamenilor la o anumită vârstă, un progres de sus în jos, de la libertinaj la acţiuni pătimaşe, pornite dintr-o dorinţă neputincioasă. Dacă s-ar petrece o schimbare în fiinţa mea morală, mi-aş da seama; nu m-aş fi dedat acestui experiment liniştitor. Sunt acelaşi ca întotdeauna; dar timpul s-a destrămat, ceva mi-a căzut din cer, la întâmplare, de nicăieri: corpul din patul meu, de care sunt responsabil, sau se pare că sunt – altfel, de ce îl ţin? Deocamdată, poate pentru totdeauna, sunt pur şi simplu bulversat. Îmi pare totuna dacă mă întind lângă ea şi adorm, sau dacă o împachetez într-un cearşaf şi o-ngrop în zăpadă. Cu toate acestea, aplecându-mă peste ea, atingându-i fruntea cu vârful degetelor, sunt atent să nu vărs ceara.

*

Nu-mi dau seama dacă ghiceşte de unde vin; dar în noaptea următoare, pe când tocmai aţipesc frecându-i corpul cu ulei, simt cum mâna îmi înţepeneşte, mi se opreşte şi deviază înspre spaţiul dintre picioarele ei. O vreme stă aşa, lipită de sexul ei. Apoi încep din nou să o masez cu uleiul cald. Corpul ei se încordează brusc; se arcuieşte, se retrage şi-mi îndepărtează mâna. Continuu să-i masez trupul, până când mă calmez şi sunt cuprins de somn.

Nu simt nici urmă de excitaţie în timpul acestui act la care am luat parte din plin amândoi. Nu mă aduce mai aproape de ea şi pare să nu o atingă deloc. În dimineaţa următoare îi caut chipul: este gol. Se îmbracă şi porneşte spre bucătărie.

Sunt îngrijorat. „Oare ce trebuie să fac ca să te mişc?" Aceste vorbe îmi rătăcesc prin minte, în murmurul subteran care s-a instalat în locul conversaţiei dintre noi. „Oare nimeni şi nimic nu te poate mişca?"

Şi, cu un fior de groază, contemplu răspunsul care nu a aşteptat decât momentul potrivit de a mi se oferi sub forma unei feţe mascate de doi ochi sticloşi de insectă, dinspre care nu răzbate niciun răspuns la privirea mea, ci doar propria mea reflecţie, dublul proiectat înapoi.

Clatin din cap, furios şi neîncrezător. *Nu! Nu! Nu!* îmi strig. Eu sunt cel care se lasă sedus, din vanitate, de aceste înţelesuri şi asocieri. Ce depravare pune stăpânire pe mine? Caut secrete, răspunsuri, oricât de bizare, ca o bătrână care ghiceşte în ceai. Nimic nu mă poate duce

cu gândul la torturi, la oameni care stau în hrube întunecate, ca nişte gândaci. Cum pot să cred că un pat este altceva decât un pat, iar trupul unei femei altceva decât un loc al juisării? Trebuie să-mi iau distanţă faţă de colonelul Joll! Nu am de gând să sufăr pentru crimele lui!

*

Încep să o vizitez frecvent la han. Sunt clipe în timpul zilei, în biroul din spatele tribunalului, când atenţia începe să-mi rătăcească şi mă las purtat de reverii erotice, mă încing şi mă umflu de excitaţie, rămân cu mintea la corpul ei, ca un adolescent pofticios, absent; apoi, reticent, mă smulg înapoi, către teancurile de hârţoage, sau merg la fereastră şi mă uit afară, spre stradă. Îmi amintesc cum, în primii ani petrecuţi aici, obişnuiam să mă plimb prin cartierele mai lăturalnice ale oraşului dinspre apus, cu faţa ascunsă în manta; cum uneori o soţie care nu avea stare, aplecându-se peste uşa scundă, cu focul arzându-i în spate în cămin, îmi răspundea privirii fără să clipească; cum intram în vorbă cu fete care se plimbau câte trei, cum le cumpăram şerbet, apoi o duceam pe una dintre ele în întunericul vechiului hambar, pe un pat din sac. Dacă era ceva de invidiat în meseria de grănicer, mi-au spus prietenii, ei bine, aceasta era laxitatea moravurilor din zona oazelor, lungile seri de vară înmiresmate, femeile şi căutătura lor complice. Ani de zile am afişat atitudinea, privirea unui mistreţ voinic în căutare de pradă. Mai târziu această promiscuitate mi s-a transformat într-o relaţie, mai discretă, cu fetele în casă şi cu cele găzduite peste noapte în camerele mele de sus, dar mai ales de jos, în aceeaşi cameră cu ajutorul de bucătar, şi cu fetele de pe la han. Mi-am dat seama cu timpul că am nevoie de femei din ce în ce mai rar; petrec mai mult timp lucrând, cu hobby-urile mele, cu pasiunile mele de anticar, cu hărţile mele.

Şi nu a fost doar asta; erau împrejurări tulburătoare când, în plin act sexual, simţeam cum mă rătăcesc ca un povestitor care pierde firul poveştii. Mă gândeam, înfiorându-mă, la acele caricaturi, bătrâni obezi cărora inimile mult prea încărcate de grăsime încetează să le bată, care mor în braţele iubitei, cu un zâmbet implorând iertarea, şi trebuie scoşi din casă şi părăsiţi undeva afară, pe o străduţă întunecată, de teamă că hanul îşi va pierde reputaţia. Orgasmul în sine devenea astfel străin de mine, îndepărtat, neputincios. Uneori mă opream, alteori o ţineam aşa, ca un automat, până la capăt. Săptămâni întregi m-am retras în singurătate şi abstinenţă. Fără să fiu părăsit de plăcerea pe care mi-o dădeau altădată căldura şi armonia trupurilor feminine, mă aflam totuşi într-o dilemă. Oare chiar voiam să intru în aceste creaturi atât de frumoase şi să pun stăpânire pe ele? Dorinţa

părea că aduce cu sine un patos al distanţei şi al despărţirii pe care nu avea niciun rost să-l neg. Nici nu înţelegeam de fiecare dată de ce o anumită parte a corpului meu, cu poftele ei iraţionale şi promisiunile ei false, ar fi meritat să fie privilegiată în locul oricărei alteia, ca purtătoare a dorinţei. Uneori, propriul meu sex îmi pare o cu totul altă fiinţă, un animal stupid, care mă parazitează, umflându-se şi restrângându-se după cum îi dictează apetiturile autonome, agăţat de corpul meu cu nişte gheare pe care nu le pot desprinde. De ce trebuie să te port încolo şi încoace, de la o femeie la alta? m-am întrebat. Doar pentru că te-ai născut fără picioare? Ai fi altfel dacă ai sălăşlui într-o pisică sau un câine în loc de tine?

Dar sunt şi dăţi (au fost mai ales anul trecut) când, alături de fata care la han e poreclită „Steaua”, dar la care m-am gândit mereu ca la o pasăre, am simţit din nou puterea vechiului deliciu al simţurilor; înotam în corpul ei şi eram transportat către limitele de-altă dată ale plăcerii. Aşa că mi-am spus: „Probabil că nu e vorba decât de vârstă, de cicluri ale dorinţei urmate de apatie, într-un corp care, încet-încet, se răceşte şi moare. Când eram tânăr, doar mirosul de femeie mă excita; acum, evident, nu mă mai mişcă decât cele mai dulci, mai tinere, mai proaspete. În curând voi trece la băieţei.” Dezgustat, mi-am contemplat ultimii ani care mi-au rămas în această oază îmbelşugată.

Trei nopţi la rând, o vizitez în cămăruţă, îi aduc în dar uleiuri, dulciuri şi un borcan de icre pe care ştiu că-i place să le devoreze singură. Când o îmbrăţişez, îşi închide ochii; fiori de ceva ce s-ar putea numi dorinţă o străbat. Prietenul care mi-a recomandat-o vorbeşte de talentele ei:

— Desigur, nu e decât teatru, dar ea, spre deosebire de altele, chiar crede în rolul pe care-l joacă.

În ceea ce mă priveşte, puţin îmi pasă. Captivat de spectacolul ei, îmi deschid ochii în mijlocul zbaterilor, al fiorilor, al gemetelor, iar apoi mă cufund la loc în fluidul întunecat al propriei plăceri.

Petrec trei zile de voluptate a simţurilor, cu pleoapele îngreunate, stârnit mereu de ea cu abilitate, visând cu ochii deschişi. Mă întorc în apartament după miezul nopţii şi dorm în patul meu, fără să dau atenţie formei impasibile de lângă mine. Dacă sunt trezit dimineaţa de zgomotul pregătirilor ei, mă prefac că dorm până când pleacă.

Odată, trecând din întâmplare pe lângă uşa deschisă de la bucătărie, arunc o privire înăuntru. Printre nori de abur, văd o femeie îndesată care stă la o masă şi pregăteşte mâncarea. „Ştiu cine e”, îmi spun, câtuşi de puţin surprins; cu toate acestea, imaginea care stăruie în memorie pe când traversez curtea este cea a unui munte de dovlecei verzi, aşezaţi pe masă în faţa ei. În mod deliberat, încerc să-mi mut privirea de la dovlecei la mâinile care îi taie felii, apoi de la

mână la faţă. Depistez în mine o îndărătnicie, o formă de rezistenţă. Privirea îmi rămâne aţintită pe grămada de dovlecei, pe licărirea cojii lor umede. Ca şi când ar lua decizii împotriva mea, rămâne nemişcată. Aşa că încep să înfrunt adevărul a ceea ce încerc să fac: să o şterg din memorie. Realizez că, dacă aş lua un creion să-i desenez faţa, nu aş şti de unde să încep. Chiar nu are nicio trăsătură? Cu un efort, încerc să-mi concentrez mintea asupra ei. Văd o siluetă purtând o bonetă pe cap, cu o haină informă atârnată de umeri, gata să-i cadă, aplecată înainte, cu picioarele depărtate, sprijinite în cârje. Ce urât, îmi spun. Gura mea formează cuvântul „urât”. Sunt surprins de asta, dar nu rezist: urât, urât, urât.

Mă întorc în a patra noapte furios, trântind şi pufnind prin cameră, nepăsându-mi dacă trezesc pe cineva. Seara a fost un eşec, curentul dorinţei reaprinse s-a întrerupt brusc. Îmi arunc cizmele pe podea şi mă urc în pat, vânând o ceartă, tânjind după cineva pe care să dau vina, ruşinat, pe deasupra, de purtarea mea infantilă. Ce caută femeia de lângă mine în viaţa mea, nu pot să înţeleg. Gândul straniilor extazuri de care m-am apropiat cu ajutorul corpului ei neterminat mă umple de o scârbă seacă, ca şi când aş fi petrecut nopţi întregi împreunându-mă cu o păpuşă de paie şi piele. Ce-oi fi văzut la ea? Încerc să mi-o aduc aminte aşa cum era înainte ca doctorii durerii să-şi înceapă datoria. Este imposibil ca privirea mea să nu fi trecut peste ea în timp ce se afla, alături de ceilalţi barbari, în curte, în ziua în care au fost aduşi. Undeva, ascunsă în fagurele creierului meu, sunt convins că se află stocată amintirea; dar nu o pot rechema. Îmi amintesc de femeia cu copil, ba chiar şi de copil. Îmi amintesc fiecare detaliu: marginea deşirată a fularului de lână, transpiraţia care muia şuviţele de păr fin ca de copil. Îmi amintesc mâinile osoase ale bărbatului care a murit; pot chiar să-i recompun în minte chipul, cred. Dar în locul de lângă el, unde s-ar fi aflat fata, e un spaţiu alb, unde nu se află nimic.

Mă trezesc în miez de noapte, zgâlţâit de fată. Ecoul unui geamăt fin a rămas suspendat undeva, în aer.

— Strigai în somn, spune ea. M-ai trezit.

— Ce strigam?

Îndrugă ceva, apoi se întoarce cu faţa la mine.

Mai târziu mă trezeşte din nou:

— Iar ai strigat.

Ameţit şi confuz, furios pe deasupra, încerc să mă privesc pe dinăuntru, dar nu văd decât un vertij, iar în centrul lui, uitare.

— A fost un vis? întreabă ea.

— Nu-mi amintesc niciodată visele.

Să fi revenit visul despre copilul cu capul acoperit care construia un castel de nisip? Dacă aşa ar fi fost, cu siguranţă gustul, mirosul sau

urma visului ar fi stăruit.

— Trebuie să te-ntreb ceva, îi spun. Îţi aminteşti când ai fost adusă aici, în curtea asta, pentru prima dată? Gărzile v-au pus pe toţi să staţi pe loc. În ce parte ai stat? În ce direcţie?

Pe fereastră, văd dâre de nori trecând în fugă peste faţa lunii. Îmi vorbeşte din întunericul de lângă mine:

— Ne-au pus pe toţi să ne aşezăm la umbră. Eram lângă tata.

Refac în minte imaginea tatălui. În linişte, încerc să recreez arşiţa, praful, mirosul acelor corpuri ostenite. La umbra zidului cazărmii îi aşez pe deţinuţi unul câte unul, atât îmi amintesc. O pun pe mamă lângă copil, şalul ei de lână, sânul gol. Copilul plânge, aud plânsetul, e mult prea obosit ca să mai poată bea apă. Mama răvăşită, însetată, mă priveşte, întrebându-se dacă pot fi înduplecat. Urmează două forme neclare. Neclare, însă prezente: ştiu că le pot da contur, cu un efort pe jumătate de memorie, pe jumătate de imaginaţie. Vine apoi tatăl fetei, cu mâinile osoase împăturite. Are şapca dată peste ochi, nu priveşte în sus. Mă uit acum către locul de lângă el.

— De ce parte a tatălui stăteai?

— În dreapta.

Spaţiul din dreapta bătrânului rămâne gol. Concentrându-mă cu greu, reuşesc să văd până şi pietricelele de pe pământ, de lângă el, şi textura zidului din spate.

— Spune-mi ce făceai.

— Nimic. Eram doar foarte obosiţi cu toţii. Merseserăm de dinainte de răsărit. Nu ne opriserăm decât o dată. Eram obosiţi şi însetaţi.

— Pe mine m-ai văzut?

— Da, te-am văzut cu toţii.

Îmi cuprind genunchii cu mâinile şi mă concentrez. Spaţiul de lângă om rămâne gol, dar o urmă slabă a prezenţei fetei, o aură, începe să apară. *Acum!* mă îndemn: acum voi deschide ochii, iar ea va fi aici! Deschid ochii. În lumina palidă, disting forma de lângă mine. Într-o clipă de emoţie intensă, mă întind să-i ating părul, faţa. Nu-mi răspunde nicio brumă de viaţă. E ca şi când aş mângâia o urnă sau o minge, ceva care nu e decât suprafaţă.

— Am încercat să mi te amintesc aşa cum erai înainte să se fi întâmplat toate astea, îi spun. Mi-e greu. Ce păcat că nu poţi să-mi spui.

Nu aştept nicio tăgăduire, iar ea nu vine.

*

Un detaşament de noi recruţi a sosit să ocupe locurile celor care şi-au terminat perioada de trei ani de serviciu la graniţă şi sunt gata să

se întoarcă la casele lor. Detaşamentul este condus de un tânăr ofiţer care urmează să se alăture personalului de aici.

Îl invit, împreună cu alţi doi colegi, să cineze cu mine la han. Seara decurge bine: mâncarea e bună, băutură din belşug, iar invitatul meu are multe de povestit despre călătoria lui, începută pe o vreme neprielnică, într-o regiune total necunoscută. A pierdut trei oameni pe drum, îmi spune: unul a părăsit cortul în miez de noapte, răspunzând astfel unei chemări a naturii; nu s-a mai întors; alţi doi au dezertat în vecinătatea oazei, ascunzându-se în stufăriş. Oameni-problemă, aşa îi numeşte, de care nu-i pare rău că s-a descotorosit. Totuşi, nu cred că dezertarea lor a fost prostească? Foarte prostească, îi răspund; are vreo idee de ce au dezertat? Nu, spune el. Erau trataţi cum se cuvine cu toţii; desigur, însă recruţii... Ridică din umeri. Ar fi trebuit să dezerteze mai devreme, îi sugerez. Ţinutul din preajmă nu e deloc primitor. S-a zis cu ei dacă n-au găsit adăpost până acum.

Vorbim despre barbari. E convins, îmi spune el, că o bună bucată de drum a fost urmărit de barbari. Eşti sigur că erau barbari? îl întreb. Cine altcineva ar fi putut fi? răspunde. Colegii lui încuviinţează.

Admir energia acestui tânăr, interesul lui pentru situaţia din zona graniţei. Reuşitele lui în încercarea de a-i convinge pe aceşti oameni să vină în sezonul mort sunt lăudabile. Când tovarăşii noştri invocă ora târzie şi pleacă, îl rog să rămână. Stăm până după miezul nopţii; vorbim şi bem. Aud ultimele ştiri din Capitală, pe care n-am mai văzut-o de multă vreme. Îi povestesc despre unele locuri de care-mi amintesc cu nostalgie: grădinile din pavilion, unde muzicienii cântă pentru mulţimile trecătoare, iar toamna picioarele îţi foşnesc printre frunzele de castan căzute. Un pod pe care mi-l amintesc, de unde se vede reflectarea lunii în apa vălurită care înconjoară frontoanele caselor, descriind forma unui lotus.

— Umblă zvonul prin cartierul central al brigăzii, spune el, că o să aibă loc un atac general împotriva barbarilor la primăvară, ca să-i împingem dinspre graniţă înapoi în munţi.

Îmi pare rău că-mi întrerup firul amintirilor. N-am chef să sfârşesc seara cu o ceartă. Cu toate acestea, îi răspund:

— Sunt sigur că nu e decât un zvon: nu au cum să vrea să facă asta cu adevărat. Oamenii cărora noi le zicem barbari sunt nomazi, migrează dinspre câmpie spre munte în fiecare an, aşa trăiesc. N-or să se lase închişi în munţi.

Mă priveşte nedumerit. Pentru prima dată în seara asta simt cum coboară o barieră între noţiunea de militar şi cea de civil.

— Dar, desigur, îmi răspunde, ca să fim cinstiţi, războiul asta e: cum să sileşti pe cineva să facă o alegere pe care altfel nu ar face-o.

Mă supraveghează cu francheţea unui tânăr absolvent al Colegiului Militar. Sunt sigur că-şi aminteşte povestea, care până

acum probabil că a făcut deja înconjurul stabilimentului, despre cum am refuzat să cooperez cu un trimis al Biroului. Cred că ştiu ce vede înaintea lui: un biet administrator civil înfundat, după ani de zile petrecuţi în mlaştina asta placidă, în ritmul lent al pământului natal, retrograd, gata oricând să schimbe siguranţa Imperiului pe o pace nesigură, improvizată.

Se înclină, cu un aer de nedumerire politicoasă: sunt din ce în ce mai convins că se joacă de fapt cu mine.

— Spuneţi-mi în secret, domnule, de ce sunt nemulţumiţi barbarii ăştia? Ce vor de la noi?

Ar trebui să fiu prudent, dar nu sunt. Ar trebui să casc, să-i ocolesc întrebarea, să pun capăt acestei seri. Dar mă pomenesc muşcând momeala. (Când o să învăţ oare să-mi păstrez viclenia în glas?)

— Vor să pună capăt proliferării de aşezări în tot ţinutul, îşi vor pământul înapoi, în definitiv. Vor să fie liberi să se mişte cu turmele de pe o păşune pe alta, ca înainte.

Nu e prea târziu să curm peroraţia. Însă îmi aud vocea urcând în tonalitate şi mă abandonez furiei crescânde.

— Ca să nu mai vorbesc de atacurile recente împotriva lor, fără niciun temei, urmate de acte de cruzime sălbatică, fiindcă siguranţa Imperiului era în joc, sau cel puţin aşa mi se spune. O să trebuiască să treacă ani de zile până o să se închidă cicatricea provocată în acele câteva zile. Dar să lăsăm asta; să-ţi spun doar ce mi se pare cu adevărat trist ca administrator, chiar şi pe timp de pace, chiar şi atunci când relaţiile de vecinătate sunt bune. Există o anumită perioadă a anului, ştii foarte bine, când nomazii ne vizitează pentru negoţ. Ei bine, du-te la piaţă în acea perioadă, la orice tarabă, şi ai să vezi cine pe cine fură la cântar, înşală, înjură şi ameninţă. Vezi care dintre părţi e obligată să-şi abandoneze femeile în câmp de teamă că o să le insulte soldaţii. Vezi cine zace beat în rigolă, şi cine loveşte pe cine. Cu dispreţul ăsta pentru barbari, dispreţ pe care-l manifestă cu toţii, de la cel mai umil hangiu ori ţăran, cu el a trebuit să mă lupt eu, ca magistrat, timp de douăzeci de ani. Cum elimini dispreţul, mai ales când nu e fondat pe nimic altceva decât pe diferenţele în felul de-a sta la masă ori pe variaţii în forma pleoapelor? Să-ţi spun ce mi-aş dori uneori? Mi-aş dori ca aceşti barbari să se ridice şi să ne dea o lecţie, aşa, ca să învăţăm să-i respectăm. Noi credem că ţara asta e a noastră, o parte din Imperiu – avanpostul nostru, punctul nostru stabil, piaţa noastră de desfacere. Dar aceşti oameni, aceşti barbari, nu gândesc deloc în termenii ăştia. Noi suntem aici de mai bine de o sută de ani, am recuperat pământ din deşert, am construit sisteme de irigaţie, am plantat câmpuri întregi şi am construit case solide, înconjurate de ziduri, dar ei ne văd tot ca pe nişte musafiri provizorii. Sunt oameni

bătrâni printre ei care-şi amintesc cum le povesteau părinţii despre oaze, aşa cum erau ele demult: locuri umbrite pe marginea unui lac, cu păşuni din belşug chiar şi pe timp de iarnă. Aşa vorbesc şi acum despre ele, poate chiar le văd, deşi nicio lopată de pământ nu a fost săpată, ori vreo cărămidă pusă peste alta. Nu au niciun dubiu că într-una dintre zile o să ne strângem carele şi o să plecăm aşa cum am venit. Casele noastre o să se transforme în case pentru şoareci şi şopârle, animalele lor o să pască pe aceste câmpii mănoase plantate de noi. Zâmbeşti? Vrei să-ţi spun ceva? În fiecare zi, apa din lac devine din ce în ce mai sărată. Există o explicaţie simplă pentru asta – dar nu contează. Barbarii ştiu asta. Chiar în această clipă îşi spun: „Răbdare, la un moment dat culturile lor o să înceapă să se ofilească din cauza sării, o să fie siliţi să plece". Iată ce gândesc. Că o să ne supravieţuiască.

— Dar nu plecăm, şopteşte tânărul.

— Eşti sigur?

— Nu plecăm, iar ei se înşală. Chiar de-ar trebui să aprovizionăm stabilimentul prin convoaie, n-o să plecăm. Pentru că aşezările astea de la graniţă sunt linia de apărare a Imperiului. Cu cât înţeleg mai repede barbarii treaba asta, cu atât mai bine.

În ciuda aerului său captivant, îi simt o rigiditate în gândire, care provine, desigur, din educaţia militară de care a avut parte. Oftez. Nu am ajuns nicăieri, cu toată înflăcărarea mea. Cea mai gravă bănuială a lui e confirmată, fără îndoială: sunt dereglat, şi pe deasupra retrograd. Şi, în definitiv, chiar cred în ce-am spus aici? Aştept oare cu înfrigurare triumful barbar? Şi asta din amorţeală intelectuală, din neglijenţă, din pasivitate în faţa bolii şi a morţii? Dacă ar fi să dispărem, oare barbarii şi-ar petrece după-amiezele excavând ruinele noastre? Ne-ar conserva oare fişele de recensământ şi caietele contabile ale negustorilor de grâne în vitrine, sau şi-ar dedica viaţa descifrării alfabetelor cu ajutorul scrisorilor de dragoste? Să fie indignarea mea, văzând pe ce căi o apucă Imperiul, altceva decât urâciunea unui biet bătrân care nu vrea să vadă cum i se tulbură liniştea ultimilor ani de viaţă la graniţă? Încerc să orientez conversaţia către subiecte mai potrivite, să vorbim de pildă despre cai, vânătoare, vreme; dar e târziu, tânărul meu prieten vrea să plece, iar eu trebuie să evaluez dacă seara i-a fost pe plac.

*

Copiii se joacă din nou în zăpadă. În mijlocul lor, întoarsă cu spatele la mine, se află figura fetiţei cu capul acoperit. Din când în când, în timp ce mă chinuiesc să ajung la ea, mi se şterge din câmpul vizual şi dispare în spatele cortinei de zăpadă care cade. Picioarele mi

se afundă atât de tare, încât de-abia pot să le ridic. Fiecare pas durează o veşnicie. Nu a mai nins niciodată atât de rău în vis.

Pe când îmi croiesc drum spre ei, copiii îşi abandonează jocul şi se uită încoace. Îşi întorc feţele lor grave, lucioase către mine, respiraţia lor albă se dezlipeşte de corpuri, formând norişori. Încerc să zâmbesc şi-i ating în treacăt, în timp ce mă îndrept către fată, dar trăsăturile îmi sunt îngheţate, zâmbetul nu mai vrea să apară, peste buzele mele pare să se fi aşternut un strat fin de gheaţă. Ridic o mână ca să-i îndepărtez: mâna, după câte îmi dau seama, are o mănuşă groasă, degetele îmi sunt îngheţate înăuntru, iar când îmi ating faţa cu mănuşa nu simt nimic. Cu mişcări greoaie, îmi fac loc pe lângă copii şi trec mai departe.

Acum de-abia încep să văd ce face fetiţa. Construieşte o fortăreaţă de zăpadă, o cetate zidită pe care o recunosc în cel mai mic detaliu: meterezele şi cele patru turnuri de supraveghere, poarta şi cabina paznicului alături, străzile şi casele, piaţa cea mare cu cazarma într-un colţ. Şi acolo e chiar locul unde stau! Însă piaţa e goală. Arăt către mijlocul pieţei. „Trebuie să pui oameni acolo”, încerc să-i spun. Niciun sunet nu-mi iese din gură, limba e îngheţată ca un peşte. Dar fetiţa răspunde. Stă în genunchi şi îşi întoarce faţa acoperită de glugă spre mine. Mă tem, în clipa asta ultimă, că mă va dezamăgi, că faţa pe care mi-o va arăta va fi obtuză, lucioasă, ca un organ intern care nu e menit să trăiască la lumină. Dar nu, e chiar ea, aşa cum n-am văzut-o niciodată, un copil zâmbitor, cu lumina strălucind dinspre şiragul de dinţi albi şi dinspre ochii negri de cerneală. „Aşadar, iată ce văd”, îmi spun. Vreau să-i vorbesc cu gura mea greoaie şi îngheţată. „Cum faci de construieşti tot edificiul ăsta minunat cu mâinile în mănuşi?”, aş vrea să-i spun. Zâmbeşte binevoitor la murmurul meu. Apoi se întoarce la fortăreaţa ei de zăpadă.

Ies din vis rece şi înţepenit. Mai e un ceas până în zori, focul s-a stins, îmi simt pielea capului amorţită de frig. Fata de lângă mine doarme ghemuită. Mă ridic din pat şi aprind focul din nou, înfăşurat în pelerina încăpătoare.

Visul a prins rădăcini. Noapte de noapte, mă întorc în piaţa măturată de zăpadă, avansând cu greu către figura din centru, confirmând repetat că citadela pe care-o construieşte e lipsită de viaţă.

O întreb despre surorile ei. Are două, dintre care cea tânără e, după spusele ei, „foarte drăguţă, dar împrăştiată”.

— N-ai vrea să-ţi vezi surorile din nou? o întreb.

Gafa mea rămâne suspendată grotesc în aerul dintre noi. Zâmbim simultan.

— Desigur, spune ea.

O mai întreb despre perioada de după ce-a fost închisă, când a trăit în acest oraş, neştiută de mine, chiar sub jurisdicţia mea.

— Oamenii erau buni cu mine când le spuneam că fusesem lăsată în urmă. De obicei dormeam la han, până când mi s-au însănătoşit picioarele. Era un om care se îngrijea de mine. Acum a plecat. Ţinea caii.

Vorbeşte şi despre bărbatul care i-a dat cizmele pe care le purta când am întâlnit-o pentru prima oară. O întreb despre alţi bărbaţi.

— Da, au mai fost şi alţi bărbaţi. N-am avut de ales. Aşa a fost să fie.

După conversaţia asta, relaţiile cu soldaţii devin mai încordate. Părăsindu-mi apartamentul dimineaţa, în drum spre curtea de tribunal, trec pe lângă una dintre rarele inspecţii rituale. Sunt convins că printre oamenii gata de apel, cu echipamentul împachetat la picioare, se află şi unii care s-au culcat cu ea. Nu mi-i imaginez chicotind înfundat. Dimpotrivă, niciodată nu i-am văzut postaţi mai stoic în vântul îngheţat care biciuieşte întreaga curte. Niciodată ţinuta lor nu a fost mai îngrijită. Mi-ar spune dacă ar putea, ştiu asta, că sunt bărbaţi, că bărbaţii îşi pierd capul din cauza unei femei. Cu toate astea, fac tot posibilul să mă întorc mai târziu seara, ca să evit coada de bărbaţi de la uşa bucătăriei.

Avem veşti despre cei doi dezertori ai locotenentului. Un urmăritor i-a găsit morţi de frig într-un adăpost nu departe de drumul aflat la patruzeci şi cinci de kilometri est. Deşi locotenentul ar vrea să-i lase acolo („Patruzeci şi cinci de kilometri până acolo şi încă pe-atât înapoi pe vremea asta: e prea mult pentru nişte oameni care nu mai sunt oameni, nu crezi?”), îl conving să trimită un pluton.

— Trebuie să-şi consume riturile, îi spun. În plus, e bine pentru moralul tovarăşilor lor. N-ar trebui să gândească că ar putea să li se-ntâmple şi lor să moară în deşert şi să rămână aşa, uitaţi de lume. Trebuie să facem tot ce ne stă-n putinţă ca să le atenuăm frica de a fi nevoiţi să părăsească pământul ăsta minunat. În definitiv, noi suntem cei care-i ducem către asemenea încercări.

Plutonul pleacă, aşadar, iar două zile mai târziu se întoarce cu leşurile îngheţate bocnă şi încovoiate într-un car. Continuu să mă mir văzând că oamenii fug de-acasă la o distanţă de o zi de mâncare şi căldură, dar nu-şi duc gândul mai departe. Stând pe marginea mormântului, în cimitirul încleştat de gheaţă în timp ce se săvârşesc ultimele ritualuri, iar camarazii mai norocoşi ai decedaţilor privesc, cu capul descoperit, îmi repet că, dacă încerc să-i conving să trateze cum se cuvine rămăşiţele, vreau să le arăt acestor tineri că moartea nu e anihilare, că supravieţuim sub forma unor filiaţii în amintirea celor pe care i-am cunoscut odată. Dar oare numai de dragul lor înscenez toată această ceremonie? Nu mă consolez pe mine însumi astfel? Mă ofer să preiau sarcina de a-i înştiinţa pe părinţi în scris despre ce-au păţit cei doi.

— Unui bătrân îi vine mai uşor, spun.

*

— Nu ai vrea să faci altceva? mă întreabă ea.

Stă cu un picior în poala mea. Sunt dus, pierdut în ritmul în care-i frec şi masez glezna umflată. Întrebarea ei mă ia prin surprindere. E prima oară când vorbeşte atât de direct. Eu dau din umeri, zâmbesc, încerc să mă retrag în transa mea, aproape că dorm şi nu vreau să fiu trezit.

Piciorul se zbate în strânsoarea mea, prinde viaţă, mă împunge uşor în şale. Îmi deschid ochii pe corpul auriu care zace în patul meu. Ea stă cu capul cuibărit între braţe, privindu-mă pe furiş, cum m-am obişnuit deja, expunându-şi sânii tari şi pântecele lucios, zvâcnind de viaţa aceea de animal tânăr. Degetele de la picioare continuă să sape în şalele mele; dar ele nu găsesc răspuns în acest domn bătrân care îngenunchează în faţa ei, în halatul bleumarin.

— Altă dată, îi spun, iar limba mi se încurcă stupid în jurul cuvintelor.

Cred că e o minciună, dar o rostesc.

— Altă dată, poate.

Apoi îi ridic piciorul şi mă întind lângă ea.

— Bătrânii nu au virtuţi de apărat, deci ce pot să spun?

Gluma şchioapătă, e prost exprimată, iar ea n-o înţelege. Îmi deschide halatul şi începe să mă mângâie. După un timp, îi îndepărtez mâna.

— Te vezi cu alte fete, şopteşte. Crezi că nu ştiu?

Schiţez un gest ferm, ca să o fac să tacă.

— Şi cu ele te porţi tot aşa? întreabă ea încet şi începe să suspine.

Deşi mi se înmoaie inima, nu am ce face. Dar ce umilire! Nici măcar nu poate părăsi apartamentul fără să se clatine şi să se împiedice când se îmbracă. E la fel de mult prizonieră acum ca şi înainte. Îi mângâi mâna şi mă afund şi mai adânc în starea morocănoasă.

Asta e ultima noapte în care dormim în acelaşi pat. Mă mut mai încolo, la o cameră distanţă, şi dorm acolo. Intimitatea fizică dintre noi doi s-a sfârşit.

— Deocamdată, îi spun. Până la sfârşitul iernii. E mai bine aşa.

Ea acceptă fără să protesteze. Când mă întorc acasă seara, îmi aduce ceaiul şi îngenunchează lângă tavă ca să mă servească. Apoi se întoarce la bucătărie. O oră mai târziu, îşi găseşte drumul bâjbâind în spatele fetei cu tava pentru cină. Mâncăm împreună. După masă, mă retrag în biroul meu sau ies în oraş, reluându-mi activităţile sociale neglijate: joc şah la prieteni acasă sau cărţi cu ofiţerii la han. Fac şi

câteva vizite sus, la han, dar asta plin de nişte remuşcări care-mi strică toată plăcerea în final. De fiecare dată când revin acasă, fata doarme, iar eu sunt nevoit să mă strecor în vârful degetelor, ca un soţ rătăcitor.

Ea se adaptează fără proteste noului mod de viaţă. Îmi spun adeseori că se supune din pricina educaţiei barbare de care a avut parte. Dar ce ştiu eu despre educaţia barbară, în definitiv? Ceea ce eu numesc supuşenie ar putea fi simplă indiferenţă. Ce contează pentru un cerşetor, un copil orfan, dacă dorm la mine acasă sau nu, atâta timp cât are un acoperiş deasupra capului şi mâncare? Am început să cred că nu poate să nu mă vadă ca pe un bărbat pradă pasiunii, oricât de pervertită şi de obscură ar fi acea pasiune, că în pauzele tăcute care compun adeseori relaţia dintre noi, ea nu poate să nu-mi simtă privirea, care apasă asupra ei cu greutatea unui corp întreg. Prefer să nu mă gândesc prea mult că educaţia pe care o primeşte o fată de rând barbară e de-aşa natură încât să nu poată mulţumi toate capriciile unui bărbat, inclusiv capriciul neglijării, ci să vadă în pasiunea sexuală, fie ea aceea a unui cal, a unei capre, a unui bărbat sau a unei femei, un simplu fapt al vieţii, având mijloace şi scopuri dintre cele mai clare; aşa că gesturile încurcate ale unui străin îmbătrânit, care-o ridică de pe stradă şi o instalează în apartamentul lui, şi asta ca să-i sărute picioarele, iar apoi să o intimideze, să-i ungă trupul cu uleiuri parfumate exotice, să o ignore, să doarmă în braţele ei întreaga noapte, în sfârşit, să se separe de ea, toate astea nu par decât dovezi clare ale impotenţei lui, ale nehotărârii, ale înstrăinării de propriile dorinţe. Deşi n-am încetat să o privesc ca pe un trup mutilat, plin de cicatrice, maltratat, ea s-a transformat, se pare, într-un nou trup debil, care nu se simte mai deformat decât se simte pisica fiindcă are gheare în loc de degete. Aş face bine să-mi iau în serios gândurile. Deşi e mai banală decât îmi place să cred, ar putea să mă găsească, la rândul ei, banal.

3

În fiecare dimineaţă, aerul e plin de bătăi din aripi, fiindcă păsările zboară dinspre sud, rotindu-se deasupra lacului înainte de a se lăsa în zonele sărate ale mlaştinilor. În calmurile vântului, cacofonia ţipetelor lor, croncăniturile, zbieretele ajung până la noi, ca zgomotul unui oraş inamic pe apă: raţe sălbatice de tot soiul, lişiţe, cufundari.

Sosirea primelor păsări migratoare confirmă semnele de mai devreme, urmele de vânt cald, transparenţa sticloasă a gheţii de pe lac. Primăvara e pe drum, în curând va trebui să plantăm.

Între timp, a venit vremea vânătorii. Înainte de răsărit, grupuri de bărbaţi pleacă înspre lac ca să-şi întindă plasele, înainte de prânz se întorc cu ele pline de cantităţi uriaşe de vânat: păsări cu gâtul sucit, aruncate din vârful prăjinilor una peste alta la picioarele lor, sau îndesate de vii în cutii de lemn, ţipând revoltate, călcând una peste alta, având printre ele uneori şi câte-o lebădă ţipătoare înghesuită. Cornul abundenţei naturale: oamenii vor mânca bine în următoarele săptămâni.

Înainte să pot pleca, trebuie să întocmesc două documente. Primul este adresat guvernatorului provinciei: „Pentru a repara măcar parţial daunele cauzate de atacurile Biroului Trei”, scriu, „şi a reabilita câte ceva din bunăvoinţa generală care exista înainte, le voi face o scurtă vizită barbarilor”. Semnez şi sigilez scrisoarea.

Ce va fi al doilea document, nu ştiu încă. Un testament? Un memoriu? O confesiune? O istorie a treizeci de ani petrecuţi la frontieră? Întreaga zi rămân în transă la birou, holbându-mă la hârtia albă, goală, aşteptând să vină cuvintele. O a doua zi se scurge la fel. A treia zi mă dau bătut, pun hârtia la loc în sertar şi mă pregătesc de plecare. Pare normal ca un bărbat care nu ştie ce să facă nici măcar cu femeia care doarme în patul lui să nu ştie ce să scrie.

Am ales trei oameni să mă însoţească. Doi dintre ei sunt tineri recruţi şi am dreptul la serviciile lor cât timp sunt transferaţi. Al treilea este un bătrân născut prin părţile astea, un vânător şi negustor de cai, al cărui salariu îl voi plăti din propriul buzunar. Îi adun laolaltă după-amiaza, înainte de a pleca la vânătoare.

— Ştiu că nu e timpul potrivit pentru o călătorie, le spun. E o vreme înşelătoare, sfârşitul iernii, chiar înainte de primăvară. Dar dacă mai aşteptăm mult, n-o să-i mai găsim pe nomazi, o să apuce să migreze.

Însoţitorii nu mă întreabă nimic. Fetei nu-i spun decât:

— Te duc înapoi la oamenii tăi, sau în orice caz, cât mai aproape de ei, de vreme ce sunt acum împrăştiaţi peste tot.

Nu dă semne că s-ar bucura. Aşez lângă ea blana grea pe care i-am cumpărat-o special pentru călătorie, cu o căciulă din piele de iepure, ţesută după moda localnicilor, cizme noi, mănuşi.

Acum că m-am hotărât în sfârşit pentru o cale anume, dorm mai liniştit şi chiar intuiesc undeva în mine ceva ce aduce a fericire.

Plecăm pe 3 martie, însoţiţi până după poartă şi pe râu în jos, către lac, de o escortă improvizată de copii jerpeliţi şi câini vagabonzi. După ce trecem de baraj şi ne îndepărtăm de cursul râului, alegând drumul spre dreapta, care de obicei nu e folosit decât de vânători, escorta noastră începe să se răsfire, până când nu mai rămân decât câţiva flăcăi încăpăţânaţi, mărşăluind în spate, fiecare hotărât la rândul lui să reziste mai mult decât ceilalţi.

Soarele s-a ridicat, însă nu încălzeşte. Vântul ne suflă în faţă peste râu, umplându-ne ochii de lacrimi. Într-un şir indian se află patru bărbaţi şi o femeie, patru animale de povară, dintre care caii se dau înapoi în faţa vântului, astfel încât trebuie biciuiţi; urmând cărarea şerpuită, ne îndepărtăm din ce în ce mai mult de oraş, de câmpurile aride şi în cele din urmă de băieţii gâfâind de atâta alergat.

Planul meu este să urmăm această cale până când ajungem la lac, către sud, apoi s-o luăm spre nord-est, traversând deşertul, către văile din munţii unde poposesc nomazii pe timp de iarnă. E un traseu rareori circulat, de vreme ce nomazii, când migrează înspre nord cu turmele lor, urmează albia râului secat, cotind larg către est şi sud. În orice caz, traseul reduce durata călătoriei, altfel de şase săptămâni, la una sau două. Nu l-am parcurs niciodată.

Aşa că pe durata primelor trei zile înaintăm anevoie spre sud şi apoi spre est. La dreapta se întinde o câmpie de terase erodate de vânt, care se îmbină la capete în grămăjoare de nori de praf roşiatici, iar apoi în cerul galben, acoperit de ceaţă. La stânga se află un ţinut de mlaştini plate, fâşii acoperite cu stuf şi lacul pe care încă nu s-a topit stratul subţire de gheaţă. Vântul care bate deasupra gheţii ne taie respiraţia, aşa că în loc să călărim, preferăm să parcurgem pe jos porţiuni întregi de drum, alături de cai. Fata îşi leagă o eşarfa la gât şi în jurul feţei şi, ghemuindu-se în şa, îşi urmează orbeşte conducătorul.

Doi dintre cai sunt încărcaţi cu lemne de foc, dar acestea trebuie păstrate pentru când nu vom mai rezista. La un moment dat, îngropaţi pe jumătate în nisipurile mişcătoare, ajungem la un tamarisc în forma unei movile de nisip, pe care îl ciopârţim pentru lemne; în rest, trebuie să ne mulţumim cu legături de trestii uscate. Fata şi cu mine dormim unul lângă altul în acelaşi cort, înfăşuraţi în blănuri, ca să ne protejeze de frig.

În aceste zile timpurii ale călătoriei, mâncăm bine. Am adus carne

sărată, fainã, fasole, fructe uscate şi există păsări cu noi pe care le putem împuşca. Dar trebuie să fim cumpătaţi cu apa. Apa de mlaştină de-aici din extremităţile joase este prea sărată ca să poată fi băută. Unul dintre oameni trebuie să se afunde douăzeci-treizeci de paşi, până aproape de genunchi, ca să umple recipientele din piele sau să rupă bucăţi de gheaţă. Dar până şi gheaţa topită e atât de sărată şi amară, încât nu se poate bea decât cu ceai roşu, tare. În fiecare an, lacul devine din ce în ce mai sărat, pe măsură ce râul avansează în marginile sale, aruncând sare şi alaun în lac. De vreme ce lacul nu are ieşire nicăieri, depozitul de minerale creşte încontinuu, mai ales în sud, unde suprafeţe întregi de apă sunt izolate de fâşii de nisip. După inundaţiile din timpul verii, pescarii găsesc crapi plutitori la suprafaţa apei, în porţiunile mai joase, morţi, cu burta-n sus. Se spune că nu se mai găseşte păstrăv. Ce se va întâmpla cu aşezarea noastră dacă lacul se va transforma într-o mare moartă?

După o zi întreagă de ceai sărat, toţi, cu excepţia fetei, începem să suferim de diaree. Eu sunt cel mai grav lovit. Resimt puternic umilinţa pauzelor dese, dezbrăcarea şi îmbrăcarea, cu degetele îngheţate, ascuns după cal, în timp ce ceilalţi mă aşteaptă. Încerc să beau cât de puţin pot, într-atât încât până şi mintea mea proiectează imagini amăgitoare când sunt călare: un butoi plin pe marginea fântânii, cu apa sărind din cană – zăpadă curată. Vânătoarea ocazională la care mă dedau, promiscuitatea consumată fără tragere de inimă, exerciţii de masculinitate, toate astea mi-au ascuns până acum cât de slăbit a devenit corpul meu. După curse lungi, oasele au început să mă doară, iar până la căderea nopţii am obosit atât de tare, încât mi-am pierdut pofta de mâncare. Înaintez chinuit, până când nu-mi mai pot urni picioarele; apoi mă caţăr în şa, mă înfăşor în mantie şi le fac semn unora dintre oamenii din faţă să preia sarcina de a depista urmele pierdute. Vântul nu se potoleşte. Urlă la noi şi împroaşcă gheaţă, suflând parcă de nicăieri, fără direcţie, înveşmântând cerul într-o haină de praf roşu. Nu ai unde să te-ascunzi de praf: pătrunde prin haine, ni se depune pe piele, se strecoară până şi în bagaje. Mâncăm cu limbile îmbâcsite, scuipând des, cu dinţii scrâşnind. În loc de aer respirăm praf, a devenit mediul în care trăim. Înotăm prin praf ca peştii prin apă.

Fata nu se plânge. Mănâncă bine, nu se îmbolnăveşte, doarme dusă întreaga noapte, încleştată într-un ghemotoc, pe o vreme atât de geroasă, încât aş strânge la piept chiar şi un câine doar ca să-i ţin de cald. Călăreşte întreaga zi fără să crâcnească. La un moment dat, privind în sus, observ că a adormit în şa, cu o faţă placidă, ca de copil.

În a treia zi, marginea ţinutului mlăştinos începe să se curbeze în interior, către nord, şi aşa ne dăm seama că am ocolit lacul. Ridicăm tabăra dimineaţa devreme şi petrecem ultimele ore pe lumină

strângând fiecare fărâmă de combustibil, în timp ce caii pasc pentru ultima dată pe iarba mlăştinoasă şi rară. În fine, în zorii celei de-a patra zile începem traversarea zonei unde fusese cândva lacul, adică peste cincizeci de kilometri dincolo de mlaştini.

Terenul arată mai pustiu decât tot ce-am văzut până acum. Nimic nu creşte pe fundul acestui lac sărat, care pe alocuri se umflă şi se incrustează în hexagoane de cristal colţuros, late de un metru. Sunt şi pericole: trecând peste o porţiune netedă, calul din faţă străpunge deodată crusta de sare îngheţată şi se afundă până la piept în băltoaca verde împuţită, iar omul care îl conduce rămâne o clipă mut, în aer, înainte de a se adânci la rândul lui. Ne luptăm să-i scoatem din lac, crusta de sare se rupe în aşchii sub copitele calului neputincios; gaura se lărgeşte, iar un miros oribil de apă sărată se întinde peste tot. Nu am trecut de lac, ne dăm acum seama: se-ntinde aici, sub noi, uneori adânc de câţiva metri sub un înveliş de gheaţă, alteori sub o peliculă fină de sare fărâmicioasă. Cât să fi trecut de când soarele a strălucit ultima oară deasupra acestor ape moarte? Ajunşi pe teren solid, aprindem focul ca să-i încălzim pe oamenii care dârdâie de frig şi să le uscam hainele. Un bărbat clatină din cap:

— Întotdeauna am auzit: fereşte-te de zonele verzi. Dar nu am mai văzut să se întâmple aşa ceva niciodată.

Este ghidul nostru, singurul dintre noi care a mai călătorit la est de lac. După acest incident, împingem caii şi mai puternic, grăbiţi să ne îndepărtăm cât mai curând de lacul mort, speriaţi că ne vom rătăci într-un lichid mai rece decât gheaţa, mineral, subteran, vid, fără aer. Ne plecăm capetele şi călărim mai departe împotriva vântului, cu hainele umflându-se pe noi în spate, alegând să mergem peste cioburile colţuroase de sare, evitând pământul neted. Prin râul de praf care unduieşte maiestuos traversând cerul, soarele străluceşte ca o portocală, neîncălzind însă. La lăsarea întunericului, îndesăm ţăruşii de la corturi în sarea tare ca o stâncă, ardem lemnul de foc în cantităţi uriaşe şi ne rugăm, ca marinarii, să dăm de pământ.

În a cincea zi lăsăm în urmă plafonul lacului şi trecem printr-o fâşie de sare cristalină şi lucioasă, care în scurtă vreme se transformă în nisip şi piatră. Cu toţii am prins curaj, chiar şi caii, care în timpul traversării zonei de sare n-au avut parte decât de câteva pahare de seminţe de in şi o găleată de apă sărată. Starea lor se înrăutăţeşte văzând cu ochii.

Cât despre bărbaţi, aceştia nu se plâng. Carnea proaspătă e pe terminate, însă rămân carnea sărată, fasolea uscată şi cantităţi mari de făină şi de ceai, alimentele de bază ale călătoriei. La fiecare oprire fierbem ceai şi prăjim nişte pâinişoare tocmai bune pentru înfometaţi. Bărbaţii se ocupă cu gătitul: intimidaţi de prezenţa fetei, nesiguri de statutul ei, nesiguri, mai presus de toate, de ceea ce avem de gând cu

ea, de vreme ce le-o ducem barbarilor, aproape că nici nu-i vorbesc, evită să o privească şi nu-i cer niciodată ajutorul la gătit. Nu o împing înainte, sperând că reţinerea se va risipi pe drum. I-am ales pe oamenii ăştia pentru că erau rezistenţi, oneşti şi cu iniţiativă. Mă urmează pe cât pot cu însufleţire în condiţiile astea vitrege, deşi de-acum armura lustruită purtată de cei doi tineri soldaţi viteji când am trecut de poarta oraşului este pe cal, desfăcută în bucăţi, iar tecile săbiilor sunt pline de nisip.

Fâşiile de nisip încep să se preschimbe în dune. Nu mai înaintăm cu atâta spor acum, urcând şi coborând dunele. E cel mai prost teren pentru caii care se chinuiesc să înainteze câţiva centimetri odată; copitele se scufundă în nisip. Mă uit înspre ghidul nostru, dar acesta nu poate decât să dea din umeri.

— Aşa o ţine preţ de câţiva kilometri, trebuie să trecem, n-avem de ales.

Din vârful unei dune, ferindu-mi ochii, uitându-mă ţintă înainte, nu văd decât nisip învolburat.

În acea noapte, unul dintre caii de povară refuză să mănânce. Dimineaţa, chiar şi după o biciuire dintre cele mai aspre, se încăpăţânează să rămână aşezat. Redistribuim atunci povara şi aruncăm o parte din lemnul de foc. Pe când alţii pornesc înainte, eu rămân în urmă. Pot să jur că animalul ştie ce are să se întâmple. Când vede cuţitul, ochii i se dau peste cap. Cu sângele ţâşnindu-i din gât, iese din zona cu nisip şi se clatină câţiva paşi înainte de-a cădea. În cazurile extreme, am auzit, barbarii strâng sângele cailor. Oare vom trăi să regretăm sângele risipit atât de generos pe nisip?

În a şaptea zi, cu dunele în sfârşit în spate, distingem, încadrat de cenuşiul şters al peisajului vid, o fâşie de gri mai închis. De aproape, vedem că se întinde la est şi la vest pe câţiva kilometri. Se văd până şi formele negre ale copacilor ciuntiţi. Suntem norocoşi, ne spune ghidul: trebuie să fie apă aici.

De fapt, am dat peste ceea ce a fost cândva o lagună terminală. Trestii moarte, de un alb fantomatic, şi sfărâmicioase, contururi care erau odinioară malurile. Copacii pe care i-am zărit sunt plopi, şi ei morţi de mult. Au murit de când apele subterane s-au retras, cu ani şi ani în urmă, mult prea în adâncime ca să mai poată fi ajunse de rădăcinile lor.

Descărcăm povara de pe animale şi începem să săpăm. La doi metri atingem un strat de lut albastru, greu. Dedesubt se află din nou nisip, apoi încă un strat de lut, vizibil mai lipicios. La şapte metri adâncime, cu inima gata să-mi sară din piept şi urechile ţiuindu-mi, sunt nevoit să refuz când îmi vine rândul la săpat. Cei trei bărbaţi trudesc în continuare, ridicând pământul dispersat din groapă într-o pânză de cort legată la colţuri.

La zece metri adâncime, apa începe să ni se adune sub picioare. E dulce, fără urmă de sare; ne zâmbim cu satisfacţie unul altuia. Dar se adună foarte încet, iar marginile gropii trebuie să fie săpate încontinuu, pentru că altfel se prăbuşesc. De-abia la amiază, târziu, reuşim să înlocuim şi ultimul butoi cu apă sărată. Seara, aproape pe întuneric, coborâm găleţile în fântâna săpată şi dăm de băut cailor.

Între timp, acum că avem lemn de plop din belşug, bărbaţii au săpat două cuptoare mici, spate în spate, şi au aprins un foc mare deasupra, ca să coacă lutul. Când focul se mai potoleşte, împing cărbunii în cuptoare şi încep să coacă pâine. Fata stă şi-i priveşte, sprijinită în cârjele de care am legat la capete discuri de lemn, ca s-o ajute prin nisip. În camaraderia asta liberă şi lejeră din ziua bună de azi şi cu o zi de odihnă promisă, se vorbeşte abundent. Glumind cu ea, bărbaţii dau primele semne de prietenie:

— Vino, stai lângă noi şi gustă, să vezi cum ştie un bărbat să coacă pâine!

Ea le zâmbeşte la rându-i, ridicându-şi bărbia într-un gest despre care probabil că doar eu ştiu că e un efort de a vedea. Prevenitoare, se aşază lângă ei ca să se încălzească la focul cuptoarelor.

Eu mă aşez mai departe, protejat de vânt, la gura cortului, cu una dintre lămpi clipind alături, însemnând ziua în jurnal, dar atent la ce se spune în acelaşi timp. Joaca se prelungeşte în dialectul de la frontieră, iar ea nu duce deloc lipsă de cuvinte. Sunt uimit de fluenţa ei, de rapiditate, de stăpânirea de sine. Ba chiar îmi surprind un acces de mândrie: nu e doar târfa bătrânului, ci şi o tânără inteligentă, spirituală, atrăgătoare! Poate că dacă aş fi ştiut de la început cum să exploatez acest limbaj jucăuş al ei am fi devenit mai apropiaţi. Dar, ca un prost, în loc să o fac să se simtă bine, nu i-am oferit decât toanele mele. Cu adevărat lumea ar trebui să nu aparţină decât cântăreţilor şi dansatorilor! Amărăciune futilă, melancolie deşartă, regrete goale! Sting lampa, mă aşez cu bărbia în pumn, uitându-mă fix către foc şi ascultând cum îmi chiorăie maţele.

*

Somnul urmează unei epuizări totale. De-abia mă trezesc puţin, că ea şi apare, ridicând marginea blănii imense de urs şi cuibărindu-se lângă mine. „Copiilor li se face frig noaptea”, iată ce îmi spun, ameţit cum sunt, trăgând-o înspre mine, aţipind. Adorm, probabil, din nou o vreme. Apoi, complet treaz, îi simt mâna bâjbâind printre haine, limba în urechea mea. Un val de bucurie senzuală îmi traversează corpul, casc, mă întind şi zâmbesc pe întuneric. Mâna ei găseşte ce caută. „Ei, şi?” îmi spun. „Dacă pierim aici, în ţinutul ăsta de nicăieri? Măcar să nu murim jefuiţi şi nefericiţi.” E goală pe sub haină. Dintr-un salt, mă

urc pe ea; e caldă, umflată de poftă, gata de mine; într-un minut am şters cinci luni de ezitare nesăbuită şi plutesc din nou într-o uitare senzuală.

Când mă trezesc, am mintea atât de golită, încât în mine începe să crească spaima. Doar cu un efort deliberat reuşesc să mă integrez din nou în timp şi spaţiu: într-un pat, în cort, într-o noapte, într-o lume, un corp culcat pe direcţia vest-est. Deşi sunt întins peste ea, cu greutatea unei vite moarte, fata doarme, cu braţele împreunate uşor peste spatele meu. Mă scol de pe ea, aranjez pătura de pe noi şi încerc să mă aşez normal. Nicio clipă nu-mi vine în minte că am putea să ridicăm tabăra în ziua următoare, să ne întoarcem la oază şi să-mi reiau viaţa în vila însorită a magistratului, alături de o tânără mireasă, dormind cuminte lângă ea, ca viitor tată al copiilor ei, şi să văd cum se duc anotimpurile unul după altul. Nu resping gândul că, dacă n-ar fi petrecut seara cu tinerii din jurul focului de tabără, mai mult ca sigur că nu ar fi avut nevoie de mine. Poate că, de fapt, îmbrăţişându-mă, mă privea ca pe unul dintre ei. Ascult cu atenţie reverberaţiile acestui gând în interiorul corpului, dar nu reuşesc să depistez vreo povară pe inimă care să-mi spună că sunt rănit. Doarme; mâna mea se plimbă încolo şi-ncoace peste pântecele ei neted, îi mângâie coapsele. Gata, sunt mulţumit acum. În acelaşi timp, sunt gata să cred – să fiu sincer, nici plăcerea pe care mi-o oferă, plăcerea al cărei efect îndepărtat e resimţit de palma mea, nu pătrunde prea adânc. Inima nu-mi saltă mai mult decât până acum, nici sângele nu pulsează la atingerea ei. Nu sunt cu ea în urma vreunui extaz pe care mi-l promite sau dăruieşte, ci din alte motive, care-mi rămân necunoscute, ca întotdeauna. Cu o excepţie: n-am putut să nu-mi dau seama că în pat, pe întuneric, urmele pe care torţionarii i le-a lăsat pe trup, picioarele sucite, ochii aproape nevăzători, se pot uita uşor. Înseamnă că o doresc în întregime, că plăcerea pe care mi-o dă va rămâne umbrită până când urmele de pe ea se vor şterge, iar ea va fi redată din nou sieşi; sau să fie oare altceva (nu sunt tâmpit, daţi-mi voie s-o spun), oare tocmai urmele de pe ea m-au atras, iar acum, spre dezamăgirea mea, aflu că nu sunt îndeajuns de adânci încât să mă pătrundă? Prea mult sau prea puţin: oare o vreau pe ea, sau doar urmele unei istorii pe care le poartă corpul ei? Timp îndelungat, mă holbez în ceea ce pare a fi beznă, deşi ştiu că acoperişul cortului e la doar o jumătate de metru distanţă de mine. Niciun gând care-mi trece prin cap, nicio frază articulată, oricât de contradictorie, asupra sursei dorinţei mele nu pare să mă neliniştească. „Probabil că sunt obosit”, îmi spun. „Sau poate că orice aş fi în stare să articulez e fals poziţionat.” Buzele mi se mişcă, compunând şi recompunând cuvintele, tăcute. „Sau poate că trebuie să trec tocmai prin ceea ce n-a fost până acum articulat.” Mă concentrez asupra propoziţiei ăsteia fără să detectez în mine vreun

impuls de a răspunde, fie el afirmativ ori negativ. Cuvintele devin din ce în ce mai opace; în scurt timp, îşi pierd orice înţeles. Suspin la sfârşitul unei zile lungi, în mijlocul unei nopţi lungi. Apoi mă întorc spre fată, o îmbrăţişez, o ţin strâns lipită de mine. Toarce în somn, unde o însoţesc imediat.

*

Caii sunt acum într-o stare jalnică, aşa că ne odihnim în a opta zi. Mestecă înfometaţi cozile de trestie. Îşi umflă burţile cu apă şi se pârţâie copios. I-am hrănit cu ultimele seminţe de grâu şi chiar cu un pic din pâinea noastră. Dacă nu găsim o păşune într-o zi-două, vor muri cu siguranţă.

*

Lăsăm în urmă fântâna şi movila de pământ la care săpăm ca să o pornim înainte, către nord. Cu toţii mergem, în afară de fată. Am abandonat toate lucrurile de care ne puteam lipsi, ca să uşurăm puţin povara cailor, dar de vreme ce nu putem supravieţui fără foc, trebuie să-i încărcăm cu vreascuri.

— Când o să putem vedea munţii? îl întreb pe ghid.

— Într-o zi. Poate două. E greu de spus. N-am mai călătorit prin părţile astea, e prima dată.

A vânat de-a lungul malului dinspre est al lacului şi la periferia deşertului, fără să fie nevoit să-l traverseze. Aştept, lăsându-l să se pronunţe oricând vrea, însă se arată netulburat, nu crede că suntem în pericol.

— Poate că mai avem două zile până când o să zărim munţii, apoi încă o zi de mers până să ajungem la ei.

Îşi mijeşte ochii, uitându-se în ceaţa maronie care a acoperit orizontul. Nu întreabă ce vom face când ajungem la munţi.

Dăm de sfârşitul acestui deşert pietros şi plat, şi urcăm câteva stânci tari până la un platou jos, unde găsim hamacuri din iarbă hibernală. Animalele se iau la întrecere, sfâşiindu-le. Ce uşurare să le vedem cum mănâncă!

Mă trezesc cu o sperietură, în miez de noapte, copleşit de senzaţia înspăimântătoare că s-a întâmplat ceva rău. Fata se ridică în capul oaselor lângă mine:

— Ce e? mă întreabă.

— Ascultă. S-a oprit vântul.

În picioarele goale, înfăşurată doar într-o blană, se strecoară afară din cort în urma mea. Ninge uşor. Pământul e alb, nemişcat, de o parte şi de alta, sub luna plină acoperită de ceaţă. O ajut să se ridice şi o ţin în braţe, uitându-mă fix în golul de unde coboară fulgii de

zăpadă, într-o tăcere pe care o resimt după o săptămână de vânt biciuindu-ne urechile neîncetat. Oamenii din al doilea cort ni se alătură. Ne zâmbim prosteşte unul altuia.

— Şi-acum, primăvara, îmi spun, ultima zăpadă din an.

Aprobă cu toţii din cap. Un cal care se scutură de nea, undeva lângă noi, ne sperie.

În căldura încă înăbuşită de zăpadă a cortului facem dragoste din nou. Ea se arată pasivă, se conformează. Când începem, sunt convins că momentul e potrivit; o îmbrăţişez cu o plăcere intensă, plin de mândrie; dar la jumătatea drumului încep să o pierd, iar actul se stinge în vid. Intuiţiile mele sunt evident înşelătoare. Totuşi, inima continuă să pulseze în faţa acestei fete care adoarme atât de rapid în braţele mele. Va veni o altă vreme, iar dacă nu va fi aşa, nu cred că o să-mi pese prea mult.

*

O voce mă cheamă prin deschizătura cortului.

— Domnule, trebuie să vă treziţi!

Sunt vag conştient că am dormit prea mult. Totul e perfect nemişcat, îmi spun, ca şi când am fi anesteziaţi de nemişcarea asta totală.

Ies din cort, la lumina zilei.

— Ia uitaţi-vă, domnule! spune bărbatul care m-a trezit, arătând spre nord-est. Se apropie vremea rea!

Un val negru uriaş se rostogoleşte deasupra noastră, pe câmpia albă, înzăpezită. E încă la destui kilometri depărtare, dar înghite pământul pe drum. Creasta i se pierde printre norii întunecaţi.

— Furtună! strig.

N-am mai văzut niciodată ceva atât de înfricoşător. Oamenii se reped să-şi demonteze corturile.

— Adu caii înăuntru, leagă-i aici, în centru.

Primele rafale de vânt au ajuns deja aici, zăpada începe să se învolbureze şi să zboare.

Fata e lângă mine, sprijinită în cârje.

— Vezi? o întreb.

Ea se uită în felul ei, strâmb, şi apoi dă din cap. Oamenii se pun pe treabă, strângând al doilea cort.

— Zăpada n-a fost un semn de bun augur, până la urmă!

Nu răspunde. Deşi ştiu că ar trebui să îi ajut, nu pot să-mi dezlipesc privirea de imensul zid circular, negru, care urlă la noi cu viteza unui cal în galop. Vântul se înteţeşte, zgâlţâindu-ne puternic; vuietul familiar ne răsună din nou în urechi.

Încep să mă agit.

— Repede, repede! strig, bătând din palme.

Un bărbat e în genunchi, împăturind pânza cortului, rostogolind rola de fetru, punând cearşafurile unul peste altul; ceilalţi doi aduc caii înăuntru.

— Stai jos! îi poruncesc fetei şi mă reped să-i ajut cu împachetatul.

Zidul de furtună nu mai e negru, ci s-a transformat într-un haos de nisip învolburat, zăpadă şi praf. Apoi, dintr-odată, vântul se preschimbă în urlet, şapca îmi e smulsă din cap, iar furtuna ne izbeşte. Mă pomenesc culcat la pământ, pe spate: nu lovit de uragan, ci de un cal care tocmai a scăpat şi aleargă pretutindeni, cu urechile pe spate şi ochii daţi peste cap.

— Prindeţi-l! strig.

Cuvintele nu sunt decât şoapte, nu le pot auzi nici eu. Calul dispare din câmpul vizual ca o fantomă. În acelaşi moment, cortul e brusc ridicat în aer. Mă arunc peste balotul de fetru, ţinându-l strâns, la pământ, gemând de furie. Apoi, ajutându-mă de mâini şi picioare, trăgând de fetru, mă apropii de fată. E ca şi când ai încerca să te târăşti împotriva apei curgătoare. Ochii, nasul, gura îmi sunt pline de nisip, respir cu greu.

Fata stă cu mâinile şi picioarele întinse, ca nişte aripi, peste grumajii celor doi cai. Pare să le vorbească, deşi orbitele rămân fixe, înspăimântate, iar ei nemişcaţi.

— S-a dus cortul nostru! îi strig în ureche, arătând către cer.

Ea se întoarce: sub căciulă, are faţa înfăşurată într-o basma neagră; până şi ochii îi sunt acoperiţi.

— Nu mai e cortul! strig din nou.

Ea dă din cap.

Timp de cinci ore ne strângem în spatele focului şi al cailor, iar vântul ne împroaşcă din toate părţile cu zăpadă, gheaţă, ploaie, nisip şi pietricele. Ne dor şi oasele de frig. Flancurile cailor aflaţi cu faţa la vânt sunt acoperite de zăpadă. Ne înghesuim unul într-altul, om şi animal, împărţind căldura, încercând să rezistăm.

Apoi, la amiază, vântul se opreşte brusc, ca şi când s-ar fi închis o poartă undeva. Urechile au început să ne ţiuie în tăcerea neliniştitoare. Trebuie să ne urnim mădularele amorţite, să ne curăţăm, să reîncărcăm animalele, orice ar putea face sângele să curgă din nou normal în vine, dar în realitate, ceea ce ne dorim e să mai rămânem un pic în cuibul cald. Sinistră letargie! Vocea mea răguşită răzbate din fundul gâtului:

— Haideţi, oameni buni, la drum!

Cocoaşele de nisip ne arată unde se află îngropat bagajul nostru. Căutăm în direcţia în care a bătut vântul, dar nici urmă de cort. Ajutăm caii să urce şi-i încărcăm. Au început să necheze. Frigul din

timpul furtunii e o nimica toată pe lângă frigul care-i urmează, aşezându-se peste noi ca un văl de gheaţă. Respiraţia ni se transformă în chiciură, picioarele ne tremură în ghete. După câţiva paşi nesiguri, şovăielnici, primul cal se prăbuşeşte pe spate. Aruncăm lemnul pe care-l poartă în spate, îl ridicăm în picioare cu o prăjină, îl biciuim. Mă blestem, nu pentru prima dată, fiindcă am plecat într-o călătorie atât de grea cu un ghid nesigur şi pe o vreme înşelătoare.

*

Ziua a zecea: aer mai călduţ, ceruri mai limpezi, un vânt mai domol. Traversăm câmpiile cu greu, când deodată ghidul nostru strigă, arătând într-o parte. „Munţii!” îmi spun; inima începe să mi se zbată. Dar nu vede muntele. Petele din depărtare către care arată sunt oameni pe cai: cine altcineva decât barbarii! Mă întorc către fată, al cărei cal în pragul prăbuşirii îl duc de hăţuri.

— Am ajuns aproape, o anunţ. Sunt oameni în faţă, o să vedem în curând cine sunt.

Toată povara care apasă pe mine de câteva zile a fost ridicată brusc. Înaintând cu pas grăbit, îndrept întreaga expediţie către direcţia de unde vin cele trei siluete mărunte în depărtare.

Continuăm să ne îndreptăm către ei încă o jumătate de oră, până când realizăm că nu ne apropiem deloc. Se mişcă odată cu noi.

— Ne ignoră, spun şi îmi vine ideea să aprind focul.

Dar când mă opresc, cele trei siluete se opresc şi ele; de îndată ce ne reluăm mersul, încep şi ele să meargă.

Sunt oare reflecţii ale noastre, e oare o iluzie optică? mă întreb. Nu putem să ne apropiem. Oare de când ne vânează? Sau cred că noi îi vânăm?

— Staţi, n-are niciun rost să-i urmărim, le spun oamenilor. Să vedem dacă vor să întâlnească pe unul dintre noi, neînsoţit.

Urc pe calul fetei şi călăresc singur, în direcţia străinilor. Pentru scurtă vreme, par să rămână nemişcaţi, privind şi aşteptând. Apoi încep să se retragă, sclipind în ceaţa de praf. Deşi îi dau pinteni, calul meu e prea slăbit ca să mai poată fi în stare de altceva în afară de un biet trap împiedicat. Renunţ la vânătoare, descalec şi îi aştept pe însoţitori să vină.

Ca să păstrăm caii în putere, ne-am scurtat din ce în ce mai mult distanţele parcurse în marş susţinut. Înainte de a aşeza tabăra, nu avansăm mai mult de zece kilometri în acea după-amiază, pe un teren solid, neted, avându-i în faţă permanent pe cei trei călăreţi din depărtare, plutind mereu la marginea câmpului vizual. Caii au o oră în care să poată paşte puţina iarbă ciuntită pe care o găsesc; apoi îi legăm de cort şi punem pază. Se lasă noaptea, stelele răsar pe un cer

acoperit de ceaţă. Ne odihnim în jurul focului, răsfăţându-ne la căldură, savurând durerea provocată de mădularele obosite, nevrând să intrăm cu toţii în singurul cort care ne-a rămas. Privind înspre nord, aş putea să jur că mă uit în văpaia unui alt foc; dar când încerc să le arăt şi celorlalţi, noaptea se face neagră, de nepătruns. Cei trei oameni se oferă să doarmă afară, stând de strajă pe rând, după ceas. Sunt mişcat de gestul lor.

— În câteva zile, le spun, când o să se facă mai cald.

Dormim cu întreruperi, patru corpuri înghesuite într-un cort făcut pentru două persoane, iar fata aproape afară.

Eu mă uit deja spre nord, înainte de răsărit. Pe când violetul şi nuanţele de roz ale răsăritului prind să se aurească, petele se materializează din nou pe suprafaţa goală a câmpiei. Nu mai sunt trei, ci opt, nouă, zece, poate douăsprezece.

Cu un băţ mare şi o cămaşă de in alb, fac un steag şi pornesc călare spre străini. Vântul s-a potolit, aerul e acum limpede, eu număr în timp ce călăresc: douăsprezece siluete mărunte de o parte a răsăritului, iar în spatele lor, în depărtare, o dâră slabă şi fantomatică de albastru pare să fie muntele. Apoi, pe când eu le privesc, siluetele încep să se mişte. Se încolonează şi se suie pe munte ca nişte furnici. Sus, pe creastă, se opresc. Un nor de praf îi ascunde, apoi apar din nou: doisprezece oameni călare pe linia orizontului. Eu merg înainte, cu steagul alb fluturându-mi peste umăr. Deşi îmi ţin ochii pe creastă, nu reuşesc să prind momentul în care dispar.

— Trebuie să-i ignorăm pur şi simplu, le spun însoţitorilor mei.

Încărcăm poverile la loc pe cai şi ne reluăm mersul spre munţi. Deşi poverile devin mai uşoare de la o zi la alta, ne doare inima că trebuie să biciuim bietele animale, deja extrem de slabe.

Fata sângerează, i-a venit ciclul. Nu o poate ascunde, aici nu are parte de intimitate, nu e nici cel mai mic tufiş după care să se poată ascunde. E supărată şi bărbaţii sunt supăraţi la rândul lor. E vechea poveste: ciclul unei femei aduce ghinion, e rău pentru culturi, pentru vânat, pentru cai. Bărbaţii devin morocănoşi: vor să o îndepărteze de lângă cai, ceea ce nu se poate, nu o lasă să le atingă mâncarea. Ruşinată, nu se apropie de nimeni toată ziua şi nu ni se alătură la masa de seară. După masă, iau un castron de fasole şi găluşte şi le duc în cortul unde stă.

— N-ar trebui să mă aştepţi, spune ea. Nici măcar n-ar trebui să fiu în cort. Dar n-am unde să mă duc.

Nici nu pune la îndoială legitimitatea excluderii ei.

— Nu contează, îi spun.

Îmi lipesc mâna de obrazul ei, mă aşez o clipă şi o privesc cum mănâncă.

E inutil să-i forţez pe oameni să doarmă în acelaşi cort cu ea.

Preferă să doarmă afară, cu focul aprins, stând de veghe cu rândul. Dimineaţa, de dragul lor, trec printr-o ceremonie scurtă de purificare alături de fată (căci m-am murdărit culcându-mă cu ea): cu un băţ, trasez o linie în nisip, o trec pe fată peste ea, îi spăl mâinile şi apoi pe-ale mele, o conduc în cele din urmă în tabără, peste linie.

— O să trebuiască să faci la fel mâine dimineaţă, murmură ea.

În cele douăsprezece zile de când ne aflăm pe drum, am devenit mai apropiaţi decât am fost luni de zile, cât am trăit în aceeaşi cameră.

Am ajuns la dealuri. Călăreţii cei stranii înaintează mult în faţa noastră, de-a lungul albiei unui râu cu meandre secat. Nu mai încercăm să-i ajungem. Acum înţelegem în sfârşit că, deşi sunt pe urmele noastre, tot ei ne conduc în acelaşi timp.

Pe măsură ce terenul devine mai dur, avansăm din ce în ce mai încet. Când poposim să ne tragem sufletele sau când îi pierdem din vedere pe străini printre meandrele râului, nu ne temem de pieire.

Apoi, urcând pe o culme, înduplecând caii, încordându-ne, împingând şi trăgând, ajungem dintr-odată aproape de ei. Din spatele stâncilor, dintr-o vale ascunsă apar, călare pe ponei cu coamă bogată, doisprezece şi chiar mai mulţi, îmbrăcaţi în piei de oaie, cu căciuli pe cap, cu feţe oacheşe, măcinate de vreme, cu ochi înguşti: barbari în carne şi oase. Mă aflu suficient de aproape încât să-i adulmec fără să fac un pas: sudoare de cai, fum, piele de animal pe jumătate tratată. Unul dintre ei îndreaptă spre pieptul meu o muschetă veche, aproape de lungimea unui om, cu un mâner sub ţeavă. Mi se taie respiraţia. „Nu”, şoptesc. Cu precauţie sporită, dau drumul frâielor de pe calul pe care-l conduc şi-mi arăt mâinile goale. La fel de încet, mă întorc cu spatele, apuc frâiele şi, alunecând şi împiedicându-mă pe pietriş, aduc calul treizeci de paşi mai jos, la poalele culmii pe care mă aşteaptă însoţitorii mei.

Barbarii se profilează pe fundalul cerului de deasupra. Dincolo de bătăile inimii, de salturile cailor şi de gemetele vântului, tăcere. Am trecut de limitele Imperiului. Nu-i de joacă, momentul ăsta e important.

O ajut pe fată să descalece.

— Ascultă cu atenţie, îi spun, te duc pe deal şi o să vorbeşti tu cu ei. la-ţi şi cârjele, fiindcă pământul e alunecos, iar alt drum până acolo sus nu e. După ce vorbeşti, poţi să hotărăşti ce ai de gând să faci. Dacă vrei să mergi cu ei, dacă vor să te conducă înapoi acasă, la familia ta, atunci mergi cu ei. Dacă te hotărăşti să vii cu noi, poţi să vii cu noi. Înţelegi? Nu te forţez.

Dă din cap. E foarte emoţionată.

Cu un braţ în jurul ei, o ajut să urce panta acoperită de pietre. Barbarii stau nemişcaţi. Număr trei dintre muschetele cu ţeavă lungă;

în rest, au arcuri scurte, cu care sunt obişnuit. Pe măsură ce ne apropiem de culme, se retrag uşor, din ce în ce mai mult.

— Îi vezi? o întreb, răsuflând din greu.

Întoarce capul aşa cum face de obicei, în felul acela ciudat, apatic.

— Nu e bine, zice.

— Orb, cum se spune „orb”?

Îmi spune. Mă adresez barbarilor.

— Oarbă, le spun, apăsându-mi pleoapele.

Niciun răspuns. Arma sprijinită între urechile poneiului e încă îndreptată spre mine. Ochii proprietarului ei sclipesc vesel. Tăcerea se prelungeşte.

— Vorbeşte-le, îi spun fetei. Spune-i de ce te afli aici. Spune-le povestea ta. Spune-le adevărul.

Se uită pe furiş la mine şi zâmbeşte uşor.

— Chiar vrei să le spun adevărul?

— Spune-le adevărul, da. Ce altceva să le spui?

Zâmbetul îi rămâne pe buze. Clatină din cap şi tace în continuare.

— Spune-le ce vrei. Doar că, acum că te-am adus înapoi, aş vrea să te rog foarte explicit să vii înapoi în oraş, cu mine. E alegerea ta.

Îi prind mâna.

— Înţelegi? Asta vreau.

— De ce?

Cuvântul îi alunecă de pe buze încet, ca ultima suflare a unui mort. Ştie că mă exasperează, că m-a exasperat de la început. Omul cu puşca înaintează încet, până când ajunge foarte aproape de noi. Ea clatină din cap.

— Nu, nu vreau să mă mai întorc în locul ăla.

Cobor panta grăbit.

— Aprindeţi focul, fierbeţi ceai, o să ne oprim aici, îi anunţ pe oameni.

De deasupra cascadei, vorbele fetei ajung la mine fragmentate de rafalele de vânt. Se sprijină pe cele două cârje ale ei, iar călăreţii descalecă şi i se strâng în jur. Nu desluşesc niciun cuvânt. Ce irosire, îmi spun. Ar fi putut să-şi petreacă lungile seri goale învăţându-mă limba ei. Acum e prea târziu.

*

Scot din traistă două platouri de argint pe care le-am cărat tot drumul prin deşert. Despachetez sulul de mătase.

— Aş vrea să păstrezi tu asta, îi spun.

Îi însoţesc mâna, ca să simtă moliciunea mătăsii, ornamentele de pe platouri, cu peşti şi frunze împletite. Am adus şi o mică legătură. Nu mai ştiu ce conţine. O pun pe pământ.

— O să te conducă ei până acasă?

Ea dă din cap.

— A spus că până la vară. Zice că vrea şi un cal. Pentru mine.

— Spune-i că avem un drum lung înainte. Caii noştri sunt într-o condiţie jalnică, după cum poate vedea. Întreabă dacă nu putem cumpăra noi cai de la el. Spune-i că plătim în argint.

Îi traduce bătrânului, iar eu aştept. Tovarăşii lui au descălecat, dar el a rămas în şa, iar arma veche, imensă, îi stă atârnată de spate. Scări, şa, hăţuri, frâie: niciun pic de metal, doar os şi lemn întărit în foc, cusut cu aţă tare, legat cu barete din piele. Corpuri îmbrăcate în lână şi piei de animal hrănite din copilărie cu carne şi lapte, străine de atingerea suavă a bumbacului, de virtuţile blânde ale cerealelor şi fructelor: aceştia sunt oamenii pe care Imperiul în expansiune i-a împins peste câmpie, către munţi. N-am întâlnit până acum oameni din nord la ei acasă, trataţi de pe poziţii egale. Barbarii cu care sunt obişnuit sunt cei care vizitează oaza ca să facă negoţ, alături de cei câţiva care-şi ridică tabăra de-a lungul râului şi de bieţii prizonieri ai lui Joll. Ce ocazie şi ce ruşine în acelaşi timp să fiu aici astăzi! Într-o bună zi, urmaşii mei vor colecţiona obiecte create de aceşti oameni, vârfuri de săgeată, mânere de cuţit incrustate, farfurii de lemn, ca să le afişeze alături de ouăle de pasăre şi de cimiliturile caligrafice. Iar eu ce fac? Iată-mă încercând să înnod legături între oamenii viitorului şi cei ai trecutului, returnând, cu scuzele mele, un corp pe care l-am supt până la epuizare. Un codoş, un şacal deghizat în oaie, aflat în slujba Imperiului!

— Zice că nu.

Scot unul dintre batoanele de argint din sac şi i-l întind.

— Spune-i că ăsta e pentru cal.

El se apleacă, apucă batonul lucios, muşcă din el precaut, iar apoi îl ascunde în haină.

— Zice că nu. Argintul e pentru calul pe care a acceptat să nu-l ia. Nu ia calul meu, ia doar argintul.

Aproape că mi-am ieşit din fire; dar la ce bun să te târguieşti? Ea se duce, aproape că s-a şi dus, mi-a fost luată. Asta e ultima oară când o privesc direct în faţă, ca să-mi pot analiza pornirile inimii, să încerc să înţeleg cine e cu adevărat: după asta, sunt convins, voi începe să o recreez din rezerva de amintiri, în funcţie de dorinţele mele discutabile. Îi ating obrazul, îi iau mâna. Pe acest deal, în plină dimineaţă, nu găsesc în mine nicio urmă din erotismul stupefiat care mă atrăgea de obicei nopţi la rând către corpul ei, sau măcar afecţiunea prietenească resimţită pe drum. Nu simt decât un gol şi tristeţea că trebuie să existe un asemenea gol. Deşi îi strâng mâna mai tare, nu primesc niciun răspuns. Văd mult prea bine ceea ce văd: o fată robustă, cu o gură mare şi un breton ce-i acoperă fruntea, care

acum priveşte lung, peste umărul meu, către cer; o străină; un oaspete venit de prin părţi necunoscute, aflat acum în drum spre casă, după o vizită nu prea fericită.

— Adio, îi spun.

— Adio, spune ea.

Vocea îi pare la fel de neînsufleţită ca a mea. Încep să cobor panta; până când ajung jos, au ajutat-o deja să urce pe cal şi i-au luat cârjele.

*

După câte îmi dau seama, a venit primăvara. Aerul e călduţ, vârfurile verzi ale firelor de iarbă nouă au început să crească ici şi colo, în faţa noastră se iscă rafale de vânt deşertic. Dacă am fi părăsit oaza acum şi nu în urmă cu două săptămâni, am fi călătorit mai repede şi nu ne-am fi riscat vieţile. Pe de altă parte, am fi fost oare suficient de norocoşi încât să-i găsim pe barbari? Chiar în această zi, sunt convins, îşi strâng corturile şi căruţele, încep să-şi mâne oile în direcţia în care vor migra primăvara. Nu am greşit când am acceptat riscul, deşi acum ştiu că mă învinuiesc cu toţii. („Să ne aduci aici în mijlocul iernii!”, mi-i imaginez spunând. „N-ar fi trebuit niciodată să acceptăm!” Dar ce-or mai zice acum, când realizează că nu erau trimişi ai vreunei ambasade în ţinutul barbarilor, cum am lăsat să se înţeleagă, ci doar o escortă a unei femei, o deţinută barbară rămasă ultima, o persoană fără niciun pic de importanţă, târfa magistratului?)

La întoarcere, încercăm să ne ţinem de traseul cunoscut pe cât posibil, orientându-ne după poziţia stelelor, pe care am avut grijă să o transcriu. Vântul a trecut, vremea s-a mai încălzit, poverile cailor sunt acum mai suportabile, ştim unde ne aflăm, nu văd de ce n-am grăbi pasul. Însă în timpul popasului de noapte, apare un incident neprevăzut. Sunt chemat la focul de tabără, unde-l găsesc pe unul dintre soldaţii tineri stând jos, trist, cu faţa sprijinită în mâini. Are cizmele scoase şi bandajele picioarelor desfăcute.

— Uitaţi-vă puţin la piciorul ăsta, domnule, îmi spune călăuza noastră.

Piciorul drept e umflat şi moale.

— Ce s-a întâmplat? îl întreb pe băiat.

Ridică piciorul şi-mi arată un călcâi plin de sânge şi puroi. Dincolo de mirosul de pansament murdar, simt un iz de putrefacţie.

— De cât timp e aşa? îi strig.

El îşi ascunde faţa.

— De ce n-ai spus nimic? Nu v-am spus tuturor că trebuie să vă ţineţi picioarele curate, că trebuie să vă schimbaţi bandajele o dată la două zile şi să le spălaţi, că trebuie să vă ungeţi băşicile cu alifie şi să

le bandajaţi? V-am dat ordinele astea cu un scop! Cum o să mai mergi acum, cu picioarele în halul ăsta?

Băiatul nu răspunde.

— N-a vrut să ne ţină din drum, însă acum trebuie să-l cărăm înapoi până acasă! strig. Fierbeţi apă şi aveţi grijă să-şi cureţe piciorul şi să şi-l panseze!

Am dreptate. Când, în dimineaţa următoare, încearcă să-l ajute să se încalţe, nu-şi mai poate ascunde durerea sfâşietoare. Cu piciorul bandajat împachetat într-o pungă, poate să meargă şchiopătând prin locurile unde drumul e mai neted; dar în cea mai mare parte a drumului e silit să călărească.

Cu toţii vom fi fericiţi când se va termina călătoria. Ne-am plictisit unii de alţii.

În a patra zi suntem înapoi la albia lagunei moarte şi îi urmăm conturul către sud-est preţ de câţiva kilometri, până când ajungem în dreptul lacului cunoscut, cu trunchiuri de plopi adunaţi grămadă. Apoi ne odihnim o zi, pregătindu-ne pentru partea cea mai grea a drumului. Prăjim o porţie de păinici şi fierbem ultima oală de fasole pe care o facem pastă.

Eu rămân distant. Bărbaţii vorbesc încet şi tac brusc de fiecare dată când mă apropii. Le-a dispărut tot entuziasmul de la începutul călătoriei, nu doar pentru că punctul culminant a fost atât de dezamăgitor – câteva vorbe schimbate în deşert, urmate de acelaşi drum parcurs înapoi ci pentru că prezenţa fetei i-a incitat pe bărbaţi la exhibiţionism sexual, la o rivalitate ca între fraţi, care acum s-a transformat într-o irascibilitate ursuză, îndreptată, cu sau fără voia lor, împotriva mea pentru că i-am atras într-o expediţie nebunească şi periculoasă, împotriva cailor pentru că sunt recalcitranţi, împotriva camaradului cu piciorul umflat pentru că i-a ţinut din drum, împotriva piedicilor de tot felul pe care trebuie să le suporte, ba chiar împotriva lor înşişi. Eu dau exemplu scoţându-mi preşul de dormit afară, lângă foc, drept sub stele, preferând frigul din aer liber căldurii sufocante dintr-un cort în care aş fi stat alături de trei oameni posaci. În noaptea următoare, nimeni nu se oferă să ridice cortul şi dormim cu toţii afară.

Până în a şaptea zi ne facem drum printre reziduurile sărate. Mai pierdem un cal. Bărbaţii, sătui de fasolea şi chiflele invariabile, îmi cer să-i omorâm ca să-i mâncăm. Le dau voie, dar nu mă alătur.

— Eu o iau înainte cu caii, le spun.

N-au decât să-şi savureze masa. N-am de gând să-i privez de plăcerea de a-şi imagina că de fapt gâtul tăiat e gâtul meu, că mie-mi sfârtecă maţele, că mie-mi sfărâmă oasele. Poate că astfel vor deveni mai prietenoşi.

Mă gândesc cu nostalgie la rutina familiară a îndatoririlor mele zilnice, la vara care se apropie, la siestele lungi, cu vise, la

conversaţiile cu prietenii la apusul soarelui, sub nuci, la băieţii care-mi aduceau ceaiul şi limonada, la fetele care se plimbau câte două sau câte trei în piaţă, îmbrăcate în hainele cele mai bune, şi pe care le vedeam drept posibile amante. Nu sunt decât câteva zile de când m-am despărţit de cealaltă, însă deja simt cum faţa i se solidifică în memoria mea, cum devine opacă, de nepătruns, ca şi când ar secreta calcarul unei cochilii care s-o învelească. Mergând prin nisip, mă surprind într-o clipă de mirare că am putut iubi pe cineva dintr-un ţinut atât de îndepărtat. Tot ce vreau acum e să-mi trăiesc restul zilelor în tihnă, într-o lume pe care o cunosc, să mor în patul meu şi să fiu condus pe ultimul drum de prieteni vechi.

*

De la cincisprezece kilometri depărtare distingem turnurile de supraveghere proiectate pe cer; cât timp ne aflăm pe drum, la sud de lac, ocrul zidurilor începe să se separe de griul fundalului pustiu. Mă uit la oamenii din faţa mea. Şi ei au grăbit pasul, de-abia mai pot să-şi controleze entuziasmul. Nu ne-am spălat, nu ne-am mai schimbat hainele de trei săptămâni, mirosim, pielea ne e uscată şi înnegrită de soare şi de vânt, suntem epuizaţi, însă păşim ca nişte bărbaţi demni, inclusiv cel care şchiopătează acum, cu piciorul lui bandajat, cu pieptul împins înainte. Ar fi putut ieşi chiar mai rău: ar fi fost poate mai bine, însă ar fi putut fi şi mai rău. Chiar şi caii, cu burţile lor umflate de iarbă mlăştinoasă, par înviaţi.

Pe câmp, primele fire de iarbă primăvăratică au început să se arate. Acordurile fine ale unei trompete ne ajung la urechi; călăreţii angajaţi pentru petrecerea de bun venit încep să iasă pe porţi, cu soarele sclipind pe coifurile lor metalice. Arătăm ca nişte sperietori de ciori: ar fi fost mai bine dacă le-aş fi spus oamenilor să-şi pună armurile cu câţiva kilometri înainte de sosire. Îi urmăresc pe călăreţi cum vin către noi la trap, şi mă aştept ca în orice moment să izbucnească un galop, să tragă salve în aer şi să chiuie. Dar continuă să se poarte diplomatic, de fapt nici nu fac parte din petrecerea de bun venit, după cum încep să-mi dau seama, pentru că nu sunt urmaţi de copii: se grupează în două părţi şi ne înconjoară. Nu recunosc niciuna dintre feţele pe care le văd, au ochii împietriţi şi nu-mi răspund la întrebări, ci ne conduc ca pe nişte deţinuţi prin porţile cetăţii. Abia după ce ajungem în piaţă, când vedem corturile aliniate şi auzim hărmălaia, înţelegem în sfârşit: armata a sosit, e aici. Campania promisă împotriva barbarilor a început.

4

La biroul meu, în fundul sălii de judecată, stă un bărbat. Nu l-am mai văzut niciodată, dar însemnul de pe tunica lui albastră-liliachie îmi spune că aparţine Biroului Trei al Gărzii Civile.

Sub cotul lui se află un vraf de dosare maronii legate cu benzi roz; unul e deschis în faţa lui. Recunosc dosarele: conţin înregistrări ale impozitelor şi dărilor strânse care datează încă de-acum cincizeci de ani. Oare chiar le examinează? La ce se uită? Întreb:

— Vă pot ajuta cu ceva?

Mă ignoră, iar cei doi soldaţi ţepeni care mă păzesc par de lemn. Nu protestez. După săptămânile petrecute în deşert, nu mi-e deloc greu să mă arăt apatic. În plus, simt o nuanţă uşoară de exultare în faţa posibilităţii ca prietenia mea cu Biroul să ia sfârşit.

— Pot vorbi cu colonelul Joll? întreb.

Merg pe ghicite: de unde să ştiu dacă s-a întors colonelul Joll?

Nu răspunde, ci continuă să pretindă că citeşte documentele. E un bărbat bine, cu dinţi drepţi, albi, şi ochi albaştri minunaţi. Dar cam mândru, îmi spun. Mi-l imaginez stând în capul oaselor în pat, lângă o fată, încordându-şi musculatura în faţa ei, hrănindu-se din admiraţia ei. Tipul de bărbat care-şi controlează corpul ca pe o maşină, îmi imaginez, care nu ştie că un trup are propriile ritmuri. Mă va privi într-o clipă, fără îndoială, din adâncul acelei feţe frumoase, imobile, şi cu ochi limpezi, ca un actor din dosul măştii.

Ridică privirea de pe pagină. Exact cum am bănuit.

— Unde ai fost? întreabă el.

— Am fost într-o călătorie lungă. Îmi pare rău că nu eram aici când ai sosit, ca să te întâmpin cum se cuvine, cu ospitalitate. Dar acum m-am întors. Tot ce-i al meu îţi aparţine.

Însemnele sugerează că e ofiţer, ofiţer delegat al Biroului Trei: ce înseamnă asta? Presupun că înseamnă cinci ani de lovit şi bătut oameni; dispreţ pentru poliţia obişnuită şi pentru procedurile juridice oficiale; probabil că detestă vorbirea unui patrician bonom ca mine. Dar poate că-i nedreptăţesc – doar n-am mai fost în Capitală de mult timp.

— Ai uneltit cu inamicul ca un trădător, spune el.

Deci asta e, a spus-o. „Ca un trădător”: formulă luată dintr-o carte.

— Trăim paşnic aici, spun. Nu avem inamici.

Se lasă tăcerea.

— Dacă nu mă înşel, îi spun. Dacă nu cumva inamicul suntem noi.

Nu sunt sigur că înţelege.

— Nativii sunt în război cu noi, spune el.

Mă îndoiesc că a dat vreodată cu ochii de un barbar.

— De ce ai colaborat cu ei? Cine ţi-a dat voie să părăseşti postul?

Mă lepăd de provocare ridicând din umeri.

— E o treabă personală, îi spun. O să trebuiască să mă crezi pe cuvânt. Nu am de gând să discut despre asta. Îţi spun doar atât: postul de magistrat al unui district nu e unul care poate fi abandonat, ca un post de pază.

Păşesc săltând puţin când sunt condus de paznici spre celula în care voi fi izolat.

— Sper că o să-mi daţi voie să mă spăl, le spun, dar ei mă ignoră.

Nu contează. Sunt conştient de sursa euforiei mele: alianţa mea cu gardienii Imperiului a luat sfârşit, m-am împotrivit lor, legătura a fost ruptă, sunt un om liber. Oare cine n-ar zâmbi într-o asemenea împrejurare? Dar ce bucurie primejdioasă! N-ar trebui să fie atât de uşor să obţin lichidarea. Şi există oare vreun temei al opoziţiei mele? Am fost pur şi simplu incitat la reacţie văzându-l pe unul dintre noii barbari cum pune stăpânire pe biroul meu şi pe documente? Cât despre libertatea pe care sunt pe cale să o pierd, ce valoare are pentru mine? Oare chiar m-am bucurat de libertatea neîngrădită din acest din urmă an, în care mai mult ca oricând am putut să-mi văd de viaţa mea cum am vrut? De exemplu: libertatea mea de a face din fată ce am avut chef, soţie, concubină, fiică, sclavă, toate deodată sau niciuna, după cum mi-au dictat capriciile, de vreme ce n-am avut nicio îndatorire faţă de ea, în afară de ce mi s-a întâmplat să simt pe moment – după povara unei astfel de libertăţi, cine n-ar primi cu braţele deschise eliberarea prin recluziune? În atitudinea mea de opoziţie nu e nimic eroic – să nu uit asta nicio clipă.

E aceeaşi cameră din cazarmă pe care o foloseau pentru interogatoriu anul trecut. Stau în picioare, în timp ce preşurile şi sacii soldaţilor care au dormit aici sunt târâte afară şi puse unul peste altul la intrare. Cei trei oameni ai mei, încă murdari de pe drum şi zdrenţuiţi, ies din bucătărie şi se holbează.

— Ce mâncaţi? le strig. Aduceţi-mi şi mie până nu mă închid!

Unul dintre ei vine ţanţoş cu un castron de terci fierbinte.

— Luaţi-l, mă îndeamnă.

Gardianul îmi face semn să intru.

— O clipă, spun. Să-mi aducă preşul de dormit, ca să nu vă mai deranjez.

Ei aşteaptă, iar eu rămân într-un ungher luminat de soare, înfulecând lingură după lingură de terci, ca un hămesit. Băiatul cu piciorul umflat stă lângă mine cu un castron de ceai, zâmbind.

— Mulţumesc, îi spun.

— Nu vă fie frică, n-o să vă facă niciun rău, aţi făcut doar ce vi s-a ordonat.

Cu preşul după mine şi cu vechea blană de urs sub braţ, intru în celulă. Petele de funingine sunt încă pe peretele în dreptul căruia se află focul. Uşa se închide şi se lasă întunericul.

Dorm toată ziua şi toată noaptea, deloc deranjat de zgomotul sacadat al topoarelor din spatele zidului sau de huruitul roabelor şi de strigătul muncitorilor. În vis, mă aflu din nou în deşert, mergând anevoie printr-un spaţiu interminabil, către un ţel obscur. Oftez si-mi ud buzele.

— Ce-i cu zgomotul ăla? întreb când mi se aduce de mâncare.

— Se dărâmă casele construite lângă zidul dinspre sud al barăcii, îmi spune paznicul. Vor să extindă cazarma şi să construiască celule în toată regula.

— A, da, spun eu. E timpul ca floarea neagră a civilizaţiei să înflorească.

Nu înţelege.

Nu există nicio fereastră, ci doar o gaură sus pe zid. Însă după o zi-două, ochii mi se obişnuiesc cu întunericul. Trebuie să mă protejez împotriva luminii de fiecare dată când, dimineaţa şi seara, se deschide uşa ca să mi se aducă de mâncare. Ora cea mai bună e cea de dimineaţa devreme, când stau în pat treaz, ascultând primele cântece ale păsărilor venind de afară, privind ferestruica pătrată, exact în clipa când întunericul face loc primei lumini gri deschis.

Mi se dă în fiecare zi aceeaşi mâncare pe care o primesc şi soldaţii obişnuiţi. O dată la două zile, uşa cazărmii se închide timp de un ceas şi mi se dă drumul afară ca să mă spăl şi să fac exerciţii. Întotdeauna văd feţe lipite de barele porţii, holbându-se la spectacolul căderii celui atotputernic odinioară. Pe multe dintre ele le recunosc, însă niciuna nu mă salută.

Noaptea, când totul e nemişcat, vin gândacii să exploreze ţinutul. Aud, sau poate doar îmi imaginez, pocniturile tari ale aripilor, picioruşele lor traversând grăbit podeaua. Sunt atraşi de mirosul găleţii din colţ, de bucăţelele de mâncare de pe podea; fără îndoială, la fel de mult îi atrage muntele ăsta de carne care emană varii mirosuri specifice de viaţă şi degradare, într-o noapte, sunt trezit de pasul uşor al unuia care-mi traversează gâtul. După asta tresar adeseori în timpul nopţii, cu spasme, scuturându-mă, având mereu impresia că simt cum îmi explorează buzele şi ochii cu antenele. De la asemenea începuturi se nasc obsesiile: sunt prevenit.

Întreaga zi mă holbez la peretele gol, neputând să cred că amprenta întregii dureri şi a degradării pe care au lăsat-o nu se va materializa instantaneu, la o privire atentă a cuiva sau îmi închid

ochii, încercând să-mi reglez auzul la nivelul extrem de scăzut la care probabil că pot fi percepute încă ţipetele tuturor celor care au suferit aici, răsunând în toţi pereţii. Mă rog să vină ziua în care aceste ziduri vor fi ridicate, iar ecourile neliniştite îşi vor putea lua zborul în sfârşit; deşi e greu să ignori zgomotul cărămizii aşezate peste cărămidă atât de aproape.

Aştept cu înfrigurare momentele de exerciţii fizice, când simt vântul bătându-mi în faţă şi pământul sub călcâie, când văd alte feţe şi aud alţi oameni vorbind. După două zile de singurătate, degetele îmi sunt moi şi amorţite, propria voce mi se pare străină. Adevărat e că omul nu a fost făcut să trăiască singur! Îmi construiesc ziua iraţional, în jurul orelor de masă. Îmi înghit mâncarea ca un câine. O viaţă de brută care mă abrutizează.

Cu toate acestea, doar în zilele goale, când rămân singur cu mine însumi, pot să încep cu adevărat să evoc spiritele bărbaţilor şi ale femeilor prinse între aceşti pereţi, care după o vizită aici şi-au pierdut pofta de mâncare şi nu s-au mai putut deplasa decât în cârje.

Undeva, în fiecare clipă, un copil e bătut. Mă gândesc la cineva anume care, în ciuda vârstei, era încă o copilă. Care a fost adusă aici şi rănită în faţa tatălui ei. Care l-a văzut umilit sub ochii ei şi a ştiut că el ştia ceea ce vedea ea.

Sau poate că la vremea aceea nu mai vedea şi a fost silită să cunoască şi să înţeleagă prin alte mijloace: de exemplu, prin tonul vocii lui, care s-a înălţat subit când i-a implorat să înceteze.

De fiecare dată descopăr în mine acel moment de refuz de a mă gândi la detaliile întâmplărilor petrecute aici.

După care a rămas orfană. Tatăl ei se distrusese, era un om mort. Probabil tocmai în acel moment, când ea s-a prăbuşit, el s-a aruncat asupra interogatorilor, dacă măcar atâta lucru e adevărat în raport, şi i-a zgâriat ca un animal sălbatic, până când s-a prăbuşit sub bâtele lor.

Îmi ţin ochii închişi ore în şir şi rămân în mijlocul podelei în lumina slabă a zilei, încercând să evoc imaginea unui om extrem de hulit. Nu reuşesc să văd decât o figură numită „tată”: ar putea să fie figura oricărui tată care ştie că unii îi bat copilul şi că nu poate să-i apere. Nu poate să-şi facă datoria faţă de cineva drag. Ştie că asta nu i se va ierta. Această conştientizare a taţilor, această conştientizare a condamnării la care sunt supuşi e dincolo de limita suportabilului. Nu-i de mirare că a vrut să moară.

Pe fată am protejat-o, oferindu-mă în felul meu echivoc să-i fiu tată. Dar am ajuns prea târziu, după ce a încetat să creadă în taţi. Am vrut să fac ceea ce era bine, am vrut să repar; nu voi nega această pornire decentă, oricât ar fi de alterată de motivaţii discutabile: întotdeauna trebuie să rămână loc de căinţă şi de răscumpărare. Cu toate acestea, nu aş fi permis niciodată să se deschidă porţile oraşului

unor oameni care afirmă că există cauze mai nobile decât simpla decenţă. I-au expus tatăl gol şi l-au făcut să urle de durere; i-au făcut rău fetei, iar el nu i-a putut opri (într-o zi pe care eu am petrecut-o în birou, ocupat cu registrele). După aceea, ea n-a mai fost umană pe de-a-ntregul şi soră nouă, tuturor oamenilor. Anumite simpatii s-au stins, unele porniri ale inimii i-au devenit imposibile. La rândul meu, dacă mai stau mult în celula asta cu fantomele, nu doar cu tatăl şi fiica, ci şi cu omul care nu-şi scotea lentilele alea întunecate de la ochi nici la lumina lămpii şi cu subofiţerul pus să ţină focul aprins, voi fi atins de boală şi transformat într-o creatură care nu mai crede în nimic.

Aşa că mă învârt în continuare în jurul siluetei ireductibile a fetei, aruncând plase peste plase de înţeles peste figura ei. Se sprijină de cele două cârje, privind în sus, în ceaţă. Ce vede? Aripile unui albatros protector sau forma neagră a unei ciori laşe, care se teme să lovească atâta timp cât prada încă respiră?

*

Deşi gărzile au primit ordine să nu discute nimic cu mine, nu e greu să leg într-o poveste coerentă frânturile de conversaţie pe care le aud în zilele în care mi se dă voie să ies în grădină. Cel mai recent se vorbeşte de focul de peste râu. Acum cinci zile, nu era decât o pată neagră în ceaţa dinspre nord-vest. De atunci a avansat încet pe cursul râului, uneori stingându-se, dar revenindu-şi acum, clar vizibilă dinspre oraş, ca un giulgiu deasupra deltei unde râul se varsă în lac.

Ghicesc ce s-a întâmplat. Cineva a hotărât că malurile râului îi camuflează prea bine pe barbari, că râul ar fi o graniţă care ar putea fi apărată mai bine dacă s-ar face loc pe mal. Aşa că au dat foc arbuştilor. Cu vântul suflând dinspre nord, focul s-a răspândit deasupra întregii văi care nu e prea adâncă. Am mai văzut foc în deşert. Se răspândeşte prin trestii, iar plopii se aprind ca nişte torţe. Animalele suficient de rapide – antilopele, iepurii, pisicile – scapă cu viaţă; roiuri de albine zboară disperate, tot restul dispare. Dar sunt atâtea fâşii aride de-a lungul râului, încât focul nu se răspândeşte decât rar. Aşa că, evident, în asemenea cazuri trebuie ca un echipaj să urmărească traseul focului, să vadă unde ajunge. Nu le pasă că, odată curăţat pământul, vântul începe să-i erodeze, iar deşertul avansează. Aşa că forţa echipajului trimis împotriva barbarilor se pregăteşte de campanie, distrugând pământul, nimicindu-ne întregul patrimoniu.

*

Rafturile au fost golite, şterse de praf şi lustruite. Suprafaţa biroului are un luciu intens; biroul e gol, cu excepţia unei farfurioare cu bile multicolore din sticlă. Camera e impecabil de curată. Pe o

masă într-un colţ se află o vază cu flori de hibiscus, umplând aerul de parfum. Pe podea s-a pus un covor nou. Biroul meu n-a arătat niciodată mai bine.

Rămân lângă omul care mă escortează, în aceleaşi haine în care am călătorit, iar lenjeria mi-o spăl o dată sau de două ori, dar haina încă miroase a fum. Aştept. Contemplu jocul razelor de soare printre florile de migdal de dincolo de fereastră şi sunt mulţumit.

După o vreme intră, aruncă un teanc de hârtii pe birou şi se aşază. Se uită la mine fără să vorbească. Încearcă, deşi cam teatral, să mă impresioneze. Rearanjarea atentă a biroului meu, adus de la praf şi dezordine în starea aceasta de curăţenie vidă, pasul mândru cu care se plimbă prin cameră, insolenţa studiată cu care mă examinează, toate vor să spună ceva: nu doar că el e acum responsabil în locul meu (cine ar putea să o conteste?), dar şi că ştie să se comporte într-un birou, că ştie până şi cum să afişeze nota aceea de eleganţă funcţională. De ce crede oare că merită să mă impresioneze cu această demonstraţie? Pentru că, în ciuda hainelor mele urât mirositoare şi a bărbii dezordonate, încă sunt un membru al vechii *familii,* oricât de mult aş fi decăzut din drepturi aici, la mama naibii? Se teme oare că îl voi lua în derâdere dacă nu se va blinda într-un fast preluat, fără îndoială, din studierea atentă a camerelor în care lucrează superiorii lui din Birou? Nu mă va crede dacă-i voi spune că nu contează. Trebuie să am grijă să nu zâmbesc.

Îşi drege glasul.

— O să-ţi citesc acum din depoziţiile pe care le-am strâns, domnule magistrat, îmi spune, ca să-ţi faci o idee despre cât de grave sunt acuzaţiile aduse împotriva ta.

Face un semn şi gardianul părăseşte încăperea.

— Numărul unu: „Ţinuta lui în birou a lăsat mult de dorit. Hotărârile luate de el au fost arbitrare, reclamanţii au fost siliţi uneori să aştepte luni de zile o audiere şi, în plus, nu a avut nicio metodă coerentă de a ţine contabilitatea.”

Lasă jos hârtia.

— Aş vrea să adaug că, la o analiză a sistemului contabil, s-au constatat nereguli. „Deşi era principal administrator al districtului, a contractat o relaţie cu o prostituată care i-a ocupat în mare parte energia, în detrimentul îndatoririlor oficiale. Legătura a avut un efect demoralizator asupra prestigiului administraţiei imperiale, pentru că femeia în chestiune fusese deţinuta soldaţilor obişnuiţi şi luase parte la numeroase episoade obscene.” Nu vreau să repet poveştile. Să-ţi citesc din alta: „În ziua de întâi martie, cu două săptămâni înainte de sosirea efectivului trimis în expediţie, a dat ordine ca eu şi alţi doi oameni (numiţi) să se pregătească pentru o călătorie lungă. Nu a spus la acea vreme unde avea să ne ducă. Am fost surprinşi să aflăm că fata

barbară va călători alături de noi, dar nu am pus întrebări. Am fost de asemenea surprinşi de graba cu care s-au făcut pregătirile. Nu am înţeles de ce nu puteam aştepta să se topească zăpezile. De-abia după ce ne-am întors am înţeles că scopul lui fusese de a-i preveni pe barbari că se apropie campania imperială împotriva lor... Am luat contact cu ei în jurul lui 18 martie. De la lungile întrevederi cu barbarii, am fost excluşi. A avut loc şi un schimb de daruri. La acea vreme am început să ne sfătuim ce am fi făcut dacă ne-ar fi ordonat să trecem de partea barbarilor. Am decis să refuzăm şi să ne întoarcem acasă pe cont propriu. Fata s-a întors la semenii ei. Era înnebunit după ea, dar ei nu-i păsa deloc." Aşa.

Pune documentele la loc cu grijă şi potriveşte colţurile. Păstrez tăcerea.

— Nu citesc decât pasaje. Aşa, ca să-ţi faci o idee despre cum stau lucrurile. E rău când trebuie să intervenim şi să facem ordine în administraţia locală. Nici măcar nu e treaba noastră.

— O să mă apăr în faţa curţii de judecată.

— Chiar aşa?

Nu mă miră ce fac ei. Cunosc foarte bine greutatea pe care o pot avea uneori insinuările şi nuanţele subtile, sau cum poate fi pusă o întrebare astfel încât răspunsul să fie deja conţinut în ea. Vor folosi legea împotriva mea atâta timp cât le va sluji, apoi vor alege alte metode. Aşa funcţionează Biroul. Pentru oamenii care nu operează în general în virtutea legii, procedurile juridice nu sunt decât un instrument ca atâtea altele.

Mă decid să vorbesc.

— Nimeni n-o să îndrăznească să-mi spună toate astea în faţă. Cine e responsabil de prima depoziţie?

Dă din mână şi se lasă pe spate.

— Nu contează. O să ai ocazia să răspunzi.

Şi ne privim reciproc în tăcerea încremenită a dimineţii, până când, la un moment dat, bate din palme şi gărzile vin să mă ia.

Mă gândesc la el foarte mult în singurătatea celulei, încercând să-i înţeleg ura, încercând să mă privesc aşa cum mă vede el. Mă gândesc la grija cu care s-a ocupat de biroul meu. Nu-mi aruncă doar documentele într-un colţ şi în locul lor îşi postează cizmele, ci chiar încearcă din răsputeri să-mi arate concepţia sa rafinată despre bunul-gust. De ce? Un om cu talia subţire ca a unui băiat şi braţele musculoase ale unui bătăuş îndesate în uniforma liliachie pe care Biroul a creat-o ca marcă proprie. Infatuat şi însetat de laude, mai mult ca sigur. Un devorator de femei, insaţiabil, egoist. Un om care a fost învăţat că nu se poate ajunge în vârf decât păşind pe o piramidă de cadavre. Care visează că în curând îşi va pune piciorul şi pe gâtul meu şi va apăsa adânc. Şi eu? Mi-e greu să-l urăsc la rându-mi.

Drumul către vârf trebuie să fie anevoios pentru nişte tineri fără bani, fără tutelă, cu un minimum de educaţie, oameni care ar putea la fel de bine să intre în lumea interlopă pe cât ar putea ajunge funcţionari în serviciul Imperiului (dar ar putea alege o ramură de serviciu mai avantajoasă decât Biroul!).

Cu toate acestea, nu mă acomodez uşor cu umilinţele pe care sunt silit să le îndur în închisoare. Uneori stau aşezat pe preş, holbându-mă la trei pete de pe pereţi şi simţind cum mă ia valul pentru a mia oară când mă întreb: „De ce sunt înşirate, cine le-a pus acolo? Oare înseamnă ceva?", sau descoperind, în timp ce traversez camera, că număr până la şase, iar apoi o iau de la capăt, sau, frecându-mi mâna de faţă aiurea, îmi dau seama cât de meschină a devenit lumea mea şi cum i-am lăsat să o aducă în starea asta, cum mă transform pe zi ce trece într-o bestie sau o simplă maşină, o jucărie de copil, de exemplu, cu opt figurine care împodobesc rama: tata, mama, iubitul, călăreţul, hoţul... Apoi răspund cu mişcări de frică ameţitoare, repezindu-mă prin celulă, dând din mâini bezmetic, smulgându-mi părul din barbă, tropăind, făcând orice ar mai putea să mă surprindă, să-mi amintească de o lume de dincolo, diversă şi bogată.

Există şi alte umilinţe. Când cer haine curate, sunt ignorat. Nu am nimic de îmbrăcat, în afară de ce am adus cu mine. În fiecare zi de exerciţii, sub ochii gardianului, îmi spăl una dintre haine (o cămaşă sau o pereche de pantaloni) cu cenuşă şi apă rece, şi o duc înapoi în celulă, ca să se usuce (cămaşa pe care am lăsat-o la uscat în grădină a dispărut după două zile). Am mereu în nări mirosul mucegăit de îmbrăcăminte care nu vede niciodată lumina zilei.

Şi mai rău. Cu regimul monoton de supă, terci şi ceai, a devenit un chin să-mi deşart maţele. Ezit zile întregi, ţeapăn şi umflat, până reuşesc să mă las pe vine deasupra găleţii şi să suport junghiurile de durere, rupturile de ţesut care îmi însoţesc toate defecările.

Nimeni nu mă bate, nu mă înfometează şi nu mă scuipă. Cum aş putea să mă consider o victimă a persecuţiei, când suferinţele mele sunt atât de neînsemnate? Dar sunt cu atât mai degradante, în meschinăria lor. Îmi aduc aminte că am zâmbit când s-a închis uşa pentru prima oară în spatele meu şi s-a întors cheia în broască. Nu părea un chin prea mare să mă îndrept dinspre solitudinea existenţei mele de fiecare zi către solitudinea celulei, de vreme ce duceam cu mine o lume întreagă de gânduri şi de amintiri. Dar acum încep să înţeleg cât de insuficientă e de fapt libertatea. Ce libertate mi-a rămas? Libertatea de a mânca ori de a-mi fi foame; sau de a tăcea, de a sporovăi de unul singur, de a bate cu pumnii în uşă, de a urla. Dacă odinioară, când m-au închis aici, am fost victima unei nedreptăţi minore, acum nu mai sunt decât o masă de sânge, oase şi carne care se simte nefericită.

Masa de seară e adusă de nepotul cel mic al bucătăresei. Sunt sigur că nu înţelege cum de magistratul a fost închis aici de unul singur, în întuneric, dar nu pune întrebări. Intră foarte ţanţoş şi drept, purtând tava, iar gardianul îi ţine uşa deschisă.

— Mulţumesc, îi spun, mă bucur tare mult că ai venit, mi se făcuse foame...

Îmi las mâna pe umărul lui, umplând spaţiul dintre noi cu vorbe umane, iar el aşteaptă serios să gust din mâncare şi să aprob.

— Ce mai face bunica?

— E bine, domnule.

— Şi câinele? Nu s-a întors încă? (De dincolo de curte o aud pe mama lui chemându-l.)

— Nu, domnule.

— Ştii, e primăvară, e timpul împerecherii: câinii pleacă în vizită, rămân plecaţi zile în şir, după care se întorc fără să-ţi spună unde au fost. Să nu fii îngrijorat, se va întoarce.

— Da, domnule.

Gust din supă, ca să-i fac pe plac, şi mă ling pe buze.

— Spune-i bunicii că-i mulţumesc pentru cină, e delicioasă.

— Da, domnule.

Din nou se aude strigătul mamei. Ridică farfuria şi cana, rămase de la micul dejun, şi se pregăteşte să plece.

— Şi spune-mi, s-au întors soldaţii? îl întreb repede.

— Nu, domnule.

Ţin uşa deschisă şi aştept o clipă în prag, ascultând ultimele ciripituri ale păsărelelor venind dinspre copaci, de sub un cer violet imens, în timp ce copilul traversează curtea cu tava. Nu am nimic să-i dau, nici măcar un nasture. Nici nu am timp să-i arăt cum se trosnesc degetele sau cum să-şi prindă nasul în pumn.

Încep să o uit pe fată. În timp ce aţipesc, îmi trece prin minte cu o claritate rece că s-a dus o zi întreagă fără să mă fi gândit la ea. Mai mult, nu-mi mai amintesc cu exactitate cum arată. Întotdeauna mi s-a părut că din ochii ei goi pornea o ceaţă, un vid care se răspândea pretutindeni şi îi împânzea figura. Mă uit în întuneric, aşteptând să se formeze o imagine. Dar singura amintire pe care mă pot sprijini pe de-a-ntregul o reprezintă mâinile mele pline de ulei de corp plimbându-se pe genunchii ei, pe gambe, pe glezne. Încerc să rechem puţinele clipe de intimitate petrecute alături de ea, însă le încurc cu imagini ale celorlalte trupuri calde în care m-am cuibărit de-a lungul vieţii. O uit, şi fac asta deliberat, ştiu. Am ştiut că aveam nevoie de ea dinainte de a mă opri în faţa ei la poartă şi de-a o alege; iar acum mă chinuiesc să o îngrop în uitare. Mâini reci, inimă rece – îmi amintesc proverbul, îmi ating obrazul cu palmele, oftez în întuneric.

În vis, cineva îngenunchează, adăpostit de perete. Piaţa e goală;

vântul mână praful înspre nori; ea se cuibăreşte în spatele gulerului de la palton şi îşi trage şapca să-şi acopere faţa.

Mă aşez deasupra ei.

— Unde te doare? o întreb.

Simt cum mi se formează cuvintele în gură, apoi cum ies, fine, lipsite de trup, ca nişte cuvinte rostite de altcineva.

Îşi propteşte picioarele înainte cu stângăcie şi îşi pipăie gleznele. Este atât de mică, încât aproape că se pierde în haina veche de bărbat pe care o poartă. Îngenunchez, îi dezleg şosetele largi de lână, îi desfac bandajul. Picioarele stau în faţa mea în praf, dematerializate, monstruoase, ca doi peşti naufragiaţi, ca doi cartofi imenşi.

Ridic unul în poală şi încep să-i masez. Lacrimile prind să-i curgă din spatele pleoapelor şi i se scurg în jos, pe obraji.

— Doare, se plânge ea cu o voce măruntă.

— Sşş..., o înduplec, o să-ţi ţin de cald.

Ridic celălalt picior şi le îmbrăţişez pe amândouă deodată. Vântul toarnă praf peste noi; mi-a intrat nisip în gură. Mă trezesc cu durere de gingii şi cu gura sângerândă. Noaptea e liniştită, luna e acoperită acum. Stau întins o vreme, cu privirea pierdută în adâncul întunericului, apoi alunec din nou în somn.

Intru pe poartă şi stau cu faţa la curte; o curte nesfârşită, ca un deşert. N-am nicio speranţă că voi ajunge în partea cealaltă, dar merg înainte, ţinând-o în braţe pe fată, singura cheie pe care o am pentru labirint, iar ea dă din cap, sprijinită de umerii mei, cu picioarele atârnându-i de cealaltă parte.

Am şi alte vise, în care figura pe care o numesc „fata” îşi schimbă forma, sexul, mărimea. Într-unul dintre vise întâlnesc patru forme care mă înspăimântă: masive şi albe. Cresc, cresc întruna. Până când ajung să umple spaţiul în care dorm. Mă trezesc sufocat, strigând, cu gâtul înfundat.

Trama acestor zile, pe de altă parte, e monotonă, ca terciul zilnic. Niciodată nu am fost atât de copleşit de cotidian. Cursul evenimentelor în lumea de afară, dimensiunea morală a stării jalnice în care mă aflu, dacă despre asta e vorba, o stare jalnică, până şi perspectiva de a mă apăra în faţa curţii, toate şi-au pierdut interesul sub presiunea apetitului, a funcţiilor fiziologice şi a plictiselii de a trăi oră de oră. Am prins o răceală; întreaga mea fiinţă e chinuită de strănuturi şi tusete, nefericită pentru că nu e decât un corp care se simte rău şi ar vrea să se însănătoşească.

*

Într-o după-amiază, răzuitul şi pocnetele slabe ale dălţii de zidar, venind dinspre cealaltă parte a zidului, încetează brusc. Aşezat pe

preş, ciulesc urechile: e un zumzet îndepărtat în aer, o uşoară nuanţă electrică pe fondul unei după-amieze nemişcate, care nu se mai transformă în sunete de sine stătătoare, dar mă fac încordat şi agitat. O furtună? Deşi îmi lipesc urechea de perete, nu desluşesc nimic. Curtea cazărmii e goală.

Mai târziu, dălţile îşi reiau sunetele metalice regulate.

Către seară, uşa se deschide şi intră micul meu prieten cu cina. Văd că arde de nerăbdare să-mi spună ceva; dar gardianul l-a însoţit până aici şi stă cu o mână rezemată de umărul lui. Aşa că ne înţelegem din priviri: ochii îi strălucesc de emoţie. Aş putea să jur că vrea să-mi spună că s-au întors soldaţii. În cazul ăsta, de ce nu se aud trompete şi ovaţii, de ce nu aud cai tropăind prin piaţa mare sau zgomot de pregătiri de petrecere? De ce îl ţine gardianul pe băiat atât de strâns şi îl smulge afară din celulă înainte de a putea să-l sărut pe capul tuns chilug? Răspunsul evident e că s-au întors soldaţii, dar nu triumfători. Dacă-i aşa, trebuie să fiu prudent.

Mai târziu, seara, se aude un zgomot dinspre curte şi apoi hărmălaie. Se deschid şi se trântesc uşi, mai multe picioare tropăie încolo şi-ncoace. Aud clar câte ceva din ceea ce se spune: se vorbeşte nu despre strategii sau armate barbare, ci despre picioare rănite şi despre epuizare, o ceartă legată de nişte bolnavi care au nevoie de paturi. Într-o oră, totul se linişteşte. Curtea e goală. Aşadar, nu sunt prizonieri. Ăsta măcar e un motiv de bucurie.

*

E dimineaţă târziu şi încă n-am primit micul dejun. Mă plimb prin cameră, iar stomacul îmi ghiorţăie ca un burduhan de vacă înfometată. La gândul terciului sărat şi al ceaiului negru, încep să salivez, nu mă pot abţine.

Nu am niciun semnal că aş putea fi eliberat în curând, deşi suntem în ziua de plimbare. Zidarii sunt din nou la lucru; dinspre curte vin zgomote de activitate cotidiană intensă. O aud până şi pe bucătăreasă chemându-şi nepotul. Bat la uşă, dar nimeni nu îmi dă atenţie.

Mai târziu, după-amiază, se aude cheia răsucindu-se cu un scârţâit în broască şi se deschide uşa.

— Ce vrei? întreabă gardianul. De ce tot baţi în uşă?

Cât de tare trebuie să mă dispreţuiască! Să-ţi petreci întreaga viaţă păzind o uşă închisă şi având grijă de nevoile animalice ale altuia! Şi lui i-a fost confiscată libertatea. Probabil că se gândeşte la mine ca la cel care i-a furat-o.

— Nu-mi daţi drumul astăzi? Nu am mâncat nimic.

— De asta m-ai chemat? O să-ţi capeţi mâncarea. Învaţă să ai

răbdare. Oricum eşti prea gras.

— Stai. Trebuie să-mi golesc găleata. Pute aici. Vreau să spăl podeaua. Vreau să-mi spăl hainele. Nu pot apărea în faţa colonelului în nişte haine care put în halul ăsta. O să-i fac de ruşine pe gardieni cu ele. Am nevoie de apă caldă, de săpun şi de o cârpă ca să mă şterg. Lasă-mă să-mi golesc găleata repede şi să aduc nişte apă caldă din bucătărie.

M-am gândit bine când am adus vorba despre colonel, pentru că nu mă contrazice. Deschide uşa larg şi se dă la o parte.

— Grăbeşte-te, îmi porunceşte.

Nu e decât o îngrijitoare în bucătărie. Se sperie când ne vede intrând pe amândoi, de fapt chiar pare să o ia la fugă. Ce i-or fi povestit ceilalţi despre mine?

— Dă-i nişte apă caldă, ordonă gardianul.

Îşi pleacă repede capul şi se întoarce spre aragaz, unde se află mereu un cazan cu apă fierbinte.

Peste umăr, îi spun pazniculuі:

— O găleată – o să aduc o găleată pentru apă.

Din câţiva paşi, traversez bucătăria până în locul unde, lângă saci de făină, sare, lapte praf, fasole uscată şi mazăre, se ţin măturile şi cârpele de praf De un cui e agăţată la nivelul capului o cheie de la celula unde se ţin cotletele de berbec. O bag în buzunar într-o clipă. Când mă întorc, aduc o găleată de lemn. O ţin ridicată, în timp ce fata în casă toarnă apă fierbinte cu polonicul.

— Ce mai faci? o întreb.

Mâna îi tremură atât de tare, încât sunt nevoit să îi iau polonicul.

— Poţi să-mi dai un săpun mic şi o cârpă, te rog?

Întors în celulă, mă dezbrac şi mă spăl în apa minunat de caldă. Îmi spăl singura pereche de pantaloni de rezervă pe care o am, care miroase a ceapă stricată, o storc bine, o atârn de cuiul din spatele uşii, iar apoi golesc găleata pe podea. Mă aşez în cele din urmă şi aştept să se lase întunericul.

*

Cheia se întoarce încet în broască. Oare câţi oameni, în afară de mine, ştiu că de fapt cheia de la pivniţă deschide şi celula mea de deţinut, şi dulapul cel mare din sala principală, cheia de la apartamentele de deasupra bucătăriei e copia celei de la camera armelor, iar cheia care deschide uşa scărilor de la turnul dinspre nord-vest o deschide şi pe cea de la turnul dinspre nord-est, dulapul mic din hol şi trapa de deasupra ţevilor de apă din curte? Doar nu degeaba am petrecut treizeci de ani adâncit în detaliile cele mai mărunte ale vieţii unei biete aşezări neînsemnate.

Stelele clipesc de pe un cer întunecat, fără nori. Printre barele porţii de la curte se vede lumina unui foc din piaţa de dincolo de poartă. În afară de poartă, dacă mă încordez bine, disting o formă închisă la culoare: un bărbat sprijinit de perete sau încovoiat în somn. Mă vede oare în pragul uşii celulei? Minute în şir sunt în gardă. Nu se mişcă. Apoi încep să mă furişez de-a lungul peretelui, cu picioarele goale, scoţând sunete ca nişte şoapte cu pantofii mei păşind pe pietricele.

Dau colţul şi trec de uşa de la bucătărie. Următoarea dă spre apartamentul meu de sus. E încuiată. A treia şi ultima uşă e deschisă. Este uşa unei cămăruţe care e folosită uneori ca spaţiu de urgenţă pentru bolnavi, iar alteori drept cameră obişnuită. Pe vine, orbecăind, mă strecor spre spaţiul albastru-închis din pătratul ferestrei. Mi-e frică să nu mă împiedic de trupurile ale căror respiraţii le aud prin toată camera.

Un fir a început să se separe de ghem: adormitul de la picioarele mele respiră des, gemând la fiecare expiraţie. Visează? Mă opresc la câţiva centimetri de el. Ca o maşină, continuă să răsufle sacadat şi să geamă în întuneric. Mă furişez peste el.

Stau la fereastră şi privesc afară, înspre oraş, aşteptând să văd în scurt timp focuri de tabără, şiruri de cai legaţi, arme adunate grămadă, corturi aliniate. Dar nu e aproape nimic de văzut: cenuşa unui singur foc pe ducă, poate şi lumina venind dinspre două corturi albe, departe, sub copaci. Aşadar, trimişii încă nu s-au întors! Sau n-au mai rămas decât aceste câteva suflete din toată expediţia? Mi se taie răsuflarea gândindu-mă că s-ar putea într-adevăr să fie aşa. Dar nu se poate! Aceşti oameni nu au fost la război niciodată: în cel mai rău caz, au rătăcit prin ţinutul din amonte, vânând ciobani neînarmaţi, violându-le femeile, jefuindu-le casele, alungându-le turmele de oi. În cel mai bun caz, nu au întâlnit pe nimeni – în mod sigur, nu pe barbarii aliaţi de a căror furie s-a angajat să ne protejeze Biroul Trei.

Degete uşoare ca nişte aripi de fluture îmi ating glezna. Cad în genunchi.

— Mi-e sete, mărturiseşte o voce.

E omul care răsufla din greu. Aşadar nu dormea.

— Uşor, fiule, îi şoptesc.

Holbându-mă adânc la el, disting albul din ochii daţi pe spate. Îi ating fruntea: are febră. Mâna lui se ridică şi o apucă pe a mea.

— Mi-a fost tare sete, spune el.

— Îţi aduc apă, îi şoptesc la ureche, dar trebuie să-mi promiţi că o să taci. Sunt oameni bolnavi aici, au nevoie să doarmă.

Umbra de lângă poartă nu s-a mişcat. Poate că nu-i nimic aici, poate doar o pânză veche sau o grămadă de paie de foc. Merg în vârful picioarelor pe pietricele, până la covata unde se spală soldaţii

de obicei. Apa nu e curată, dar nu-mi permit să scot dopul. O oală veche şi ruginită atârnă de o parte a coveţii. O umplu şi mă întorc, păşind pe vârfuri.

Băiatul încearcă să se ridice în capul oaselor, dar e prea slăbit şi nu poate. Îl ajut în timp ce bea.

— Ce s-a întâmplat? şoptesc, pe când unul dintre ceilalţi adormiţi se mişcă. Ţi-e rău, eşti rănit?

— Mi-e cumplit de cald! geme el.

Vrea să-şi arunce pătura cât colo, dar îl opresc.

— Trebuie neapărat să transpiri, ca să-ţi iasă răceala din corp.

Clatină din cap încet. Îl ţin de încheietură până când se cufundă din nou în somn. Geamul are trei bare, montate într-o ramă de lemn: toate ferestrele de jos ale cazărmii au astfel de gratii. Îmi proptesc piciorul de cadrul ferestrei, apuc bara de la mijloc şi mă ridic. Transpir şi mă încordez, am un junghi în spate, însă bara nu se urneşte. Apoi, deodată, rama cedează şi trebuie să mă prind, ca să nu cad pe spate. Băiatul începe să geamă din nou, un alt adormit îşi drege glasul. Aproape că scot un ţipăt de mirare, simţind durerea care mă cuprinde brusc când deplasez greutatea pe piciorul drept. Fereastra e deschisă. Forţând gratiile într-o parte, îmi împing capul şi umerii prin deschizătura creată, îmi fac loc afară din cameră şi cad pe pământ în cele din urmă, în spatele unui şir de tufe pitice, aşezate de-a lungul zidului dinspre nord al cazărmii. Nu mă pot gândi decât la durere, nu-mi doresc decât să fiu lăsat să zac în poziţia cea mai confortabilă cu putinţă, într-o parte, cu genunchii ridicaţi la bărbie. Preţ de cel puţin un ceas, deşi aş putea să-mi continuu evadarea, rămân întins, auzind încă pe fereastră suspinele adormiţilor şi vocea băiatului care murmură pentru sine. Ultima cenuşă a focului din piaţă s-a stins. Oamenii şi animalele dorm deopotrivă. E ora dinaintea răsăritului, cea mai rece din zi. Simt răceala pământului cum îmi pătrunde în oase. Dacă mai stau acolo mult, voi îngheţa şi mă vor târî înapoi în celulă dimineaţa, ca pe o roabă. Ca un melc rănit, încep să mă târăsc de-a lungul zidului, către gura întunecată a primei străzi care duce spre piaţă.

Poarta de intrare în perimetrul din spatele hanului zace cu balamalele ruginite. Întreg spaţiul miroase a putreziciune. Fâşii de lemn scorojit, oase, lături, cenuşă sunt deşertate aici dinspre bucătărie şi urmează să fie îngropate în pământ; dar pământul a obosit, grebla care îngroapă gunoaiele e cea de săptămâna trecută. În timpul zilei aerul e plin de muşte; la apus se trezesc gândacii de tot felul.

Sub scara de lemn care duce spre balcon şi spre locuinţele servitorilor se află un spaţiu unde se depozitează lemn şi unde se retrag pisicile când plouă. Mă strecor înăuntru şi mă ghemuiesc pe o geantă veche. Miroase a urină, fără îndoială e plină de purici, iar mie

mi-e atât de frig, încât îmi clănţăne dinţii; dar în acest moment nu sunt preocupat decât să-mi alin durerea de spate.

*

Sunt trezit de un zgomot de paşi pe scări. S-a luminat: ameţit şi confuz, mă furişez înapoi în ascunzătoare. Cineva deschide uşa de la bucătărie Din toate colţurile apar pui de găină. Nu mai e mult până când mă vor descoperi.

Îmi fac curaj pe cât pot, dar, dându-mă înapoi fără să vreau, urc pe scări. Oare cum arăt, cu cămaşa asta şi cu pantalonii înnegriţi, cu picioarele goale, cu barba zburlită? Ca un servitor, sper din tot sufletul, un hangiu întors acasă după o noapte de beţie.

Pasajul e gol, uşa dinspre camera fetei e deschisă. Camera este curată şi aranjată ca întotdeauna: pielea de oaie miţoasă de pe podea, lângă pat, perdeaua roşie în carouri trasă peste fereastră, dulapul lipit de perete, cu un cuier de haine deasupra. Îmi îngrop faţa în parfumul hainelor ei şi mă gândesc la micuţul care mi-a adus mâncarea, la cum simţeam, în tot corpul meu înţepenit de atâta singurătate artificială, puterea binefăcătoare a atingerii, de fiecare dată când îmi propteam mâna pe umărul lui.

Patul e făcut. Când îmi strecor mâna printre cearşafuri, îmi imaginez că simt plăcerea ştearsă a căldurii corpului ei. Nimic nu mi-ar aduce o bucurie mai mare decât să mă ghemuiesc din nou în pat lângă ea, să-mi pun capul pe perna ei, să uit de dureri şi de răni, să nu mă gândesc la soldaţii care probabil că de-acum sunt pe urmele mele şi să alunec în uitare, ca fetiţa din poveste. Cu câtă voluptate simt atracţia moliciunii, a căldurii, a aerului înmiresmat în dimineaţa asta! Cu un suspin, îngenunchez şi mă silesc să intru sub pat. Cu faţa la pământ, presat atât de tare între podea şi scândurile patului, încât când îmi mişc umerii se ridică patul, încerc să mă pregătesc sufleteşte pentru o zi în care voi fi silit să mă ascund.

Aţipesc şi mă trezesc, plutind dinspre o formă de vis spre o alta. Până la jumătatea dimineţii, s-a făcut mult prea cald ca să mai pot adormi. Rămân aşa, întins, cât de mult pot, transpirat, în ascunzătoarea mea plină de praf şi sufocantă. Apoi, deşi îl tot amân, vine momentul când trebuie să mă uşurez. Gemând, ies cu greu de sub pat şi mă aşez pe oala de noapte. Din nou durerea, ruptura. Mă şterg cu o batistă albă furată, care se înroşeşte de sânge. Camera pute: chiar şi eu, care am trăit săptămâni întregi cu o oală plină de murdării în cameră, sunt dezgustat. Deschid uşa şi mă reped în jos, pe culoar. Balconul tronează peste şiruri de acoperişuri şi dincolo de ele, peste zidul dinspre sud şi deşertul care se întinde în depărtarea albastră. Nu se vede nimeni, în afară de o femeie, pe cealaltă parte a drumului,

măturând scările din faţa casei. Un copil se furişează în patru labe, împingând ceva în praf, nu văd exact ce. I se văd fesele mici, îndreptate în sus. Când femeia se întoarce cu spatele, ies din umbră şi arunc mizeria din oală în grămada de gunoi de dedesubt. Nu-şi dă seama.

Peste oraş se aşterne o amorţeală. Muncile matinale au luat sfârşit: anticipând căldura de la prânz, oamenii au început să se retragă în curţile lor umbrite sau în grădinile interioare răcoroase. Clipocitul apei din şanţurile străzilor se potoleşte. Nu mai aud decât zgomotul ciocanului de potcovar, gânguritul guguştiucilor, iar undeva în depărtare, plânsetul unui copil.

Mă aşez pe pat cu un suspin, având încă proaspăt în nări mirosul de flori. Cum te îmbie să te alături întregului oraş în somn! Aceste zile, aceste zile fierbinţi de primăvară spre vară – cât de uşor îmi vine să mă afund în atmosfera lor languroasă! Cum pot oare să accept că viaţa mea a fost lovită de dezastru, când lumea continuă să se mişte atât de calm prin ciclurile ei fireşti? Nu e nevoie de un mare efort ca să-ţi vină să crezi că atunci când umbrele vor începe să crească şi frunzele să fremete la prima adiere de vânt, mă voi trezi, voi căsca, mă voi îmbrăca, voi coborî scările şi voi traversa piaţa înspre birou, salutându-i pe prieteni şi pe vecini în trecere, că voi petrece o oră sau două în birou, îmi voi face ordine pe masa de lucru, voi încuia, că totul va fi cum a fost dintotdeauna. Dar sunt nevoit să mă scutur puternic şi să clipesc încontinuu, ca să-mi dau seama că sunt un om urmărit, că la un moment dat, în timpul turei, soldaţii mă vor descoperi aici, mă vor târî undeva şi mă vor încuia din nou, departe de cer şi de ceilalţi oameni. „De ce?” încep să gem în pernă. „De ce tocmai eu?” Nimeni n-a fost vreodată mai confuz şi mai nevinovat decât mine. Un adevărat copil, un prunc! Dacă pot, o să mă încuie undeva şi o să putrezesc, o să-mi supună corpul atenţiei lor mârşave intermitente, apoi într-o zi, fără să anunţe, o să mă scoată şi o să mă care la unul dintre procesele lor cu uşile închise pe care le organizează în stare de urgenţă, prezidate de colonelul ăla mărunt şi ţeapăn şi de acoliţii lui, care citesc capetele de acuzare, plus doi ofiţeri mai mici în chip de juri, ca să dea procedurilor un aer de legalitate într-o sală altfel goală; în cele din urmă, şi mai ales dacă au suferit înfrângeri, dacă i-au umilit barbarii, mă vor găsi vinovat de trădare – mai trebuie oare să mă îndoiesc de asta? Mă vor târî de la curte la călău în şuturi şi voi plânge amar, bulversat ca în ziua în care am venit pe lume, agăţându-mă până în ultima clipă de speranţa că nevinovaţilor nu li se poate întâmpla nimic rău. „Eşti în vis!” îmi spun: pronunţ cuvintele cu voce tare, insist asupra lor, încerc să le înţeleg semnificaţia. „Trebuie să te trezeşti!” Evoc intenţionat imagini ale inocenţilor pe care i-am cunoscut: băiatul zăcând despuiat în lumina felinarului, apăsându-şi

mâinile de vintre, prizonierii barbari ghemuiţi în praf, acoperindu-şi ochii, aşteptându-se la orice. De ce ar fi de necrezut ca monstrul care i-a călcat în picioare să mă calce şi pe mine? Cred din tot sufletul că nu mă tem de moarte. Lucrul de care mă feresc, cred, este ruşinea de a muri în halul în care sunt acum, stupid şi ameţit.

Se aude un val de voci, de femei şi de bărbaţi, dinspre curtea de dedesubt. Pe când mă grăbesc spre ascunzătoare, aud paşi duruind pe scări. Se pierd înspre balcon, apoi se întorc încet, oprindu-se la fiecare uşă. Zidurile care marchează separeurile de pe etajul ăsta, unde dorm servitorii şi unde soldaţii de garnizoană pot să-şi procure o noapte de intimitate la cerere, sunt doar nişte plăci acoperite cu hârtie. Aud perfect cum următorul meu deschide uşă după uşă, pe rând. Mă lipesc de perete. Sper că nu mă poate mirosi.

Paşii dau colţul şi coboară pe pasarelă. Aud cum uşa din camera mea e deschisă, ţinută aşa câteva secunde, apoi închisă la loc. Deci am trecut testul.

E şi un pas mai uşor, mai rapid: cineva aleargă pe culoar şi intră în cameră. Capul meu e întors în direcţia greşită, nici măcar nu-i văd picioarele, dar ştiu că e fata. Acum ar trebui să ies din ascunzătoare, să o implor să mă adăpostească până la căderea nopţii, până când îmi voi găsi calea afară din oraş şi până la lac. Dar cum să o fac? Înainte să apuc să ies de sub pat, încă de când se va mişca patul, va fugi ţipând după ajutor. Şi cine îmi garantează că îmi va oferi adăpost mie, unul dintre cei care au stat aici, în camera ei, unul dintre cei mulţi care trec prin patul ei, pe seama cărora îşi câştigă pâinea, unul căzut în dizgraţie, un fugar? Oare m-ar recunoaşte în halul în care mă aflu? Picioarele ei zoresc prin cameră, oprindu-se ici şi colo. Nu disting nicio regularitate în mişcarea lor. Stau nemişcat, respirând încet, cu transpiraţia scurgându-mi-se de pe tot corpul. Deodată dispare, iar scările scârţâie. Linişte.

Mă cuprinde o stare de calm, de luciditate în care îmi dau seama cât de ridicolă e această fugă a mea, cât de idiot e să zaci sub un pat într-o după-amiază toridă ca asta, aşteptând ocazia de a te strecura în păpuriş, ca să ajungi să supravieţuieşti mâncând ouă de pasăre şi peştele pe care îl poţi prinde cu mâna, dormind într-o gaură în pământ, aşteptând ca acest moment din istorie să treacă repede şi ca frontiera să se întoarcă la somnolenţa ei de odinioară. Adevărul este că nu mai sunt eu cel de demult, am fost lovit de groază, cred, din clipa când am văzut degetele paznicului prinzându-l pe băiat de umăr, ca să-i aducă aminte să nu cumva să-mi vorbească, şi mi-am dat seama că, indiferent ce s-ar fi întâmplat în ziua aceea, aveam să port vina pentru tot. Am intrat în celulă ca un om sănătos, sigur de justeţea cauzei lui, deşi incapabil, iată, să spun care anume e cauza; dar, după două luni petrecute printre gândaci şi neavând nimic de văzut afară de

zidurile celulei şi de urmele misterioase de funingine, neavând niciun lucru pe care să-i pot mirosi, în afară de putoarea propriului meu trup, neavând pe nimeni cu care să pot vorbi, în afară de spectrul din vis cu buzele pecetluite, am devenit mult mai puţin sigur pe mine. Foamea de a atinge şi de a fi eu însumi atins de un alt corp uman mă copleşeşte uneori cu o asemenea forţă încât încep să gem; cum am aşteptat singurul contact scurt care îmi era îngăduit dimineaţa şi seara! Să stau în braţele unei femei într-un pat adevărat, să am mâncare bună, să mă plimb în soare – cât de importante par acum toate astea pe lângă dreptul de a decide fără consimţământul poliţiei cine să-mi fie prieten şi cine duşman! Cum să am dreptate, de vreme ce în tot oraşul nu există un suflet care să fie de acord cu escapada mea alături de fata barbară sau care să nu îmi poarte pică dacă unii dintre băieţii de aici vor fi ucişi de protejaţii mei, barbarii? Şi ce rost are să suferi de mâna celor îmbrăcaţi în albastru, dacă nu sunt dincolo de orice dubiu? Nu contează dacă le scuip interogatorilor adevărul sau dacă le povestesc în amănunt tot ce le-am spus barbarilor; indiferent dacă înclină să creadă ce le spun, vor continua să mă sufoce cu treburile lor necurate, căci ţine de crezul lor personal să nu spui adevărul decât în ultimă instanţă. Eu fug de durere şi de moarte. Nu am un plan de scăpare. Dacă mă ascund în păpuriş, aş putea să mor de foame într-o săptămână, sau să fiu scos din ascunzătoare cu fumigene. Nu caut decât un refugiu, de fapt, singurul culcuş moale şi singurele braţe care mi-au rămas.

Din nou paşi. Recunosc mersul grăbit al fetei, de data asta nu singură, ci însoţită de un bărbat. Intră amândoi în cameră. Judecând după voce, nu poate fi decât un băiat.

— N-ar trebui să-i laşi să se poarte aşa cu tine! Nu eşti o sclavă, spune vocea vehement.

— Nu înţelegi, zice ea. Oricum, n-am chef să vorbesc despre asta acum.

Se face tăcere, apoi se aud sunete mai intime.

Roşesc. E inacceptabil să rămân aşa. Dar ca încornoratul din farse, îmi ţin răsuflarea, adâncindu-mă din ce în ce mai mult în ruşine.

Unul dintre ei stă pe pat. Se aud cizme aruncate pe podea, hainele foşnesc, două corpuri se întind la câţiva centimetri deasupra mea. Plăcile patului se arcuiesc, apăsându-mi spatele, îmi astup urechile, ruşinat să aud cuvintele pe care şi le spun, dar nu pot să nu aud foşnetele şi gemetele. Îmi amintesc extrem de bine figura fetei în plin extaz, de pe vremea când mângâierile ei îmi erau rezervate.

Plăcile patului mă apasă din ce în ce mai tare. Mă aplatizez pe cât pot, patul începe să scârţâie. Transpirat, înfierbântat, scârbit să văd cum mă excit împotriva mea, încep şi eu să gem: un geamăt lung şi uşor mi se scurge din gât şi se amestecă, pe nesimţite, cu respiraţiile

lor încercate.

Şi se termină. Amândoi suspină şi se prăbuşesc, zvâcnetele şi foşnetele încetează. Se odihnesc, unul lângă altul, alunecând înspre somn, în timp ce eu, nefericit, rigid, complet treaz, îmi aştept şansa de a scăpa. E ora când până şi puii dorm, ora când nu există decât un împărat în toată lumea, soarele de pe cer. Căldura din camera asta micuţă, sub acoperişul plat, a devenit sufocantă. Nu am mâncat şi nu am băut nimic toată ziua.

Împingând cu picioarele în perete, reuşesc să-mi fac loc, ca să pot sta în capul oaselor. Durerea mă presează în spate – o durere de bătrân, care ameninţă să se întoarcă. „îmi pare rău", şoptesc. Chiar au adormit, ca nişte copii, un băiat şi o fată, goi, ţinându-se de mână, cu broboane de transpiraţie, cu feţele relaxate şi adâncite în uitare. Valul de ruşine îmi traversează corpul cu o forţă neînchipuit de mare. Frumuseţea ei nu-mi stârneşte nicio urmă de dorinţă: mi se pare chiar mai obscen ca niciodată faptul că acest corp greoi, moale, inert şi urât mirositor (oare cum de n-au simţit mirosul?) a fost ţinut cândva în braţe de ea. Oare ce am făcut în tot acest timp, întrerupând cursul normal al acestor copii, atât de tineri, de proaspeţi, ca nişte flori – şi nu doar pe al ei, ci şi pe al lui? Ar fi trebuit să rămân acolo, printre cei vulgari şi putrezi, unde mi-e locul: femei grase, umorale, cu subsuori infecte, târfe cu vulve mari şi încăpătoare. Ies în vârful picioarelor şi o iau în jos pe scări şchiopătând, în lumina orbitoare a soarelui.

Trapa de sus a uşii de la bucătărie e deschisă. O femeie în vârstă, cocoşată şi fără dinţi, stă în picioare şi mănâncă dintr-un castron de fontă. Privirile ni se intersectează; se opreşte, cu lingura în aer, cu gura deschisă. Mă recunoaşte. Ridic o mână şi-i zâmbesc – sunt surprins de cât de uşor îmi vine zâmbetul pe buze. Lingura se mişcă, buzele se închid peste ea, privirea i se mută, trec mai departe. Poarta dinspre nord e închisă şi barată. Urc pe scară, până la turnul de control, lipit de perete, şi privesc cu nesaţ peisajul mult-iubit: fâşia de iarbă se întinde de-a lungul râului, acum are porţiuni întunecate; verdele mai deschis al mlaştinii unde au început să crească trestii, suprafaţa orbitoare a lacului.

Dar ceva nu e în regulă. De cât timp sunt aici, izolat de lume, de două luni, de zece ani? Cerealele tinere plantate pe peticul de sub zid ar trebui să măsoare deja cam o jumătate de metru. Dar nu e aşa, cu excepţia marginii vestice a suprafeţei irigate, plantele tinere sunt pitice şi au o culoare gălbuie, bolnăvicioasă. Sunt câteva porţiuni mari goale chiar lângă lac, şi un rând de snopi gri de paie lângă zidul de irigaţie.

În faţa ochilor mei, câmpurile părăginite, piaţa arsă de soare şi străzile goale capătă o nouă configuraţie, una sinistră. Oraşul e abandonat – ce altceva ar putea să însemne toate astea? – iar

zgomotele pe care le-am auzit acum două nopţi probabil că erau zgomote nu de sosire, ci de plecare! Inima mi se strânge (de groază? de mulţumire?) la gândul ăsta. Dar trebuie să mă fi înşelat: când privesc mai cu atenţie spre piaţetă, văd doi băieţi jucând table, cuminţi, sub dud; iar din ce am observat la han, viaţa pare să-şi urmeze cursul dintotdeauna.

În turnul dinspre sud-vest şade o santinelă pe un scaun înalt, uitându-se pierdut în depărtarea deşertului. Sunt la un pas de ea, când mă observă şi se sperie.

— Dă-te jos, îmi porunceşte cu o voce plată, nu ai voie aici.

Nu l-am mai văzut niciodată. De când mi-am părăsit celula, îmi dau seama acum, nu l-am văzut pe niciunul dintre soldaţii din vechea garnizoană. De ce nu văd decât străini?

— Nu mă cunoşti? îl întreb.

— Dă-te jos.

— Mă dau, însă întâi de toate trebuie să te întreb ceva important. Vezi tu, nu am pe cine întreba în afară de tine. Cu toţii par să doarmă sau să fi plecat. Uite ce vreau să te întreb: cine eşti? Unde sunt cei pe care îi ştiam? Ce s-a întâmplat acolo, în câmp? Totul arată ca şi când ar fi avut loc o epurare, toată lumea a dispărut. Dar de ce să fi avut loc o epurare?

Ochii i se îngustează pe măsură ce îi vorbesc.

— Îmi pare rău că trebuie să-ţi pun asemenea întrebări stupide, dar am avut febră, am fost ţintuit la pat – fraza asta ciudată apare nepoftită – şi azi e prima zi când mi s-a dat voie să ies. De aceea...

— Să ai grijă la soarele amiezii, tataie, îmi spune.

Urechile îi ies de sub şapca mult prea mare pentru el.

— Ar fi bine să rămâi să te odihneşti pe vremea asta.

— Da... te superi dacă îţi cer nişte apă?

Îmi trece plosca lui şi beau din apa călâie, încercând să nu las să se vadă cât de sete îmi e.

— Dar spune-mi, ce s-a întâmplat?

— Barbarii. Au tăiat o parte din malul de acolo şi au inundat câmpurile. Nimeni nu i-a văzut. Au venit în miez de noapte, în dimineaţa următoare arăta ca şi când ar mai fi fost un lac acolo.

Şi-a îndesat tutun în pipă, iar acum mi-o oferă şi mie. Refuz politicos. („Mă va face să tuşesc, iar asta nu e bine deloc pentru sănătate.”)

— Da, ţăranii sunt foarte nefericiţi. Spun că recolta e la pământ şi că e prea târziu să mai plantăm acum.

— Asta e rău. Înseamnă că avem în faţă o iarnă grea. O să trebuiască să strângem cureaua rău de tot.

— Da, nu-i invidiez pe oamenii tăi. Barbarii ar putea să o facă din nou, nu-i aşa? Ar putea să inunde câmpiile astea oricând ar vrea.

Discutăm despre barbari şi despre trădarea lor. Niciodată nu vor accepta să lupte demn, îmi spune: nu fac decât să se furişeze mereu, pe la spate, şi să-ţi înfigă cuţitul.

— De ce nu ne lasă în pace odată? Doar au propriile teritorii, nu?

Aduc vorba despre vremurile de demult, când totul era liniştit la graniţă. Mă numeşte „tataie", ceea ce arată felul lui ţărănesc de a-şi manifesta respectul, şi mă ascultă cum asculţi un ramolit: orice e, în definitiv, mai bine, după câte îmi dau seama, decât să te holbezi în gol toată ziua.

— Spune-mi, îl rog, acum două nopţi am auzit călăreţi şi am crezut că marea expediţie s-a întors.

— Nu, râde el, nu erau decât câţiva oameni trimişi înapoi. I-au trimis într-unul dintre carele alea mari. Probabil că aia ai auzit. Li se făcuse rău de la apă – e apă rea acolo, din câte am auzit –, aşa că i-au trimis înapoi.

— Aha! Nu înţelegeam ce se întâmpla. Dar când aşteptaţi să se întoarcă întreg efectivul?

— În curând. Foarte probabil în curând. Doar nu poţi trăi din fructele din copaci de-acolo, nu? N-am mai văzut niciodată un teren atât de arid.

Cobor treptele. Conversaţia noastră m-a făcut să mă simt aproape venerabil. Ce ciudat că nimeni nu l-a avertizat în privinţa unui bătrân gras în zdrenţe! Sau poate că a stat cocoţat acolo de noaptea trecută, fără niciun partener de conversaţie. Cine s-ar fi gândit că puteam să mint atât de blajin? E după-amiază. Umbra mea se scurge pe lângă mine ca un bazin de cerneală. Se pare că sunt singura creatură închisă între aceste patru ziduri care se mişcă. Sunt atât de beat de fericire, încât îmi vine să cânt. Nici măcar spatele rănit nu mai contează.

Deschid poarta culisantă şi trec. Prietenul meu din turnul de control se uita la mine, în jos. Îi fac cu mâna, iar el îmi răspunde cu acelaşi gest.

— O să ai nevoie de o pălărie! îmi strigă.

Îmi scarpin ţeasta goală, ridic din umeri, zâmbesc. Soarele bate în retragere.

Grâul de primăvară e într-adevăr distrus. Nămolul cald de culoare roşie-gălbuie mi se lipeşte între degetele de la picioare. Din loc în loc mai sunt bălţi. Multe dintre plantele mai tinere au fost înecate de apă. Toate au culoarea frunzelor galbene, spălăcite. Zona cea mai apropiată de lac e cea mai afectată. Nimic nu a supravieţuit, ba mai mult, ţăranii au început deja să adune plantele moarte şi să le dea foc. Departe, pe câmp, o movilă de câteva zeci de centimetri se ridică deasupra deşertului nivelat. S-ar putea ca un sfert din plantaţie să fie salvat.

Chiar şi solul, zidul scund de pământ care se întinde pe trei kilometri şi jumătate şi ţine piept apei din lac, când aceasta îşi atinge

înălţimea din timpul verii, a fost reparat, însă aproape întreg sistemul acesta complicat de canale şi uşi care irigă câmpurile a fost distrus de ape. Barajul şi roata hidraulică de la mal sunt neatinse, deşi nu e nici urmă de vreun cal dintre aceia care învârtesc de obicei roata. Prevăd că pe ţărani îi aşteaptă săptămâni întregi de muncă grea. Şi în orice moment munca lor se poate surpa din pricina câtorva oameni înarmaţi cu lopeţi! Cum putem câştiga un asemenea război? Ce rost au manualele de operaţiuni militare, atacurile şi raidurile punitive pe terenul duşmanului, când putem fi ucişi aici, la noi acasă?

O iau pe drumul vechi care coteşte în spatele zidului dinspre vest înainte de a dispărea într-o direcţie care nu duce nicăieri, poate doar la ruinele pline de nisip. Li se mai permite oare copiilor să se joace aici, mă întreb, sau sunt ţinuţi acasă de părinţi şi speriaţi cu poveşti despre barbarii care dau târcoale prin locurile pustii? Mă uit în sus, la perete, dar prietenul meu din turn pare să fi adormit.

Toate săpăturile noastre de anul trecut au fost dărâmate de nisipurile mişcătoare. Doar stâlpii de la colţuri se mai văd ici-colo, izolaţi, unde ai zice că au trăit cândva oameni. Sap o groapă suficient de încăpătoare şi mă ascund în ea ca să mă odihnesc. Mă îndoiesc că cineva mă va căuta aici. M-aş putea rezema de stâlpul de odinioară, cu sculpturile lui decolorate înfăţişând delfini şi valuri; aş putea să rămân aici, să mă ardă soarele, să mă usuce vântul, în cele din urmă să mă îngheţe gerul, să nu fiu găsit decât cândva în viitorul îndepărtat, când, pe timp de pace, copiii din preajma oazei ar veni să se joace şi ar găsi scheletul dat la iveală de vânt al unui locuitor al deşertului de demult, înveşmântat în zdrenţe de nerecunoscut.

Mă trezesc cuprins de fiori. Soarele apune, uriaş şi roşu, deasupra orizontului. Vântul se înteţeşte: deja nisipul împrăştiat s-a adunat de-o parte a mea. Sunt conştient, mai presus de toate, de cât îmi e de sete. Planul cu care am cochetat, acela de a petrece noaptea aici, printre stafii, tremurând de frig, aşteptând ca zidurile familiare şi coamele de copaci să se materializeze în sfârşit din întuneric, nu a putut fi aplicat. În afara zidurilor nu mă aşteaptă nimic, în afară de moartea prin înfometare. Alergând de la o gaură la alta, ca un şoarece, pierd până şi aparenţa de nevinovăţie. Dar de ce să fac eu treaba în locul lor? Dacă vor să-mi verse sângele, cel puţin să se simtă vinovaţi după aceea. Frica înspăimântătoare de ieri s-a domolit de-a binelea. Poate că această escapadă nu va fi fost inutilă dacă voi reuşi să recapăt, oricât de puţin, spiritul revoltei.

*

Sun la poarta dinspre curtea cazărmii.

— Nu vedeţi cine a venit? Gata, mi-am terminat concediul, acum

daţi-mi drumul înăuntru!

Cineva apare alergând: în lumina palidă, ne uităm unul la celălalt printre gratii – este bărbatul care mi-a fost gardian.

— Linişte, îmi şopteşte printre dinţi şi trage de zăvor.

În spatele lui, aud voci murmurând, oamenii se adună. Prinzându-mă de mână, mă plimbă încet, la pas, prin curte.

— Cine e? strigă cineva.

Îmi vine să îi răspund luând cheia şi fluturând-o, dar îmi dau seama că ar putea fi o dovadă de imprudenţă. Aşa că aştept la uşa mea cea veche, până când gardianul îmi deschide, mă împinge înăuntru şi închide uşa în urma noastră. Vocea lui răzbate din întuneric, încărcată de mânie:

— Ascultă ce-ţi spun: dacă scoţi o vorbă despre cum ai scăpat, îţi fac viaţa iad! Înţelegi? O să-ţi arăt eu! Să nu spui nimic! Dacă te întreabă cineva despre seara asta, spune că te-am scos la o plimbare, la un antrenament, atât. Auzi ce-ţi spun?

Îi îndepărtez degetele de pe braţul meu şi mă dau deoparte.

— Vezi cât de uşor mi-ar fi să evadez şi să mă adăpostesc alături de barbari? îi şoptesc. De ce crezi că m-am întors? Nu eşti decât un biet soldat, nu eşti bun decât să asculţi ordinele date de altcineva. Totuşi, gândeşte-te bine.

Îmi apucă încheietura, iar eu îi dau din nou degetele la o parte.

— Gândeşte-te de ce m-am întors şi ce ar fi însemnat dacă nu aş fi făcut-o. Nu te poţi aştepta la compasiune din partea unor jandarmi, sunt sigur că ştii asta. Gândeşte-te ce s-ar întâmpla dacă aş scăpa din nou.

Acum e rândul meu să-i prind de încheietură.

— Dar nu te nelinişti, n-o să vorbesc: inventează ce poveste vrei şi fii sigur că o să te susţin. Ştiu ce înseamnă să fii înspăimântat.

Urmează o tăcere lungă, suspicioasă.

— Ştii ce îmi doresc acum mai mult decât orice? îi spun. Vreau ceva de mâncare şi ceva de băut. Sunt mort de foame, n-am mâncat nimic toată ziua.

Aşadar, totul e din nou ca înainte. Această încarcerare absurdă a mea continuă. Stau culcat pe spate, privind cum masa de lumină de deasupra capului devine din ce în ce mai intensă şi apoi scade pe zi ce trece. Ascult sunetele îndepărtate ale dălţii zidarului, ciocanul tâmplarului venind de undeva din perete. Beau, mănânc şi, ca toţi ceilalţi, aştept.

*

Mai întâi se aude un zgomot de muschete în depărtare, mic, pierdut, ca unul scos de o armă de jucărie. Apoi, de undeva mai

aproape de noi, dinspre zidurile de întăritură, vin serii întregi de împuşcături în replică. Picioare tropăind puternic prin curte.

— Barbarii! strigă cineva.

Dar cred că se înşală. Şi pe deasupra, încep să se audă clopoţeii.

Îngenuncheat, cu urechea lipită de spărtura din uşă, încerc să desluşesc ce se întâmplă.

Zgomotul care vine dinspre piaţă urcă de la o hărmălaie de fond până la un urlet generalizat în care nu se mai poate distinge nicio voce. Întregul oraş probabil că împarte urări de bun venit: mii de suflete extaziate. Salve de muschete pocnesc necontenit. Apoi tonul zbieretelor se schimbă, creşte în înălţime şi în emoţie. Peste el, slab, vin acorduri metalice de trompetă.

Tentaţia e teribil de mare. Ce am de pierdut, în fond? Descui uşa. Într-o lumină atât de orbitoare încât sunt forţat să-mi acopăr ochii şi să mă încrunt, traversez curtea, ies pe poartă, mă alătur ultimelor rânduri ale mulţimii. Salvele şi ropotele de aplauze continuă. Bătrâna în negru de lângă mine îmi ia mâna ca să se sprijine de ea şi se ridică în vârful degetelor.

— Vezi ceva? mă întreabă ea.

— Da, văd oameni pe cai, îi răspund, dar nu mă ascultă.

Văd un şir lung de călăreţi care, printre steaguri fluturând, trec pe poartă şi îşi croiesc drum către centrul pieţei, unde descalecă. Un nor de praf se iscă prin toată piaţa, dar văd cum râd cu toţii. Unul dintre ei călăreşte cu mâinile ridicate în semn de triumf, altul flutură o ghirlandă de flori. Avansează încet, căci mulţimea se îmbulzeşte în jurul lor, încercând să-i atingă, aruncând cu flori, bătând din palme deasupra capului de bucurie, învârtindu-se iar şi iar, în extazuri personale. Copiii se avântă, trecând de mine, împleticindu-se printre picioarele adulţilor, ca să fie mai aproape de eroii lor. Salvele explodează, una după alta, dinspre zidul de întăritură; oamenii care aclamă stau lipiţi de el.

O parte a cavalcadei rămâne în şa. Condusă de un caporal cu o mină severă, purtând steagul colorat în verde şi galben, trece prin amalgamul de corpuri strivite unul de altul, până ajunge la capătul pieţei, iar apoi începe un tur al întregului perimetru, cu mulţimea răsărind încet în urma ei. Cuvintele circulă rapid, ca focul, de la unul la altul: *„Barbarii!”*

Calul purtătorului de stindard e condus de un bărbat care flutură un baston greu încoace şi-ncolo, ca să-şi facă drum prin mulţime. În spatele lui vine un altul, târând o frânghie, iar la capătul frânghiei, legaţi unul de altul la gât, un rând de barbari goi-puşcă, ţinându-şi mâinile pe faţă într-un fel ciudat, ca şi când ar suferi cu toţii de durere de dinţi. Preţ de o clipă, sunt contrariat de postura lor, de uşurinţa cu care îşi urmează conducătorul, până când descopăr lucirea metalului

şi înţeleg pe loc. Un fir de sârmă străpunge carnea palmelor fiecărui barbar şi trece prin găuri făcute în obraji. „Asta îi face blânzi ca nişte mieluşei”, îmi amintesc cum îmi spunea un soldat care asistase odată la toată şmecheria: „nu se gândesc în felul acesta la nimic altceva decât cum să rămână nemişcaţi”. Inima mi se strânge. Acum ştiu că n-ar fi trebuit să-mi părăsesc celula.

Sunt silit să mă întorc cu spatele pe furiş, ca să evit să fiu văzut de cei doi aflaţi în trena coloanei, însoţiţi de escorta lor călare: tânărul căpitan cu capul gol, care se bucură în clipele astea de primul triumf, şi, mergând lângă umărul lui, mai suplu şi mai oacheş, după atâtea campanii purtate timp de luni de zile, colonelul de poliţie Joll.

Circuitul se închide aici, cu toţii au ocazia să-i vadă pe bieţii captivi, să le arate copiilor că, iată, barbarii există cu adevărat. Acum mulţimea, cu mine păşind în urma ei cu inima strânsă, se năpusteşte către poarta cea mare, unde un grup de soldaţi dispuşi în formă de semilună îi blochează drumul, până când, presat din faţă şi din spate, nu mă mai pot mişca.

— Ce se întâmplă? îl întreb pe cel de lângă mine.

— Nu ştiu, răspunde el, însă ajută-mă să-l ridic.

Îl ajut să-l ridice pe copilul pe care îl saltă pe umeri.

— Vezi ceva? îl întreabă pe băiat.

— Da.

— Ce fac?

— Îi pun să îngenuncheze pe barbari. Ce o să le facă?

— Nu ştiu, să vedem.

Încet, din răsputeri, cu toată forţa titanică de care sunt în stare, mă întorc şi încep să mă strecor afară din mulţime, împingând în toate direcţiile.

— Mă scuzaţi, vă rog, le spun tuturor. Căldura asta... o să mă sufoc.

Pentru prima dată văd capete întorcându-se, degete arătând într-o direcţie.

Trebuie să mă întorc în celulă. Gestul nu va avea niciun efect, nici măcar nu va fi observat. Cu toate acestea, de dragul meu şi numai al meu, ca un gest faţă de mine însumi, trebuie să mă întorc în întunericul rece, să încui uşa şi să pun cheia de-a latul, să-mi astup urechile la toată retorica asta a setei de sânge patriotice, să strâng din dinţi şi să nu mai vorbesc niciodată de acum înainte. Cine ştie, poate că le fac concetăţenilor mei o nedreptate, poate că tocmai în această clipă cizmarul e acasă, bând ultimul pahar, fredonând pentru sine ca să înăbuşe strigătele, poate că sunt femei în bucătărie, curăţând fasole, spunând poveşti copiilor lor care se agită, să-i ţină ocupaţi, poate că aici sunt ţărani care meşteresc molcom la repararea şanţurilor. Dacă există într-adevăr camarazi ca ăştia, ce păcat atunci că nu-i cunosc!

Pentru mine, în această clipă în care mă îndepărtez de mulţime, ceea ce e mai presus de toate este să rămân neatins de atrocităţile care sunt pe cale să fie comise şi să nu mă otrăvesc cu o ură neputincioasă faţă de autorii lor. Nu-i pot salva pe prizonieri, aşa că o să mă salvez pe mine însumi. Să se audă, dacă se va auzi vreodată, dacă vreodată, în viitorul îndepărtat, cineva se va interesa de felul cum am trăit aici, că în cel mai îndepărtat avanpost al Imperiului luminii a existat un om care, în adâncul sufletului, nu era un barbar.

Intru în curtea închisorii pe poarta cea mare. În dreptul coveţii, în mijlocul curţii, ridic o găleată goală şi o umplu. Cu găleata ridicată în faţă, vărsând apă din toate părţile, mă apropii din nou de ultimul rând al mulţimii.

— Mă scuzaţi, spun şi împing încontinuu.

Oamenii mă înjură, îmi fac loc, găleata se înclină şi îi stropeşte cu apă pe cei din jur, eu îmi croiesc drum înainte, până când într-o clipă mă aflu în rândul din faţă al mulţimii, în spatele soldaţilor care păstrează arena goală cu ajutorul unor beţe înfipte între ei, pentru spectacolul exemplar care va urma.

Patru dintre prizonieri îngenunchează pe pământ. Ceilalţi opt, încă legaţi unul de altul, se lasă pe vine, la umbra zidului, privind şi sprijinindu-şi capul în mâini.

Prizonierii îngenuncheaţi se apleacă laolaltă peste o prăjină grea. O sfoară e legată de sârma din gura primului om, apoi trece pe sub băţul orizontal, prin gura celui de-al doilea, din nou pe sub băţ, apoi, din nou, o a treia buclă, prin gura celui de-al treilea şi a celui de-al patrulea. În timp ce privesc această scenă, un soldat trage de sfoară încet, tot mai strâns, iar prizonierii îngenunchează din ce în ce mai mult, până când, în cele din urmă, sunt îngenuncheaţi de tot, iar feţele lor ating băţul. Unul dintre ei smuceşte din umeri de durere şi geme. Ceilalţi rămân tăcuţi, atenţi să se mişte încet, odată cu sfoara, ca sârma din guri să nu le sfâşie carnea cu totul.

Colonelul Joll îl dirijează pe soldat, cu mişcări scurte din mână. Deşi sunt singur într-o mulţime de mii de oameni, deşi ochii lui sunt la fel de protejaţi de ochelarii fumurii ca întotdeauna, îl privesc atât de insistent, cu o faţă atât de plină de întrebări, încât ştiu dintr-odată că m-a văzut.

În spatele meu, aud foarte clar cuvântul „magistrat”. E doar o închipuire oare, sau într-adevăr oamenii de lângă mine încep să se îndepărteze?

Colonelul iese în faţă. Aplecându-se în dreptul fiecărui prizonier, pe rând, îi freacă spatele cu nisip şi scrie un cuvânt cu un băţ de cărbune. Citesc cuvintele de pe spatele prizonierilor cu capul în jos: *DUŞMAN, DUŞMAN, DUŞMAN, DUŞMAN.* Se dă un pas în spate şi îşi încrucişează braţele. La o distanţă de nu mai mult de douăzeci de paşi,

el şi cu mine ne contemplăm reciproc.

Apoi începe bătaia. Soldaţii folosesc vergele dure, încovoindu-i cu sunete grele de bici, ca nişte palete în apă, umplând spatele şi fesele prizonierilor de dungi roşii. Cu precauţie înceată, aceştia îşi îndepărtează picioarele, până când ajung să stea culcaţi pe burtă cu toţii, în afară de cel care mai devreme gemea şi care acum se sufocă la fiecare şfichiuire.

Cărbunele negru şi praful galben se amestecă repede cu transpiraţie şi sânge. Cheia jocului este, după câte îmi dau seama, să-i baţi până când spatele se curăţă de praf şi inscripţia dispare.

Mă uit la chipul unei fetiţe aflate în primul rând de spectatori, ţinându-se cu mâinile de rochia mamei. Are ochii rotunzi, stă cu degetul în gură: tăcută, înspăimântată, curioasă, soarbe cu nesaţ priveliştea acestor oameni mari şi goi pe care îi bat soldaţii. Pe fiecare faţă din jurul meu, chiar şi pe cele care acum zâmbesc, văd aceeaşi expresie: nu ură, nici sete de sânge, ci o curiozitate atât de intensă, încât corpurile privitorilor sunt cu totul absorbite de spectacol şi numai ochii le rămân alerţi, ca nişte organe dezvoltate de un simţ nou, devorator.

Soldaţii care-i biciuiesc au obosit. Unul stă cu mâinile în şold, gâfâind, zâmbind, făcând gesturi către mulţime. Se aude ordinul colonelului: toţi patru îşi încetează munca şi vin în faţă, oferindu-şi nuielele spectatorilor.

O fată care se hlizeşte şi îşi ascunde faţa e împinsă înainte de prietenii ei. „Hai, nu-ţi fie frică!” o îndeamnă ei. Un soldat îi pune vergeaua în mână şi o duce la locul cu pricina. Ea rămâne încurcată, jenată, cu o mână acoperindu-i încă faţa. Eu sunt înmărmurit şi ţin găleata între picioare.

Pe urmă biciuirea ia sfârşit, soldaţii sunt repuşi în drepturi, mulţimea e împinsă înapoi, iar arena îşi recapătă forma de dinainte, deşi acum e mai îngustă.

Deasupra capului, fluturându-l în faţa mulţimii, colonelul Joll ţine în mână un ciocan, unul obişnuit, de două kilograme, cu care se bat ţăruşii de cort. Din nou privirea lui o întâlneşte pe a mea. Vorbăria se potoleşte.

„Nu!” aud venind de undeva din gâtul meu – un sunet ruginit, nu suficient de tare. Apoi din nou *„Nu!”*. De data asta, cuvântul sună ca un clopoţel, din adâncul pieptului. Soldatul care îmi stă în cale se dezechilibrează şi se dă într-o parte. Sunt în arenă, cu mâinile ridicate, încercând să calmez mulţimea. *„Nu! Nu! Nu!”*

Când mă întorc cu faţa la colonel, se află deja la nici cinci paşi de mine, cu braţele încrucişate. Îndrept un deget către el. „ *Tu!”,* strig. Să se spună totul. El să fie cel asupra căruia se va dezlănţui mânia.

— Îi corupi pe oamenii ăştia!

Nu se clinteşte, nu răspunde.

— *Tu!*

Mâna mea ţinteşte înspre el, ca o armă. Vocea mea umple întreaga piaţă. E o linişte deplină – sau poate că sunt mult prea ameţit ca să mai aud ceva.

Cineva se izbeşte de mine, pe la spate. Mă prăbuşesc la pământ, în praf, gâfâi, simt durerea veche din spate. Un baston mă loveşte puternic. Întinzându-mă ca să deviez lovitura, mă aleg cu una dureroasă peste mână.

E important acum să mă ridic, oricât mi-ar fi de greu din pricina durerii. Sunt din nou în picioare şi văd cine mă loveşte. E bărbatul îndesat, cu epoleţi de sergent, care a ajutat la biciuire. Îngenuncheat, cu nările fumegând, ridică bastonul pentru următoarea lovitură.

— Stai aşa, gâfâi eu, punând mâna beteagă în faţă. Cred că s-a rupt!

De data asta, primesc lovitura pe antebraţ. Îmi ascund braţul, îmi cobor capul şi încerc să-i parez loviturile orbecăind şi să mă lupt. Sunt lovit în cap, peste umeri. Nu contează: nu vreau decât câteva clipe, ca să pot termina ce am început să spun. Îi apuc tunica şi îl trag înspre mine. Deşi se luptă, nu îşi mai poate folosi bastonul; strig din nou, de după umărul lui.

— Nu cu ăla!

Ciocanul aşteaptă în braţele încrucişate ale colonelului.

— Nu se cade să foloseşti un ciocan nici pentru un animal, înţelegi, nici pentru un animal!

Într-un acces teribil de furie, mă ridic deasupra sergentului şi îl arunc cât colo. O putere dumnezeiască a pus stăpânire pe mine. Într-un minut, ea va trece, cu siguranţă. Să o folosesc deci cât mai am timp!

— Uite! strig.

Arăt către cei patru prizonieri care stau cuminţi cu faţa la pământ, cu buzele lipite de prăjină, cu mâinile prinse de feţe, ca labele unor maimuţe, uitând de ciocan, neştiind ce se petrece în spatele lor, uşuraţi de inscripţia jignitoare care le-a fost îndepărtată de pe spate, sperând că pedeapsa lor va lua sfârşit. Îmi ridic mâna ruptă către cer.

— Iată! strig. Noi suntem marele miracol al creaţiei! Dacă nu-i baţi, acest trup miraculos nu poate fi recuperat! Cât de...

Nu găsesc cuvintele.

— Priviţi-i pe oamenii ăştia! reiau.

„Oameni!” Cei din mulţime care pot se întind să-i privească pe prizonieri, se uită chiar şi la muştele care au început să li se aşeze pe rănile sângerii.

Aud lovitura cum coboară şi mă întorc să o întâmpin. Mă trezesc izbit în plină faţă. „Am orbit!” îmi spun, clătinându-mă în întunericul

care mi s-a lăsat deodată peste ochi. Înghit sânge; ceva pare să înflorească pe faţa mea, începând ca o căldură rozalie şi transformându-se într-o agonie de foc. Îmi ascund faţa în palme şi încep să ţopăi în cerc, încercând să nu strig şi să nu cad. Nu mai ţin minte ce voiam să spun. Un miracol al creaţiei – urmăresc gândul, însă mă ocoleşte ca o pală de fum care se îndepărtează. Îmi dau seama că strivim sub picioare gâze, viermi, gândaci, furnici, miracole ale creaţiei şi ele, în felul lor.

Îmi iau degetele de la ochi şi mă trezesc într-o lume gri, plină de lacrimi. Sunt atât de recunoscător, încât nu mai resimt niciun fel de durere. Când mă iau în primire şi mă târăsc, câte un soldat de fiecare cot, înapoi prin mulţimea care murmură, la celula mea, mă surprind chiar zâmbind.

Acel zâmbet, acel val de bucurie lasă urme stingheritoare. Ştiu că greşesc cu toţii tratându-mă atât de sumar. Căci nu sunt un orator. Ce aş fi spus oare dacă m-ar fi lăsat să continuu? Că e mai rău să-i zdrobeşti picioarele unui om decât să-i omori în luptă? Că e ruşinos pentru toţi când unei fete i se permite să biciuiască un bărbat? Că spectacolele de cruzime corup inimile nevinovaţilor? Cuvintele pe care nu m-au lăsat să le rostesc ar fi fost, probabil, extrem de neputincioase şi n-ar fi fost nicidecum cuvinte care să stârnească masele. În definitiv, ce reprezint eu, dacă nu un cod învechit de comportament cavaleresc în faţa inamicului capturat, şi cu ce intru în contrast, dacă nu cu noul meşteşug al degradării care îi omoară pe oameni în genunchi, un meşteşug confuz şi ruşinos în propriii ochi ai călăului? Aş fi îndrăznit oare să înfrunt mulţimea, ca să cer dreptate pentru aceşti ridicoli prizonieri barbari întorşi cu fundurile în sus? Dreptate: odată rostit cuvântul, unde vor sfârşi oare toate acestea? E mai uşor de strigat „Nu!”. E mai uşor să fii bătut şi martirizat. E mai uşor să-mi pun capul sub cuţitul ghilotinei decât să apăr cauza barbarilor: căci unde altundeva poate duce acest raţionament decât la abandonarea armelor şi la porţile deschise către oamenii al căror pământ l-am prădat? Bătrânul magistrat, apărător al Statului de drept, inamic al Statului în felul lui, atacat şi închis, virtuos şi impresionabil are totuşi dubiile lui.

Nasul meu e spart, ştiu, şi probabil la fel e şi osul pometelui, unde acum se vede carnea, din pricina loviturii de baston. Ochiul stâng e umflat şi închis.

Pe măsură ce amorţeala dispare, durerea mă asaltează în spasme, la distanţă de un minut-două unul de altul, atât de intense, încât nu mai pot să stau. În culmea spasmelor, dau roată prin toată camera, ţinându-mi faţa în mâini, schelălăind ca un câine: în pauzele binecuvântate dintre vârfurile disperării, respir adânc, încercând să-mi păstrez controlul şi să nu provoc o scenă prea ruşinoasă. Mi se pare că aud urcuşuri şi zone de acalmie în hărmălaia care vine dinspre

mulţimea de afară, dar nu sunt sigur că zgomotul nu e doar în urechile mele.

Îmi aduc masa de seară, ca de obicei, dar nu pot mânca. Nu am stare, trebuie să mă mişc încoace şi încolo, sau să mă hâţân, ca să mă împiedic să urlu, să-mi sfâşii hainele, să-mi rup carnea, să fac ce fac toţi oamenii când ajung la capătul putinţei de îndurare. Plâng, iar lacrimile mi se înfig în carnea deschisă, îngân la nesfârşit vechiul cântec despre cavaler şi tufa de ienupăr, agăţându-mă de cuvintele pe care mi le amintesc chiar şi după ce au încetat să însemne ceva. Unu, doi, trei, patru... număr. O să fie o victorie faimoasă, îmi spun, dacă o să supravieţuieşti nopţii.

Devreme, în primele ore ale dimineţii, fiind atât de ameţit de epuizare încât mă împleticesc, cedez în cele din urmă şi suspin din adâncul pieptului, ca un copil. Stau într-un colţ, lipit de perete, şi plâng, cu lacrimile curgându-mi pe obraji fără încetare. Plâng neîntrerupt, iar spasmele vin şi pleacă, urmându-şi ciclurile firești. În această poziţie, somnul mă copleşeşte dintr-odată şi cad ca fulgerat. Sunt uluit să mă descopăr trezit la viaţă în lumina cenuşie a zilei, îngrămădit într-un colţ, fără nici cea mai vagă idee despre cât timp a trecut. Deşi durerea sacadată e încă acolo, descopăr că o pot îndura dacă rămân nemişcat. Mai mult, şi-a pierdut stranietatea. În curând probabil că va deveni parte din mine, ca respiraţia.

Aşa că rămân lipit de perete, tăcut, ţinându-mi mâna beteagă sub braţ, ca să alin durerea, şi mă cufund din nou în somn, într-o confuzie de imagini dintre care încerc să găsesc una anume, alungându-le pe celelalte, care mă asaltează ca nişte frunze căzute de-a valma. Este imaginea fetei. Ea îngenunchează cu spatele la mine, în faţa castelului de nisip sau de zăpadă pe care l-a construit. Poartă o haină albastru-închis. Pe măsură ce mă apropii, descopăr că de fapt scobeşte vintrele castelului.

Ea îşi dă seama de prezenţa mea şi se întoarce. Nu, nu a construit un castel, acum văd, ci un cuptor de lut. Fumul se ridică în spirale dinspre gura de aerisire, pe la spatele ei. Îşi întinde mâinile, oferindu-mi ceva, o grămăjoară informă, la care mă uit reticent prin ceaţă. Deşi îmi scutur capul, viziunea nu se limpezeşte.

Ea poartă o căciulă rotundă, brodată cu aur. Părul îi e împletit într-o coamă grea, care-i cade peste umăr; are fir de aur cusut între plete. „De ce te-ai îmbrăcat astfel, în hainele cele mai bune?” vreau să o întreb. „Nu te-am văzut niciodată mai frumoasă ca acum!” Ea zâmbeşte. Ce dinţi minunaţi, ce ochi negri şi limpezi, ca lemnul de abanos! Tot acum văd că, de fapt, lucrul pe care mi-l întinde e o franzelă, încă fierbinte, cu coaja aspră, plesnită şi aburindă. Un val de recunoştinţă mă copleşeşte. „Unde a învăţat un copil ca tine să coacă o pâine atât de bună aici, în plin deşert?” îmi vine să o întreb. Îmi

desfac braţele ca să o cuprind şi mă trezesc brusc, cu obrajii plini de răni scăldaţi în lacrimi înţepătoare. Deşi mă cuibăresc la loc în somn, nu reuşesc să mai prind visul şi să gust pâinea care mi-a făcut atâta poftă.

*

Colonelul Joll stă la birou, în camera mea de lucru. Nu există nici cărţi, nici dosare; camera e goală, cu excepţia unei vaze cu flori proaspete.

Frumosul ofiţer al cărui nume nu-l cunosc aşază lădiţa din lemn de cedru pe birou şi păşeşte înapoi.

Uitându-se la hârtii, colonelul vorbeşte.

— Printre obiectele găsite în camera ta se află şi cutia asta de lemn. Aş vrea să te uiţi un pic la ea. Conţinutul e neobişnuit. Are cam trei sute de fâşii din lemn de plop alb, cu dimensiunea de 20 pe 5 centimetri, multe legate cu aţă. Lemnul e uscat şi sfărâmicios. Aţa este uneori nouă, alteori atât de veche încât s-a topit. Dacă desfaci aţa, descoperi că fâşia de lemn se deschide în două, dând la iveală două suprafeţe în interior. Aceste două suprafeţe sunt înscrise cu o cerneală neobişnuită. Cred că eşti de acord cu descrierea asta.

Mă uit la lentilele lui fumurii. Joll continuă.

— O ipoteză rezonabilă ar fi că bucăţile de lemn conţin mesaje care au circulat între tine şi alte părţi, nu ştim când. Rămâne să ne explici tu ce anume spun mesajele şi care erau celelalte părţi.

Ia un sertar din cutie şi mi-l aruncă pe biroul lustruit.

Mă uit la rândurile de caractere scrise de un străin mort de mult. Nici nu mai ştiu dacă trebuie citite de la dreapta la stânga sau invers. În lungile seri petrecute meditând asupra colecţiei mele de caractere, am descoperit peste patru sute, unele diferite de altele, poate chiar patru sute cincizeci. Habar n-am ce înseamnă. Oare înseamnă fiecare altceva, de exemplu un cerc reprezintă soarele, un triunghi femeia, un val stilizat lacul, sau cercul înseamnă doar un „cerc”, triunghiul un „triunghi”, valul un „val”? Oare fiecare semn indică o poziţie diferită a limbii, a buzelor, a gâtului, a plămânilor, în funcţie de felul cum funcţionează în rostirea unei limbi barbare, multiplă, de neimaginat, dispărută? Sau nu sunt cele patru sute de caractere ale mele decât ornamente scripturale ale unui repertoar mai bogat de douăzeci sau treizeci de litere, ale căror forme primare sunt prea prost ca să le văd?

— Îi trimite salutări fiicei, îi spun.

Aud surprins vocea groasă, nazală, vocea mea. Degetul meu parcurge şirul de caractere de la dreapta la stânga.

— Pe care zice că nu a mai văzut-o de mult. Speră că e fericită şi prosperă. Speră că sezonul de tăiere a mieilor a fost bun. Are un dar

pentru ea, zice aici, pe care o să-l păstreze până când o s-o întâlnească din nou. Îi trimite toată dragostea. Nu e uşor să-i descifrez semnătura. Ar putea fi simplu „Tatăl tău” sau ar putea fi altceva, un nume.

Întind mâna către al doilea sertar şi scot de acolo o altă placă de lemn. Ofiţerul, care stă în spatele lui Joll cu un carnet deschis pe genunchi, se uită insistent la mine, cu creionul pregătit deasupra hârtiei.

— Asta spune aşa: „Îmi pare rău că trebuie să îţi trimit veşti triste. Soldaţii au venit şi l-au luat pe fratele tău. Am fost în fiecare zi la stabilimentul lor ca să îi rog să-i dea drumul. Stau în praf, cu capul complet dezgolit. Ieri, pentru prima oară, au trimis pe cineva să îmi vorbească. Spune că fratele tău nu se mai află aici. Zice că l-au trimis undeva. «Unde?», am întrebat, dar n-a vrut să-mi spună. Nu-i spune mamei tale, ci alătură-mi-te, ca să ne rugăm pentru siguranţa lui”. Şi acum să vedem ce zice următorul.

Creionul e încă deasupra colii de hârtie – nu a scris nimic, nici nu s-a mişcat.

— „Am fost să-l luăm pe fratele tău ieri. Ne-au condus într-o cameră, unde l-am zărit legat într-un cearşaf.”

Încet, Joll se lasă pe spate, în scaun. Ofiţerul îşi închide carnetul şi se ridică pe jumătate, dar Joll îl reţine cu un gest.

— „Voiau să-l iau aşa cum era, dar am insistat să verific mai întâi. «Dacă îmi daţi alt cadavru?» am spus. «Aveţi multe cadavre aici, cadavre de tineri curajoşi.» Aşa că am deschis cearşaful şi am văzut că era într-adevăr el. Fiecare pleoapă, am văzut, era cusută. «De ce aţi făcut asta?» am spus. «Aşa facem de obicei», mi-a răspuns el. Am sfâşiat atunci cearşaful, am descoperit vânătăi pe tot corpul şi am văzut că picioarele îi erau umflate şi rupte. «Ce s-a întâmplat?» am întrebat. «Nu ştiu», a spus omul, «Nu scrie aici, pe hârtie. Dacă ai întrebări, poţi merge la sergent, dar să ştii că e foarte ocupat.» A trebuit să-l îngropăm pe fratele tău aici, în afara fortăreţei, pentru că începuse să miroasă. Te rog, spune-i mamei tale şi încearcă să o linişteşti.” Acum să vedem ce zice următorul. Vedeţi, aici nu e decât un singur caracter. Este caracterul barbar *război*, însă are şi alte sensuri. Poate însemna *răzbunare*, iar dacă îl întorci cu susul în jos, devine *justiţie*. Nu se ştie în ce sens a fost folosit. Asta face parte din viclenia barbarilor. La fel e şi cu celelalte plăci de lemn.

Vâr mâna în cutie şi amestec.

— Toate astea formează o mare alegorie. Pot fi citite în mai multe feluri. Mai mult, fiecare placă în parte poate fi citită în câteva feluri. Împreună, se citesc ca un ziar obişnuit sau ca plan de război, sau pot fi întoarse invers şi citite ca istoria ultimilor ani ai Imperiului – vechiul Imperiu, vreau să spun. Specialiştii nu pot cădea de acord asupra felului în care trebuie interpretate aceste relicve ale barbarilor de

odinioară. Mulţimi alegorice ca asta pot fi găsite peste tot prin deşert. Pe asta am găsit-o la nici cinci kilometri de aici, între ruinele unei clădiri publice. Cimitirele sunt un alt loc bun de privit, deşi nu e niciodată uşor să spui exact unde se află locurile de înmormântare ale barbarilor. E recomandat să sapi la întâmplare. Poate că în locul în care stai acum o să dai de bucăţi, fragmente, cioburi, memento-uri. Şi aerul: aerul e plin de suspine şi de ţipete. Nu se pierd niciodată: dacă asculţi cu grijă, cu o ureche binevoitoare, auzi un ecou permanent emis de ei. Noaptea e cel mai bine: uneori, când nu reuşeşti să adormi, e pentru că urechile ţi-au fost atinse de ţipetele celor morţi care, aidoma scrierilor lor, sunt deschise interpretărilor de tot felul. Mulţumesc. Am terminat cu traducerea.

Nu l-am pierdut pe Joll din ochi nicio clipă în tot acest timp. Nu s-a mişcat, sau a făcut-o doar ca să-i atingă mâneca subalternului atunci când m-am referit la Imperiu şi s-a ridicat, gata să mă lovească.

Dacă se apropie de mine, îl voi lovi cu toată puterea de care e capabil corpul meu. Nu voi dispărea în pământ înainte de a-mi lăsa urma pe corpul lui.

Colonelul vorbeşte.

— Habar n-ai cât de obositor e comportamentul tău. Dintre cei cu care a trebuit să cooperăm la frontieră, eşti sigurul oficial care a refuzat să ne acorde ajutorul în totalitate. Îţi spun sincer că nu mă interesează chestiile astea.

Răscoleşte cu un gest plăcile de lemn împrăştiate pe birou.

— Seamănă foarte mult cu beţele folosite în pariuri. Ştiu că în alte triburi de pe graniţă se pariază cu beţe. Îţi cer să gândeşti la rece: ce viitor ai aici? N-o să ţi se permită să rămâi în postul pe care l-ai ocupat. Te-ai înjosit cu totul. Chiar şi dacă n-o să fii judecat până la urmă...

— Dar aştept să mă judecaţi! strig. Când o s-o faceţi? Când o să mă duceţi la proces? Când o să mi se dea şansa să mă apăr?

Sunt furios. Nu mă mai ţine nimic din neputinţa de a vorbi pe care o resimt în faţa mulţimii. Dacă ar fi să-i înfrunt pe aceşti oameni acum, în public, într-un proces cinstit, aş găsi cu siguranţă cuvintele potrivite pentru a-i face să se ruşineze. E o chestiune de sănătate mintală şi de forţă: simt cum cuvintele astea tari mi se umflă în piept. Dar asemenea cuvinte nu vor aduce niciodată pe nimeni în faţa instanţei, atâta timp cât va fi suficient de sănătos şi de puternic încât să-i dea dracului. Mă vor închide undeva departe, în întuneric, până când mă voi transforma într-un idiot bâlbâit, în propriul meu spectru; apoi mă vor târî în faţa unei instanţe închise şi în cinci minute vor aranja cu toate formalităţile procesuale pe care le găsesc atât de plictisitoare.

— Pe durata stării de urgenţă, după câte ştii, spune colonelul,

administrarea justiţiei nu se află în mâna civililor şi nici în cea a Biroului.

Scoate un oftat şi continuă.

— Domnule magistrat, tu chiar crezi că n-o să îndrăznim să te aducem în faţa instanţei pentru că ne temem de popularitatea ta în oraş. Nu cred că-ţi dai seama cât de mult ai pierdut din ea neglijându-ţi îndatoririle, evitându-ţi prietenii, întovărăşindu-te cu oamenii de speţa cea mai josnică. Toţi cei cu care am vorbit s-au simţit la un moment dat jigniţi de purtarea ta.

— Viaţa mea privată nu e treaba lor!

— Cu toate astea, pot să-ţi spun că decizia ta de a-ţi abandona obligaţiile de serviciu a fost bine primită în majoritatea cartierelor. Personal, nu am nimic cu tine. Când m-am întors acum câteva zile, mă hotărâsem să nu-ţi cer decât un simplu răspuns clar la o întrebare simplă, după care te puteai întoarce la concubinele tale, ca un om liber şi despovărat.

Îmi dau seama brusc că insulta s-ar putea să nu fie gratuită, că, din varii motive, acestor doi oameni le-ar părea bine dacă mi-aş ieşi din fire. Fierbând de mânie, încordat în fiecare muşchi, păstrez tăcerea.

— Totuşi, pari să ai acum o nouă ambiţie, spune el. Pari să vrei să-ţi faci un nume al tău, de pildă „Singurul Om Bun şi Drept", omul care e gata să îşi sacrifice până şi libertatea pe altarul principiilor. Dar să te întreb ceva: crezi că aşa te văd cetăţenii după spectacolul de-a dreptul ridicol pe care l-ai dat în piaţă zilele trecute? Crede-mă, pentru oamenii din oraşul ăsta nu eşti Singurul Om Bun şi Drept, nu eşti decât un biet clovn, un nebun. Eşti murdar, puţi, te miroase oricine de departe. Arăţi ca un cerşetor bătrân, unul care caută prin gunoaie. Nu te vor înapoi în niciun fel. Aici nu mai ai niciun viitor. Vrei să intri în istorie ca martir, presupun. Dar cine o să te pună în cărţile de istorie, asta-i întrebarea. Conflictele astea minore de la graniţă nu au nicio importanţă. O să treacă, iar frontiera o să adoarmă la loc pentru încă douăzeci de ani. Oamenilor puţin le pasă de istoria unui ţinut de la mama dracului.

— Dar înainte să vii tu nu erau conflicte deloc.

— Aiurea! spune el. Pur şi simplu nu cunoşti situaţia. Trăieşti în trecut. Crezi că avem de-a face cu grupuri mici de nomazi liniştiţi. De fapt, ne confruntăm cu un duşman bine organizat. Dacă ai fi venit în expediţie, ţi-ai fi dat seama şi singur.

— Prizonierii ăia ca vai de ei pe care i-ai cules – ei sunt duşmanii de care trebuie să-mi fie teamă? Asta încerci să-mi spui? *Tu* eşti duşmanul, domnule colonel!

Nu mă mai pot înfrâna. Izbesc cu pumnul în birou.

— *Tu* eşti duşmanul, *tu* ai început războiul şi tot *tu* le-ai servit şi

martirii de care aveau nevoie – nu acum, ci acum un an, când ai comis primele acte josnice de barbarie! Istoria o să-mi adeverească spusele până la urmă!

— Aiurea! Nici vorbă de istorie, n-o să fie istorie, treaba asta e mult prea banală.

Pare nemişcat, dar sunt sigur că l-am atins.

— Eşti un torţionar obscen! Meriţi să fii spânzurat!

— A vorbit judecătorul, Singurul Om Bun şi Drept, mormăie el.

Ne uităm fiecare în ochii celuilalt.

— Acum, spune el, aranjându-şi hârtiile din faţă, aş vrea o declaraţie despre tot ce s-a petrecut între tine şi barbari în timpul recentei tale vizite incognito.

— Refuz.

— Foarte bine. Întrevederea s-a încheiat.

Se întoarce către subalternul lui.

— Ia-l, e în răspunderea ta.

Se ridică şi iese din cameră. Mă întorc către ofiţer.

*

Rana de pe obraz, pe care n-am spălat-o şi nici n-am oblojit-o vreodată, s-a înroşit şi e umflată. S-a format o crustă ca un corp de omidă grasă. Din ochiul stâng n-a mai rămas decât o linie verticală, iar nasul a devenit o masă informă şi dureroasă. Sunt nevoit să respir pe gură.

Zac în mirosul îngrozitor de vomă veche, obsedat de gândul la apă. N-am mai băut nimic de două zile.

În suferinţa mea nu e nimic nobil. Nici măcar durere nu se află în ceea ce numesc suferinţă. Ceea ce sunt pus să îndur este tirania celor mai rudimentare nevoi ale corpului meu: să bea, să se uşureze, să găsească poziţia în care îl doare mai puţin. Când ofiţerul Mandel şi omul lui m-au adus aici pentru prima dată, au aprins lampa şi au închis uşa, m-am mirat cât de multă durere poate îndura un om rotofei în numele excentricelor lui noţiuni despre cum ar trebui să se autoguverneze Imperiul. Dar torţionarii mei nu erau interesaţi de gradele de intensitate a durerii. Erau interesaţi doar să-mi demonstreze ce înseamna să trăieşti într-un corp, în chip de corp – un corp care poate cocheta cu noţiunile de justiţie doar atâta vreme cât e întreg şi sănătos, care foarte curând le uită, de îndată ce i se prinde capul şi gura e forţată să înghită tone de apă sărată, până când începe să tuşească, să vomite şi, epuizat, se goleşte cu totul. N-au venit să-mi smulgă direct din trup adevărul despre ce am vorbit cu barbarii şi ce mi-au răspuns. Aşa că n-am avut nicio şansă de a le arunca în faţă cuvintele răsunătoare pe care le pregătisem. Au venit în celula mea ca

să-mi arate ce înseamnă umanitatea şi în doar o oră mi-au arătat mai mult decât era nevoie.

*

Nu e vorba nici de cine îndură cel mai mult. Obişnuiam să-mi spun „Stau în altă cameră şi discută despre mine. Îşi spun umil unul altuia «Oare când o să cadă în genunchi şi o să înceapă să implore? Într-o oră ne întoarcem să vedem.»”

Dar nu e deloc aşa. Nu au niciun sistem de torturi şi suferinţe elaborat, căruia să mă poată supune. De două zile stau fără mâncare şi fără apă. În a treia zi, sunt hrănit.

— Îmi pare rău, spune bărbatul care mi-a adus mâncarea, am uitat.

Nu din răutate uită. Torţionarii mei au vieţile lor. Nu eu sunt centrul universului. Subalternul lui Mandel probabil că îşi petrece timpul numărând pungi la comisariat sau patrulând pe domeniu, plângându-se de unul singur de căldură. Mandel însuşi, iar de asta sunt sigur, petrece mai mult timp lustruindu-şi curelele şi cataramele decât îmi dedică mie. Când îl apucă, vine să îmi dea o lecţie de umanitate. Cât o să mai pot suporta arbitrarul atacurilor lor, mă întreb? Şi ce se va întâmpla dacă o să cedez, dacă o să plâng şi o să implor, iar atacurile lor o să continue?

*

Sunt chemat în grădină. Stau în faţa lor, ascunzându-mi goliciunea, îngrijindu-mi mâna rănită, ca un biet urs bătrân şi obosit, îmblânzit de atâta hăituire.

— Aleargă, îmi ordonă Mandel.

Alerg prin curte sub soarele dogoritor. Când obosesc, mă plesneşte cu vergeaua pe fese şi iuţesc pasul. Soldaţii îşi abandonează siesta şi privesc din spaţiul umbrit, fetele în casă stau atârnate de uşa de la bucătărie, copiii se uită prin gratii.

— Nu mai pot, gâfâi eu, inima!

Mă opresc, cu capul atârnând, cu mâna la piept. Toată lumea aşteaptă răbdătoare să mă refac. Apoi sunt împins din nou cu nuiaua şi alerg din nou, cu viteza unui om care merge.

Sau fac acrobaţii. Ei întind o coardă la nivelul genunchiului, iar eu sar peste ea, înainte şi înapoi. Îl cheamă pe nepoţelul bucătăresei şi-i dau să ţină de un capăt.

— Ţine-o bine, îl sfătuiesc ei, ca să nu se împiedice.

Copilul ţine capătul de frânghie cu ambele mâini, concentrându-se asupra sarcinii importante care i s-a dat, aşteptându-mă să sar. Ezit. Vârful nuielei îşi face loc printre fese şi începe să înţepe.

— Sari, spune Mandel.

Alerg, fac un mic salt, mă încurc în frânghie şi rămân acolo. Miros a rahat. Nu mi se dă voie să mă spăl. Muştele mă urmează pretutindeni, rotindu-se în jurul rănii mele apetisante de pe obraz, aterizând dacă stau locului un moment. Mişcarea în cerc a mâinii mele prin faţă, ca să le alung, a devenit la fel de automată ca gestul vacii de a-şi mişca uşor coada.

— Spune-i că data viitoare trebuie să se prezinte mai bine, îi comunică Mandel băiatului.

Băiatul zâmbeşte şi se uită în zare. Mă aşez în praf, aşteptând comanda pentru următoarea acrobaţie.

— Ştii să sari? îl întreabă el pe băiat. Dă-i omului sfoara şi cere-i să-ţi arate cum se sare.

Sar.

Am intrat în pământ de ruşine prima oară când a trebuit să ies din celulă şi să stau gol în faţa acestor netrebnici, sau să-mi mişc corpul încolo şi-ncoace ca să-i distrez. Acum am depăşit stadiul ruşinii. Mintea e cu totul îndreptată către ameninţarea care pândeşte pe moment, când genunchii mi se înmoaie sau când mă apucă inima şi trebuie să mă opresc; şi de fiecare dată descopăr surprins că după o scurtă perioadă de odihnă, după ce mi se administrează un pic de tortură, pot fi silit să mă mişc din nou, să sar, să ţopăi, să mă târăsc sau să alerg încă puţin. Va veni oare vreun moment în care mă voi culca la pământ spunându-le „omorâţi-mă, prefer să mor decât să continuu aşa”? Uneori cred că mă apropii de momentul acela, dar de fiecare dată îmi dau seama că m-am înşelat.

Nici urmă de măreţie consolatoare în toate astea. Când mă trezesc în miez de noapte, este pentru că retrăiesc în vis înjosirile din timpul zilei în cel mai mic detaliu. Nu mi se permite să mor, se pare, altfel decât ca un câine într-un colţ.

*

Într-una dintre zile, se deschide uşa; mă trezesc dând ochii nu cu doi oameni, ci cu un întreg detaşament.

— Ia, spune Mandel, întinzându-mi un capot de femeie din pânză. Pune-l pe tine.

— De ce?

— Foarte bine atunci, dacă vrei să umbli gol, atunci umblă gol.

Îmi trag capotul peste cap. Ajunge cam până la jumătatea coapselor. Le zăresc pe două dintre cele mai tinere fete în casă ascunzându-se la loc în bucătărie şi izbucnind în râs.

Încheieturile îmi sunt prinse la spate şi legate.

— A venit timpul, domnule magistrat, îmi şopteşte Mandel în

ureche. Încearcă să te comporţi ca un bărbat.

Sunt sigur că respiraţia îi miroase a băutură.

Mă scot din grădină. Sub dud, unde pământul e vineţiu de la sucul de fructe strivite, s-au adunat mai mulţi oameni. Copiii se hârjonesc printre crengile copacului. Pe măsură ce mă apropii, se face tăcere.

Un soldat aruncă un capăt de frânghie; unul dintre copii o prinde, o trece pe după o creangă şi i-o aruncă înapoi.

Ştiu că nu e decât o şmecherie, un nou mod de a petrece o după-amiază pentru oamenii ăştia plictisiţi de vechile spectacole de tortură. Dar simt cum mi se înmoaie picioarele.

— Unde e colonelul? şoptesc.

Dar nimeni nu-mi dă atenţie.

— Vrei să spui ceva? întreabă Mandel. Spune tot ce vrei. Îţi dăm ocazia.

Mă uit în ochii lui limpezi, albaştri, atât de limpezi încât parcă ar fi lentile de cristal trase peste pupile. Se uită la mine. Habar n-am ce vede. Gândindu-mă la el, am rostit cuvintele *„torţionar... torţionar”* ca pentru mine, dar sunt cuvinte stranii, şi cu cât le repet mai mult, cu atât mai stranii devin, până când îmi înţepenesc pe limbă ca nişte pietre. Poate că acest om, împreună cu bărbatul pe care îl aduce după el ca să îl ajute la treabă şi colonelul lor sunt cu toţii nişte torţionari, poate că aşa şi sunt înregistraţi pe fişele lor arhivate undeva, în Capitală, deşi e mai probabil că pe fişe scrie „ofiţeri de securitate”. Dar când mă uit la el, nu văd decât doi ochi limpezi, albaştri, un chip atrăgător şi cam rigid, dinţii puţin cam lungi în zona gingiilor. El se ocupă de sufletul meu: zi de zi îmi dă carnea la o parte şi îmi expune sufletul la lumină; probabil că a văzut multe suflete la locul de muncă în cursul vieţii. Dar grija pentru sufletele care i se încredinţau pare să nu-i fi afectat mai mult decât îl marchează pe un chirurg inimile operate.

— Îmi dau silinţa să îţi înţeleg sentimentele faţă de mine, spun.

Nu pot să nu mormăi, cu un glas tremurător, că mi-e frică şi că am început să transpir.

— Mai mult decât ocazia de a mă adresa acestor oameni, cărora nu am nimic să le spun, m-aş bucura de câteva cuvinte din partea ta. Ca să înţeleg cum se face că eşti atât de devotat muncii tale. Şi ca să aud ce crezi despre mine, cel pe care l-ai rănit atât de tare şi pe care acum pari să vrei să-l ucizi.

Mirat, mă gândesc la fraza asta atât de elaborată, care a pornit din mine, şerpuitor, către el. Sunt nebun, oare, încercând să-l provoc?

— Vezi mâna asta? întreabă el.

Îşi ţine mâna la numai doi centimetri de faţa mea.

— Când eram mai tânăr – îşi îndoaie degetele – eram în stare să bag degetul ăsta – ridică arătătorul – printr-o cochilie.

Îmi atinge fruntea cu degetul şi apasă. Mă dau un pas înapoi.

Au până şi o glugă pregătită pentru mine, un sac pe care mi-l trag pe cap şi mi-l leagă în jurul gâtului cu o sfoară. Prin ochiurile ţesăturii, îi văd aducând scara şi proptind-o de creangă. Sunt dus până la scară, piciorul îmi este aşezat pe treapta de jos, mi se pune laţul de gât.

— Acum urcă, mă îndeamnă Mandel.

Întorc capul şi văd două siluete care ţin de un capăt al sforii.

— Urcă, îmi porunceşte Mandel, ţinându-mă de braţ.

Sfoara se întinde.

— Ţine-o strânsă, ordonă el.

Urc treptele, urcă după mine, ghidându-mă. Număr trei trepte. Mă frec de frunze. Mă opresc. Îmi ţine braţul şi mai strâns acum.

— Tu crezi că ne jucăm aici? Crezi că nu vorbesc serios?

Transpiraţia îmi înţeapă ochii înăuntrul sacului.

— Nu, îi spun, nu cred că glumeşti.

Atâta timp cât frânghia rămâne întinsă, ştiu că se prefac. Dacă frânghia se slăbeşte şi alunec, o să mor.

— Atunci ce ai să-mi spui?

— Vreau să-ţi spun că între mine şi barbari nu s-a întâmplat nimic legat de treburi militare. A fost o afacere pur personală. Am dus-o pe fată înapoi la familia ei, atât.

— Atât ai să-mi spui?

— Aş mai vrea să spun că nimeni nu merită să moară.

În capotul absurd în care sunt îmbrăcat şi cu sacul pe cap, cu greaţă faţă de propria-mi laşitate în gât, spun:

— Vreau să trăiesc. Aşa cum vrea orice om. Vreau să trăiesc şi să mor. Să trăiesc, să trăiesc şi să tot trăiesc. Indiferent de ce se întâmplă în rest.

— Asta nu e suficient.

Îmi dă drumul la braţ. Mă clatin pe treapta a zecea, iar sfoara îmi păstrează echilibrul.

— Vezi? spune el.

Se retrage de pe scară, lăsându-mă singur.

Nu simt sudoare acum, ci lacrimi.

Se aude un foşnet în frunze, în spatele meu. O voce de copil.

— Unchiule, vezi ceva?

— Nu.

— Hei, maimuţicilor, ia coborâţi de-acolo! strigă cineva de jos.

Prin sfoara întinsă, simt vibraţiile mişcărilor lor printre crengi.

Rămân aşa o vreme, clătinându-mă cu precauţie pe treaptă, protejat de lemnul pe care îl simt sub picioare, încercând să nu mă înclin prea tare, ca să păstrez tensiunea frânghiei pe cât posibil constantă.

Oare cât timp va continua mulţimea asta de gură-cască să jubileze la vederea unui om care stă pe o scară? Aş sta aici până când mi se va scurge carnea de pe oase, pe vânt, furtună, grindină şi potop, numai să trăiesc.

Dar acum frânghia se încordează, ba chiar o aud frecându-se de coaja de copac, şi trebuie să mă întind ca să nu mă sugrume.

Asta nu e o probă de răbdare, aşadar: dacă mulţimea nu se declară satisfăcută, se schimbă regulile. Dar ce folos să învinuieşti mulţimea? E numit un ţap ispăşitor, se inaugurează o sărbătoare, legile se suspendă brusc: cine nu s-ar îngrămădi aici să ia parte la divertisment? Oare la ce obiectez în legătură cu aceste spectacole ale înjosirii, suferinţei şi morţii pe care le încurajează regimul nostru, dacă nu la indecenţa lor? Pentru ce îşi vor aminti oamenii de anii mei de administraţie, dacă nu pentru faptul că locul masacrului s-a deplasat de la piaţă spre periferia oraşului acum douăzeci de ani, în numele decenţei? Încerc să evoc ceva, un cuvânt de spaimă, un ţipăt, dar funia e acum atât de încordată încât sunt sugrumat, incapabil să mai scot o vorbă. Sângele îmi pulsează în urechi. Simt cum degetele de la picioare îşi pierd echilibrul. Atârn în aer, lovindu-mă uşor de scară, dând violent din picioare. Ciocanul din ureche se aude mai încet, apoi mai tare, până când nu mai aud nimic altceva.

Stau cu faţa la un bătrân, ţinând ochii strânşi din cauza vântului, aşteptându-l să vorbească. Puşca veche se odihneşte încă între urechile calului, dar nu e îndreptată către mine. Sunt conştient de vastitatea cerului ce ne-nconjoară şi de deşert.

Mă uit la buzele lui. Dintr-o clipă într-alta ar trebui să înceapă să vorbească: trebuie să ascult cu grijă, să pot prinde fiecare silabă, astfel încât mai târziu, repetându-le pentru mine, meditând la ele, să descopăr răspunsul la o întrebare care pe moment mi-a zburat ca o pasăre din amintire.

Văd fiecare fir de păr din coama calului, fiecare rid de pe faţa bătrânului, fiecare piatră şi fiecare brazdă a dealului.

Fata, cu părul ei negru împletit, atârnat pe un umăr, după moda barbară, stă în şa, în spatele lui. Are capul plecat; îl aşteaptă să vorbească.

Suspin. „Ce păcat, îmi spun. E prea târziu acum."

Atârn liber. Vântul îmi ridică pe neaşteptate capotul şi începe să se joace cu trupul meu gol. Sunt relaxat, plutesc. În hainele unei femei.

Cele două prelungiri care cred că sunt picioarele mele ating pământul, deşi sunt complet amorţite. Mă întind cu grijă, cu tot corpul, uşor ca o frunză. Lucrul care mi-a ţinut capul atât de strâns până acum slăbeşte în intensitate. Respir. Totul e bine. Apoi mi se dă jos gluga, soarele mă orbeşte, sunt ridicat în picioare, totul pluteşte în

jurul meu, mă apucă leşinul.

Cuvântul *zbor* intervine subtil, undeva la limita conştienţei. Da, e adevărat, am zburat.

Mă uit în ochii albaştri ai lui Mandel. Buzele i se mişcă, dar nu aud niciun cuvânt. Clatin din cap şi, odată pornit, descopăr că nu mă mai pot opri.

— Spuneam, zice el, că *acum o să-ţi arătăm un alt fel de a zbura.*

— Nu te aude, spune cineva.

— Ba aude, răspunde Mandel.

Îmi ridică laţul de la gât şi îl înfăşoară în jurul corzii care îmi leagă încheieturile.

— Ridicaţi-l.

Dacă îmi pot ţine braţele imobile, dacă sunt un acrobat suficient de bun încât să balansez un picior şi să îl răsucesc în jurul unei sfori, voi putea, fără îndoială, să atârn cu capul în jos fără să păţesc nimic: ăsta e ultimul gând înainte ca ei să înceapă să tragă de mine. Dar sunt slab ca un prunc, braţele se lasă uşor ridicate la spate, iar când picioarele se desprind de pământ, simt o ruptură teribilă în zona umerilor, ca şi când straturi întregi de muşchi ar ceda. Din gât îmi răzbate primul urlet uscat, ca zgomotul unor pietricele azvârlite pe pământ. Doi băieţi cad din copac şi, mână în mână, fără să se uite în spate, îşi iau tălpăşiţa. Urlu repetat, nu mă pot opri, răcnetul vine dintr-un corp care se vede maltratat iremediabil şi îşi urlă spaima. Chiar dacă m-ar auzi toţi copiii din oraş, tot nu m-aş opri: să ne rugăm doar ca ei să nu imite jocurile părinţilor, căci altfel, mâine vom avea o mare de biete corpuri atârnate de copaci. Cineva mă împinge şi încep să plutesc încoace şi-ncolo, descriind un arc, la un metru deasupra pământului, ca o molie uriaşă, bătrână, cu aripile prinse, mugind, urlând.

— Îşi cheamă prietenii barbari, observă cineva. Ce auziţi acum e limba barbară.

Se aud râsete.

5

Barbarii ies noaptea. Înainte de căderea întunericului, ultimul ţap trebuie adus înăuntru, porţile blocate şi un ceas instalat în fiecare punct de observaţie, ca să marcheze orele. Întreaga noapte, se spune, barbarii dau târcoale, dornici de crimă şi de jaf. Copiii văd în vis cum se desfac obloanele şi feţe de barbari fioroşi îi privesc pofticios. „Barbarii sunt aici!” ţipă ei şi nu pot fi calmaţi. Îmbrăcămintea dispare de pe frânghiile de uscat, mâncarea din cămări, oricât de bine ar fi închise. Barbarii au săpat un tunel pe sub ziduri, spun oamenii; vin şi pleacă după cum au chef, iau tot ce vor; nimeni nu mai poate trăi în siguranţă. Ţăranii încă ară pământul, dar ei umblă mereu în haită, niciodată neînsoţiţi. Acţionează fără pic de milă: barbarii nu aşteaptă decât recolta, se spune, şi inundă câmpurile iar.

De ce nu îi opreşte armata pe barbari? se întreabă oamenii. Viaţa la graniţă a devenit prea grea. Se vorbeşte despre întoarcerea în Vechiul Tărâm, dar îşi amintesc mai apoi că drumurile nu mai sunt sigure din pricina barbarilor. Ceaiul şi zahărul nu mai pot fi cumpărate peste tejghea, pentru că proprietarii magazinelor îşi strâng proviziile. Cei care mănâncă bine o fac cu uşile închise, de frică să nu stârnească invidia vecinului.

Acum trei săptămâni, o fetiţă a fost violată. Prietenii ei, care se jucau în şanţurile cu apă, habar n-au avut, până când s-a întors singură, sângerând, amuţită. Zile întregi a rămas acasă la părinţi, uitându-se în tavan. Nimeni şi nimic nu o putea face să povestească ce i se întâmplase. Când se stingea lampa, începea să plângă. Prietenii ei pretind că un barbar a făcut-o. L-au văzut pitindu-se între trestii. L-au recunoscut după înfăţişare: era urât ca un barbar. Acum tuturor copiilor li s-a interzis să se mai joace în afara porţilor, iar ţăranii cară bâte şi pumnale după ei când merg pe câmp.

Cu cât mai pătimaş sunt urâţi barbarii, cu atât mai adânc mă cuibăresc în colţul meu, sperând că nimeni nu-şi va aduce aminte de mine.

E mult de când a doua expediţie a pornit cu atâta curaj, înarmată cu steaguri, trompete, armăsari focoşi şi armuri strălucitoare ca să-i alunge pe barbari din vale şi să le dea o lecţie pe care să nu o uite nici copiii, nici nepoţii lor. De atunci n-am primit nicio depeşă, niciun comunicat la telegraf. Emoţia de pe timpuri, când se organizau zilnic parade militare în piaţă, demonstraţii de pricepere cavalerească, a dispărut demult. În schimb, aerul e plin de zvonuri îngrijorătoare. Unii

spun că pe întreaga linie de frontieră au izbucnit conflicte, că barbarii din nord s-au alăturat celor din vest, că armata imperială e neînsemnată, că în curând vom fi nevoiţi să abandonăm apărarea pe care acum ne-o asigură avanposturile periferice precum acesta, pentru a ne îngriji cu toată forţa de protecţia teritoriului central. Alţii spun că nu primim nicio ştire despre război doar pentru că soldaţii noştri au pătruns adânc în inima terenului inamic şi sunt mult prea ocupaţi să omoare şi să cucerească pentru a mai avea timp să trimită depeşe. În curând, când ne vom aştepta mai puţin, oamenii noştri se vor întoarce în pas de defilare, epuizaţi, dar victorioşi, iar noi ne vom bucura în sfârşit de pace.

În sânul garnizoanei care a rămas în urmă e mai multă beţie decât am văzut vreodată adunată la un loc, mai multă aroganţă faţă de oamenii din oraş. Au avut loc incidente în care soldaţii au intrat în magazine, au luat tot ce-au poftit şi au plecat fără să plătească. La ce i-ar fi folosit vânzătorului să declanşeze alarma, când criminalii şi garda civilă sunt aceiaşi oameni? Vânzătorii i se plâng lui Mandel, care e responsabil pe durata stării de urgenţă, în timp ce Joll e plecat cu armata. Mandel promite, dar nu ia nicio măsură. De ce ar face-o? Tot ce contează pentru el este să rămână popular în rândul oamenilor lui. Cu toată parada de vigilenţă pe metereze şi raidurile săptămânale pe malul lacului (pentru barbarii care stau la pândă, deşi niciunul nu a fost prins), disciplina e laxă.

Între timp, eu, bătrânul clovn care şi-a pierdut ultima brumă de autoritate în ziua în care a rămas atârnat de un copac în lenjerie feminină, strigând după ajutor, creatura aceea împuţită care timp de o săptămână şi-a lins mâncarea de pe asfalt ca un câine, pentru că nu mai ştia să-şi folosească mâinile, nu mai sunt închis. Dorm într-un colţ din curtea cazărmii; mişun de colo-colo în capotul meu jegos. Când cineva ridică palma asupra mea, mă chircesc. Trăiesc ca o vietate înfometată din spatele casei, ţinută în viaţă, probabil, numai ca mărturie pentru animalul care se ascunde în fiecare iubitor de barbari. Ştiu că nu sunt în siguranţă. Uneori simt o privire scârbită îndreptată către mine. Nu privesc în sus. Ştiu că pentru unii perspectiva de a curăţa curtea de uscături zburându-mi creierii de la o fereastră superioară e tentantă.

Un val de refugiaţi a năpădit oraşul – pescari ale căror aşezări mărunte presară toată lungimea râului şi malul dinspre nord, cu o limbă pe care nu o înţelege nimeni, purtându-şi casele în spinare, însoţiţi de câinii lor slabi şi de copii rahitici care se ţin după ei. Oamenii s-au adunat în jurul lor când au apărut pentru prima dată. „V-au alungat barbarii?” i-au întrebat, făcând feţe aprige, întinzând deja arcuri şi săgeţi imaginare. Nimeni nu a întrebat despre soldaţii imperiali sau despre tufele care au luat foc.

La început, aceşti sălbatici s-au bucurat de simpatie, iar oamenii i-au ajutat cu mâncare şi îmbrăcăminte veche, până când au început să-şi instaleze adăposturile din paie de-a lungul zidului din piaţă de lângă nuci, iar copiii lor au devenit brusc suficient de curajoşi încât să se strecoare în bucătărie şi să fure, plus că într-o noapte, o haită de câini de-ai lor a pătruns în ţarc şi a gâtuit douăsprezece oi. Simpatia s-a transformat în ură. Soldaţii au luat măsuri, împuşcându-le toţi câinii care le ieşeau în cale şi distrugându-le adăposturile aliniate la zid într-o dimineaţă, când oamenii erau încă pe malul lacului. Zile întregi, pescarii s-au ascuns în trestii. Apoi, una câte una, micile lor căsuţe de paie au apărut din nou, de data asta în afara oraşului, sub zidul dinspre nord. Li s-a dat voie să-şi păstreze colibele, dar santinelele de la intrare au primit ordin să nu-i lase să intre. Acum regula s-a mai îmblânzit, şi pot fi văzuţi vânzând peşte din uşă în uşă dimineaţa. Nu se pricep la bani şi sunt înşelaţi în mod revoltător. S-ar lipsi de orice pentru un degetar de rom.

Sunt o populaţie osoasă, cu pieptul proeminent. Femeile par mereu gravide; copiii se opresc din creştere devreme. Pe unele dintre fetele mai tinere se pot observa urmele unei frumuseţi fragile, cu ochi înlăcrimaţi. În rest, nu reuşesc să văd în ei decât ignoranţă, viclenie, neglijenţă. Dar ce găsesc *ei* la mine, dacă mă văd vreodată? O vietate holbându-se din spatele unei porţi. Pata de murdărie a acestei oaze minunate, unde se bucură de o siguranţă precară.

Într-o zi, o umbră se aşază deasupra mea, în locul unde moţăi în grădină, un picior mă împunge şi, privind în sus, întâlnesc ochii albaştri ai lui Mandel.

— Te hrănesc bine? Te îngraşi la loc?

Dau din cap, aşezându-mă la picioarele lui.

— Pentru că n-o să putem să îţi dăm de mâncare la nesfârşit.

Urmează o lungă pauză, în care ne examinăm unul pe altul.

— Când o să începi din nou să munceşti ca să-ţi plăteşti întreţinerea?

— Sunt un prizonier în aşteptarea judecăţii. Prizonierii care aşteaptă să fie judecaţi nu sunt obligaţi să lucreze ca să se întreţină. Asta e legea. Sunt ţinuţi pe spezele publice.

— Dar tu nu eşti prizonier. Eşti liber să pleci când vrei.

Aşteaptă, câtă vreme eu muşc momeala oferită cu generozitate. Nu spun nimic. El continuă.

— Cum poţi fi prizonier de vreme ce nu ai cazier? Crezi că nu ţinem evidenţa? Pe tine nu te avem în evidenţă. Aşa că trebuie să fii liber.

Mă ridic şi îl urmez prin grădină până la poartă. Gardianul îi dă cheia, iar el deschide uşa.

— Vezi? Poarta e deschisă.

Ezit înainte de a ieşi pe poartă. Aş vrea să ştiu ceva. Mă uit la faţa lui Mandel, la ochii limpezi, ferestre ale sufletului, la gura din care spiritul lui se exprimă pe sine.

— Ai un minut? îl întreb.

Stăm în poartă, iar paznicul din fundal se face că nu ne aude. Eu spun:

— Nu mai sunt tânăr, şi orice viitor aş fi avut prin părţile astea, acum nu mai contează, s-a năruit.

Fac un gest către piaţă, spre praful care se învolbură din pricina vântului de vară târzie, purtător de mană viticolă şi de tot felul de boli.

— Pe lângă asta, am murit deja o dată, în copacul ăla, numai că te-ai decis să mă salvezi. Aşa că aş vrea să ştiu ceva înainte să plec. Dacă nu e prea târziu, cu barbarul la porţi.

Simt cum un zâmbet fin de sarcasm îmi mângâie buzele, nu mă pot abţine. Mă uit în sus, către cerul vid.

— Iartă-mă dacă întrebarea ţi se pare obraznică, dar aş vrea să te întreb: cum crezi că mai e posibil să mănânci după ce i-ai... lucrat pe oamenii ăia? Asta e o întrebare pe care mi-am pus-o întotdeauna în faţa călăilor şi a altor asemenea oameni. Stai aşa! Ascultă-mă încă o clipă, sunt sincer, m-am frământat enorm înainte să îţi pun întrebarea asta, fiindcă mă înspăimânţi. Nu trebuie să ţi-o spun, sunt sigur că eşti conştient. Ţi-e uşor să mănânci după aceea? Mi-am închipuit că normal ar fi să te speli pe mâini. Dar cum nicio spălare obişnuită nu ar ajunge, ai avea nevoie de intervenţia unui preot, de un ceremonial de purificare, nu crezi? O formă de curăţare a sufletului deopotrivă – iată cum mi-am închipuit eu că stau lucrurile. Altfel, cum ai mai putea să te întorci la viaţa de zi cu zi, să stai la masă, de exemplu, şi să mănânci pâine alături de familia sau de prietenii tăi?

Se întoarce, dar cu o mână lentă, ca o gheară, reuşesc să-i prind braţul.

— Nu, ascultă! îi spun. Nu mă înţelege greşit, nu te învinuiesc, nu te acuz, am trecut demult peste asta. Adu-ţi aminte că şi eu mi-am devotat viaţa legii, îi cunosc mecanismele, căile justiţiei sunt uneori neştiute, ştiu asta. Încerc doar să înţeleg felul în care trăieşti. Încerc să-mi imaginez cum respiri, mănânci şi trăieşti zi de zi. Dar nu pot! Asta mă tulbură! Dacă aş fi în locul lui, îmi spun, mâinile mele s-ar simţi atât de murdare, încât gândul m-ar sufoca...

Se smulge din strânsoarea mea şi mă izbeşte în piept atât de tare, încât încep să gâfâi şi cad pe spate.

— Nenorocitule! urlă el. Dement bătrân! Marş de-aici! Du-te şi mori odată undeva!

— Când mă duceţi la proces? strig eu către spatele care acum se îndepărtează.

Nu mă bagă în seamă.

*

Nu am unde să mă ascund. Şi de ce aş face-o? De dimineaţa până seara sunt în piaţă, expus vederii, rătăcind prin jurul grajdurilor sau aşezat la umbra unui copac. Şi încetul cu încetul, pe măsură ce se împrăştie vestea cum că bătrânul magistrat şi-a primit pedeapsa iar acum şi-a revenit, oamenii nu mai tac şi nu se mai întorc cu spatele când mă apropii. Descopăr că nu sunt lipsit de prieteni, mai ales în rândul femeilor, care nu-şi pot ascunde nerăbdarea de a auzi varianta mea. Rătăcind pe străzi, trec pe lângă nevasta durdulie a responsabilului de cartier, care întinde rufe afară. Ne salutăm.

— Ce mai faceţi, domnule? întreabă ea. Am auzit că aţi trecut prin vremuri cumplite.

Ochii ei lucesc avizi, dar precauţi.

— Nu vreţi să intraţi la o ceaşcă de ceai?

Ne aşezăm la masa din bucătărie, ea îşi trimite copiii să se joace afară şi, în timp ce beau din ceai şi ronţăi încet delicioşii biscuiţi de ovăz pe care i-a pregătit, face prima mişcare în acest joc ocolit de întrebări şi răspunsuri:

— Aţi lipsit atât de mult, încât ne-am întrebat dacă vă veţi mai întoarce vreodată... Şi apoi, tot necazul de care aţi avut parte! Cum s-au schimbat lucrurile! Nu era agitaţia asta când eraţi responsabil. Străinii ăştia veniţi din Capitală ne-au dat totul peste cap!

E rândul meu. Suspin:

— Da, ei nu înţeleg cum ne descurcăm în provincie, nu-i aşa? Toate aceste probleme iscate în jurul unei fete...

Înfulec încă un biscuit. Un biet îndrăgostit e luat în derâdere, după care i se iartă totul. Întotdeauna.

— Pentru mine era doar o chestiune de bun-simţ să o duc înapoi la rudele ei, dar cum să-i faci să înţeleagă?

Continuu să-i vorbesc în doi peri. Ea ascultă toate jumătăţile astea de adevăr, aprobând din cap, privindu-mă ca un uliu; ne prefacem că vocea pe care o aude nu e vocea unui bărbat care a atârnat o zi întreagă de un copac, implorând milă atât de tare, încât ar fi putut scula şi morţii.

— Oricum, să sperăm că s-a terminat. Încă mă doare – îmi ating umărul – un corp se însănătoşeşte cu atât mai greu cu cât îmbătrâneşti...

Aşa că încep să cânt ca să mă întreţin. Iar dacă mi se face foame seara, dacă aştept la uşa cazărmii fluierul care cheamă câinii şi mă strecor înăuntru încetişor, reuşesc de regulă să obţin de la fetele din bucătărie resturi de la cina soldaţilor, un castron de fasole rece,

rămăşiţele consistente de la supă sau o jumătate de franzelă.

Sau dimineaţa merg până la han şi, rezemat de geamul de la bucătărie, adulmec toate aromele, maghiran, drojdie, ceapă tocată şi grăsime de oaie fumegândă. Mai, bucătăreasa, unge întotdeauna tigăile în care prăjeşte: îi urmăresc degetele îndemânatice cum plonjează în oala de grăsime şi ung apoi tigaia din trei mişcări circulare rapide. Mă gândesc la foitajele ei, la faimoasa şuncă şi plăcinta cu brânză pe care o coace, şi simt cum gura îmi e inundată de salivă.

— Atât de mulţi au plecat, spune ea, întoarsă spre bucata de cocă, nici nu pot să-ţi spun. O mare parte a plecat acum câteva zile. Una din fetele de aici – micuţa cu păr lung şi drept, ţi-o aminteşti, poate – era dintr-ai lor, a plecat cu iubitul ei.

Vocea cu care mă informează e plată, fără intonaţie, şi îi sunt recunoscător pentru respectul pe care mi-l arată.

— Sigur că e de-nţeles, continuă ea. Dacă vrei să pleci, trebuie să pleci acum, e drumul lung, periculos pe deasupra, şi nopţile se fac din ce în ce mai reci.

Vorbeşte despre vreme, despre vara trecută şi despre semnele că iarna se apropie, ca şi când acolo unde am fost eu, în celula mea, la nici trei sute de paşi de unde ne aflăm acum, aş fi pierdut contactul cu frigul şi căldura, cu umezeala şi ariditatea. Pentru ea, îmi dau seama acum, am dispărut şi reapărut, iar în tot acest timp am fost privat de lume.

Am ascultat, am dat din cap şi am visat cât timp ea şi-a depănat povestea. Acum vorbesc eu.

— Ştii, îi spun, când am fost închis – în cazarmă, nu în noua închisoare, într-o cameră în care m-au încuiat – mi-a fost atât de foame, încât nici nu m-am gândit la femei, ci numai la băutură. Trăiam de la o masă la alta. Niciodată nu mi se dădea suficient de mâncare. Îmi înfulecam mesele ca un câine şi mai voiam. Am îndurat multă suferinţă de câteva ori, nu doar o dată: mâinile, braţele şi ăsta – ating nasul îngroşat, cicatricea urâtă de sub ochi de care oamenii sunt fascinaţi pe furiş, după cum încep să îmi dau seama –, de fiecare dată când visam la o femeie, o vedeam ca pe cineva care vine în toiul nopţii şi-mi alină durerea. Un vis de copil. Ce nu ştiam era cât de multă dorinţă se poate aduna în oase şi ieşi la suprafaţă deodată, într-o zi. Ceea ce ai spus adineauri, de pildă – fata de care vorbeai – ...mi-a fost foarte dragă, cred că ştii asta, deşi, din delicateţe, ai evitat... Când mi-ai spus că a plecat, mărturisesc că m-am simţit ca izbit aici, în piept. O lovitură.

Mâinile i se mişcă şi mai îndemânatic, decupând forma cercului cu un castron, apucând colţurile şi împăturindu-le. Îmi evită ochii.

— Am urcat în camera ei astă-noapte, dar uşa era închisă. Am

cedat, ridicând din umeri. Are mulţi amanţi, niciodată nu m-am iluzionat că aş fi singurul... Dar ce voiam, în definitiv? Un loc în care să dorm, cu siguranţă; dar şi altceva. De ce să mă prefac? Cu toţii ştim că ceea ce caută bărbaţii bătrâni e să-şi recapete tinereţea în braţele unei femei tinere.

Acum bate coca, o frământă, o rulează: o femeie tânără cu copii, trăind cu o mamă exigentă; ce îi spun oare vorbele mele despre durere şi singurătate? Mirat, îmi ascult propriile fraze. „Nimic să nu rămână nespus", îmi ziceam când i-am întâlnit pentru prima oară pe torţionari faţă în faţă. „De ce să-ţi ţii buzele pecetluite, ca un idiot? N-ai secrete. Lasă-i să ştie că lucrează cu carne şi sânge! Strigă-ţi teroarea, urlă când te doare! Ei trăiesc din tăcerile încăpăţânate: asta le confirmă că fiecare suflet e un lacăt care trebuie spart cu răbdare. Deschide-te! Deschide-ţi inima!" Aşa că am strigat, am zbierat şi am spus tot ce-mi venea în minte. Ce motive insidioase! Căci ceea ce aud acum când îmi dezleg limba şi o las să umble în voie nu e decât plânsul subtil al unui cerşetor.

— Ştii unde am dormit noaptea trecută? mă aud zicând. Cunoşti acoperişul înclinat din spatele hambarului?

Dar mai presus de toate tânjesc după mâncare, şi din ce în ce mai intens cu fiecare săptămână care trece. Vreau să devin gras. Foamea mă copleşeşte zi şi noapte. Mă trezesc cu stomacul chiorăindu-mi, abia aştept să-mi încep tura, pândind la poartă ca să adulmec aroma blândă de ovăz şi să aştept resturile de prăjeală; rugându-mă de copii să-mi arunce dude din pom; întinzându-mă peste un gard din grădină ca să iau o pară; mergând din uşă în uşă, biet om fără noroc, victimă a unei ameţeli amoroase, dar vindecat acum, gata să zâmbească la orice i se oferă, o felie de pâine cu gem, o ceaşcă de ceai, la prânz poate chiar un castron de tocană sau o farfurie de ceapă cu fasole, şi întotdeauna fructe, caise, piersici, rodii, recolta unei veri generoase. Mănânc ca un cerşetor, înfulecând bucatele cu un apetit uriaş, ştergând apoi farfuria atât de sârguincios, încât inima îmi tresaltă privind-o. Nu e de mirare că pe zi ce trece reintru pe lista de favoriţi a concetăţenilor mei.

Şi cum pot să flatez, cum pot să mă gudur! Nu o dată am primit o gustare delicioasă pregătită special pentru mine: o ciozvârtă de oaie, prăjită în piper şi arpagic, sau o felie de şuncă şi roşii pe pâine, cu un triunghi de brânză din lapte de capră. Dacă pot căra apă sau lemne de foc în schimb, o fac bucuros, în semn de mulţumire, deşi nu mai sunt nici pe departe atât de puternic cum eram odată. Şi dacă pe moment nu mi-am epuizat resursele de hrană în oraş – căci trebuie să am grijă să nu devin o povară pentru binefăcătorii mei – pot oricând să le fac o vizită pescarilor din tabăra de-afară şi să-i ajut să cureţe peşte. Am învăţat câteva cuvinte în limba lor, sunt primit fără rezerve, căci ei înţeleg ce înseamnă să fii cerşetor şi îşi împart mâncarea cu mine.

Vreau să devin din nou gras, mai gras ca niciodată. Vreau o burtă care să bolborosească de mulţumire când o cuprind cu palmele, vreau să-mi simt bărbia cum se afundă în perna gâtului şi pieptul cum tremură când merg. Nu vreau decât o viaţă de om satisfăcut. Vreau (deşartă speranţă!) să nu-mi mai fie foame niciodată.

*

Au trecut aproape trei luni de când expediţia a părăsit oraşul şi n-am primit încă vreo veste de la ea. În schimb, circulă zvonuri teribile peste tot: că forţa ar fi fost ademenită în deşert şi lichidată; că, fără ca noi să ştim, ar fi fost chemată să ne apere teritoriul, lăsând oraşele de pe graniţă în seama barbarilor, ca ei să le jefuiască în voie, după bunul plac. În fiecare săptămână, cei mai prudenţi părăsesc oraşul în câte un convoi, îndreptându-se spre est, zece sau douăsprezece familii călătorind împreună „în vizită la rude", eufemistic spus, „până când se vor mai domoli lucrurile". Pleacă în fruntea unor caravane, împingând cărucioare, cărând poveri pe cap, încărcându-şi până şi copiii ca pe nişte animale. Am văzut chiar o căruţă lungă, pe patru roţi, trasă de oi. Animalele de povară nu mai pot fi cumpărate. Cei care pleacă sunt cei mai raţionali dintre toţi, soţii şi nevestele care se trezesc noaptea din somn şi vorbesc, fac planuri, eliminând pierderile din calcul. Îşi părăsesc căminele confortabile, încuindu-le „până când ne vom întoarce", luând cu ei cheile ca amintire. În ziua următoare, găşti de soldaţi pătrund în casele lor, jefuiesc, distrug mobila, murdăresc podelele. Împotriva celor care sunt văzuţi pregătindu-se de plecare se iscă resentimente. Sunt insultaţi în public, atacaţi sau jefuiţi fără milă. Sunt şi familii care dispar pur şi simplu în miez de noapte, mituind gărzile ca să le deschidă poarta, apucând-o pe drumul către est şi aşteptând la primul popas să se strângă mai multe familii, ca să poată călători împreună în siguranţă.

Soldaţii tiranizează întregul oraş. Au ţinut o întrunire la lumina felinarului, în piaţă, ca să-i denunţe pe „laşi şi trădători" şi să-şi afirme loialitatea colectivă faţă de Imperiu. *NOI RĂMÂNEM* a devenit deviza celor credincioşi: cuvintele pot fi văzute pe pereţi, peste tot. Am rămas în întuneric, la marginea mulţimii imense adunate în acea noapte (nimeni nu a fost suficient de curajos încât să rămână acasă), ascultând cuvintele acelea scandate grav, ameninţător, de către o mare de glasuri. Am simţit un fior pe şira spinării. După întâlnire, soldaţii au condus o procesiune pe străzile oraşului. Se lovea cu picioarele în uşi, se spărgeau ferestre, se dădea foc la case. Până înspre dimineaţă s-a băut şi s-a chefuit în piaţă. M-am tot uitat după Mandel, însă nu l-am zărit. Poate că nu mai deţinea controlul asupra garnizoanei, dacă într-adevăr soldaţii au fost vreodată dispuşi să

primească ordine de la un jandarm.

Când au fost repartizaţi în oraşul ăsta pentru prima dată, aceşti soldaţi, străini de felul nostru de a fi, recruţi din întreg Imperiul, au fost întâmpinaţi cu răceală. „Nu avem nevoie de ei aici”, au spus oamenii, „cu cât pleacă mai curând să lupte împotriva barbarilor, cu atât mai bine”. Nu li s-a acordat credit deloc în magazine, mamele şi-au ţinut fiicele departe de ei. Dar după ce şi-au făcut apariţia barbarii, atitudinea asta faţă de ei s-a schimbat. Acum că par singurul lucru care ne mai apără în faţa distrugerii totale, aceşti soldaţi străini sunt curtaţi cu sârg. Un comitet de cetăţeni aranjează o chetă săptămânală pentru a da petrecere în cinstea lor, cu berbeci la proţap şi cu butoaie întregi de rom. Fetele din oraş le stau la dispoziţie. Au dreptul să facă tot ce poftesc, atâta vreme cât ne păzesc de inamic. Şi cu cât sunt mai linguşiţi, cu atât devin mai aroganţi. Ştim că nu ne putem lăsa în seama lor. Cu hambarul aproape gol şi cu grosul populaţiei dispărut în totalitate, ce i-ar mai putea reţine, odată terminată petrecerea? Tot ce putem spera e că vor fi împiedicaţi să ne părăsească de chinurile călătoriei pe timp de iarnă.

Căci sunt semne peste tot că iarna se apropie. În primele ore ale dimineţii, o briză răcoroasă se ridică la nord: storurile ferestrelor încep să scârţâie, cei care dorm se înghesuie unii într-alţii, santinelele îşi înfăşoară mantiile mai strâns, se întorc cu spatele la vânt. Uneori, mă trezesc noaptea tremurând în patul meu din saci puşi unul peste altul şi nu mai pot adormi la loc. De fiecare dată când răsare soarele, mi se pare că se îndepărtează pe zi ce trece. Pământul se răceşte chiar înainte de apus. Mă gândesc la micul convoi de călători înşiraţi pe sute de kilometri, îndreptându-se către o patrie pe care cei mai mulţi nici n-au văzut-o vreodată, împingându-şi cărucioarele, îmboldindu-şi caii, cu copii cu tot, cu provizii, zi de zi, mai lăsând la marginea drumului din poveri, unelte, ustensile de bucătărie, portrete, ceasuri, jucării, tot ce credeau că merita salvat de la pieire, până când, în cele din urmă, şi-au dat seama că ar putea cel mult să spere că vor supravieţui ei. În două săptămâni, vremea va deveni mult prea grea pentru cei mai mulţi; doar cei rezistenţi vor mai fi în stare de drum. Vântul de nord va urla întreaga zi, uscând ultima brumă de viaţă de pe tulpini, aducând o mare de praf deasupra podişului întins, stârnind rafale neaşteptate de grindină şi zăpadă. Nu mă pot imagina în hainele zdrenţuite şi sandalele vechi, mergând în baston, cu legătura în spinare, supravieţuind acelui drum. N-ar rezista inima. La ce viaţă mai pot spera, departe de oază? Viaţa unui contabil sărman în Capitală, întorcându-se zi de zi, după apusul soarelui, la cămăruţa lui închiriată de pe o stradă îngustă, cu dinţii căzuţi şi cu o proprietăreasă care strâmbă din nas la uşă? Dacă m-aş alătura convoiului, aş fi ca unul dintre acei bătrâni neînsemnaţi care într-o zi ies din rând, se stabilesc

într-o văgăună şi aşteaptă ca ultimul ger să înceapă să le pătrundă în oase.

*

O iau pe drumul mai larg în jos, până la râu. Orizontul e deja cenuşiu şi se îmbină cu apa cenuşie a lacului. În spatele meu, soarele apune cu raze aurii şi stacojii. Dinspre şanţuri se aude primul cântec de greier. E o lume pe care o cunosc şi nu vreau să o părăsesc. Am mers pe acest drum noaptea încă din tinereţe şi nu am păţit nimic. Cum pot să cred că noaptea e plină de umbrele ascunse ale barbarilor? Dacă ar fi străini prin părţile astea, m-aş teme. Barbarii s-au retras cu turmele lor în văile cele mai adânci ale muntelui, aşteptând ca soldaţii să se plictisească şi să plece. După ce se va întâmpla asta, vor ieşi din nou. Îşi vor duce oile la păscut şi ne vor lăsa în pace, ne vom cultiva câmpiile şi-i vom lăsa în pace, iar în câţiva ani frontiera se va linişti din nou.

Trec prin câmpurile distruse, acum curăţate şi arate la loc, traversez şanţurile de irigare şi zidul de pe mal. Pământul de sub picioare devine tot mai moale. Curând, mă trezesc mergând pe o iarbă mlăştinoasă, croindu-mi drum prin tufele de trestie, păşind prin apă până la glezne sub ultimele raze violete ale răsăritului. Broaştele saltă prin apă în faţa mea; în apropiere aud un foşnet slab de pene în clipa în care o pasăre de baltă ia poziţie de zbor.

Mă cufund mai departe, dând păpurişul deoparte cu mâna, simţind nămolul răcoros printre degetele de la picioare; apa, care reţine căldura solară mai mult decât aerul, rezistă, apoi cedează la fiecare pas. În primele ceasuri ale dimineţii, pescarii îşi opresc bărcile cu fundul plat pe suprafaţa calmă şi aruncă năvodul. Ce mod paşnic de a-ţi câştiga pâinea zilnică! Poate că ar trebui să-mi abandonez viaţa de cerşetor şi să mă alătur taberei lor din afara zidurilor, să-mi ridic o colibă de pământ şi de paie, să mă însor cu una dintre fetele lor drăguţe, să petrec cu ei când aduc peşte mai mult, să strâng cureaua când nu prind destul.

Intrat în apă până aproape de nivelul genunchilor, mă las pradă acestei viziuni uşor melancolice. Îmi dau seama ce înseamnă să visez cu ochii deschişi la aşa ceva, să visez că devin un sălbatic care nu mai gândeşte, că apuc drumul care duce spre Capitală, că mă îndrept pe bâjbâite către ruine în deşert, că mă întorc la prizonieratul meu din carceră, că îi caut pe barbari şi că mă ofer lor, ca să mă folosească după plac. Fără excepţie, sunt visuri fără sfârşit: nu despre cum să trăieşti, ci despre cum să mori. Şi cu toţii, o ştiu acum, în acest oraş cufundat în întuneric (aud cele două sunete şterse de trompetă anunţând că se închid porţile) sunt la fel preocupaţi. Cu toţii, în afară

de copii! Copiii nu se îndoiesc deloc că arborii mari şi bătrâni sub care se joacă vor rămâne acolo pentru totdeauna, că într-o zi şi ei vor creşte mari şi puternici ca taţii lor, fertili ca mamele lor, că vor trăi, vor prospera, vor creşte alţi copii şi vor îmbătrâni în locul unde s-au născut. Ce ne-a împiedicat să trăim în sânul timpului ca peştii în apă, ca păsările pe cer, ca nişte copii? E vina Imperiului! Imperiul a creat timpul istoric. Imperiul şi-a plasat existenţa nu în vârtejul timpului ciclic al anotimpurilor, ci în timpul ştirbit al măreţiei şi al descreşterii, al începuturilor şi al sfârşiturilor, al catastrofei. Imperiul se condamnă neîncetat să trăiască în istorie şi să conspire împotriva ei. Un singur gând îi frământă mintea epuizată: cum să nu se termine, cum să nu piară, cum să-şi prelungească existenţa. În timpul zilei, îşi urmăreşte duşmanii. Este viclean şi crud, îşi trimite câinii peste tot. Noaptea, se hrăneşte din imagini ale dezastrului: prădarea oraşelor, violarea populaţiei, piramide de oase, hectare întregi de pustietate. O viziune smintită, dar aprigă: eu, cufundat în oază, nu sunt mai puţin lovit de ea decât credinciosul colonel Joll, aflat în căutarea duşmanilor Imperiului prin deşertul fără margini, cu sabia scoasă ca să-i taie pe barbari, unul după altul, până când, în cele din urmă, îl găseşte şi îl ucide pe cel al cărui destin ar trebui să fie mai târziu (dacă nu al lui, atunci al fiului sau al nepotului) să se caţere pe poarta de bronz a Palatului de Vară şi să răstoarne globul pe care stă tigrul încordat, simbol al dominaţiei eterne, în timp ce dedesubt prietenii lui ovaţionează şi trag salve de bucurie.

Nu e lună. Pe întuneric, merg pe bâjbâite până când dau de uscat şi adorm pe un pat de iarbă, înfăşurat în pelerină. Mă trezesc înţepenit şi îngheţat dintr-un vârtej de vise încurcate. Steaua polară nu s-a mişcat de pe cer.

În drum spre tabăra pescarilor, un câine începe să latre; într-o clipă un altul i se alătură şi noaptea se umple de lătrături, strigăte de panică, ţipete. Deznădăjduit, strig cât mă ţine gura: „Nu e nimic!”, dar nu mă aude nimeni. Stau neajutorat în mijlocul drumului. Cineva trece în fugă pe lângă mine, în jos, către lac; apoi un alt corp se izbeşte de mine. E o femeie, îmi dau seama pe loc. Gâfâie înspăimântată în braţele mele, se smulge şi dispare. Sunt şi câini care mârâie către mine: mă întorc şi strig când îl simt pe unul cum se înfige în piciorul meu, îmi sfâşie pielea, se retrage. În jurul meu se latră frenetic. Din spatele zidurilor, câinii din oraş latră în semn de răspuns. Mă las pe vine şi mă întorc, pregătit de un nou atac. Răcnetul metalic de trompetă răzbate prin aer. Câinii se pun pe lătrat mai rău ca niciodată. Încet-încet, mă târăsc până la tabără, până când una dintre colibe apare la orizont. Dau la o parte preşul agăţat la uşă şi intru în căldura îmbibată de miros de transpiraţie, unde până acum câteva minute oamenii dormeau.

Zgomotul de afară se potoleşte, dar nimeni nu se întoarce. Aerul e stătut, ameţitor. As vrea să dorm, dar sunt tulburat de urmele atacului asupra mea de mai devreme. Ca o vânătaie, carnea mea reţine amprenta corpului care s-a abătut asupră-mi timp de câteva secunde. Mi-e frică de ce s-ar putea întâmpla: să mă întorc în ziua următoare pe lumină, îndurerat încă de amintirea celor de astăzi, întrebându-mă şi descoperind cine s-a năpustit asupra mea pe întuneric, ca să încep să ţes cu figura respectivă o aventură erotică imaginară, ridicolă. Prostia oamenilor de vârsta mea e nelimitată. Singura noastră scuză este că nu lăsăm nicio urmă pe fetele care ne trec prin mâini: dorinţele noastre exprimate pe ocolite, felul nostru de a face dragoste transformat în ritual, extazele noastre elefantine sunt uitate imediat, dansul nostru stângaci e expediat când ele se aruncă drepte ca săgeata în braţele bărbaţilor al căror copil îl vor purta mai târziu – tineri, viguroşi şi îndrăzneţi. Dragostea noastră nu lasă nicio urmă. De cine îşi va aminti oare fata aceea oarbă: de mine, cel cu capot de mătase, cu semiîntunericul lui romantic, cu parfumuri, uleiuri şi plăceri nefericite, sau de celălalt bărbat, cel rece, cu o mască pe faţă, care i-a ordonat sever şi a meditat la sunetele durerii ei intime? A cui a fost ultima faţă pe care a văzut-o clar pe acest pământ, dacă nu faţa din spatele măştii strălucitoare de fier? Deşi îmi vine să intru în pământ de ruşine, aici şi acum, trebuie să mă întreb dacă, atunci când eram la picioarele ei, sărutându-i şi mângâindu-i gleznele frânte, nu regretam în adâncul inimii că nu mă puteam imprima în carnea ei la fel de adânc ca suferinţele pe care le îndurase. Oricât de bine ar fi fost tratată de oamenii ei, nu va mai fi niciodată curtată sau măritată ca toate celelalte fete: este înfierată pe viaţă ca aparţinând unui străin şi nimeni nu se va mai apropia de ea, sau poate doar dintr-o milă senzuală şi lugubră, pe care a depistat-o şi a respins-o şi la mine. Nu e de mirare că adormea atât de des, nu e de mirare că era mai fericită curăţând legume decât în patul meu! Din clipa în care paşii mei s-au oprit în faţa ei la poartă, trebuie să fi simţit un iz de impostură prin preajmă: invidie, milă, cruzime, toate deghizate în dorinţă. Iar în iubirea mea pentru ea nu impulsul, ci negarea lui elaborată! Îmi amintesc zâmbetul ei lucid. De la început a ştiut că sunt un fals seducător. M-a ascultat, apoi şi-a ascultat inima şi în cele din urmă a acţionat după cum i-a dictat ea. Dacă ar fi găsit cuvintele cu care să mi-o spună! „Nu aşa se face”, ar fi trebuit să spună, oprindu-mă în plin avânt. „Dacă vrei să înveţi cum se face, întreabă-l pe prietenul cu ochi negri.” Apoi ar fi trebuit să continue, ca să nu mă abandoneze disperării: „Dar dacă vrei să mă iubeşti, trebuie să-i întorci spatele lui şi să înveţi în altă parte”. Dacă mi-ar fi spus asta, dacă aş fi înţeles-o, dacă aş fi fost în stare să o înţeleg, m-aş fi scutit, poate, pe mine însumi de un an de gesturi de ispăşire confuze şi inutile.

Căci nu eram, cum îmi plăcea să cred, opusul indulgent şi căutător de plăceri al colonelului rigid şi rece. Eram minciuna pe care Imperiul şi-o spune pe timp de pace, iar el adevărul pe care Imperiul îl spune tuturor pe vreme rea. Două feţe ale dominaţiei imperiale, nici mai mult, nici mai puţin. Dar eu trăgeam de timp, mă uitam în jur peste tot, la frontiera asta obscură, la digul ăsta mic cu verile lui prăfoase, carele lui de caise şi lungile-i sieste, cu garnizoanele lui fără vlagă şi păsările de baltă zburând încoace şi încolo an de an, către şi dinspre suprafaţa netedă a apei, şi îmi spuneam: „Ai răbdare, în curând va pleca, liniştea se va reîntoarce în câteva zile, după care siestele noastre se vor prelungi, iar săbiile vor rugini. Paznicul se va da jos din turn, să-şi petreacă noaptea cu nevasta, tencuiala va cădea, până când şopârlele îşi vor face cuib între cărămizi şi bufniţele vor zbura din clopotniţă, iar linia care marchează frontiera pe harta Imperiului se va dilua şi va dispărea încetul cu încetul, până când vom fi binecuvântaţi cu toţii de uitare.” Astfel mă amăgeam, luând-o pe o cărare greşită (cum am făcut de multe ori), care pare credibilă, însă mă pierde în inima labirintului.

În vis, mă îndrept către ea în piaţa acoperită de zăpadă. La început merg. Apoi, pe măsură ce vântul creşte în intensitate, sunt mânat tot înainte de un vârtej de zăpadă, cu braţele întinse de ambele părţi şi cu vântul prins în mantie ca în pânzele unei bărci. Tot mai repede, cu picioarele abia atingând pământul, mă abat asupra figurii din mijlocul pieţei. „N-o să se întoarcă să mă vadă la timp”, îmi spun. Deschid gura şi strig ca să o fac atentă. Un plânset firav îmi ajunge la urechi, biciuit de vânt, purtat către ceruri, ca o coală de hârtie. Sunt aproape de ea, mă pregătesc deja de impact, când deodată se întoarce şi mă vede. Preţ de o clipă, am o viziune a chipului ei, chipul unui copil radiind fericit, zâmbindu-mi relaxat, înainte de a ne ciocni. Capul ei mă izbeşte în stomac; apoi dispar, purtat de vânt. Cucuiul e abia perceptibil, ca atingerea unui fluture. Mă simt uşurat. „Păi atunci nu trebuia să-mi fac griji deloc”, îmi spun. Încerc să privesc în urmă, dar totul se pierde în albul zăpezii.

Gura îmi este acoperită de sărutări umede. Scuip, clatin din cap, deschid ochii. Câinele care mi-a lins faţa în tot acest timp se dă înapoi, mişcându-şi codiţa. Pe uşa colibei intră o lumină filtrată. Mă strecor afară, în plin răsărit de soare. Cerul şi apa sunt colorate în acelaşi roz. Lacul, unde m-am obişnuit să văd în fiecare dimineaţă bărcile de pescari cu prora teşită, e gol. Tabăra unde mă aflu e şi ea goală.

Mă înfăşor mai strâns în mantie şi o iau pe drum, trecând de poarta principală, încă închisă; ajung la turnul de observaţie dinspre nord-vest, care nu pare să fie populat. Apoi apuc pe drumul principal şi, tăind prin câmp, peste zidul de pământ, către lac.

Un iepure de câmp tresare la picioarele mele şi o zbugheşte în

zigzag. Îl urmăresc cu privirea până când se întoarce şi se pierde în spatele plantaţiei de grâu copt, departe, în câmp.

Un băieţel stă în mijlocul aleii, la nici cincizeci de metri de mine, şi face pipi. Priveşte cum urina îi curge descriind un arc de cerc, atent şi la mine, cu colţul ochiului, îndoindu-şi spatele, ca să se uşureze mai comod. Apoi, cu arcul auriu de urină încă în aer, dispare deodată, înşfăcat de o mână neagră ieşită din stuf.

Stau acum pe locul unde stătea el adineauri. Nu e nimic de văzut, în afară de vârfurile de stuf agitate prin care se scurge soarele orbitor, în formă de jumătate de glob.

— Poţi să ieşi acum, spun eu, abia ridicând vocea. Nu ai de ce te teme.

Cintezoiul, îmi dau seama, evită această porţiune de stuf. Nu am nicio îndoială că sunt auzit de treizeci de perechi de urechi.

Mă întorc în oraş.

Porţile sunt deschise. Soldaţii, înarmaţi puternic, tot înţeapă cu spada încoace şi încolo prin colibele pescarilor. Câinele care m-a trezit păşeşte alături de ei de la o colibă la alta, cu coada în sus, cu limba scoasă, cu urechile atente.

Unul dintre soldaţi apucă de cuierul unde atârnă peştii tăiaţi şi săraţi. Acesta se prăbuşeşte cu un scârţâit.

— Nu face asta! strig eu, grăbind pasul.

Pe unii dintre bărbaţi îi recunosc din lungile zile de chinuri din curte.

— Nu face asta, nu a fost vina lor!

Cu o nonşalanţă deliberată, acelaşi soldat se apropie acum de cea mai mare dintre colibe, îşi ia avânt, rezemat de stinghiile care coboară dinspre acoperiş de o parte şi de alta, şi încearcă să ridice acoperişul de paie. Deşi se încordează, nu poate. Am văzut cum au fost construite aceste colibe aparent fragile. Sunt făcute să reziste celor mai aprige vânturi. Structura acoperişului e legată de stâlpii de susţinere cu nişte curele trecute prin tăieturi triunghiulare. Nu poate fi ridicată fără să tai curelele.

Încerc să îl înduplec pe bărbat.

— Dă-mi voie să-ţi spun ce s-a întâmplat noaptea trecută. Mergeam pe întuneric şi câinii au început să latre. Oamenii de aici s-au speriat, şi-au pierdut capul, ştii bine cum sunt. Au crezut, probabil, că au venit barbarii. Au fugit spre lac. Se ascund în stuf – i-am văzut cu puţin timp în urmă. Nu poţi să-i pedepseşti pe ei pentru întâmplarea asta ridicolă.

Mă ignoră. Un camarad îl ajută să escaladeze acoperişul. Ţinându-se în echilibru cu picioarele pe două stinghii, începe să dea găuri în acoperiş cu călcâiul cizmei. Aud zgomotele înfundate înăuntru, pe măsură ce iarba şi lutul din tencuială se spulberă.

— Opreşte-te! îi strig.

Sângele îmi zvâcneşte în tâmple.

— Nu ţi-au făcut niciun rău!

Încerc să îl apuc de gleznă, dar e mult prea departe. Aş fi în stare să-i frâng gâtul, în starea în care mă aflu acum.

Cineva mi se postează în faţă: e amicul care l-a ajutat să se urce.

— Du-te dracului! bombăne el. Du-te dracului. Du-te şi mori dracului undeva.

Sub straturile de paie şi lut aud cum crapă grinzile. Omul cocoţat întinde mâna şi cade prin acoperiş. Acum e aici, cu ochii măriţi de surpriză, în clipa următoare nu a mai rămas în urma lui decât un nor de praf suspendat în aer.

Preşul pe post de uşă de la intrare îl dă la o parte şi intră clătinându-se, cu mâinile împreunate, acoperit din cap până-n picioare de praf galben închis.

— La dracu'! strigă el. La dracu', la dracu', la dracu'!

Prietenii lui se prăpădesc de râs.

— Nu e amuzant deloc! strigă el. Mi-am rănit degetu', băga-mi-aş!

Îşi presează mâna între genunchi.

— Doare-al dracu'!

Trage un şut în peretele colibei şi se aude din nou tencuiala căzând.

— Barbari de căcat! strigă. Ar fi trebuit să-i aliniem pe toţi la zid şi să-i împuşcăm demult – cu prieteni cu tot!

Privind peste mine, prin mine, refuzând pe cât poate să se uite la mine, părăseşte locul. Când trece pe lângă ultima colibă, smulge preşul agăţat la uşa de la intrare. Şiragul de mărgele, coacăze, agrişe şi sâmburi uscaţi de pepene se rupe, iar boabele se împrăştie peste tot. Stau în mijlocul drumului, aşteptând să se potolească valul de mânie care m-a cuprins. Mă gândesc la un fiu de ţăran tânăr care mi-a fost adus în zilele când aveam garnizoana în supunere. Fusese trimis în armată într-un oraş îndepărtat timp de trei ani de către un magistrat, pentru că furase nişte pui de găină. După o lună, a încercat să dezerteze. A fost prins şi adus în faţa mea. Voise să-şi mai vadă o dată mama şi surorile, aşa a spus.

— Nu putem face chiar tot ce dorim, l-am certat. Suntem cu toţii supuşii legii, care e deasupra tuturor. Magistratul care te-a trimis aici, eu însumi, tu – suntem supuşi legii.

S-a uitat la mine cu ochi trişti, aşteptând să audă sentinţa, cu escorta formată din doi bărbaţi solizi, cu mâinile prinse în cătuşe la spate.

— Simţi că e nedrept, ştiu, să fii pedepsit pentru că te porţi ca un fiu adevărat. Şi crezi că ştii ce e drept şi ce nu. Înţeleg. Cu toţii credem că ştim.

Nu aveam niciun dubiu atunci că în fiecare moment fiecare dintre noi, bărbat, femeie, copil, poate chiar şi bietul cal care învârtea moara de apă ştiam ce era drept: toate creaturile de pe acest pământ vin pe lume aducând cu ele memoria dreptăţii.

— Dar trăim într-o lume a legilor, i-am spus sărmanului meu prizonier, o lume a lucrurilor ce nu sunt bune decât ca soluţie de compromis. Nu putem face nimic în privinţa asta. Suntem decăzuţi. Tot ce putem face e să ne ţinem de lege, cu toţii, fără să lăsăm memoria dreptăţii să se stingă.

După această predică, l-am condamnat. A acceptat sentinţa fără un sunet şi s-a lăsat dus de escortă. Îmi aduc aminte ruşinea jenantă pe care am simţit-o în asemenea zile. Părăseam sala de judecată şi mă întorceam în apartament, mă aşezam în balansoar şi rămâneam acolo în întuneric toată seara, fără poftă de mâncare, până când se făcea vremea de culcare. „Când unii suferă pe nedrept, îmi spuneam, cei care asistă la suferinţă sunt condamnaţi să-i îndure ruşinea.” Dar falsa consolare a acestui gând nu mă putea linişti. Am cochetat nu doar o dată cu ideea de a-mi da demisia, retrăgându-mă din viaţa publică şi cumpărând o mică grădină de zarzavaturi. Dar dacă o fac, mi-am spus, altcineva o să fie numit şi o să poarte ruşinea acestei funcţii, aşa că n-o să se schimbe nimic. Prin urmare, mi-am continuat îndatoririle, până când, într-o zi, am fost surprins de evenimente.

*

Cei doi călăreţi sunt la aproape trei kilometri distanţă şi au început deja să traverseze câmpurile aride când îi zărim. Sunt unul din mulţime, care, auzind strigăte dinspre ziduri, aclamă şi urează bun venit; căci recunoaştem cu toţii stindardul verde cu auriu al batalionului pe care îl poartă. Printre copiii agitaţi care se zbenguie, păşesc pe pământul proaspăt arat.

Călăreţul din stânga, care a mers umăr la umăr cu tovarăşul lui de drum, se întoarce şi porneşte către lac.

Celălalt îşi continuă trapul către noi, foarte drept în şa, cu braţele întinse, ca şi când ar avea de gând să ne îmbrăţişeze sau să se înalţe spre cer.

Încep să alerg cât de repede pot, cu sandalele împiedicându-mi-se în pământ, cu inima bătând gata să-mi sară din piept.

La nicio sută de metri distanţă, se aude un tropăit de copite în spate şi apar trei soldaţi în armură care trec pe lângă noi, zorind către stuful în care au dispărut ceilalţi doi.

Mă alătur cercului din jurul bărbatului (îl recunosc, în ciuda schimbării) care, cu stindardul fluturând brav deasupra capului, priveşte impasibil către oraş. E legat de o structură din lemn care-l

ţine drept în şa. Şira spinării e susţinută de un băţ, iar braţele îi sunt strânse într-o legătură în formă de cruce. Muştele îi bâzâie prin faţă. Falca e legată ca să stea închisă, carnea e umflată, un miros putred vine dinspre el; e mort de câteva zile.

Un copil mă trage de mânecă.

— Unchiule, ăsta e un barbar? şopteşte el.

— Nu, îi răspund tot în şoaptă.

Se întoarce către băiatul de lângă el.

— Vezi, ţi-am spus eu, îi murmură.

De vreme ce nimeni altcineva nu pare pregătit să o facă, eu sunt cel sortit să apuce hăţurile care atârnă şi să ducă vestea din partea barbarilor în oraş, trecând pe lângă privitori muţi, în curte, iar acolo să-i dau drumul mesagerului mort şi să-l pregătesc de înmormântare.

Soldaţii plecaţi în căutarea tovarăşului celui mort se întorc în scurt timp. Traversează piaţa în galop, până la tribunalul din fruntea căruia Mandel îşi exercită funcţia, şi dispar înăuntru. Când reapar, refuză să vorbească.

Toate previziunile legate de dezastru se adeveresc, şi pentru prima oară panica pune stăpânire peste oraş. Magazinele sunt inundate de cumpărători care licitează ca să-şi facă provizii. Unele familii se baricadează în case, adunând păsările de curte şi chiar porcii înăuntru. Şcoala se închide. Zvonul că o haită de barbari a staţionat la câţiva kilometri depărtare de malurile arse ale râului şi că ne pândeşte un atac asupra oraşului se răspândeşte la fiecare colţ de stradă. Iată că s-a petrecut ceea ce ar fi fost de negândit: armata care plecase atât de veselă acum trei luni nu se va mai întoarce niciodată.

Porţile mari sunt închise şi zăbrelite. Îl rog pe sergentul de serviciu să le dea voie pescarilor înăuntru. „Se tem pentru viaţa lor”, îi explic. Îmi întoarce spatele fără să-mi răspundă. Deasupra capetelor noastre, pe metereze, soldaţii, cei patruzeci de oameni care mai stau între noi şi anihilare, se uită pierduţi peste lacuri şi deşert.

La căderea nopţii, pe drum înspre hambarul unde dorm, găsesc uşa blocată. Un şir de căruţe comisariale pe două roţi, trase de cai, prima încărcată cu saci de grăunţe, cred, din hambar, cealaltă goală. Sunt urmate de un şir de cai înşeuaţi, cu pături pe ei, luaţi din grajdurile garnizoanei: toţi caii, ghicesc eu, care au fost furaţi ori confiscaţi în ultimele săptămâni. Mânaţi de zgomot, oamenii ies din case şi rămân tăcuţi în poartă, privind această manevră de retragere, plănuită în mod evident de mult timp.

Cer o întrevedere cu Mandel, dar gardianul de la tribunal se arată împietrit, ca şi ceilalţi.

De fapt, Mandel nici nu este la tribunal. Mă întorc în piaţă la timp pentru a auzi sfârşitul unei declaraţii citite publicului „în numele ordinului imperial”. Retragerea, spune Mandel, este o măsură

temporară. O forţă menită să „poarte de grijă” va fi lăsată în urmă. Se aşteaptă o „încetare generală a operaţiunilor pe front pe durata iernii”. El speră să se întoarcă la primăvară, când armata va iniţia „o nouă ofensivă”. Doreşte să le mulţumească tuturor pentru „ospitalitatea de neuitat” cu care a fost întâmpinat.

În timp ce vorbeşte în picioare într-una dintre căruţe, flancat de soldaţi ţinând torţe în mână, oamenii lui se întorc cu roadele săpăturilor. Doi dintre ei se căznesc să încarce o frumoasă sobă din fontă, furată dintr-o casă nelocuită. Altul vine zâmbind, triumfător, purtând un cocoş şi o găină. Cocoşul e de un auriu minunat, negru pe alocuri. Ambele au picioarele legate. Le apucă de aripi, iar ele se uită înspăimântate cu ochii lor negri, sălbatici. Cineva deschide uşa sobei şi animalele sunt vârâte înăuntru. Căruţa e ticsită cu saci şi butoiaşe dintr-un magazin prădat; există chiar şi o măsuţă cu două scaune. Soldaţii desfăşoară un covor roşu, greu, îl împrăştie peste obiecte, îl leagă bine. Niciun protest nu se aude venind dinspre oamenii care privesc la acest act de trădare cu metodă, dar eu simt cum mă năpădesc curenţi de furie neputincioasă.

Ultima căruţă e încărcată. Porţile sunt deschise, soldaţii urcă. La capătul coloanei aud pe cineva certându-se cu Mandel. „Cam o oră”, spune el. „Pot fi gata într-o oră.” „Nici vorbă”, replică Mandel, iar vântul îi împrăştie restul cuvintelor. Un soldat mă îmbrânceşte din calea lui, escortând trei femei, înfăşurate temeinic, până la căruţa din fund. Urcă toate şi se aşază, ţinându-şi vălurile pe faţă. Una dintre ele ţine în braţe o fetiţă pe care o urcă în vârful carului. Biciurile zvâcnesc, coloana se pune în mişcare, caii trag, carele încep să scârţâie. La sfârşitul coloanei vin doi bărbaţi cu bâte, împungând o turmă de douăsprezece oi. Pe măsură ce oile trec, creşte murmurul din mulţime. Un tânăr începe să sperie oile, gesticulând şi ţipând: oile se împrăştie în întuneric şi cu un muget prelung mulţimea se năpusteşte. Aproape imediat se aud împuşcături. Alergând cât de repede pot, alături de alţii care ţipă şi fug, reţin doar o imagine a acestui atac inutil: un bărbat luptându-se cu o femeie din căruţă, sfâşiindu-i hainele; copilul priveşte, cu ochii măriţi, cu un deget în gură. Apoi piaţa se goleşte şi se întunecă la loc, ultima căruţă iese pe poartă, garnizoana a dispărut.

În tot restul nopţii, porţile rămân deschise şi grupuri de familii, cei mai mulţi pe jos şi doborâţi de poveri, se reped după soldaţi. Până spre ziuă pescarii se furişează din nou în cetate, de data asta neîntâmpinând rezistenţă, aducându-şi copiii bolnavi, averile mărunte şi cele câteva prăjini şi legături de stuf cu care se pun din nou pe construit.

*

Apartamentul meu de odinioară e deschis. Înăuntru aerul e mucegăit. Nu a fost şters praful de mult. Casetele cu podoabe – pietre, ouă şi artefacte găsite în ruinele părăsite – au dispărut. Mobila de la camera din faţă a fost împinsă la perete şi covorul furat. Anticamera pare neatinsă, dar draperia e îmbibată de un miros acru, închis.

În dormitor, cearşafurile au fost aruncate cu aceeaşi mişcare pe care o folosesc şi eu, ca şi când eu însumi aş fi dormit acolo. Mirosul lenjeriei nespălate îmi e străin.

Oala de noapte de sub pat e pe jumătate plină. În dulap se află o cămaşă şifonată cu o dungă de jeg în interiorul gulerului şi cu pete galbene la subsuoară. Toate hainele mi-au dispărut.

Îndepărtez lenjeria de pe pat şi mă aşez pe salteaua goală, aşteptând să fiu copleşit de un sentiment de nelinişte, fantoma unui alt om care bântuie încă printre mirosurile şi dezordinea lui de altădată. Nu apare: camera îmi pare cunoscută, ca întotdeauna. Cu un braţ întins peste faţă, mă trezesc alunecând spre somn. S-ar putea să fie adevărat că lumea, aşa cum e ea, nu e o iluzie, nu e un coşmar nocturn. S-ar putea întâmpla să ne trezim deodată în ea, inevitabil, şi să nu putem nici s-o uităm, nici să ne debarasăm de ea. Dar îmi e foarte greu să cred că se apropie sfârşitul. Dacă s-ar întâmpla ca barbarii să dea buzna pe neaşteptate acum, ştiu că aş muri în patul meu, stupid şi ignorant ca un prunc. Ba ar fi chiar şi mai potrivit dacă m-ar prinde undeva jos, în bucătărie, cu o lingură în mână, cu gura plină de smochine uscate, furate din ultimul borcan rămas: atunci ar putea să-mi taie capul şi să-l azvârle pe grămada de capete adunate în piaţă, având încă pe chip o expresie de durere şi de surpriză vinovată în faţa neaşteptatei istorii pătrunse în timpul static al oazei. Fiecăruia i se cuvine sfârşitul cel mai potrivit. Unii vor fi prinşi în pivniţe, ţinându-şi la piept bunurile cele mai de preţ, cu ochii închişi strâns. Alţii vor muri pe stradă, copleşiţi de primele zăpezi ale iernii. Alţii, câţiva, vor muri poate chiar luptându-se cu furcile. După care barbarii se vor şterge la fund cu arhivele oraşului. În cele din urmă, nu vom fi învăţat nimic. În fiecare dintre noi, în adânc, se pare că e ceva de stâncă, dur, care refuză să înveţe. Nimeni nu crede, în ciuda isteriei din stradă, că lumea de certitudini liniştitoare în care ne-am născut e pe cale să se năruie. Nimeni nu poate accepta că o armată imperială a fost distrusă de oameni cu arcuri, săgeţi şi arme vechi, ruginite, care trăiesc în corturi, nu se spală niciodată şi nu ştiu să scrie ori să citească. Şi cine sunt eu, de fapt, ca să iau în derâdere iluziile dătătoare de viaţă? E oare pe lumea asta vreo cale mai bună de a petrece ultimele zile aici decât visând la un salvator care va veni să alunge armatele inamice, ne va ierta păcatele comise de alţii în numele nostru şi ne va da o a doua şansă de a ne construi un paradis

pe pământ? Stau culcat pe salteaua goală şi încerc să evoc imagini cu mine înotând cu gesturi egale, calme, prin mediul lichid al timpului, unul mult mai inert decât apa, fără valuri, lin, întins, incolor, inodor, uscat ca hârtia.

6

Uneori, dimineaţa se văd urme recente de copite lăsate pe câmp. Printre tufişurile răzleţe care marchează limita îndepărtată a pământului arat, paznicul vede o formă despre care ar putea să jure că nu era acolo cu o zi înainte şi care a dispărut o zi mai târziu. Pescarii nu se aventurează înainte de răsărit. Prind atât de puţin peşte, încât e de mirare cum supravieţuiesc.

În două zile de efort concertat în care am trudit cu armele alături, am strâns roadele de pe câmpurile cele mai îndepărtate, sau ce a rămas după inundaţie. Recolta nu a atins patru căni pe zi de familie, dar decât nimic, e bine şi aşa.

Deşi calul orb continuă să învârtă roata care umple cazanul de apă, prin instalaţia de pe lac care irigă întreaga grădină, ştim bine că ţevile de legătură pot fi dezafectate în orice clipă şi că, de fapt, au şi început să fie distruse din pricina săpării de noi fântâni înăuntrul aşezării.

Mi-am îndemnat concetăţenii să-şi cultive grădinile dinspre bucătărie, să planteze legume care vor rezista îngheţului de iarnă.

— Mai presus de toate, trebuie să găsim modalităţi de a supravieţui iernii, le spun. Primăvara o să ne trimită ajutoare, fără îndoială. După prima topire a zăpezii, putem planta deja mei de şaizeci de zile.

Şcolile s-au închis, iar copiii au fost angajaţi să prindă peşte cu năvodul, în zonele înguste de apă sărată din sud, unde se găsesc crustacee roşii din belşug. Le sărăm şi le vârâm în cutii de o jumătate de kilogram. Au un gust uleios groaznic; în mod normal, doar un popor de pescari le poate mânca; dar înainte de sfârşitul iernii mă tem că vom fi cu toţii fericiţi să mâncăm chiar şi insecte şi şobolani.

De-a lungul fortăreţei dinspre nord am înşirat un rând de caschete, cu suliţe alături, înfipte în pământ. La fiecare jumătate de oră, un copil trece pe lângă ele, mişcând uşor fiecare caschetă. Astfel sperăm să inducem în eroare ochii ageri ai barbarilor.

Garnizoana pe care ne-a lăsat-o Mandel e formată din trei bărbaţi. Stau de pază pe rând la uşa ferecată a tribunalului, ignoraţi de restul oraşului, izolaţi.

În toate demersurile pentru supravieţuire, am preluat conducerea. Nimeni nu m-a provocat. Mi-am ras barba, port haine curate, am reluat administraţia juridică, întreruptă acum un an de sosirea gărzii civile.

Ar trebui să tăiem lemne de foc şi să le punem deoparte, dar nimeni nu s-ar aventura prin pădurile arse, de-a lungul râului, unde pescarii jură că ar fi văzut semne recente de barbari staţionaţi.

*

Sunt trezit de bătăi în uşa apartamentului. E un bărbat cu un felinar, ars de soare, tras la faţă, gâfâind, într-o uniformă de soldat prea largă pentru el. Se uită la mine îngrozit.

— Cine eşti? îl întreb.

— Unde e ofiţerul de serviciu? zice el, gâfâind şi încercând să vadă peste umărul meu.

E două dimineaţa. Porţile au fost deschise, ca să intre trăsura colonelului Joll, care acum stă, cu osia pe jos, în mijlocul pieţei. Mai mulţi bărbaţi se adăpostesc de vântul aprig sub ea. De pe ziduri, paznicii privesc în jos la ei.

— Avem nevoie de mâncare, de alţi cai, de nutreţ, îmi spune vizitatorul.

Merge în faţa mea, îmi deschide uşa trăsurii şi spune:

— Ofiţerul de serviciu nu e aici, domnule, a plecat.

La fereastră, în miez de noapte, îl zăresc pe Joll în persoană. Mă vede şi el: uşa se trânteşte, aud zgomotul zăvorului înăuntru. Uitându-mă pe geam, îl văd stând în colţul îndepărtat, în umbră, ferindu-şi faţa cu încăpăţânare. Bat în geam, dar nu-mi dă atenţie. După care sunt alungat de subalternii lui.

Azvârlită din întuneric, o piatră aterizează pe acoperişul trăsurii.

Un altul din escorta lui Joll vine alergând.

— Nu mai e nimic, anunţă el cu răsuflarea tăiată. Grajdurile sunt goale, au luat tot, până la ultimul.

Bărbatul care a deshămat caii obosiţi începe să înjure. O a doua piatră ratează trăsura şi aproape că mă loveşte. Se aruncă dinspre ziduri.

— Ascultă, îl rog. Eşti obosit şi îngheţat. Du caii în grajd şi vino în casă, mănâncă ceva, spune-ne ce ţi s-a întâmplat. Nu am primit de veste deloc de când aţi plecat. Dacă dementul ăla vrea să rămână în trăsură toată noaptea, n-are decât.

Aproape că nici nu mă mai aud: bieţii oameni morţi de foame, epuizaţi, care şi-au făcut datoria cu vârf şi îndesat, salvându-i pe oamenii ăştia din ghearele barbarilor, îşi şoptesc unul altuia, înhămând deja doi dintre caii lor obosiţi.

Mă uit pe fereastră la pata de culoare din întuneric care e colonelul Joll. Mantia îmi flutură, tremur de frig, dar şi de tensiunea mâniei reprimate. Am o clipă imboldul de a sparge geamul ca să-l iau prin gaura ciobită, să simt cum i se prinde carnea de colţuri, cum se

sfâşie, să-l azvârl cât colo pe iarbă şi să-l omor în bătaie.

Parcă atins de gândul meu criminal, îşi întoarce faţa reticent către mine. Apoi se trage înspre fereastră, până când ajunge să mă privească direct prin sticlă. Are faţa descoperită, curăţată probabil de lumina lunii, sau poate de epuizarea fizică. Mă uit lung la tâmplele lui palide şi înalte. Amintiri ale sânilor moi ai mamei lui, ale gestului cu care trăgea de sfoară primul zmeu pe care l-a înălţat vreodată, ale acelor intime cruzimi pentru care îl detest, toate se cuibăresc în stupul veninos din faţa mea.

Se uită spre mine, ochii lui îmi caută faţa. Lentilele fumurii au dispărut. Trebuie şi el oare să-şi reprime impulsul de a ieşi din căruţă şi de a mă înhăţa, scoţându-mi ochii cu aşchii de copac?

Mi-am pregătit de mult timp o lecţie pe care vreau să i-o servesc. Pronunţ fără sunet cuvintele şi îl las să mi le citească pe buze: „Crimele care sălăşluiesc în noi trebuie să ni le întoarcem asupră-ne". Asta îi spun. Dau din cap încontinuu, accentuând mesajul. „Nu asupra altora, ci asupră-ne", îi repet cuvintele, arătând spre pieptul meu şi al lui. Îmi priveşte buzele, ale sale se mişcă în semn de imitare, sau poate de batjocură, nu ştiu. O nouă piatră, mai grea, poate o cărămidă, loveşte căruţa cu un tunet. El tresare, iar caii se mişcă spasmodic pe loc.

Cineva se apropie în goană.

— Cară-te! îmi strigă el.

Trece de mine, bate la uşa trăsurii. Are braţele pline de pâine.

— Trebuie să plecăm! ţipă el.

Colonelul Joll trage zăvorul şi pâinea e deşertată înăuntru. Uşa se închide cu zgomot.

— Grăbeşte-te! urlă el.

Trăsura se pune în mişcare şi arcurile încep să-i trosnească.

Îl apuc de braţ pe noul venit.

— Stai aşa! ţip. Nu-ţi dau drumul până nu-mi spui ce s-a întâmplat.

— Nu vezi? zbiară el, zbătându-se în strânsoare.

Braţele îmi sunt încă slăbite; ca să-l pot ţine, sunt nevoit să-l apuc cu ambele mâini, îmbrăţişându-l.

— Spune-mi şi te las să pleci, spun eu, abia răsuflând.

Trăsura se apropie de porţi. Cei doi oameni călare au trecut deja; ceilalţi aleargă după ei. Pietrele şuieră lovindu-se de trăsură, ieşite din întuneric. Plouă cu strigăte şi înjurături.

— Ce vrei să ştii? întreabă el, luptându-se neputincios.

— Unde sunt ceilalţi?

— Plecaţi. Care pe unde a apucat. Peste tot. Nu ştiu unde sunt. A trebuit să ne descurcăm singuri. Era imposibil să rămânem împreună.

Pe când camarazii lui dispar în noapte, se luptă şi mai tare.

— Daţi-mi drumul! geme el.

Nu e mai puternic decât un copil.

— Într-un minut. Cum se poate să vă fi făcut barbarii una ca asta?

— Îngheţam acolo, în munţi! Muream de foame în deşert! De ce nu ne-a spus nimeni că o să fie aşa de greu? Nu ne-au bătut! Ne-au dus în deşert şi apoi au dispărut!

— Cine v-a dus?

— Ei, barbarii! Ne-au ademenit, n-am mai putut să-i prindem. I-au luat pe cei rătăciţi, ne-au dezlegat caii în plină noapte, nu au vrut să ne înfrunte direct!

— Aşa că aţi abandonat şi v-aţi întors acasă?

— Da!

— Şi vrei să te cred?

Mă fixează disperat.

— De ce aş minţi? strigă el. Nu vreau să fiu lăsat în urmă, asta e tot!

Se smulge din strânsoare. Apărându-şi capul cu mâinile, o zbugheşte în întuneric pe poartă.

*

La al treilea puţ, săpatul a încetat. Unii s-au întors deja acasă, alţii aşteaptă ordine.

— Ce se întâmplă? întreb.

Arată către mormanele de oase adunate peste o movilă de pământ proaspăt săpat: oase de copil.

— Aici trebuie să fi fost un cimitir, spun eu. Ciudat loc pentru un mormânt.

Ne aflăm pe terenul necultivat din spatele cazărmii, între cazarmă şi zidul dinspre sud. Oasele sunt vechi, au absorbit lutul de culoare roşie.

— Ce vreţi să faceţi? Putem să începem să săpăm mai aproape de zid, dacă vreţi.

Mă ajută să cobor în groapă. Cufundat până la nivelul pieptului, sap pământul din jurul unui os maxilar implântat în pământ.

— Aici e craniul, spun eu.

Dar nu, iată că a fost deja scos craniul, mi-l arată.

— Uitaţi-vă pe ce staţi, spune cel din faţă.

E prea întuneric ca să văd, dar, lovind uşor cu târnăcopul, dau de ceva tare; degetele îmi spun că trebuie să fie os.

— Nu sunt îngropaţi cum trebuie, spune el.

Se lasă pe vine la marginea gropii.

— Sunt aruncaţi la grămadă, unul peste altul.

— Da, spun eu. Nu putem săpa aici, nu?

— Nu, răspunde el.

— Trebuie să acoperim la loc aici şi să ne apucăm în altă parte, mai aproape de zid.

E tăcut. Întinde o mână şi mă ajută să urc la loc. Nici cei care asistă nu vorbesc. Trebuie să arunc oasele la loc şi să le acopăr cu pământ, înainte să pună mâna pe sape.

*

În vis, mă aflu din nou în groapă. Pământul e umed, o apă închisă la culoare urcă, picioarele mele înaintează prin ea clipocind, fac un efort lent să le ridic.

Pipăi suprafaţa, dedesubt, în căutare de oase. Mâna îmi reapare, purtând un colţ de sac de iută, negru, putred, care mi se sfărâmă între degete. Îmi cufund mâna la loc în lichid.

O furculiţă îndoită şi pătată. O pasăre moartă, un papagal: îl ţin de coadă, penele murdare îi atârnă, aripile la fel, orbitele sunt goale, nu mai are ochi. Când îi dau drumul, cade în lichid fără zgomot. „Apă otrăvită”, îmi spun. „Trebuie să am grijă să nu beau de-aici. Nu trebuie să-mi ating gura cu mâna dreaptă.”

*

Nu am mai avut o femeie de la întoarcerea din deşert. Acum, în momentul cel mai nepotrivit dintre toate, sexul meu începe să se afirme din nou. Dorm prost şi mă trezesc dimineaţa cu o erecţie posacă, ieşindu-mi din şale ca o cracă de copac. Nu are nimic de-a face cu dorinţa. Întins în patul şifonat, aştept în zadar să treacă. Încerc să-mi evoc imaginea unei fete care a dormit aici cu mine noapte de noapte. O văd stând doar în cămaşă, cu un picior în apă, aşteptând ca eu să o spăl, cu o mână pe umărul meu, apăsându-l. Îi frec hotărât piciorul solid care mi se oferă. Îşi trage cămaşa peste cap. Îi spăl coapsele, apoi vulva, îi îmbrăţişez şoldurile, îmi frec faţa de pântecele ei. Adulmec mirosul de săpun, simt căldura apei, strânsoarea mâinilor ei. Din adâncurile memoriei, mă trezesc mângâindu-mă. Nici urmă de răspuns. E ca şi când mi-aş mângâia încheietura: o parte din mine, însă dură, insensibilă, un membru lipsit de viaţă. Încerc să termin: inutil, nu simt nimic. „Am obosit”, îmi spun.

Rămân timp de o oră în fotoliu, aşteptând ca bucata asta de carne bine irigată să se retragă. Uneori, când e în toane bune, o face. Apoi mă îmbrac şi ies.

Noaptea revine cu dorinţa ei: o săgeată crescând din mine, fără direcţie. Încerc iar să mă hrănesc din imagini, dar nu apare nici de data asta vreun răspuns.

— Încearcă să pui mucegai şi susai, mă sfătuieşte un expert. Ar

putea avea efect. Dacă nu are, revino. Uite-aici nişte susai. Îl macini şi îl amesteci cu mucegaiul şi cu un strop de apă călduţă până când devine pastă. Ia două linguri după fiecare masă. E foarte rău la gust, foarte amar, dar te asigur că n-o să păţeşti nimic.

Îi plătesc în argint. Nimeni, în afară de copii, nu mai primeşte monede de bronz.

— Dar spune-mi, zice el, de ce ar vrea un bărbat în putere ca tine să-şi omoare dorinţele?

— Nu are de-a face cu dorinţele, părinte. E doar iritare. O înţepenire. Ca reumatismul.

Zâmbeşte. Îi zâmbesc şi eu.

— Ăsta cred că e singurul magazin din tot oraşul pe care nu îl jefuiesc, îi spun.

Nu e un magazin, ci doar un intrând şi o faţadă, acoperite de o prelată, cu rafturi pline de borcane prăfuite, rădăcini şi legături de frunze uscate, atârnate de cuie pe pereţi: medicamentele cu care adoarme întregul oraş de cincizeci de ani.

— Da, pe mine nu m-au deranjat. Mi-au sugerat să plec, spre binele meu. „Barbarii o să-ţi taie testiculele şi o să le mănânce”, aşa mi-au spus, în cuvintele astea. Le-am spus: „M-am născut aici. Aici o să mor, nu plec”. Acum au plecat şi e mai bine, cred, fără ei.

— Aşa e.

— Încearcă susaiul. Dacă nu are efect, vino înapoi.

Beau amestecul şi mănânc cât pot de multă salată verde, pentru că mi s-a spus că salata îţi scade potenţa. Dar o fac cu inima strânsă, conştient că răstălmăcesc semnele care mi se arată.

O vizitez şi pe Mai. Hanul s-a închis din lipsa clienţilor; acum se întoarce, ca s-o ajute pe mama ei la cazarmă. O găsesc în bucătărie, adormindu-şi copilul în pătuţul de lângă sobă.

— Îmi place soba asta mare a ta, spune ea. Rămâne caldă ore întregi. Dă o căldură blândă.

Fierbe ceai. Ne aşezăm la masă, privind cărbunii încinşi prin grătar.

— Mi-ar fi plăcut să-ţi pot oferi ceva bun, spune ea, dar soldaţii au curăţat cămara, n-a mai rămas nimic.

— Vreau să vii sus cu mine, îi spun. Poţi lăsa copilul aici?

Suntem prieteni de mult. Cu ani în urmă, înainte de a se căsători pentru a doua oară, obişnuia să mă viziteze în apartament după-amiaza.

— Aş prefera să nu-l las singur, spune ea. În caz că se trezeşte.

Aştept deci să-şi înfăşoare copilul în scutece, iar apoi o urmez pe scări: încă tânără, trupeşă, cu şolduri informe, late. Încerc să-mi amintesc cum era cu ea, dar nu pot. Pe vremea aceea, îmi plăceau toate femeile.

Aşază copilul pe perne, într-un colţ, vorbindu-i încetişor, până adoarme.

Doar o noapte-două, o lămuresc. Se apropie de sfârşit. Trebuie să trăim cât mai putem.

Îşi dă jos chiloţii, călcându-i în picioare ca un cal, şi se întoarce către mine în capot. Sting lampa. Propriile mele cuvinte m-au deprimat.

Când intru în ea, suspină. Îmi lipesc obrazul de al ei. Mâna mea îi caută sânul, a ei se aşază peste a mea, o mângâie, o dă la o parte.

— Sunt puţin iritată, şopteşte ea. De la copil.

Caut încă în minte ceva ce aş putea să-i spun când simt orgasmul apropiindu-se, de departe, abia perceptibil, ca un uşor cutremur în altă parte a lumii.

— Este al patrulea copil pe care-l ai, nu-i aşa?

Stăm întinşi unul lângă altul, sub pătură.

— Da, al patrulea. Unul a murit.

— Dar tatăl? Te ajută?

— Mi-a lăsat nişte bani. A fost plecat în armată.

O simt, masivă, blândă, peste şoldul meu.

— Mi-e foarte drag fiul tău mai mic, îi spun. Mi-a adus de mâncare cât timp am fost închis.

Tăcem o vreme amândoi. Capul începe să mi se învârtească. Mă trezesc la timp ca să aud cum horcăi în somn – un sforăit de bătrân.

Se ridică în capul oaselor.

— Trebuie să plec, spune ea. Nu mai pot dormi în camerele astea goale, aud cum scârţâie toată noaptea.

Îi privesc silueta întunecată în mişcare, în timp ce se îmbracă şi îşi ia copilul.

— Pot să aprind lumina? întreabă ea. Mi-e frică să nu cad pe scări. Du-te la culcare. Îţi aduc micul dejun mâine dimineaţă, dacă îţi convine terciul de mei.

*

— Mi-a plăcut foarte mult, spune ea. Cu toţii am plăcut-o. Nu se plângea niciodată, făcea întotdeauna ce i se cerea, deşi ştiam bine că o dor picioarele. Era prietenoasă. Întotdeauna te făcea să râzi cu ceva.

Sunt din nou ţeapăn ca lemnul. Se chinuieşte cu mine: mâinile ei mari îmi mângâie spatele, îmi apucă fesele. Vine orgasmul: ca o scânteie aprinsă departe, pe mare, şi dispărută imediat.

Copilul se pune pe plâns. Ea se ridică uşor de lângă mine. Mare şi goală, se plimbă încoace şi încolo prin peticul de lumină de lună, purtându-şi copilul pe umeri, cântându-i uşor.

— Adoarme într-un minut, şopteşte ea.

Şi eu sunt pe jumătate adormit când îi simt corpul răcit aşezându-se din nou alături, cu buzele lipite de braţul meu.

*

— Nu vreau să mă gândesc la barbari, spune ea. Viaţa e mult prea scurtă ca să mi-o petrec cu gândul la viitor.

Nu am nimic de zis.

— Nu te fac fericit, îmi spune. Ştiu că nu-ţi place cu mine. Eşti cu gândul în altă parte.

Îi aştept următoarele cuvinte.

— Şi ea mi-a spus acelaşi lucru. Zicea că eşti mereu în altă parte. Nu putea să te înţeleagă. Nu ştia ce vrei de la ea.

— Nu ştiam că sunteţi atât de apropiate.

— Am fost de multe ori aici, jos. Am vorbit despre ce ne trecea prin cap. Uneori plângea neîntrerupt. Ai făcut-o foarte nefericită. Ştiai asta?

Tocmai a deschis o poartă prin care tristeţea îşi face loc către mine.

— Nu înţelegi, îi spun cu o voce răguşită.

Ea ridică din umeri. Continuu:

— E o întreagă poveste pe care nu o cunoşti, pe care nu ar fi putut în veci să ţi-o spună, pentru că nu o ştia nici ea. Despre care nu vreau să vorbesc acum.

— Nu mă priveşte.

Tăcem, fiecare cu gândul la fata care în noaptea asta doarme undeva departe, sub cerul înstelat.

— Poate când o să vină barbarii călare, spun eu, o să fie şi ea cu ei.

Mi-o imaginez pe cal, trecând pe poarta deschisă, în fruntea unei trupe de călăreţi drepţi în şa, cu ochii strălucind: un deschizător de drumuri, un ghid, ducându-i pe prieteni să vadă cum arată acest oraş străin unde a trăit odată.

— După care totul o să se schimbe.

Stăm pe întuneric şi ne gândim.

— Mi-e frică, spune ea. Mi-e frică să mă gândesc ce o să se întâmple cu noi. Încerc să sper că toate o să meargă bine şi o să trăiesc de pe o zi pe alta. Dar uneori, deodată, mă trezesc imaginându-mi ce s-ar putea întâmpla şi sunt paralizată de frică. Nu mai ştiu ce să fac. Nu mă gândesc decât la copii. Ce-o să se întâmple cu ei?

Se ridică în pat.

— *Ce-o să se întâmple cu ei?* întreabă ea revoltată.

— N-or să le facă niciun rău copiilor. N-o să facă rău nimănui.

Îi mângâi părul, o liniştesc, o ţin strâns în braţe, până când vine

din nou vremea să-şi alăpteze copilul.

*

Doarme mai bine jos, în bucătărie, aşa mi-a spus. Se simte mai în siguranţă când se trezeşte şi vede cărbunii încinşi în sobă. Îi place de asemenea să doarmă cu copilul în pat. Şi e bine ca mama ei să nu ştie unde a petrecut noaptea.

Şi eu simt că a fost o greşeală şi nu o mai vizitez. Dormind singur, mi se face dor de mirosul de lămâiţă şi ceapă venind dinspre degetele ei. O seară-două fără ea mă umplu de o tristeţe calmă, instabilă, însă apoi încep să uit.

*

Stau afară, privind cum se apropie furtuna. Cerul s-a tot retras, iar acum e alb ca laptele, cu nuanţe de roz şerpuind la nord. Ţiglele de culoare galben-ocru lucesc, aerul se curăţă, oraşul apare limpede, neumbrit, enigmatic de frumos acum, în ultimele clipe.

Mă urc pe ziduri. Printre manechinele cu arme stau oameni cu ochii aţintiţi spre orizont, unde fierbe deja un nor de praf şi nisip. Tăcere.

Soarele se înroşeşte. Bărcile au părăsit lacul, păsările s-au oprit din cântat. Urmează un interval de tăcere deplină. Vântul îşi face apariţia.

Adăpostiţi în case, cu ferestrele ferecate şi cu zăvoare la uşi, cu praful fin curgând prin acoperiş şi tavan, depunându-se pe toate suprafeţele descoperite, acoperind cu o peliculă apa de băut şi pătrunzându-ne până şi între dinţi, stăm şi ne gândim la semenii noştri de departe, de-afară, care pe o astfel de vreme n-au de ales decât să întoarcă spatele vântului şi să reziste.

*

Serile, în cele câteva ore pe care mi le pot oferi lângă cămin, până când mi se termină porţia de lemne şi sunt silit să mă culc, mă dedic vechilor pasiuni, reparând pe cât pot monturile pietrelor pe care le-am găsit sparte şi aruncate în grădinile din faţa tribunalului, jucându-mă din nou cu cifrul arhaic înscris pe plăcuţele din lemn de plop.

Ar părea logic ca, în semn de respect faţă de oamenii care au locuit între ruinele astea din deşert, să lăsăm la rândul nostru o dovadă a aşezământului, pentru posteritate, îngropată sub zidurile oraşului, şi nimeni nu pare să fie mai potrivit să scrie o asemenea istorie decât ultimul nostru magistrat. Dar când mă aşez la masa de scris, înfăşurat în pielea mea de urs, ca să-mi ţină de cald, cu o singură

lumânare (căci seul ni se dă cu porţia) şi cu un morman de hârtii îngălbenite în mână, mă trezesc scriind nu analele unui avanpost imperial sau o dare de seamă despre cum şi-au petrecut oamenii din acel avanpost ultimul an, pregătindu-şi sufletul, aşteptându-i pe barbari. „Nimeni dintre cei care au vizitat oaza, scriu, nu a rezistat farmecului vieţii de aici. Am trăit pe vremea când existau anotimpuri, recolte, păsări migratoare. Am trăit neavând nimic între noi şi stele. Am fi făcut orice compromis, dacă am fi ştiut ce compromis să facem, numai ca să trăim aici la nesfârşit. Era raiul pe pământ."

Vreme îndelungată, mă uit la elogiul pe care tocmai l-am terminat. Ar fi dezamăgitor să aflu că plăcuţele din lemn de plop cărora le-am dedicat atât de mult timp conţin un mesaj atât de ocolit, de echivoc şi de îndoielnic ca ăsta. Poate că până la sfârşitul iernii, îmi spun, când foamea ne va doborî, când vom fi îngheţaţi şi înfometaţi, sau când barbarii vor fi cu adevărat la poartă, poate că atunci voi abandona vocabularul unui funcţionar de stat cu ambiţii literare şi voi începe să spun adevărul.

Îmi spun: „Am vrut să trăiesc în afara istoriei. Am vrut să trăiesc în afara istoriei pe care o impune Imperiul supuşilor lui, inclusiv supuşilor lui pierduţi. Niciodată nu le-am dorit barbarilor să aibă istoria pe care le-o impusese Imperiul. Cum aş putea să cred că ăsta e un motiv să te ruşinezi?"

Îmi spun: „Am trăit un an plin de evenimente, dar n-am înţeles mai mult decât ar fi înţeles un copilaş. Dintre toţi oamenii din acest oraş, sunt cel mai puţin potrivit să scriu un memorial. Mai bine un fierar, cu ale sale ţipete de furie şi durere".

Îmi spun: „Dar când barbarii vor gusta din gem, din gemul de dude pe pâine proaspătă, pâine cu gem de agrişe, vor fi cuceriţi de felul nostru de a fi. Vor descoperi că sunt incapabili să trăiască fără aptitudinile unor oameni care ştiu să semene seminţele păcii, fără arta femeilor care ştiu să profite de roadele lor binefăcătoare".

Îmi spun întruna: „Când într-o zi oamenii vor veni să caute în ruine, se vor arăta mai interesaţi de relicvele îngropate în deşert decât de orice aş lăsa eu în urmă. Şi pe bună dreptate". (Astfel petrec o seară întreagă tratând plăcuţele, una câte una, cu ulei de in şi împachetându-le în muşama. Când se mai potoleşte vântul, îmi promit, le voi îngropa acolo unde le-am găsit.)

Îmi spun: „Ceva mi-a făcut cu ochiul în tot acest timp şi, în ciuda evidenţei, n-am fost în stare să-l văd".

*

Vântul s-a domolit, iar acum fulgii de zăpadă plutesc: prima ninsoare, pătând ţiglele cu alb. Întreaga dimineaţă rămân la fereastră,

privind cum cade zăpada. Când străbat curtea din faţa cazărmii, ea s-a depus deja, groasă de câţiva centimetri, iar urma paşilor mei scârţâie pe o lumină stranie.

În mijlocul pieţei, copiii se joacă, înălţând un om de zăpadă. De frică să nu-i sperii, dar inexplicabil de bucuros, mă apropii de el. Nu tresar, sunt prea ocupaţi ca să se uite încoace. Au terminat corpul rotund şi au început să rostogolească un bulgăre pentru cap.

— Să aducă cineva nişte chestii pentru gură, ochi şi nas, porunceşte copilul care pare să le fie lider.

Mă surprinde că omul de zăpadă o să aibă şi mâini, dar nu vreau să mă amestec.

Aşază capul pe umeri şi îl acoperă cu pietricele în loc de ochi, urechi şi gură. Unul dintre ei îl încoronează cu o şapcă.

Nu arată rău omul de zăpadă.

Nu e scena pe care am visat-o. O părăsesc, ca pe multe altele din ziua de azi, convins de stupizenia mea, ca un om care s-a rătăcit demult, dar care se aventurează pe un drum care ar putea foarte bine să nu ducă nicăieri.